

**T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKET PAY SAHİBİNİN
BİLGİ ALMA HAKKININ SINIRLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar AKKAYA

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Halil Ali DURAL

EYLÜL 2025

**T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKET PAY SAHİBİNİN
BİLGİ ALMA HAKKININ SINIRLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar AKKAYA

**Tez Savunma Jürisi: Prof. Dr. Sıtkı Anlam ALTAY
Dr. Öğr. Üyesi Halil Ali DURAL (Tez Danışmanı)
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Beril ÖZCANLI**

EYLÜL 2025

ÖNSÖZ

Her şeyden önce kendisinden ders alma fırsatı da bulduğum ve danışmanım olmayı kabul ederek beni oldukça mutlu eden değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Halil Ali Dural'a çok teşekkür ederim. Kendisi, teorik bilgisi yanında uygulamadaki tecrübesiyle de bu çalışmadaki çoğu tartışma yönünden görüşümü oluşturabilmem adına beni her zaman gerektiği şekilde yönlendirmiştir. Bu zorlu süreçte aklıma takılan her konuda kendisine danışabilme imkânım olduğunu ve kendisinin de her durumda bana vakit ayıracak olduğunu bilmek işimi oldukça kolaylaştırdı.

Tez jürimde yer almayı kabul edip görüş ve önerilerini sunmak için zaman ayıran değerli Hocalarım Prof. Dr. Sıtkı Anlam Altay'a ve Dr. Öğr. Üyesi Fatma Beril Özcanlı'ya da en içten dileklerle teşekkür etmek istiyorum. Bu vesileyle, her ne kadar tez jürimde yer almasa da, çalışmanın birçok bölümünde eserine atıf yaptığım ve sürecin başlarında üzerine düşündüğüm bir konu ile ilgili kendisine ulaşmam akabinde bana değerli vaktini ayıran Dr. Öğr. Üyesi Direnç Akbay'a da buradan ayrıca teşekkürlerimi iletmek isterim.

Avukatlık kariyerim boyunca kendilerinden çok değerli bilgiler edinme fırsatı bulduğum, tecrübeleriyle beni her zaman yönlendiren ve desteklerini hep üzerimde hissettiğim Acar & Ergönen Avukatlık Ortaklığı ortaklarından Av. Duygu Acar Yücesoy'a, Av. Dr. iur. Onur Ergönen'e ve Av. Aslı Tezcan'a da ayrı bir bölümde teşekkürlerimi sunmak isterim. Özellikle kendileriyle beraber çalışırken uygulamada edindiğim tecrübeler bu çalışmayı daha eleştirel bir bakış açısıyla yazmamı sağladı.

Zorlu tez yazım sürecini benim için kolaylaştıran anneme ve kardeşime; süreç içerisinde manevi olarak desteğini her zaman hissettiğim babama da içtenlikle teşekkür ederim.

Teşekkür bölümünde sona kalsalar da hayatımda hep en başta gelen arkadaşlarım Av. Beyza Nur Akıncı, Av. Ahmet Burak Cansız, Av. Helin Yüksel ve Av. Zeynep Dilruba Güldoğan'a ise ne kadar teşekkür etsem az olacaktır. Onların desteği sayesinde hem daha keyifli bir çalışma dönemi geçirme fırsatım oldu hem de farklı bakış açılarıyla çalışmamı zenginleştirebildim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR.....	v
RESUME.....	vi
ABSTRACT	ix
ÖZET.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASINA İLİŞKİN TEMEL SINIRLAR

I. Bilgi Alma Hakkına İlişkin Yasal Düzenleme	4
II. Bilgi Alma Hakkı Kavramı ve Çalışmanın Sınırlandırılması.....	6
III. Bilgi Alma Hakkının Hukuki Niteliği.....	8
A. Bireysel Hak Niteliği	8
B. Bağımsız Hak Niteliği	10
C. Vazgeçilmez Hak Niteliği	11
IV. Bilgi Alma Hakkının Gerekliliği ve İşlevi	16
V. Bilgi Alma Hakkına İlişkin Genel Açıklamalar	19
VI. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Temel Sınırların Tespiti.....	24
A. Hakkın Konusu	24
B. Hakkın Süjesi	30
C. Hakkın Kullanım Zamanı	39
D. Bilgi Alma Talebine İlişkin Şartlar ve Gerekçelendirme.....	49
E. Gereklilik Koşulu	50
F. Gündem ile Bağlantı	56

İKİNCİ BÖLÜM PAY SAHİBİNE BİLGİ VERİLMESİNİN SINIRLARI

I. Sınırlandırmanın Gerekçesi.....	61
------------------------------------	----

II. Pay Sahibine Bilgi Verilmesine İlişkin Sınırların Tespiti.....	64
A. TTK’da Düzenlenen Sınırlar	64
1. TTK ve ETTK Karşılaştırması	64
a. ETTK Dönemi.....	64
b. TTK Dönemi	67
i. Şirket Sırrı	68
aa. Kavram	68
bb. Mutlak ve Nisbi Şirket Sırrı Ayrımı	76
cc. TTK’ya Alınmayan Şirket Sırlarını Saklama Yükümlülüğüne İlişkin Değerlendirmeler	81
ii. Korunması Gereken Diğer Şirket Menfaatleri	84
aa. Kavram	84
bb. Sınırın Tespitinde Temel Aktör Olarak Şirket Menfaati .	86
cc. Şirket Menfaatlerinin Zarara Uğraması ve Talebin Reddine İlişkin Ölçütler	92
2. Talebin Reddine İlişkin Takdir Yetkisi.....	95
3. Sınırın Sınırı	98
B. TTK’da Düzenlenenler Dışındaki Sınırlar	100
1. Dürüstlük Kuralı – Hakkın Kötüye Kullanılması.....	100
a. Sadakat Yükümlülüğü	104
b. Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi	114
2. İmkânsızlık.....	116
3. Aşırı İfa Güçlüğü.....	118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ ALMA TALEBİNİN HAKSIZ OLARAK REDDEDİLMESİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. Bilgi Alma Davası.....	120
A. Yasal Düzenleme	120
B. Davanın Hukuki Niteliği.....	122
C. Davaya İlişkin Esaslar	123
1. Davaya ilişkin Şartlar	123
a. Süre Şartı.....	123
b. Dava Şartları Yönünden Değerlendirmeler	125
i. TTK’da Öngörülen Dava Şartları.....	125
aa. Genel Açıklamalar	125
bb. Genel Kurul Dışında İletilen Bilgi Alma Talepleri Yönünden Değerlendirme.....	126

ii. Hukuki Yarar Şartına İlişkin Değerlendirmeler	133
2. Dava Öncesi Arabuluculuk	135
3. Davanın Tarafları.....	136
4. Dava Konusu ve Talep	138
5. İspat Yükü.....	139
6. Yargılama.....	143
7. Yargılama Aşamasında Gizlilik ve Hâkimin Değerlendirmesi	145
8. Mahkeme Kararı	148
a. Genel Açıklamalar	148
b. Mahkeme Kararının Kesinliği.....	151
c. Mahkeme Kararının İcra Edilebilirliği	157
II. Özel Denetim	160
III. Genel Kurul Kararının İptali.....	168
IV. Yönetim Kurulu Kararının Butlanı	173
V. Haklı Sebep Fesih.....	174
VI. Yönetim Kurulunun Sorumluluğu	178
SONUÇ	180
KAYNAKÇA	194
ÖZGEÇMİŞ.....	208
TEZ ONAY SAYFASI.....	209

KISALTMALAR

APOK	: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
Dejure	: De Jure AI Arama Motoru
E.	: Esas
EBK	: 818 sayılı eski Borçlar Kanunu (RG. 29.04.1926-359)
ETMK	: 743 sayılı eski Türk Kanunu Medenisi (RG. 04.04.1926-339)
ETTK	: 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu (RG. 09.07.1956-9353)
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (RG. 04.02.2011-27836)
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (RG. 19.06.1932-2128)
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
K.	: Karar
Lexpera	: Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG. 04.02.2011-27836)
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (RG. 08.12.2001-24607)
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (RG. 14.02.2011-27846)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Yönetmelik	: Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (RG. 28.11.2012-28481)

RESUME

Conformément à l'article 437 du CCT, le droit d'information de l'actionnaire – qualifié par la doctrine de droit inaliénable – ne peut être ni renoncé par l'actionnaire au moyen d'une déclaration unilatérale de volonté, ni restreint ou supprimé par des stipulations insérées dans les statuts ou par des résolutions adoptées par les organes sociaux. Eu égard à l'importance reconnue à ce droit, son champ matériel a été défini de manière large, englobant tant les affaires de la société que les modalités et résultats du contrôle, tandis que le cadre légal s'abstient d'imposer une exigence de nécessité comme condition préalable à son exercice. Néanmoins, l'exercice de ce droit de façon absolue et sans limites ne saurait être admis en droit. La contrepartie dans cette relation juridique est la société anonyme en tant que personne morale, laquelle, afin de préserver son fonctionnement dans un environnement concurrentiel, doit disposer d'un domaine de confidentialité. À ce stade, un conflit d'intérêts surgit inévitablement entre, d'une part, l'intérêt de l'actionnaire à l'information et, d'autre part, l'intérêt légitime de la société à protéger certaines données confidentielles.

Compte tenu du fait qu'aucune obligation de loyauté, de confidentialité ou de non-concurrence n'est prévue à la charge des actionnaires de sociétés anonymes – et que même des personnes concurrentes de la société peuvent acquérir des actions dans de telles sociétés –, l'article 437, alinéa 3, du CCT institue une limitation au droit d'information afin d'assurer un équilibre entre des intérêts contradictoires. Dans ce cadre, lorsque la divulgation des informations aurait pour effet de révéler des secrets d'affaires ou de mettre en péril d'autres intérêts sociaux nécessitant protection, la demande d'information de l'actionnaire peut être rejetée. Outre cette limitation légale, certaines restrictions générales non expressément prévues par le CCT – telles que l'abus de droit – trouvent également à s'appliquer aux demandes d'information.

À cet égard, et conformément au titre de la présente étude, le droit d'information n'y est pas appréhendé dans toutes ses dimensions, mais uniquement sous l'angle de ses limitations. En outre, en raison de l'ambiguïté conceptuelle relevée dans le discours doctrinal quant à la notion de droit d'information, cette étude se limite à la dimension active de ce droit, à savoir le droit de solliciter des informations par le biais de questions, tel que prévu à l'article 437, alinéa 2, du CCT.

Dans ce cadre, la première section de l'étude examine les limitations fondamentales du droit, telles que son objet, les personnes titulaires, sa portée temporelle et les conditions applicables aux demandes d'information. Cette section s'attache également à la notion doctrinale, d'une exigence de nécessité envisagée comme condition potentielle de l'exercice de ce droit et conclut finalement qu'une telle condition ne doit pas être recherchée pour qu'un actionnaire puisse invoquer le droit à l'information. De même, les thèses avancées dans la littérature selon lesquelles l'exercice du droit d'information devrait être lié aux points inscrits à l'ordre du jour sont analysées en détail, l'étude parvenant à la conclusion que le droit d'information de l'actionnaire ne se limite pas aux seules questions figurant à l'ordre du jour.

Dans la deuxième section de l'étude, l'attention est portée sur les limitations à la divulgation d'informations aux actionnaires, tant celles expressément prévues par le CCT que celles extérieures à ce dernier. Dans ce cadre, une attention particulière est accordée à la clarification des notions de secrets d'affaires et d'autres intérêts sociaux nécessitant protection, telles qu'énoncées à l'article 437, alinéa 3, du CCT. Dans la même section, il est relevé que ces la notion d'intérêt social intervient dans le processus d'identification de ces deux concepts et, à travers cette notion, les conditions dans lesquelles une demande d'information peut être refusée sont examinées. En effet, la conclusion à laquelle il a été abouti est que, en principe, le refus d'une demande d'information sera considéré comme justifié lorsqu'il existe un risque d'atteinte aux intérêts de la société. À ce stade, se pose la question de savoir à qui appartient le pouvoir d'apprécier l'opportunité d'un tel refus. Il est soutenu que ce pouvoir relève à juste titre des membres du conseil d'administration qui, en vertu de l'article 369 du CCT, sont tenus de sauvegarder l'intérêt social et se trouvent dans la meilleure position pour exercer cette appréciation à la lumière de leur surveillance des activités de la société. Enfin, cette section aborde également des limitations allant au-delà de celles expressément consacrées par le CCT. À cet égard, il est déterminé que ni l'obligation de loyauté ni la théorie de l'imprévision – toutes deux parfois suggérées par la doctrine comme des restrictions au droit d'information – ne constituent en réalité des limitations dans ce contexte.

Dans la dernière section de l'étude, à savoir le troisième section, sont examinés les recours juridiques ouverts aux actionnaires qui estiment que leur demande d'information a été injustement refusée – en particulier l'action en information. Il est tout d'abord constaté que le délai de dix jours prévu pour intenter d'une telle action ne s'applique que dans les cas où la demande a été expressément rejetée. Par ailleurs, la question de savoir si une action en information peut être intentée à l'égard de demandes présentées et refusées en dehors de l'assemblée générale est abordée. Il en est conclu que les actionnaires peuvent formuler des demandes d'information et obtenir des réponses en dehors de l'assemblée générale, et qu'une action en information peut être introduite en cas de refus intervenu en dehors de celle-ci. En outre, les sources doctrinales révèlent des situations dans lesquelles l'exigence d'intérêt juridique – l'une des conditions de recevabilité de l'action – a été confondue avec la prétendue exigence de nécessité ; il est déterminé que ces deux notions doivent être distinguées et appréciées séparément. Une autre question controversée relative à l'action en information, à savoir le caractère définitif du jugement rendu par le tribunal, est également examinée. Après un examen approfondi des opinions doctrinales et des décisions judiciaires, l'étude conclut que les jugements rendus dans le cadre d'une action en information – qu'ils accueillent ou rejettent la demande – doivent être considérés comme définitifs.

Dans le dernier section, au-delà de l'action en information, l'étude aborde également, de manière plus succincte, d'autres voies de recours susceptibles d'intervenir en cas de refus injustifié d'une demande d'information par un actionnaire, telles que la demande de contrôle spécial, l'annulation des résolutions de l'assemblée générale, la nullité des décisions du conseil d'administration, l'action en dissolution pour juste motif, ainsi que la responsabilité des membres du conseil d'administration. Dans ce contexte, étude s'attache notamment à déterminer, entre autres, s'il existe des différences entre les régimes du droit au contrôle spécial et du droit à l'information quant au traitement des notions de secret d'affaires et d'autres intérêts sociaux

nécessitant protection; si le refus injustifié d'une demande d'information peut constituer un fondement pour intenter d'une action de l'annulation d'autres résolutions adoptées en assemblée générale; si une action en nullité peut être intentée contre une décision du conseil d'administration rejetant de manière injustifiée une demande d'information ; dans quelles circonstances le refus injustifié du droit à l'information peut être qualifié de juste motif de dissolution; et enfin, si un tel refus peut engager la responsabilité des membres du conseil d'administration.

ABSTRACT

Pursuant to Article 437 of TCC, the shareholder's right to obtain information – classified in the doctrinal literature as an inalienable right – cannot be waived by the shareholder through unilateral declaration of will, nor may such right be restricted or abolished by provisions incorporated into the articles of association or by resolutions adopted by the company's organs. In recognition of the significance attributed to this right, its material scope has been delineated broadly to encompass both the company's affairs and the modalities and outcomes of audit, while the statutory framework refrains from imposing any requirement of necessity as a precondition for its exercise. Nevertheless, the exercise of this right in an unrestricted and absolute manner is not legally tenable. The counterparty within this legal relationship is the joint-stock company as a legal entity, which, in order to maintain its operations in a competitive market environment, must have a domain of confidentiality. At this juncture, a conflict of interests inevitably arises between the shareholder's entitlement to access information and the company's legitimate interest in safeguarding certain confidential matters.

Taking into account that a duty of loyalty, a duty of confidentiality, or duty of non-competition are not envisaged for shareholders of joint-stock companies – and that even individuals competing with the company may acquire shares in such companies – Article 437/3 of TCC introduces a limitation on the right to obtain information in order to ensure a balance between conflicting interests. Within this framework, if the disclosure of information would result in the disclosure of company secrets or endanger other company interests that require protection, the shareholder's request for information may be refused. In addition to this statutory limitation, certain general restrictions not expressly regulated under the TCC – such as the abuse of rights – shall also be applicable to requests for information.

In this respect, and in line with the title of this study, the right to obtain information is examined herein not in all its aspects but solely with regard to its limitations. Furthermore, due to the conceptual ambiguity observed in the doctrinal discourse concerning the notion of the right to obtain information, this study is confined to the active dimension of that right, namely the right to request information through questions as regulated under Article 437/2 of TCC.

Within this framework, the first part of the study addresses the fundamental limitations of the right, such as its subject matter, the entitled persons, temporal scope, and the conditions applicable to information requests. This section also engages with the doctrinal concept of a requirement of necessity discussed as a potential condition for exercising the right, and ultimately concludes that no such condition should be sought for a shareholder to invoke the right to information. Likewise, the views advanced in the literature suggesting that the right to obtain information must be exercised in connection with the items on the agenda are examined in detail, and the

study reaches the conclusion that a shareholder's right to information is not confined to agenda-related matters.

In the second part of the study, attention is directed to the limitations on the disclosure of information to shareholders, both those expressly provided in the TCC and those outside the TCC. Within this framework, particular emphasis is placed on clarifying the concepts of company secrets and other company interests requiring protection as stipulated in Article 437/3 of TCC. In the same part, it is noted that the concept of company interest is encountered in the process of identifying both concepts, and through this concept, the conditions under which a request for information may be refused are examined. The conclusion reached is that, as a rule, the refusal of a request for information is considered justified where there exists a risk of harm to company's interests. At this juncture, the issue arises as to who is vested with the discretion to determine when a request for information should be refused. It is assessed that such discretion properly belongs to the members of the board of directors, who, pursuant to Article 369 of TCC, are under a duty to safeguard company interests and are best positioned to exercise judgment in light of their oversight of the company's operations. Finally, this part also addresses limitations beyond those expressly regulated under the TCC. In this regard, it is determined that neither the duty of loyalty nor the doctrine of hardship – both of which have occasionally been suggested in the literature as restrictions on the right to information – constitute limitations in this context.

In the final part of the study, namely the third chapter, the legal remedies available to shareholders who consider their request for information to have been unjustly refused – particularly the action for information – are examined. First, it is assessed that the ten-day period prescribed for initiating such action applies only in cases where the request has been explicitly refused. Furthermore, the question of whether an action for information may be brought in respect of requests submitted and refused outside the general assembly is addressed. It is concluded that shareholders may submit requests for information and receive responses outside the general assembly and actions for information may be initiated with respect to refusals occurring outside the assembly. In addition, doctrinal sources reveal instances where the requirement of legal interest – on of the conditions of an action – has been conflated with the so-called requirement of necessity, and it is determined that these two concepts must be distinguished and evaluated separately. Another controversial issue concerning the action for information, namely whether the court's judgment is final, is also addressed. After an extensive review of doctrine opinions and judicial decisions, the study concludes that judgments rendered in actions for information – whether granting or rejecting the request – are to be regarded as final.

In the final chapter, beyond the action for information, the study also briefly touches upon additional remedies that may come into play in the event of an unjust refusal of a shareholder's request for information, including the request for special audit, the annulment of general assembly resolutions, the nullification of board resolutions, the action for dissolution on just cause, and the liability of the members of the board of directors. Within this context, the analysis seeks to address, *inter alia*, whether differences exist between the systems of special audit right and the right to obtain information in terms of how the concepts of company secrets and other company interests requiring protection are treated; whether the unjust refusal of a request for information may serve as grounds for challenging other resolutions adopted at the general assembly; whether an action for nullity may be brought against a board

resolution unjustly rejecting a request for information; under what circumstances the unjust denial of the right to information may qualify as just cause for a dissolution action; and whether unjust denial may give rise to liability of the board of directors.

ÖZET

TTK madde 437 kapsamında düzenlenen ve öğretide vazgeçilemez haklardan olduğu kabul edilen bilgi alma hakkından pay sahibi kendi isteği ile vazgeçemeyeceği gibi; bu hak, esas sözleşme ya da şirket organlarının kararıyla da sınırlandırılmaz ve ortadan kaldırılamaz. Nitekim hakkın önemine binaen hakkın konusu, oldukça geniş bir kapsamda, şirketin işleri ve denetimin yapılma şekli ile sonuçları olarak belirlenmiş ve hakkın kullanımı yönünden herhangi bir gereklilik koşuluna yasal düzenlemede yer verilmemiştir. Ancak, şüphesiz bu hakkın sınırsız şekilde kullanımı da kabul edilemez. Zira bu sistemin diğer tarafı anonim şirket tüzel kişiliği olup şirketin rekabetçi bir ortamda faaliyetlerini sürdürebilmesi için kendisine ait gizli bir alanı bulunmalıdır. İşte tam bu noktada, pay sahibinin bilgi almaya yönelik menfaati ile şirketin bazı bilgileri gizli tutma yönündeki menfaati arasında bir çatışma ortaya çıkmaktadır.

Özellikle anonim şirket pay sahipleri için sadakat yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü ve rekabet yükümlülüğü öngörülmemiş olması ve anonim şirkete rakip olan kişilerin dahi anonim şirket pay sahibi olabileceği de dikkate alınarak, çatışan menfaatler yönünden denge sağlanabilmesi adına TTK madde 437/3 kapsamında bilgi alma hakkına bir sınır getirilmiştir. Bu kapsamda, bilgi verilmesi durumunda şirket sırları açığa çıkabilecek veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri tehlikeye düşecekse, bilgi alma talebi reddedilebilecektir. Ancak bu sınır yanında, TTK'da düzenlenmeyen hakkın kötüye kullanılması gibi genel bazı sınırlar da bilgi alma talebi yönünden uygulama alanı bulacaktır.

Bu kapsamda, çalışmanın başlığından da hareketle bilgi alma hakkı, işbu çalışmada tüm detaylarıyla değil, sadece sınırlar yönünden ele alınmıştır. Ayrıca, bilgi alma hakkı kavramı ile ilgili öğretide yaşanan karmaşa sebebiyle, işbu çalışma TTK madde 437/2'de düzenlenen soru sorma suretiyle kullanılan aktif nitelikteki bilgi alma hakkına özgülülmüştür.

Bu çerçevede, çalışmanın ilk bölümünde konu, süje, zaman, bilgi alma talebine ilişkin şartlar gibi hakkın temel sınırlarına değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca, öğretide bilgi alma hakkının kullanılması yönünden uygulama alanı bulacağı ifade edilen gereklilik koşulu kavramına da temas edilmiş ve pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanması yönünden herhangi bir gereklilik koşulu aranmaması gerektiği çıkarımı yapılmıştır. Keza, yine öğretide ileri sürülen bilgi alma hakkının gündemle bağlantılı şekilde kullanılmasına yönelik görüşler detaylıca incelenmiş ve pay sahibinin bilgi alma hakkını gündemle sınırlı şekilde kullanması gerekmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, TTK'daki ve TTK dışındaki pay sahibine bilgi verilmesinin sınırlarına odaklanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle, TTK madde 437/3'te düzenlenen sınırlar olan şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları netleştirilmeye çalışılmıştır. Aynı bölümde, her iki kavramın tespiti yönünden şirket menfaati kavramı ile karşılaşıldığına değinilmiş ve bu kavram üzerinden bilgi alma talebinin ne zaman reddedilebileceği irdelenmiştir. Nitekim

varılan sonuç, şirket menfaatlerinin zarar görme riski bulunması durumunda bilgi alma talebinin reddedilmesinin kural olarak haklı sayılacağı yönünde olmuştur. Bu aşamada da, bilgi alma talebinin ne zaman reddedileceğine ilişkin takdir yetkisinin kimde olacağı sorunu ortaya çıkmış ve bu konuda takdir yetkisinin, TTK madde 369 uyarınca şirket menfaatlerini gözetmekle yükümlü ve şirket işleyişine hâkim olan yönetim kurulu üyelerine ait olacağı değerlendirilmiştir. Bu bölümde son olarak, bilgi alma hakkının TTK'da düzenlenenler dışındaki sınırları incelenmiş olup öğretide bilgi alma hakkının sınırı olarak değerlendirilen sadakat yükümlülüğü ve aşırı ifa güçlüğü'nün bilgi alma hakkı yönünden aslında bir sınır olmadıkları tespit edilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise, başta bilgi alma davası olmak üzere bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedildiğini düşünen pay sahibinin başvurabileceği hukuki yollar irdelenmiştir. Öncelikle, bilgi alma talebinin reddi sonrası bilgi alma davasının açılabilmesi için öngörülen on günlük hak düşürücü sürenin talebin açık reddi halinde uygulanacağı değerlendirilmiştir. Bunun yanında, özellikle genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerinin genel kurul dışında reddedilmesi durumunda bilgi davası açılıp açılmayacağı irdelenmiş ve bilgi alma talebinin genel kurul dışında da ileri sürülüp yanıtlanmasının mümkün olduğu kabul edilerek, genel kurul dışında reddedilen bilgi alma talepleri yönünden bilgi alma davası açılabilmesi sonuca ulaşılmıştır. Yine, öğretide dava şartlarından biri olan hukuki yararın gereklilik koşulu ile beraber değerlendirildiğine rastlanılmış ve bu iki kurumun birbirinden ayrı değerlendirilmesi gerekliliği tespit edilmiştir. Bunun dışında, bilgi alma davası yönünden öğretide tartışmalı bir diğer nokta olan mahkeme kararının kesin olup olmadığı hususunda da öğretideki görüşler ve yargı kararları çalışmada detaylıca incelenmiş ve bilgi alma davasında verilen davanın kabulüne veya reddine ilişkin kararların kesin olduğu kanaatine varılmıştır.

Son bölümde ayrıca, bilgi alma davası dışında bilgi alma talebinin haksız reddedilmesi sonrasında gündeme gelebilecek yollardan özel denetime, genel kurul kararının iptaline, yönetim kurulu kararının butlanına, haklı sebeple fesih davasına ve yönetim kurulunun sorumluluğu konularına da kısa da olsa temas edilmiştir. Bu kısımlarda özellikle, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramlarının ele alınış biçimleri bakımından özel denetim hakkı ile bilgi alma hakkı sistemleri arasında farklılık olup olmadığı; bilgi alma talebinin haksız reddedilmesi sebebiyle genel kurul toplantısında alınan diğer kararlara karşı iptal davası açılıp açılmayacağı; bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedildiği yönetim kurulu kararına karşı butlanın tespiti davası açılıp açılmayacağı; bilgi alma hakkının haksız şekilde reddedilmesinin ne zaman haklı sebeple fesih davası kapsamında bir haklı fesih sebebi olarak nitelendirilebileceği ve bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesinin yönetim kurulunun sorumluluğuna sebep olup olmayacağı sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır.

GİRİŞ

TTK madde 437’de düzenleme altına alınan bilgi alma hakkının, diğer pay sahipliği haklarının kullanımına olan etkisi sebebiyle, en önemli pay sahipliği haklarından biri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Pay sahibinin gittikçe pasif hale geldiği anonim şirket yapısında, pay sahipleri yönünden gerekli korumanın sağlanabilmesi ve bilgiye erişim noktasında pay sahipleri ile yönetim arasındaki farklılığın bir açıdan telafi edilebilmesi adına, bilgi alma hakkı bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi alma hakkı ile pay sahipleri, diğer pay sahipliği haklarını daha etkili şekilde kullanabilecekleri gibi yatırımlarına ilişkin de daha yerinde kararlar alabilecektir.

Bu minvalde, anonim şirkete gerekli sermayeyi ödeyerek mali yönden destek olan pay sahibinin bilgi alma hakkını hangi sınırlar çerçevesinde kullanılabileceği sorusu, aslında her zaman önemli ve uygulamada en çok ihtilaf yaşanan konulardan biri olmuştur. Anonim şirketlerde pay sahipleri için rekabet yasağı öngörülmemiş olması ve bu sebeple de rakip kişiler/şirketler veya rakip şirketlerde de pay sahibi veya yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan kişiler/şirketlerin de anonim şirkette pay sahibi olabilmeleri sebebiyle, anonim şirketlerde pay sahibinin bilgi alma hakkının sınırları kanaatimizce anonim şirketin varlığı bağlamında hayati bir noktada konumlanmıştır. Buna ilave olarak, kötü niyetli pay sahiplerinin de bu hakkı amacı dışında kullanarak şirketin işleyişini oldukça olumsuz etkileyebilme ihtimali de sınır konusuna özel bir önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ne var ki bilgi alma hakkına yönelik olarak TTK’da öngörülen şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri sınırları soyut nitelikte olup geniş yorumlanmaya müsaittir. Bunun yanında, bilgi alma taleplerinin karşılanmaması durumunda açılan bilgi alma davalarında verilen kararlara karşı üst mahkemeye başvurulamaması sebebiyle konuya ilişkin içtihatlarındaki gelişmelerden yararlanabilme olanağı da sınırlıdır. İşbu çalışmanın amacı, bilgi alma hakkının sınırlarının mümkün

olduğunca belirginleştirilmesi ve uygulamada bilgi alma hakkının sınırları ile ilgili ortaya çıkan problemlere bir nebze ışık tutulabilmesidir.

İşbu çalışma, halka kapalı anonim şirketler yönünden TTK madde 437’de düzenlenen soru sorma suretiyle bilgi alma hakkının sınırlarına yönelik olarak hazırlanmış olup genel kurulda bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin değerlendirmeler fiziki genel kurullar ile sınırlı tutulmuştur.

Çalışmanın bilgi alma hakkının sınırlarına odaklanan konusu sebebiyle, işbu çalışma kapsamında bilgi alma hakkının tüm detaylarına değinilmeyecek olup bilgi alma hakkı sınırlar yönünden incelenecektir. Ayrıca, TTK madde 437/2 kapsamında şirketler topluluğu ile bağlantılı olarak, *“bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar”* düzenlemesi yer almaktadır. Şirketler topluluğunun farklı menfaat dengelerini barındırması ve bir bütün halinde değerlendirilmesinin daha isabetli olduğunu düşünmemiz sebebiyle, işbu çalışma kapsamında bilgi alma hakkı şirketler topluluğu yönünden ayrıca detaylandırılmayacak olup sadece genel açıklamalar üzerinden temel noktaların netleştirilmesi ile yetinilecektir.

Bu çerçevede çalışmanın ilk bölümünde, (i) bilgi alma hakkı ile ilgili yasal düzenlemeye değinilecek, (ii) bilgi alma hakkı kavramının çerçevesi netleştirilerek çalışma bu yönden sınırlandırılacak, (iii) bilgi alma hakkının hukuki niteliğine ilişkin açıklamalar yapılacak, (iv) bilgi alma hakkının gerekliliği ile işlevi irdelenecek ve nihayet (v) bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin temel sınırlar üzerinde durulacaktır. Temel sınırlar kapsamında hakkın hangi konuda, kim(ler) tarafından, ne zaman ve ne şekilde kullanılabileceği yanında gereklilik koşulu ve gündeme bağlılık kavramlarının hakkın kullanımını etkileyip etkilemeyeceği irdelenecektir. Her ne kadar temel sınırlar başlığı altında detaylandırılan hususlar sınırdan ziyade kullanım esasları olarak yorumlanabilecek olsalar da, pay sahibinin bilgi alma hakkından ne şekilde yararlanabileceğini belirledikleri ve bu açıdan bir anlamda pay sahibinin dilediği zaman, dilediği şekilde bu hakkı kullanmasının önüne geçtikleri için bilgi alma hakkının sınırları konulu işbu çalışma içerisinde ayrıca temel sınırlar olarak değerlendirilmeleri uygun görülmüştür.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, TTK'da veya TTK dışında düzenlenen pay sahibine bilgi verilmesinin sınırlarına odaklanılacaktır. TTK'da düzenlenen sınırlar kapsamında, TTK madde 437/3'te belirtilen şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları değerlendirilerek her iki kavramın tespiti yönünden ortak nokta olan şirket menfaati kavramı üzerinde durulacak ve bu bağlamda bilgi alma talebinin ne zaman reddedilebileceği belirlenecektir. TTK dışında düzenlenen sınırlar başlığı altında ise, TMK madde 2 kapsamında hakkın kötüye kullanılması yasağı, sadakat yükümlülüğü, hakların sakınılarak kullanılması ilkesi, imkânsızlık ve aşırı ifa güçlüğü hususlarının bilgi alma hakkı yönünden bir sınır oluşturup oluşturmadıkları irdelenecektir.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümünde ise, bilgi alma talebinin haksız olarak reddedilmesinin hukuki sonuçları ele alınacaktır. Bu kapsamda, öncelikle TTK madde 437/5'te öngörülen bilgi alma davasına ilişkin yasal düzenleme incelenecek olup sonrasında davanın hukuki niteliği ile davaya ilişkin esaslara değinilecektir. Ardından, bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesi ile bağlantılı olarak gündeme gelebilecek diğer hukuki mekanizmalar olan özel denetim, genel kurul kararının iptali, yönetim kurulu kararının butlanı, haklı sebeple fesih ve yönetim kurulunun sorumluluğu konularına kısaca değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASINA İLİŞKİN TEMEL SINIRLAR

I. Bilgi Alma Hakkına İlişkin Yasal Düzenleme

Bilgi alma hakkı ile ilgili yasal düzenlemeler incelendiğinde, hakkın yürürlükteki düzenlemeye en yakın versiyonunun 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda (ETTK)¹ düzenlendiği görülmektedir². ETTK kapsamındaki düzenlemeler, bilgi alma yanında inceleme hakkını da kapsayacak şekilde, “*Malumat Alma Hakkı*” üst başlığı altında “*Bilanço*” başlıklı madde 362³ ve “*Ticari defterler ve Sır Saklama Mükellefiyeti ve Ceza*” başlıklı madde 363⁴ olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹ RG. 09.07.1956-9353.

² DOLU Ali Murat, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 28. Bilgi alma hakkına ilişkin ETTK dönemi öncesi düzenlemelere ilişkin ayrıca bkz. Dolu, s. 27-29; KAYA Arslan, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, 1. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2001, s. 103; CENGİZ Dilek, *Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkemenin Kararının Kesinliği Sorunu (Türk Ticaret Kanunu Düzenlemesi Yargıtay Kararları Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri)*, 1. Baskı, Beta, İstanbul, 2022, s. 44-45.

³ ETTK madde 362: “*Kar ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususundaki teklifler, murakıplar tarafından verilecek raporla birlikte umumi heyetin adi toplantısından en az on beş gün önce şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulur. Bunlardan kar ve zarar hesabı, bilanço ve yıllık rapor, toplantıdan itibaren bir yıl müddetle pay sahiplerinin emrine amade kalır. Her pay sahibi masrafi şirkete ait olmak üzere kar ve zarar hesabıyla bilançonun bir suretini isteyebilir. Hamile yazılı hisse senetleri ihracedilmiş ise yukarda adı geçen vesikaların pay sahiplerine açık bulundurulduğu keyfiyeti 37 nci maddede anılan gazeteden başka esas mukavele ile muayyen şekilde dahi ilan olunur. Pay defterine kaydedilen nama yazılı hisse senedi sahiplerine ayrıca tebligat yapılır*”.

⁴ ETTK madde 363: “*Pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemiye salahiyetlidirler. Şirketin ticari defterleriyle muhaberatının tetkiki yalnız umumi heyetin açık bir müsaadesi veya idare meclisinin kararıyla mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak şirketin iş sırlarını öğrenmeye salahiyetli değildir. Her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır. Pay sahiplerinin*

Ancak, söz konusu maddeler temelde (i) başlıklandırma ve içeriğin uyuşmaması⁵, (ii) soru sorulması şeklinde kullanılan aktif yönlü bilgi alma hakkının yeterli açıklıkta düzenlenmemesi⁶, (iii) bazı belgelerin genel kurul öncesinde pay sahibinin incelemesine hazır bulundurulmasına ilişkin pasif yönlü bilgi alma hakkının yeterli ve işlevsel şekilde düzenlenmemesi⁷ ve (iv) talebin reddedilmesi veya hakın elverişli şekilde kullandırılmaması halinde başvurulacak hukuki yolun hiçbir şekilde düzenlenmemesi⁸ sebepleriyle eleştirilmiş ve yeterli görülmemiştir⁹. TTK ile getirilen yeni sistemde ise, ETTK düzenlemesindeki olumlu yönler korunmaya ve sorunlu kısımlar ise düzeltilmeye çalışılmıştır¹⁰.

Anonim şirket pay sahibinin bilgi alma hakkı ile ilgili güncel hüküm olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK)¹¹ 437. maddesi ise, "*Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*" başlığını taşımakta ve her iki hakka ilişkin de düzenleme içermektedir. İlgili

malumat alma hakkı esas mukavele ile veya şirket organlarından birinin kararıyla bertaraf veya tahdidedilemez".

⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 41-42; TEKİNALP Ünal, "**İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı**", Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980, s. 20; KAYA Arslan, "**Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**", 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, Beta, İstanbul, 1997, s. 157.

⁶ Kaya, **40. Yıl**, s. 159; TEKİNALP Ünal (POROY Reha/ÇAMOĞLU Ersin), **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 525; ÖZTEK Selçuk, "**Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı**", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 303; OCAK Nazmi, "**Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı**", Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, C.1, Beta, İstanbul, 2001, s. 718; Dolu, s. 1; KARASU Rauf, "**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S. 2, 2005, s. 73; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 42.

⁷ Öztekin, s. 304; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 124; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 73.

⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 42; KABAALIOĞLU Haluk, "**Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Finansal Bilgi Alma Hakkı**", Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980, s. 27; Kaya, **40. Yıl**, s. 160.

⁹ Öğretide Kaya, ilgili yasal düzenlemede hakkın sadece "*ipuçlarına*" rastlanmasının mümkün olduğuna değinmekteydi (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 108). Yasal düzenlemenin bu hâliyle İsviçre ve Almanya'daki düzenlemelerin gerisinde kaldığı yönünde ayrıca bkz. Kaya, **40. Yıl**, s. 156.

¹⁰ Dolu, s. 49.

¹¹ RG.14.02.2011-27846.

madde uyarınca, (i) birinci¹², ikinci¹³ ve dördüncü¹⁴ fıkralar ile bilgi alma (ve inceleme) hakkının kapsamı ve kullanım usulünün çerçevesinin genel olarak çizildiği, (ii) bilgi alma (ve inceleme) hakkının reddedilmesine imkân veren bir istisna düzenlendiği¹⁵, (iii) bilgi alma (ve inceleme) isteminin cevapsız bırakılması, haksız olarak reddedilmesi veya ertelenmesi durumunda başvurulacak hukuki yolun belirlendiği¹⁶ ve (iv) bilgi alma (ve inceleme) hakkının esas sözleşme veya herhangi bir şirket organı tarafından verilecek karar ile sınırlandırılmayacağı ve kaldırılmayacağı¹⁷ hüküm altına alındığı görülmektedir.

II. Bilgi Alma Hakkı Kavramı ve Çalışmanın Sınırlandırılması

Bilgi alma (ve inceleme) hakkı ile ilgili çalışmalar değerlendirildiğinde, yazarların özellikle çeşitli başlıklar¹⁸ altında inceleme gerçekleştirdikleri

¹² TTK madde 437/1: “Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir”.

¹³ TTK madde 437/2: “Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz”.

¹⁴ TTK madde 437/4: “Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir”.

¹⁵ TTK madde 437/3: “Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir”.

¹⁶ TTK madde 437/5: “Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir”.

¹⁷ TTK madde 437/6: “Bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz”.

¹⁸ Finansal bilgi alma hakkı (Kabaalioğlu, s. 25 vd.); finansal bilgi elde etme hakkı (Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 13); bilgi alma, inceleme ve denetleme hakkı (Ocak, s. 710); bilgi alma hakkı (KARAHAN Sami (Editör)/Bozgeyik Hayri, **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2015, s. 663 vd.; TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Üstüne”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 18, S. 1, 1971, s. 20; Ünal, s. 179 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 75; YANLI Veliye, “Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Yatırımcı İlişkileri Bölümünün İşlevi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 14 vd.); soru sorma hakkı ve inceleme hakkı (Öztek, s. 304-309); inceleme ve bilgi alma hakkı (AYTAÇ Zühtü, **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1982, s. 70) ile bilgi alma ve inceleme hakkı (Cengiz, s. 12; Dolu, s. 3 vd.; SÜMER Burak, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 19 vd.; TEKİNALP Ünal, **Sermaye**

görülmektedir. Hatta, ilgili başlıklarda yapılan incelemelerde farklı ayrımlara gidildiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda bazı yazarlar, bilgi alma hakkını aktif ve pasif yönden ikiye ayırarak incelemekte; inceleme hakkını ise ayrı değerlendirmektedir. Bu yazarlar, TTK madde 437/1'deki düzenlemeyi pasif bilgi alma hakkı; TTK madde 437/2'deki düzenlemeyi aktif bilgi alma hakkı ve TTK madde 437/4'teki düzenlemeyi ise inceleme hakkı olarak sınıflandırmaktadır¹⁹. Diğer bazı yazarlar ise, TTK madde 437/1'deki düzenlemeyi pasif bilgi alma hakkı; TTK madde 437/2-5'teki düzenlemeleri ise aktif bilgi alma hakkı olarak incelemektedir²⁰. Bazı yazarların ise, daha farklı ayrımlar üzerinden inceleme gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır²¹.

Bunun yanında öğretide, hakkın içeriği ile bağlantılı olarak, TTK madde 437/1'de (ETTK madde 362) düzenlenen ve TTK madde 437 gerekçesinde “*pasif ve geriye dönük (retrospektif) bilgi alma hakkı*” olarak nitelendirilen düzenlemeyi bilgi alma hakkı kapsamında görmeyen görüşler²² ile özel denetimi de bilgi alma hakkının

Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 377 vd.) kullanılan başlıklar arasındadır.

¹⁹ Bu yazarlar için bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 73; Sümer, s. 22. Öğretide Ünal ise, TTK madde 437/1'deki düzenlemeyi pasif bilgi alma hakkı, TTK madde 437/2'deki düzenlemeyi aktif bilgi alma hakkı, TTK madde 437/4'teki düzenlemeyi ise pay sahibinin aktif bilgi alma hakkının bir türü olan inceleme hakkı olarak nitelendirmektedir (ÜNAL Bahadır, **Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 179).

²⁰ KAYA Arslan, “**Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, 2015, s. 62; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 14.

²¹ Bu kapsamda Tekinalp, TTK madde 437/1'deki hakkı “*Olağan GK Öncesi İnceleme Hakkı*”, TTK madde 437/2'deki hakkı “*Bilgi Alma Hakkının GK'da Kullanılması*”, TTK madde 437/4'teki hakkı ise “*AO'nun Ticari Defterleriyle Yazışmalarının Paysahibinin Sorusu ile İlgili Kısımlarının Paysahibi Tarafından İncelenebilmesi*” başlığı ile incelenmiştir (Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 378 vd.). Erdem, TTK madde 437/1'deki hakkı “*Genel Kuruldan Önce İnceleme Hakkı*”, TTK madde 437/2'deki hakkı “*Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkı*” ve TTK madde 437/4'teki hakkı ise “*Genel Kuruldan Sonra İnceleme Hakkı*” başlığı ile incelemiştir (ERDEM Ercüment, “**Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı**”, Editör: Ercüment Erdem, Hukuk Postası, 2015, s. 21 vd.). Karahan/Bozgeyik, TTK madde 437/1 düzenlemesini “*Belgeleri İnceleme ve Suret Alma Hakkı*” olarak; TTK madde 437/2 ve TTK madde 437/4'te yer alan düzenlemeleri ise “*Genel Kurul Esnasında Bilgi İsteme Hakkı*” olarak incelemiştir (Karahan/Bozgeyik, s. 665). Dolu ise, TTK madde 437/1'deki düzenlemeyi “*Genel Kurul Öncesi İncelemeye Hazır Bulundurma Yükümlülüğü*”, TTK madde 437/2'yi “*Genel Kurulda Soru Sormak Suretiyle Bilgi Alma Hakkı*” ve TTK madde 437/4'teki düzenlemeyi de “*İnceleme Hakkı*” olarak değerlendirmiştir (Dolu, s. 153 vd.).

²² Öğretide Kaya, pasif nitelikteki bilgi alma hakkı kapsamında söz konusu belgeler pay sahibi talep etmese dahi pay sahibinin erişimine sunulduğundan bu ayrımın kamuyu aydınlatma prensibi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini; pasif bilgi alma hakkının geniş anlamıyla bilgi alma hakkına dâhil olduğunu ancak burada gerçek manada bir bilgi alma hakkından değil de bazı belgelerin pay sahiplerinin kullanımına hazır edilmesinden söz edilebileceğini belirtmektedir. Yazara göre, “*gerçek ve teknik anlamıyla*” bilgi alma hakkı, pay sahibinin aktif konumda olduğu bilgi alma hakkıdır (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 53-54; Kaya, **Özel Denetim**, s. 72). Dolu ise, TTK madde 437/1'deki hakkı kullanabilmesi için pay sahibinin şirket merkez veya şubesine giderek inceleme yapması gerektiğinden aslında bu düzenlemenin aktif bir eylem içerdiğine işaret etmektedir. Yazar ayrıca, “pasif” ifadesi ile herhangi bir talep bulunmasa dahi maddede sayılan belgelerin pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulmasının kastedildiğini; ancak böyle bir çıkarımda dahi bir haktan değil, şirkete yönelik bir yükümlülüktен bahsedileceğini eklemektedir (Dolu, s. 15). TTK madde 437/1'de düzenlenen hakkın da

uzantısı olarak gören görüş²³ de bulunmaktadır. Dolayısıyla, konuya ilişkin çalışmaların kavramsal ve içeriksel bir karmaşa yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır²⁴.

Konuya ilişkin çalışmalarda yer alan söz konusu kavramsal ve içeriksel karmaşa sebebiyle, bilgi alma hakkının işbu çalışma kapsamında neye karşılık geldiği hususunun netleştirilmesi gerekeceği kanaatindeyiz. Çalışmanın esas konusuna yoğunlaşabilmek adına işbu çalışma, pay sahibinin soru sorarak bilgi almasına yönelik olarak TTK madde 437/2’de düzenlenen aktif bilgi alma hakkı ile sınırlandırılmış olup TTK madde 437/1’deki pasif nitelikteki bilgi alma hakkı ve TTK madde 437/4’teki inceleme hakkı üzerine işbu çalışmada ayrıca değerlendirme yapılmayacaktır.

III. Bilgi Alma Hakkının Hukuki Niteliği

A. Bireysel Hak Niteliği

Bazı istisnalar haricinde, anonim şirketin işleyişinde çoğunluk ilkesi hâkimdir²⁵. Çoğunluk ilkesinin her durumda ağır bastığı bir senaryoda ise, özellikle küçük pay sahipleri anonim şirkete yatırım yapmaktan çekinebilecektir. İşte bu noktada, dengeyi sağlanabilmesi için geliştirilen araçlardan biri olarak bireysel haklar karşımıza çıkmaktadır. Bu tür haklar, pay sahipleri tarafından tek başlarına da kullanılabilir olup bu durum pay sahiplerinin yatırımları üzerindeki etkilerini de artırmaktadır²⁶. Bu doğrultuda bireysel haklar, bir yönüyle, azınlığın veya münferit pay sahibinin çoğunluğa karşı korunmasına da hizmet eder²⁷. Bilgi alma hakkı da her bir pay sahibi tarafından kullanılabilirliğinden bireysel bir pay sahipliği hakkı olarak kabul edilmektedir²⁸.

bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında kaldığına ilişkin görüş için bkz. Sümer, s. 23. Yazar maddenin genel amacı olan pay sahibinin bilgilendirilmesinden hareket etmekte ve birinci fıkranın da bu amaçtan ayrılmadığını düşünmektedir (Sümer, s. 216).

²³ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 53-54.

²⁴ ETTK dönemine ilişkin detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 37 vd.

²⁵ Karahan/Coşgun, s. 352; TEKİNALP Ünal (POROY Reha/ÇAMOĞLU Ersin), **Ortaklıklar Hukuku I**, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2025, s. 308; Pulaşlı, **Şerh**, s. 766; AKDAĞ GÜNEY Necla, “Anonim Şirketlerde Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi ve Uygulaması”, Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 51.

²⁶ Dolu, s. 65.

²⁷ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9.

²⁸ ERİŞ Gönen, **TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 2257; ATALAY Oğuz, “Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel

Eşit işlem ilkesi gereği bilgi alma hakkı her bir pay sahibine eşit şekilde tanınmıştır²⁹. Bu sebeple, sermaye borcunun yerine getirilip getirilmediğine, pay adedine, payın elde tutulma süresine veya payları temsilen pay senedi çıkarılıp çıkarılmadığına bakılmaksızın, her bir pay sahibi bu hakkını kullanabilecektir³⁰. Bu doğrultuda, bilgi alma hakkı yönünden eşit işlem ilkesinin mutlak nitelikte uygulama alanı bulunduğunu da söyleyebiliriz³¹. Bu kapsamda pay sahibi, tek bir paya sahip olsa da, tıpkı bir diğer bireysel pay sahipliği hakkı olan genel kurul toplantısına katılma

Sayı, 2014, s. 57; BİLGİLİ Fatih/GÜRBÜZ GÖKBERK İdil Nur, “**Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı**”, Prof. Dr. Hasan Pulaşlı’ya Armağan, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 207; YAĞMUR Setenay, **Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi**, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 185; AYHAN Rıza/ÇAĞLAR Hayrettin/ÖZDAMAR Mehmet, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 328; UÇAR BULUT Gülnur Ceren, **Anonim Şirketlerde Özel Denetim**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 31; ŞENOCAK Kemal (Editör), **Şirketler Hukuku Şerhi**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 2481; PULAŞLI Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 2283; PULAŞLI Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 589; ÇELEBİ Ali Ergin, “**Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı**”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2018, s. 527; DURGUT Ramazan/KAPLAN Ahmet Emre, “**Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 171-172, 2018, s. 128; Ünal, s. 173; Sümer, s. 48; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; BULUT Abdulkadir, **Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı**, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 12; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 81; Dolu, s. 63; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 15; AKDAĞ GÜNEY Necla, “**Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler**”, Regesta, C. 4, S. 1, 2019, s. 39; YURTBAŞI Fatih, **Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim**, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 121; PASLI Ali, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, 2. Bası, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 101; GÜRBÜZ USLUEL Aşlı E., **Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 164; SULU Muhammed, **Ticari Sırların Korunması**, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 84; CAN Ozan, “**Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Talebinin Reddine İlişkin Yerel Mahkemece Verilen Kararın Kesin Olduğu Yönündeki Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Kararlarına Yönelik Eleştiriler**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021, s. 107; ATAKAN Murat Can, “**Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkının İhlalinden Dolayı Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 14, Özel Sayı, 2019, s.77; Cengiz, s. 34; KANDEMİR Hatice Kübra, **Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 33; Karahan/Bozgeyik, s. 663; BİLGİLİ Fatih/DEMİRKAPI Ertan, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2013, s. 505; BOZKIR Betül, **Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s. 46.

²⁹ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2284; Cengiz, s. 34; Kandemir, s. 34; BAHAR SAYIN Hediye, **Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 120; Şenocak/Seyman, s. 2481-2482; Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101-102, dn. 36; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 81; Dolu, s. 65-66.

³⁰ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 129-130.

³¹ YILDIZ Şükrü, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, 1. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 174; AKDAĞ GÜNEY Necla, “**Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi**”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3, 2014, s. 123; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 198; Yağmur, s. 187; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 41; EMİNOĞLU Cafer, “**Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi**”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 1, 2015, s. 82. Bunun yanında, eşit işlem ilkesinin yasal dayanağı olan TTK madde 357 kapsamında ise, eşit işlem ilkesinin eşit şartlardaki pay sahipleri yönünden uygulanacağı belirtilmektedir. Bu minvalde, TTK madde 357’de düzenlenen eşit işlem ilkesi, her durumda uygulanacak mutlak nitelikte bir düzenleme olmayıp nispi niteliktedir (Eminoğlu, s. 82; Yağmur, s. 47-48; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 202).

hakkı gibi, diğer pay sahipleriyle ortak hareket etmek zorunda kalmaksızın bilgi alma hakkını da bireysel şekilde kullanabilecektir³².

B. Bağımsız Hak Niteliği

Öğretide bilgi alma hakkı genel olarak bağımsız bir pay sahipliği hakkı olarak kabul edilmektedir³³. Bu bağlamda, bilgi alma hakkı diğer pay sahipliği haklarından bağımsız olarak kullanılabilir³⁴.

Bilgi alma hakkı ile diğer bazı pay sahipliği haklarının kullanımı arasında bağlantı kurulabilirse de, bu durum ayrı bir işleve sahip olan bilgi alma hakkının bağımlı bir hak olduğunu göstermemektedir³⁵. Gerçekten de bilgi alma hakkı, örnek olarak, pay sahibinin diğer bir hakkı olan oy hakkının bilinçli şekilde kullanmasına hizmet etmekte, özel denetim hakkından yararlanması için ilk basamağı oluşturmakta ve genel kurul kararının iptalini talep etme ya da sorumluluk davası açma haklarını kullanması gereken bir durum bulunup bulunmadığının tespiti noktasında belirleyici olmaktadır. Ancak, TTK madde 437 kapsamında bilgi alma hakkı yönünden diğer bir pay sahipliği hakkının kullanılması için gerekli olma şartı düzenlenmemiş ve bilgi alma hakkının kullanılması bir başka hakkın kullanılmasına bağlı da kılınmamıştır³⁶. Bu minvalde, yalnızca payının değerini öğrenmek isteyen bir pay sahibi dahi bilgi

³² Cengiz, s. 34.

³³ Eriş, **Bilgi Alma**, s. 2257; Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 207; Atalay, s. 57; Yağmur, s. 185; Uçar Bulut, s. 32; TEKİNALP Ünal (POROY Reha/ÇAMOĞLU Ersin), **Ortaklıklar Hukuku II**, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, s. 55; Şenocak/Seyman, s. 2482; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2286; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 589; Yurtbaşı, s. 122; Çelebi, s. 527; Durgut/Kaplan, s. 128-129; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 40; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 76; Ünal, s. 174; Sümer, s. 50-51; Dolu, s. 66; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 77; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 15; Paşlı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Atakan, s. 77; Cengiz, s. 40; Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 21; Can, **Kesinlik**, s. 107; Kandemir, s. 35; Karahan/Bozgeyik, s. 664; CEYLAN Çiğdem, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Davası (TTK m. 437/5)”, Prof. Dr. Rıza Ayhan’a Armağan, C. II, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 1891; Bozkır, s. 49. Bilgi alma hakkını oy hakkı ile birlikte değerlendirerek bu hakkı oy hakkının uzantısı olarak değerlendiren görüşler için bkz. KENDİGELEN Abuzer, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1994, s. 322; TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu”, Tüm Makalelerim, C. I-II 1971-2001, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 372.

³⁴ Ünal, s. 175-176.

³⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 80. Öğretide *Akbay* hakkın diğer haklarla bağlantısı ve bağımsızlığı ile ilgili şu açıklamayı yapmaktadır: “*Bilgi alma hakkının ortak sıfatından kaynaklanan diğer haklara bağımlı olmasıyla bağlantılı olması birbirinden farklı hususlardır*” (AKBAY Direnç, **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması**, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 60).

³⁶ Sümer, s. 50-51.

alma hakkını kullanabilir³⁷. Dolayısıyla, bilgi alma hakkı bağımsız bir pay sahipliği hakkıdır. Aksi bir yorumda ise, diğer bir pay sahipliği hakkının kaldırılması veya sınırlanması ile bilgi alma hakkının da sınırlanması ve kaldırılması sonucuna ulaşılacak olup bu durum TTK madde 437/6 ile çelişecektir³⁸.

C. Vazgeçilmez Hak Niteliği

TTK’da vazgeçilmez hak yönünden bir tanımlama bulunmamakla birlikte, öğretide çeşitli tanımlamalara rastlanmaktadır. Bu kapsamda öğretide *Tekinalp* vazgeçilmez haklar için “*sınırlandırılması veya tamamen kaldırılması pay sahibinin rızasına tabi olmayan, onun vazgeçemeyeceği, ondan alınamayacak, yani pay sahibinin yoksun bırakılamayacağı, kanunen tanınan ve korunan, gerektiğinde sınırları kanunen gösterilen haklar vazgeçilmez/vazgeçilemez haklardır*” şeklinde bir tanımlama getirmektedir³⁹. Bu doğrultuda, vazgeçilmez haklar yönünden pay sahibinin iradesinin belirleyici olmadığı anlaşılmaktadır⁴⁰. Bu haklar, yalnızca pay sahibinin bireysel menfaatine yönelik olarak değil, aynı zamanda anonim şirketin temel yapısının korunabilmesi amacına yönelik olarak da öngörülmüştür⁴¹. Vazgeçilmez haklar ancak kanuni düzenlemeler doğrultusunda sınırlandırılabilir⁴².

³⁷ Karahan/Bozgeyik, s. 664.

³⁸ Limited şirketler yönünden benzer bir değerlendirme için bkz. BİLGE Mehmet Emin, “**Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı**”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1-2, 2005, s. 434.

³⁹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353.

⁴⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 713.

⁴¹ BOZKURT Tamer, **Şirketler Hukuku**, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025, s. 425; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353; TOPCAN Utku, **Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Vazgeçilmez Nitelikteki Hakları ve Bu Hakların İhlalinin Hukuki Neticeleri**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 30.

⁴² Bozkurt, s. 425; Durgut/Kaplan, s. 130; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353; TEKİNALP Ünal, “**Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S.4, 2009, s. 14, s. 15.

Bilgi alma hakkı da vazgeçilmez nitelikte bir hak olarak değerlendirilmektedir⁴³. Zira, pay sahibi kendi isteğiyle dahi bu haktan vazgeçemeyecektir⁴⁴. Hakkın vazgeçilmez niteliği, “*bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz*” cümlesiyle de TTK madde 437/6’da açıkça vurgulanmaktadır⁴⁵.

Bunun dışında, genel kurul kararlarının butlanına ilişkin bir düzenleme olan TTK madde 447/1’in (a) bendinde “*pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran*” kararların; (b) bendinde ise “*pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran*” kararların batıl olduğuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bu hâliyle değerlendirildiğinde, bilgi alma hakkının da (a) bendi kapsamında sayılmamasının bilgi alma hakkının vazgeçilmez niteliğini sorgulattığı düşünülebilir. Ancak öğretilde, bu farklı düzenlemenin hakkın vazgeçilmez niteliğini değiştirmediği de vurgulanmaktadır⁴⁶. Kanaatimizce de bilgi

⁴³ Eriş, **Bilgi Alma**, s. 2258; Bozkurt, s. 425; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 207; ŞAHİN Ayşe, **Anonim Ortaklığın Hakkı Sebeple Feshi**, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 177; BAHTİYAR Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, 17. Baskı, Beta, İstanbul, 2024, s. 266; Atalay, s. 57; Yağmur, s. 187; Topcan, s. 107; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 328; Uçar Bulut, s. 31; Tekinalp (Poroy/Çamoglu), **Ortaklıklar II**, s. 55; Şenocak/Seyman, s. 2482; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2284; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 589; SULU Muhammed, **Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 83; Erdem, **Bilgi Alma**, s. 21; ERDEM Nuri, “**6102 Sayılı ‘Yeni’ TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin ‘Müktesep’ (Kazanılmış) Hakları**”, Regesta, C.2, S.1, 2012, s. 31; Paşlı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Yurtbaşı, s. 121; Çelebi, s. 527; Durgut/Kaplan, s. 130-131; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 41; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 78; Ünal, s. 174; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Sümer, s. 61; Bulut, s. 14; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 76; Dolu, s. 71; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 378; Bahar Sayın, s. 143; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 15; Sulu, **Ticari Sır**, s. 84; Can, **Kesinlik**, s. 107; Atakan, s. 77; Cengiz, s. 35; Kandemir, s. 38; YURTMAN Hazalcan, “**Genel Kurulun Toplanamaması Nedeniyle Bilgi Alma Hakkını Kullanamayan Pay Sahibinin Başvurabileceği Hukuki Mekanizmalar**”, Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin’in Anısına Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 679; Bilgili/Demirkapı, s. 504; Karahan/Bozgeyik, s. 664; Ceylan, s. 1893.

⁴⁴ Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Dolu, s. 71; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 76.

⁴⁵ Eriş, **Bilgi Alma**, s. 2259; Sümer, s. 61; Dolu, s. 71. Her ne kadar TTK madde 437/6’nın gerekçesinde hakkın müktesep bir hak olduğu; ancak vazgeçilmez niteliği olup olmadığı hususunun öğreti görüşlerine ve mahkeme kararlarına bırakıldığı ifade edilse de, kanaatimizce TTK madde 437/6’nın lafzı, hakkın vazgeçilmez nitelikte olduğunu yansıtmaktadır. Hakkın müktesep hak niteliği olup olmadığı ise aşağıda ayrıca değerlendirilmektedir. Ancak bazı yazarların, hakkın müktesep hak niteliğini vurgulamak için TTK madde 437/6’ya (ETTK madde 363/3) dayandıkları görülmektedir.

⁴⁶ TTK madde 447/1 kapsamında bilgi alma hakkının vazgeçilmez hakların belirtildiği (a) bendi yerine (b) bendinde yer almasının hakkın vazgeçilmez niteliğini değiştirmeyeceğine ilişkin bkz. DURSUN Damla, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkı**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023, s. 69. Yazar ayrıca, Anonim Şirketlerin Genel kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (RG. 28.11.2012-28481) madde 40 kapsamında belirtilen “*iç yönerge, Kanunun izin verdiği durumlar dışında, ortakların genel kurula katılma, oy kullanma, dava açma, bilgi alma, inceleme ve denetleme gibi vazgeçilemez nitelikteki haklarını*” ifadesinin hakkın vazgeçilmez nitelikte olduğunun göstergesi olduğunu da eklemektedir. Öğretilde Tekinalp de, (b) bendindeki düzenlemelerin de vazgeçilmez haklara ilişkin olduğunu belirtmekte ve farklı bentlerde

alma hakkının esas sözleşmeyle veya şirket organlarının kararıyla dahi sınırlandırılmayacak ve ortadan kaldırılamayacak olduğunun açıkça belirtilmiş olması karşısında, bu farklı düzenlemenin bilgi alma hakkının vazgeçilmez niteliğini etkilediği çıkarımı yapılamayacaktır.

Bilgi alma hakkının, pay sahibinin rızası olmadan üzerinde tasarruf edilemeyecek haklar olarak tanımlanabilecek⁴⁷ müktesep haklardan olup olmadığı noktasında ise, TTK madde 437/6'nın gerekçesine rağmen, öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Özellikle TTK'da müktesep hak tanımına yer verilmeksizin sadece TTK madde 452 kapsamında müktesep haklardan bahsedilmekle yetinilmesi⁴⁸ ve ETTK döneminde de müktesep haklar ile ilgili eleştirilen hususların bulunması⁴⁹ bu görüşlerin çeşitlenmesinde etkili olmuştur.

yapılan düzenlemenin gerekçesini, (b) bendinde yer alan hakların genel kurulda sınırlandırılacak olması sebebiyle (a) bendinden farklı bir bent olarak düzenlendiği şeklinde belirtmektedir (Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 403).

⁴⁷ Bahtiyar, s. 264. Yazar, müktesep hakların en belirgin özelliğinin pay sahibinin rızası ile haktan vazgeçilebilmesi olduğunu vurgulamıştır.

⁴⁸ TTK madde 452: "*Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır*".

⁴⁹ ETTK döneminde müktesep haklar ile ilgili madde 385 düzenlemesi bulunmaktaydı. İlgili madde uyarınca, "*aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelede bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz. Müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır*". Müktesep hakların aksine ETTK döneminde vazgeçilmez haklara ilişkin bir düzenleme ise bulunmamaktaydı (Topcan, s. 23). Ne var ki öğretide vazgeçilmez haklara işaret edilen birçok görüş mevcuttu. Bu minvalde *Domaniç*, ne şirket organları ne de pay sahipleri tarafından bertaraf edilemeyen müktesep haklardan da üstün bir hak kategorisinden bahsederken (DOMANIÇ Hayri, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması: TTK Şerhi-II**, İstanbul, 1998, s. 928); *İmregün*, müktesep haklardan daha güçlü ve pay sahibinin kendisinin dahi vazgeçemeyeceği haklara değinmekteydi (İMREGÜN Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989, s. 331). Bunun yanında Eriş de müktesep haklardan ayrı bir hak kategorisi olarak vazgeçilemeyen haklar bulunduğuna değinmekteydi (ERİŞ Gönen, **Anonim Şirketler Hukuku**, 1. Baskı, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1995, s. 501). ETTK dönemindeki eleştiriler temelde, müktesep hak tanımının ve müktesep haklar arasında sayılan hakların yeterli olmadığına, vazgeçilmez hakların göz ardı edildiğine ve vazgeçilmez haklar ile müktesep haklar arasında farklılık bulunduğu hususunun ihmal edildiğine ilişkindi (Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 711). Güncel öğreti görüşlerinde de kanaatimizce en büyük sorun, müktesep hak ve vazgeçilmez hak arasındaki farklılıkların net bir şekilde ayrıştırılamamasından kaynaklanmaktadır. Ancak genel bir tanım vermek gerekirse, vazgeçilmez haklar, pay sahiplerinin rızası bulunmasına rağmen ortadan kaldırılamayan haklar iken; müktesep haklar, pay sahibinin rızası olmaksızın bertaraf edilemeyen/pay sahibinin rızası ile bertaraf edilebilen haklardır (Sümer, s. 53; Erdem, **Müktesep**, s. 31). *Tekinalp*'e göre, müktesep haklar ve vazgeçilmez haklar arasındaki fark, vazgeçilmez hakların pay sahibinin onayı bulursa dahi kendisinden alınamamasıdır (Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353). Aynı yönde bkz. Erdem, **Müktesep**, s. 31. Yazar, müktesep hak ve vazgeçilmez haklara ilişkin karışıklığın, TTK madde 452'de her iki kavramın birlikte kullanılmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Nitekim, madde 452'nin gerekçesinde de bu ayrışmanın açıklanmasına yer verilmeksizin, vazgeçilmez hakların müktesep hakların bir türünü oluşturduğuna değinilmiştir. Ne var ki yazara göre, müktesep haklardan pay sahibinin rızası ile vazgeçmek olanaklı olduğundan, vazgeçilmez haklar

Öğretideki bir grup görüşe göre bilgi alma hakkı müktesep haklara dâhildir⁵⁰. Ancak bu noktada da hakkın mutlak mı yoksa nisbi müktesep hak mı olduğu noktasında farklı görüşler ileri sürülmüştür⁵¹. Ancak genel olarak kabul gören görüş, TTK madde 437/3 (ETTK madde 363/2) çerçevesinde bilgi alma hakkının sınırlanabileceği durumların düzenlenmesinden hareketle, bilgi alma hakkının nisbi müktesep hak sayılacağı yönündedir⁵².

Bunun dışında öğretilde, bilgi alma hakkının müktesep hak niteliğinin değil, vazgeçilmez hak niteliğinin bulunduğunu savunan görüşler de bulunmaktadır.

Öğretilde *Sümer*, TTK madde 437/6'daki düzenleme gereği bilgi alma hakkının vazgeçilmez bir hak olarak konumlandırılması gerektiğini, TTK döneminde nisbi müktesep hak kavramının geçerliliğini korumadığını, TTK madde 437/3'te belirtilen sınırların hakkın sınırlarının tespit edilebilmesi ve pay sahibi ile şirketin

müktesep hakların bir türü şeklinde sınıflandırılmaz (Erdem, **Müktesep**, s. 37). Aynı yönde bkz. MOROĞLU Erdoğan, “**Başbakanlık’a Sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na İlişkin Genel Değerlendirme**”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 18, S. 61, 2005, s. 45; MOROĞLU Erdoğan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 269.

⁵⁰ Şahin, s. 177; Atalay, s. 57; Yurtbaşı, s. 121; Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 207; Yağmur, s. 187; YASAMAN Hamdi, **Şirketler Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025, s. 468; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 591; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2285; Durgut/Kaplan, s. 129-130; Paşlı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 40; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 77; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Ünal, s. 177; Dolu, s. 74; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 74; AYTAÇ Zühtü, “**Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.10, S.1, 1979, s. 201; TURANBOY Asuman, **İnsider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilgilerin Haksız Kullanımı)**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1990, s. 179; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 15; Can, **Kesinlik**, s. 107; Atakan, s. 77; Cengiz, s. 40-41; Kandemir, s. 36; Bilge, **Bilgi Alma**, s. 435; Bilgili/Demirkapı, s. 508; Teoman, **Bilgi Alma**, s. 20. Bu görüşü savunanların genellikle TTK madde 437/6 (ETTK madde 363/3) hükmüne dayandığı görülmektedir. Hakkın müktesep niteliğinde olduğuna ilişkin ilk derece mahkemesi kararları için bkz. Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/396 K. 2023/192 T. 23.02.2023 (Lexpera); İstanbul Anadolu 9. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/904 K. 2023/37 T. 18.01.2023 (Lexpera); İstanbul Anadolu 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/256 K. 2024/376 T. 03.07.2024 (Lexpera).

⁵¹ Mutlak müktesep hak pay sahibinin rızası dışında sınırlandırılmayacak haklar iken; nisbi müktesep haklar şirket menfaatlerinin korunabilmesi adına hakkın özüne dokunulmayacak şekilde sınırlandırılması mümkün olan haklardır (Sümer, s. 55; Ocak, s. 716-717). Öğretilde, şirket türünün değiştirilememesi mutlak müktesep hak için; kâr payı hakkı ise nisbi müktesep hak için örnek gösterilmektedir (Erdem, **Müktesep**, s. 33). Ancak TTK döneminde mutlak ve nisbi müktesep hak ayrımının geçerli olmadığı düşünülmektedir (Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 712). Yazara göre, artık tüm müktesep haklar mutlak niteliktedir. Yazar müktesep hakları, kanuni müktesep hak ve esas sözleşme ile tanınan müktesep hak olarak ayırmaktadır. Yazara göre kanuni müktesep hak, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması ile ilgili olarak her pay sahibine veto hakkı vermekte; diğer bir deyişle, pay sahiplerinin tamamının oy birliği ile değiştirilebilmektedir. Bu hâliyle, müktesep hak vazgeçilebilir niteliktedir. Benzer bir görüş için bkz. KIRCA İsmail, **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 25-26.

⁵² Bilgili/Demirkapı, s. 508, dn. 1323; Yağmur, s. 187; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2285; Durgut/Kaplan, s. 130; Ünal, s. 179; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 77-78; Bulut, s. 13; Aytaç, **Sır Saklama**, s. 201, Gürbüz Usuel, s. 164; Cengiz, s. 41; Sulu, **Ticari Sır**, s. 84; Atakan, s. 77, dn. 3; Ünal, s. 178-179; Kandemir, s. 36.

menfaatlerinin dengelenmesinin sağlanmasına yönelik olduğunu ve bu düzenlemelerin hakkı nisbi müktesep hak olarak sınıflandırmaya yetmeyeceğini belirtmektedir. Yazara göre bilgi alma hakkı, “sınırları kanunla belirlenen kanuni vazgeçilmez hak” niteliğindedir⁵³.

Dursun, TTK madde 452’nin gerekçesinde vazgeçilmez hakların müktesep hakların bir türü olarak belirtildiği “*hükümde müktesep hakların bir yönden bir türünü oluşturan başka bir yönden de mezkûr haklardan tamamen farklı özellikleri olan vazgeçilmez haklara*” şeklindeki ifadeye katılmadığını, vazgeçilmez haklar yönünden pay sahibinin kendi iradesiyle hakkı sınırlandıramayacağını veya bertaraf edemeyeceğini ve bu çerçevede de vazgeçilmez nitelikteki bilgi alma hakkının müktesep hak olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir⁵⁴.

Bilgi alma hakkının vazgeçilmez bir hak olduğu yönündeki görüşe biz de katılıyoruz. Bilgi alma hakkının vazgeçilmez hak olmasının yanında müktesep hak teşkil edip etmediği hususunda ise, bilgi alma hakkının müktesep hak karakteri olmadığı kanaatindeyiz. Müktesep haklara ilişkin getirilen, pay sahibinin rızası olmaksızın sınırlandırılmayacak veya bertaraf edilemeyecek haklar yönündeki tanımın mefhumu muhalifinden, müktesep hakların pay sahibinin rızası ile sınırlandırılabilmesi veya bertaraf edilebileceği anlaşılmaktadır. Ne var ki TTK madde 437/6 kapsamında, hakkın sınırlandırılmaz ve ortadan kaldırılamaz karakteri açıkça ortaya konmuştur. Bu minvalde, pay sahibinin kendi iradesi ile dahi hakkın sınırlandırılması veya ortadan kaldırılması mümkün değildir. Ayrıca kanaatimizce, nisbi ve mutlak müktesep hak ayrımı ETTK döneminde yer alan müktesep hak tanımı ve verilen örneklerden kaynaklanmaktaydı. Bu kapsamda, müktesep hak tanımı ile verilen örneklerin kaldırılmasıyla birlikte, artık mutlak ve nisbi müktesep hak ayrımına da gerek kalmamıştır⁵⁵. Dolayısıyla, TTK madde 437/3’teki sınırlardan hareketle hakkı nisbi müktesep hak olarak nitelendiren yaklaşım yerine, bilgi alma hakkının

⁵³ Sümer, s. 59.

⁵⁴ Dursun, s. 70. Hakkın müktesep değil, vazgeçilmez niteliği olduğuna ilişkin diğer görüşler için bkz. Ocak, s. 717-718; Hızlısoy, s. 155. Limited şirketler yönünden benzer bir değerlendirme için ayrıca bkz. CAN Ozan, **Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 41.

⁵⁵ ETTK’deki yetersiz ve hatalı şekilde tanımlanan müktesep hak ve hakka verilen örneklerin, müktesep hakkın niteliği yönünden mutlak ve nisbi müktesep hak ayrımına sebebiyet verdiğine ilişkin bkz. Topcan, s. 22.

kanunen sınırları belirlenmiş bir vazgeçilmez hak olduğunu benimsemek daha yerinde olacaktır.

IV. Bilgi Alma Hakkının Gerekliliği ve İşlevi⁵⁶

Pay sahipliği sıfatı, yönetime katılma hakkı veya borcu oluşturmamaktadır. Anonim şirketlerde pay sahipleri, şirketin yönetiminde veya denetiminde doğrudan görevli olmayıp anonim şirketin yönetim ve denetimine genel kurulda verdikleri oylar vasıtasıyla etki etmektedir⁵⁷. Ne var ki anonim şirket işleyişinde yönetim kurulunun daha etkin yapıda çalışan bir organ olması, pay sahibinin şirketteki etkinliğini de azaltmaktadır⁵⁸. Öğretide ayrıca, pay sahibi sayısının fazla olduğu anonim şirketler yönünden pay sahiplerinin kendilerini ortaktan çok bir yatırımcı olarak gördükleri ve bu sebeple şirketin işlerine zaman ayırmadıkları da ifade edilmektedir⁵⁹. İşte pay sahiplerinin gittikçe pasif hale geldiği bu yapıda, pay sahiplerine (özellikle de azınlık veya daha az pay oranına sahip pay sahiplerine) gerekli korumanın sağlanabilmesi bilgi alma hakkı ile mümkündür⁶⁰.

Anonim şirketlerin yapısı gereği şirket faaliyetlerinde yönetim-mülkiyet ayrışması da bulunmaktadır⁶¹. Yönetim kurulu yabancı bir malvarlığını

⁵⁶ Her ne kadar işbu çalışma aktif nitelikteki bilgi alma hakkı çerçevesinde ele alınmış olsa da, aşağıda bahsedilen işlevlerin gerçekleşmesinde pasif bilgi alma hakkı ve inceleme hakkının da önemli rol oynadığını vurgulamak gerekir.

⁵⁷ İmregün, s. 306; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 10.

⁵⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 10-11. Yönetim kuruluna tanınan yetkilerin bir “güç yoğunlaşmasına” sebep olduğuna ilişkin ayrıca bkz. Akbay, s. 51 vd.

⁵⁹ EREN Erkan, “Anonim Ortaklıklarda Güç Boşluğu ve Yabancılaşma”, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 18, S. 2, 2021, s. 38. Bu bağlamda öğretide ayrıca, pay sahiplerinin (özellikle halka açık şirketler yönünden) genel kurula katılmayı istemedikleri durumlar da görüldüğü ve bu tür durumların “hakimiyet ve mülkiyet ayrışmasına” sebebiyet verdiği dile getirilmiştir (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 11). Bu bağlamda temas edilen kavram ise, “pay sahiplerinin toplantılara gelmemeleri nedeni ile kullanılamayan, fakat kararlara ve ortaklığın yazgısına etkili olabilecek miktardaki oylardan doğan yitik gücün bıraktığı boşluk” olarak tanımlanabilecek (TEKİNALP Ünal, **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları**, Formül Matbaası, İstanbul, 1979, s. 7) “güç boşluğu” kavramı olmuştur. Öğretide bu durumun sonucunda şirketin, “çoğu zaman küçük bir grubun belirlediği veya etkin olduğu yahut tamamen risk ve sorumluluk taşımayan profesyonellerden oluşan bir yönetim kurulu” tarafından yönetildiği ve böylelikle pay sahibinin şirkete yabancılaştığı çıkarımı yapılmaktadır (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 11).

⁶⁰ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12.

⁶¹ PASLI Ali, **Anonim Ortaklığın Devralınması**, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 34. Anonim şirketlerde geçerli olan pay devir kolaylığının, pay sahipleri ve yönetimin ayrılmasına temel teşkil ettiği yönünde bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal (KIRCA İsmail/ /MANAVGAT Çağlar), **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 113. Yazara göre, yönetim ile pay sahipleri arasındaki bu ayrışma, pay devrine bağlı olarak pay sahiplerinde yaşanan değişikliğin şirketin işleyişini etkilememesine yaramaktadır.

yönetmektedir⁶². Hukuki anlamda olmasa da ekonomik olarak anonim şirket malvarlığının sahibi olan pay sahibi⁶³ ile anonim şirket arasındaki ilişkiyi değerlendirdiğimizde, pay sahibinin söz konusu malvarlığının ne şekilde idare edildiğini bilmekte menfaati olduğu yadsınamaz bir gerçektir⁶⁴. Bu minvalde pay sahiplerinin şirketin işleyişiyle ilgili bazı bilgilere ihtiyaç duymaları doğal olmakla birlikte⁶⁵, konumları gereği – ayrıca yönetimde görev almayan – pay sahipleri yönetime kıyasla birçok bilgiye doğrudan erişememektedir⁶⁶. Bu noktada kanun koyucu, şirketi gerçekten yöneten kişiler ile şirketle ilgili riski üstlenen kişiler⁶⁷ açısından bir ayırım yaratmıştır. Bu ayırımın yarattığı sonuçlar da şüphesiz pay sahibini kendi yatırımına uzaklaştırmaktadır. Özellikle azınlık olan pay sahipleri yönünden bu uzaklaşma daha derin şekilde hissedilmektedir. Bu nedenle, pay sahiplerinin yaptıkları yatırımla ilgili gerekli değerlendirmeleri yapabilmeleri, genel kurulda gerekli kararları verebilmeleri, gerektiğinde sorumluluk ve iptal davası gibi mekanizmalara başvurabilmeleri adına bilgiye ulaşmaları açısından konumlarını güçlendirecek mekanizmaların varlığı elzemdir. Bu mekanizmalardan biri de bilgi alma hakkıdır. Bilgi alma hakkı, pay sahipleri ve yönetimdeki kişilerin bilgiye erişimlerindeki farklılığın bir anlamda giderilmesine destek olmaktadır⁶⁸. Hatta bu minvalde öğretilde bilgi alma hakkının, “*yönetimin gücüne karşı bir denkleştirme ağırlığı oluşturduğu*” da ifade edilmektedir⁶⁹.

Aslında bilgi alma hakkı, pay sahibinin şirket ile ilgili bilgi sahibi olacağı tek imkân değildir. Pay sahibinin anonim şirketin işleyişi hakkında bilgi alabileceği kamuya açık çeşitli kaynaklar⁷⁰ bulunmakla beraber, söz konusu kamuya açık kaynaklardan sadece belirli bilgi ve belgelere erişim sağlanabildiğinden, yalnızca söz

⁶² Aytaç, **Sır Saklama**, s. 177; Sümer, s. 93; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 161.

⁶³ TEOMAN Ömer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1983, s. 1; Paşlı, **Devir**, s. 34; Sümer, s. 93; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 1.

⁶⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 55; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 2.

⁶⁵ Sümer, s. 93; Dolu, s. 77.

⁶⁶ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38. Öğretilde Akbay, anonim şirket yöneticileri ile pay sahipleri arasında ekonomik yönden bir vekil-müvekkil ilişkisinin mevcut olduğunu öngören vekâlet maliyetleri teorisinden hareketle, pay sahipleri ile yönetim kurulu üyeleri arasında bilgiye ulaşma yönünden bilgi asimetrisi bulunduğu düşünülmektedir. Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz. Akbay, s. 17 vd.

⁶⁷ Pay sahiplerinin şirkete sermaye koymalarına rağmen kâr elde etme yönünden risk üstlendikleri yönünde bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 255; Sulu, **Menfaat**, s. 78.

⁶⁸ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38.

⁶⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12.

⁷⁰ Örneğin; ticaret sicil müdürlüğü kayıtları, Türkiye Ticaret Gazetesi kayıtları, bağımsız denetime tabi şirketler yönünden internet sitesinde yayımlanan bilgi ve belgeler.

konusu kaynaklardan bilgi/belge temin eden pay sahibinin anonim şirketin işleyişine ilişkin birçok sorusu da aslında yanıtsız kalabilecektir. Nitekim, kamuyu aydınlatma prensibi⁷¹ kapsamında pay sahibi dâhil tüm ilgililere yapılan bilgilendirmelerin pay sahiplerinin bilgi alma ihtiyacını tam anlamıyla karşılayamadığı ve pay sahiplerine daha özel nitelikte bilgi verilmesinin gerekli olduğu öğretide de ifade edilmiştir⁷². Dolayısıyla, pay sahiplerine daha özel ve detaylı bilgiler verilmesine imkân sağlayan bilgi alma hakkı bu açıdan bir gerekliliktir.

Pay sahibinin bilgilendirilmesini amaçlayan bilgi alma hakkının, pay sahibinin iradesine de etki ederek diğer pay sahipliği haklarının (örnek olarak, oy hakkı⁷³) etkin ve bilinçli olarak kullanılmasını sağladığını söylemek gerekir⁷⁴. Ayrıca öğretilde, anonim şirketlerde pay sahibinin hem bir ortak hem de bir yatırımcı olarak iki farklı rolü bulunduğu ifade edilmektedir. Bu çerçevede pay sahibi, ortak olarak bilgi alma hakkından yararlanarak diğer pay sahipliği haklarını da etkin bir şekilde kullanabilecek olmasının yanında, bir yatırımcı olarak da bilgi alma hakkı vasıtasıyla şirketin finansal durumu ve işleyişine ilişkin aldığı bilgilerle, esasen kendisinin de

⁷¹ Kamuyu aydınlatma, “anonim ortaklıkların yönetimi tarafından işletmenin durumu ve ekonomik faaliyeti konusunda verilen bilgilerin, yapılan açıklamaların tümü” şeklinde tanımlanabilir (TEKİNALP Ünal, **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri**, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1979, s. 13). Kamuyu aydınlatma kavramı sermaye piyasası hukuku açısından daha öne çıkan bir konu olmakla birlikte, TTK kapsamında da kamuyu aydınlatmaya ilişkin düzenlemelere rastlanıldığı yönünde bkz. VEZİROĞLU Cem/KAYIKLIK Abdurrahman, “**Sürdürülebilirlik ve Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma Yükümlülükleri**”, Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı, Editörler: Cem Veziroğlu/Abdurrahman Kayıklık/Emek Toraman Çolgar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 139. Yazarlar, örnek olarak, tescil ve ilan zorunluluğu öngören bazı TTK maddeleri ile bazı bilgilerin internet sitesinde yayımlanmasını öngören TTK maddelerini göstermektedir. Yine, ilke ile korunması planlanan kişi grupları değerlendirildiğinde, ilkenin halka açık şirketlerle sınırlı olmadığı yönünde ayrıca bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 200.

⁷² Kaya, **Bilgi Alma**, s. 40; ANSAY Tuğrul, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1982, s. 250.

⁷³ Oy hakkının ancak yeterli şekilde bilgi sahibi olmuş pay sahibi tarafından anlamlı şekilde kullanılmasının mümkün olduğuna ilişkin bkz. NARBAY Şafak, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 61.

⁷⁴ Cengiz, s. 19; Atalay, s. 55; Uçar Bulut, s. 28; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 55; Paşlı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101, dn. 35; Çelebi, s. 525; İLBASMIŞ HIZLISOY Özlem, “**Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile Bu Haklara İlişkin Mahkemeye Başvuru Hakkını İsviçre Borçlar Kanunu Revizyonunun Konuya İlişkin Getirdiği Yenilikler Çerçevesinde Yeniden Düşünmek**”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 2024, s. 156; ŞENER Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 518; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38-39; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 78-79; Sümer, s. 93; Bulut, s. 15; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 80; Durgut/Kaplan, s. 125; KAYA Mustafa İsmail/YALÇIN Cihan, “**Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 39, S. 1, 2023, s. 6; Ceylan, s. 1889.

sermayesi ile yatırım yaptığı şirkete ilişkin pay devri, sermaye artırımına katılma vb. bazı ekonomik kararları daha sağlıklı değerlendirebilecektir⁷⁵.

Yukarıda değindiğimiz üzere, bireysel bir hak olarak her bir pay sahibine tanınan bilgi alma hakkı, bir yönden, münferit pay sahibini çoğunluğun sahip olduğu güce karşı korumaktadır⁷⁶. Hatta biraz daha detaylı düşünülürse, bilgi alma hakkının yönetimin gerçekleştirdiği usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesine⁷⁷ de olanak vererek aslında tüm pay sahiplerini ve hatta anonim şirketi koruyucu bir etki de yarattığını söyleyebiliriz⁷⁸. Bu kapsamda bilgi alma hakkı, pay sahibi tarafından açılacak iptal veya sorumluluk davalarına da zemin hazırlamaktadır⁷⁹. Bu doğrultuda hakkın, yönetimin bazı konularda hesap vermesi ve kontrol edilmesini de sağladığı⁸⁰ ve böylelikle anonim şirketinin daha isabetli bir şekilde yönetilmesine katkıda bulunduğu da açıktır⁸¹.

V. Bilgi Alma Hakkına İlişkin Genel Açıklamalar

Bilgi alma hakkı ile ilgili ETTK madde 363 düzenlemesi ele alındığında, pay sahiplerinin sadece şüpheli görülen hususlara denetçilerin dikkatini çekebilecekleri ve lüzumlu izahatı isteyebilecekleri anlaşılmaktadır⁸². İlgili maddede iki farklı haktan söz edilmekte olup öğretide, şüpheli görülen noktalara dikkat çekilmesinin gerçek anlamda bilgi alma hakkı ile bağlantılı olmadığı ancak lüzumlu izahatı isteme ifadesinin geniş bir yorumla soru sorarak bilgi alma hakkının kullanılmasına temel

⁷⁵ Bulut, s. 15; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 79; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 23; İlbasmış Hızlısoy, **Bilgi Alma**, s. 156.

⁷⁶ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 39; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9; Sümer, s. 94. Yazar, bilgi alma hakkının yönetimin yabancı kişilere bırakıldığı tek pay sahipli şirketler yönünden de önemli olduğunu vurgulamaktadır.

⁷⁷ Cengiz, s. 22; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 14.

⁷⁸ Bilgi alma hakkının, yönetimin pay sahipleri tarafından dolaylı şekilde denetime tabi tutulmasını sağladığı yönünde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12.

⁷⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 26; Cengiz, s. 22.

⁸⁰ Sümer, s. 95; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 24; İlbasmış Hızlısoy, **Bilgi Alma**, s. 156.

⁸¹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 27; Dursun, s. 17.

⁸² ETTK düzenlemesinde yönetim kuruluna doğrudan bilgi verme görevlisi olarak yer verilmemişti ve lafzen tek bilgi verme görevlisi denetçilerdi (Dolu, s. 115; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 179). Ne var ki ETTK madde 363'ün denetçileri ön plana çıkaran lafzına rağmen, özellikle denetçilerin şirketin işlerine devamlı ve doğrudan şekilde hâkim olmadıkları ve yönetim kurulu tarafından pay sahibini daha tatmin edecek yanıtlar verilebileceği gerçeği de dikkate alınarak, yönetim kurulu ETTK döneminde de genellikle asıl bilgi verme yükümlüsü olarak kabul edilmekteydi (Kaya, **Bilgi Alma** s. 179-182). Ayrıca, yabancı bir malvarlığını işleten yönetim kurulunun hesap verme yükümlülüğü bulunduğundan hareketle, bilgi verme yükümlülüğü bulunduğu da ileri sürülmüştü (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 162; Tekinalp, **Bilanço**, s. 37).

teşkil edebileceği belirtilmekteydi⁸³. Bu bağlamda, soru sorma yoluyla bilgi alınması imkânının yeterli açıklıkta düzenlenmemesinin ETTK döneminde eleştirildiğine de daha önce değinmiştik⁸⁴. Güncel düzenleme kapsamında ise, TTK madde 437/2 doğrultusunda anonim şirket pay sahipleri, şirketin işleri için yönetim kurulundan⁸⁵; denetimin şekli ve sonuçları için ise denetçilerden bilgi isteyebilmektedir⁸⁶.

Bilgi alma hakkı şirkete karşı ileri sürüleceğinden bu hakkın yükümlüsü anonim şirket tüzel kişiliğidir⁸⁷. Bu doğrultuda, TTK madde 437/5 kapsamında açılacak davanın tarafı da anonim şirkettir⁸⁸. Ancak, yönetim kurulu⁸⁹ ve denetçiler⁹⁰ de bilgi verme görevlileri olarak kabul edilmiştir⁹¹. Bu doğrultuda da TTK madde 407 kapsamında, Murahhas üyeler ile birlikte en az bir yönetim kurulu üyesi ile denetçinin genel kurulda hazır bulunması gerektiği düzenleme altına alınmıştır⁹². Düzenlemede

⁸³ Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 18; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 116; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **ETTK Ortaklıklar**, s. 525.

⁸⁴ İlgili açıklamalar için bkz. Birinci Bölüm, I.

⁸⁵ ETTK düzenlemesinin aksine, TTK döneminde yönetim kurulu doğrudan bilgi verme görevlilerinden biri olarak düzenlenmiştir (Dolu, s. 115; KENDİGELEN Abuzer, **Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 338). Esasen, bilgi alma ile bağlantılı gündeme gelebilecek defterlerin tutulması ve finans denetimi gibi birçok konu yönetim kurulunun devredilmez yetkileri altında sayıldığından, bu düzenleme oldukça yerindedir (Dolu, s. 115).

⁸⁶ ETTK madde 363'te yer alan “*pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemiye salahiyyetlidirler*” ifadesi ile ön planda olan denetimci yaklaşımın, TTK madde 437'de yer alan “*pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir*” ifadesi ile yerini, pay sahibinin aydınlanmasını ön plana çıkaran yaklaşıma bıraktığı yönündeki görüş için bkz. Dolu, s. 36.

⁸⁷ Bulut, s. 31; Dolu, s. 110; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81; Çelebi, s. 528-529; Yurtbaşı, s. 122; Ünal, s. 202; Bozkır, s. 87. Yönetim kurulu ve denetçilerin tüzel kişiliği bu konu yönünden temsil ettikleri yönündeki görüşler için bkz. Yurtbaşı, s. 123; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81; Bulut, s. 31; Bozkır, s. 87.

⁸⁸ Akbay, s. 136; Sümer, s. 152-153; Dolu, s. 111; Ünal, s. 202; Çelebi, s. 528-529.

⁸⁹ Bilgi alma hakkı kapsamında kendisine görev yüklenen yönetim kurulu, halihazırda faaliyetlerini sürdüren yönetim kuruludur. Başka bir deyişle, bilgi alma talebinin konusunu oluşturan işlemlerin gerçekleştirildiği dönemde görev yapmış yönetim kurulu bu kapsamda görevli değildir (Ünal, s. 205; Dolu, s. 116; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 183; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 50). Ancak, yönetim kurulunun bilgi verme yükümlülüğü eski döneme ilişkin konuları da kapsamaktadır (Sümer, s. 161; Ünal, s. 205; Dolu, s. 116-117; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82).

⁹⁰ Bilgi vermekle görevli olan denetçinin halihazırda faaliyetlerini sürdüren denetçi olduğu yönünde bkz. Ünal, s. 208.

⁹¹ Dolu, s. 110. Her ne kadar TTK madde 437'nin lafzında sadece denetçiler ve yönetim kurulundan bahsedilse de, tasfiye memurları da şirketin tasfiye hâlinde olması durumunda bilgi vermekle yetkili kişi olarak karşımıza çıkmaktadır (Dolu, s. 124; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 241; Akbay, s. 166 vd.; Ünal, s. 191, dn. 1097; Sümer, s. 169-170). Şirketin iflas etmesi durumunda, iflasın açılması anından itibaren bilgi verme yükümlüsünün iflas dairesi olacağı yönünde bkz. Sümer, s. 169.

⁹² Şener, s. 521; Sümer, s. 155-156; Dolu, s. 121; ORBAY ORTAÇ Nurdan/AL KILIÇ ŞENGÜL, “**Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Murahhasların Genel Kurula Katılması**”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 4, S. 2, 2018, s. 214-215; Bozkır, s. 117. Yönetim kurulunun, pay sahiplerinin muhtemel sorularına istinaden, konu ile ilgili bilgi sahibi personelin de genel kurulda hazır bulunmasını sağlaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Sümer, s. 219.

olağan ve olağanüstü genel kurul ayırımına gidilmemesi sebebiyle, ilgili düzenleme hem olağan hem de olağanüstü genel kurullar yönünden uygulama alanı bulacaktır⁹³.

Düzenleme bu hâliyle değerlendirildiğinde, tüm yönetim kurulu üyelerinin toplantıda hazır bulunmalarına gerek olmadığı ve tek bir üyenin toplantıya katılımının yeterli olduğu çıkarımı yapılabilir⁹⁴. Öte yandan, bu konuya ilişkin değerlendirmelerin, bilgi alma taleplerinin bir kurul organ olarak yönetim kurulu tarafından mı yoksa üyeler tarafından mı karara bağlanacağı sorusunun çözümüyle de şekillendiği görülmektedir. Bu hususta, yönetim kurulunun bilgi vermeye ilişkin yükümlülüğünün organ işlevinden kaynaklandığı ve üyelerin tek başına bilgi verme yükümlülükleri bulunmadığı kabul edilmektedir⁹⁵.

Bu kapsamda öğretide *Akbay*, yönetim kurulunun birden fazla kişiden oluşması durumunda kurul organdan bahsedileceğini ve bilgilendirme talepleri ile ilgili olarak

⁹³ Sümer, s. 156.

⁹⁴ MOROĞLU Erdoğan, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 125; ÖZCANLI Fatma Beril, “**Bilgi Alma Davasında Hâkimin Rolü**”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 208. Tüm yönetim kurulu üyelerinin toplantıda hazır bulunması gerekmediğine; ancak böyle bir düzenlemenin yerinde olacağına ilişkin bkz. Ünal, s. 203-204; Orbay Ortaç/Al Kılıç, s. 218-219. Yazarlar, özellikle tek yönetim kurulu üyesinin toplantıya katılması durumunda asgari şartın sağlanacağına; ancak bu durumun, ilgili yönetim kurulu üyesinin bilgi alma talebini karşılayacak yeterlilikte bilgiye sahip olmaması ihtimalinde, bilgi alma hakkına katkıda bulunmayacağına değinmektedir. Öğretide *Teoman* da, temelde (i) toplantıya katılım sağlayacak üyenin belirlenmesinin sorun oluşturması, (ii) toplantıya tek bir üyenin katılmasına ilişkin düzenlemenin, TTK madde 375’te öngörülen genel kurul müzakere defterinin tutulması ve genel kurul toplantılarının hazırlanması gibi tek bir üyeye dahi devredilemeyecek olan devredilemez yetkilerin varlığı ile çelişki oluşturması ve (iii) bilgi alma hakkı kapsamında muhalif yönetim kurulu görüşlerinin öğrenilemeyecek olması gerekçeleriyle mevcut düzenlemeyi eleştirmekte; yönetim kurulu ile şirket arasındaki vekâlet ilişkisinden hareketle, tüm yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılımını öngören bir düzenleme yapılması gerekliliğine değinmektedir (TEOMAN Ömer, “**Yürürlükteki Hukukumuz ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 2009, s. 28 vd.). Yazara göre, toplantıya katılım sağlayacak üyenin, ilgili düzenleme bu konuda bir netlik içermediğinden, yönetim kurulu kararı ile belirleneceği savunulamayacağı gibi, üyelerden hiçbirisinin toplantıya katılım sağlamaması durumunda da üyelerin sorumluluk davaları ile karşılaşmaları muhtemel olacaktır. Bu doğrultuda ayrıca yazara göre, en az bir üyenin toplantıda hazır bulunma yükümlülüğü her üye yönünden ayrı ayrı geçerli olacak olup toplantıya katılım sağlamayan üyeler, bu sebeple uğranılan zarar yönünden bilgi alma hakkını gereğince kullanamadığı iddiasında olan pay sahibine karşı da sorumlu olacaktır. *Orbay Ortaç/Al Kılıç* ise, genel kurula katılım sağlayacak üyenin yönetim kurulu kararı alınarak belirlenebileceği görüşündedir. Yazarlara göre, böyle bir karar alınmaması ve hiçbir yönetim kurulu üyesinin de toplantıya katılım göstermemesi durumunda ise, her üyenin toplantıya katılım sağlanmaması sebebiyle sorumluluğu doğacaktır. Böyle bir karar alınmaması ancak bir yönetim kurulu üyesinin toplantıya katılım sağlamaması durumunda ise, yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilmesine gerek olmayacaktır (Orbay Ortaç/Al Kılıç, s. 218-219).

⁹⁵ Sümer, s. 155; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 163-164. Ancak bu kabule rağmen, yönetim kurulu üyelerinden birinin bilgi vermesi durumunda, ilgili üye yetkilendirilmemiş olsa da, bilgi alma talebinin karşılanmış sayılacağı ve ayrıca karar alınmasının talep edilemeyeceği de belirtilmektedir (Sümer, s. 155; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 166).

yönetim kurulunun bir kurul olarak karar vermesi gerektiğini belirtmektedir. Yazar bu bağlamda, tek bir üyenin bilgi verilmesi hususunda karar verme yetkisi bulunmadığını ve böyle bir bilgilendirme yapması durumunda sorumluluğunun doğabileceğini de eklemektedir⁹⁶. Bu minvalde yazar, genel kurulda iletilen bilgi alma talepleri yönünden, tüm yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılım sağlama yükümlülüğü altında olduğu görüşündedir. Yazar bu görüşü benimserken, bilgi verilmesi veya verilmemesine ilişkin kararın yönetim kurulunun devredilemez üst yönetim yetkisi ile bağlantılı olmasına, yönetim kurulunun TTK madde 369'da öngörülen özen ve bağlılık yükümlülüğüne ve yönetim kurulu ile şirket arasındaki hukuki ilişkiden doğan hesap verme yükümlülüğüne dayanmaktadır⁹⁷.

Dursun ise, yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma taleplerini karşılarken de kurul olarak hareket edeceklerini dile getirmekle beraber, genel kurul toplantıları esnasında ayrıca bir yönetim kurulu kararı alınması prosedürünün fiiliyatta yürütülmediğini, zira gerekli nisapları sağlayacak kadar üyenin toplantıda hazır bulunma yükümlülüğü olmadığını, dolayısıyla genel kurula katılım sağlayan bir üyenin dahi bilgi paylaşımında bulunabileceğini ancak bilgi paylaşımı yapan üyenin sorumluluğunun gündeme gelebileceğini belirtmektedir⁹⁸.

Kanaatimizce, genel kurulda yapılacak bilgi paylaşımları yönünden TTK madde 407/2 kapsamında tek bir yönetim kurulu üyesinin toplantıda hazır bulunması yeterli görüldüğünden, kanun koyucunun tek bir yönetim kurulu üyesinin dahi bilgi paylaşımı yapmaya yetkili olduğu ve bu yönde bir karar alınması gerekmediği görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Toplantıya diğer üyelerin katılması durumunda da bu çıkarımımızın geçerli olacağı görüşündeyiz. Bu bakımdan, toplantıya katılım sağlayan her üye bilgi verebilecek olup ayrıca bir karar alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bu açıdan, toplantıya katılacak üye veya üyelerin toplantıda hangi bilgilerin ne ölçüde paylaşılacağı hususunu tahlil edebilecek düzeyde tecrübeye sahip olması sağlanmalıdır. Kanaatimizce, genel kurul toplantısında aslında verilmemesi gereken

⁹⁶ Akbay, s. 152-153.

⁹⁷ Akbay, s. 158 vd. Genel kurul dışında gelen bilgi alma talepleri yönünden ise yazar, talebi alan ilgili üyenin yönetim kurulu başkanına bilgi vererek toplantı yapılmasını sağlaması gerektiği görüşündedir. Sonrasında yönetim kurulu, üyeye iletilen taleple ilgili bir karar verecektir (Akbay, s. 152-153). Bilgi alma talebinin genel kurulda veya genel kurul dışında iletebileceği muhataplara ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Akbay, s. 137 vd. Denetçilerin genel kurul dışında bilgi alma talebine muhatap olup olamayacağına ilişkin açıklamalarımız için ayrıca bkz. dn. 210.

⁹⁸ Dursun, s. 104-105.

bir bilginin verilmesi durumu yönetim kurulunun sorumluluğu ile; yönetim kurulu üyesinin yeterli bilgiye sahip olamaması sebebiyle bilgi alma talebini karşılayamaması durumu ise bilgi alma talebinin karşılanmamasının sonuçları ile bağlantılı olarak değerlendirilmelidir. Tek bir üyenin bilginin verilip verilmeyeceği veya ne ölçüde verileceği hususunda gerekli değerlendirmeyi yapamayabilecek olması veya ilgili bilgi alma talebini karşılayacak bilgi düzeyine sahip olmaması gibi gerekçeler bilgi verilmesi hususunda bir yönetim kurulu kararı alınması gerekliliğini haklı göstermemektedir. Nitekim çok komplike sorular sebebiyle toplantıya katılan üyenin, bilginin paylaşılıp paylaşılmayacağı ve ne ölçüde paylaşılması gerektiği noktasında şüpheye düşmesi halinde, bunun gerekçesini de açıklayarak genel kurul dışında da bilgilendirme yapabilme olanağı bulunduğu da bu hususta ayrıca gözetilmelidir.

Normalde genel kurul dışında yapılan bilgilendirmeler yönünden de farklı bir yaklaşım benimsemeye gerek olmadığı düşünülebilir. Ancak bu konu, birazdan da detaylandıracağımız üzere, genel kurul dışında bilgi verilmesi yükümlülüğü bulunmamasıyla birlikte değerlendirilmelidir. Kanaatimizce, herhangi bir yükümlülük bulunmamasına rağmen şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerini zedeleyici bir bilginin tek bir yönetim kurulu üyesi tarafından diğer yönetim kurulu üyelerinin bilgisi olmaksızın paylaşılması şirket aleyhine sonuç doğurabilecektir. Hatta, ilgili bilginin paylaşılmasının reddedilmesi de şirketi bir bilgi alma davası ile karşı karşıya bırakabilecektir. Bunun yanında yönetim kurulu, genel kurula katılacak yönetim kurulu üyelerini belirleyebiliyorken, genel kurul dışında herhangi bir üyenin bilgi alma talebine muhatap olması da mümkündür. Dolayısıyla, genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri yönünden genel kural olan yönetim kurulunun organ olarak bilgi alma taleplerini değerlendirmesi kuralından sapılmaması daha makul gözükmektedir.

Madde kapsamında bir diğer bilgi verme görevlisi ise denetçilerdir. Denetçilerin bilgi verme yükümlülüklerinin denetim sözleşmesine dayandığı ifade edilmektedir⁹⁹. TTK kapsamında denetim kurumuna getirilen düzenlemelerle birlikte denetimin şirket bünyesinde bir organ tarafından yürütülmesi yerine profesyonel kişilerce ve bağımsız

⁹⁹ Sümer, s. 164. Yazar, sözleşme şirket ile akdedilmesine rağmen, sözleşmenin üçüncü kişiyi koruyucu fonksiyona sahip olduğunu belirtmektedir.

şekilde dışarıdan yürütülmesi sistemi benimsenmiş¹⁰⁰ ve bu durum, denetçiler üzerinden kurulan bilgi alma hakkı sisteminde de değişikliklere sebep olmuştur¹⁰¹.

TTK madde 397/4 uyarınca denetime tabi şirketlerin Cumhurbaşkanınca belirleneceği düzenlenmiş olup söz konusu şirketler, 29.11.2022 tarihli ve 6434 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar¹⁰² kapsamında belirlenmektedir¹⁰³¹⁰⁴. TTK madde 397/5 kapsamında ise, TTK madde 397/4 uyarınca bağımsız denetime tabi olacak şirketler dışındaki şirketlerin bu fıkra hükmüne göre denetleneceği ve detayların çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Ne var ki söz konusu yönetmelik henüz çıkarılmadığından, birçok anonim şirketin bağımsız denetim kapsamı dışında kaldığı söylenebilir¹⁰⁵. Bu kapsamda, bağımsız denetime tabi olmayan şirketler nezdinde denetçilerden bilgi alınmasının doğal olarak söz konusu olmayacağını da belirtmek isteriz¹⁰⁶. İhtiyari şekilde bağımsız denetimden geçen şirketler yönünden ise, TTK madde 437'nin uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir¹⁰⁷.

VI. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Temel Sınırların Tespiti

A. Hakkın Konusu

Bilgi alma hakkının konusu, bir anlamda hakkın içerik yönünden sınırını oluşturmaktadır¹⁰⁸. TTK madde 437 kapsamında hakkında bilgi talebinde bulunulabilecek konuların çerçevesi aslında çizilmiştir. Bu kapsamda, şirketin işleri ile denetimin yapılma şekli ve sonuçları bilgi alma talebine konu olabilecektir¹⁰⁹.

¹⁰⁰ Bilgili/Demirkapı, s. 414 vd.

¹⁰¹ Dolu, s. 183.

¹⁰² RG. 30.11.2022-32029.

¹⁰³ TTK'nın yürürlüğe giren ilk versiyonda, tüm anonim şirketler bağımsız denetime tabi kılınmıştı. Ancak sonradan, 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG. 30.06.2012-28339) ile yapılan değişiklikle bağımsız denetime tabi kılınan şirketler sınırlandırılmış ve çoğu şirket bağımsız denetim kapsamı dışında bırakılmıştır (KENDİGELEN Abuzer, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklere Toplu Bir Bakış”, Regesta, C.2, S.3, 2012, s. 4-8).

¹⁰⁴ Söz konusu kararda değişiklik yapılmasına ilişkin 9774 sayılı karar (RG. 01.05.2025-32887) kapsamında, bağımsız denetime tabi olma eşikleri revize edilmiştir.

¹⁰⁵ Sümer, s. 179, dn. 646.

¹⁰⁶ Uçar Bulut, s. 28; Pulaşlı, Şerh, s. 2290; Sümer, s. 180.

¹⁰⁷ Ünal, s. 206, dn. 1144; Durgut/Kaplan, s. 134; Kandemir, s. 46.

¹⁰⁸ Akbay, s. 196.

¹⁰⁹ Sümer, s. 172.

Maddede belirtilen içerikteki bilginin talep edilmesi kaydıyla, bilgi alma talebine konu olabilecek hususlar yönünden ise herhangi bir sınır bulunmamaktadır¹¹⁰.

Madde kapsamında bilgi verme görevlilerinden biri olan yönetim kurulu sadece şirketin işleri ile ilgili soru taleplerini karşılamakla yükümlü kılınmıştır. Bu nedenle, öncelikle şirketin işleri kavramının içeriği ortaya konulmalıdır. Öğretideki genel eğilim, şirket işleri kavramının geniş yorumlanması yönündedir¹¹¹.

Öğretide Akbay ilgili kavramın, şirket ve şirketin faaliyeti ile ilişkili her şeyi kapsadığını belirtmektedir. Yazara göre bu kavram, “*ortaklığın genel finansal hali, net kârı, yönetim giderleri, sahip olduğu kendi payları*” gibi şirketin malvarlığı ile ilgili hususları ve “*üretim, maliyetler, ciro, stok, kapasite kullanım oranları*” gibi iş süreçleri ile ilgili hususları kapsar¹¹².

Dolu, denetim faaliyetleri ile ilgili olanlar dışında şirket ile ilgili tüm hususların şirketin işleri kapsamında kaldığı görüşündedir¹¹³.

Sümer, TTK madde 437/3 kapsamında şirket sırlarının açığa çıkması veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin zarara uğraması oluşturmayacak tüm şirket işleri hakkında bilgi verilmesi gerektiği görüşündedir. Yazara göre, pay sahibi tarafından şirketin durumunun bilinçli olarak değerlendirilebilmesi için önemli olan her türlü bilgi şirket işi sayılacaktır. Yazara göre pay sahibi, finansal tablo ve raporlar yanında “*şirket yönetimi, şirketin fiili durumu, genel stratejisi, bağlı şirketlerle hukuki ve ekonomik ilişkileri*” hakkında da bilgi talep edebilecektir¹¹⁴.

Bunlar dışında öğretide üretim miktarı¹¹⁵, üretime ve satış faaliyetlerine ilişkin sorunlar¹¹⁶, şirket ile ilgili davalara ilişkin bilgiler¹¹⁷, danışman, denetçi veya resmi makamlar tarafından hazırlanmış raporlar¹¹⁸, istifa eden yönetim kurulu üyelerinin

¹¹⁰ Durgut/Kaplan, s. 135; Dolu, s. 172; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 202; Sümer, s. 173; Bulut, s. 32.ETTK yönünden benzer bir görüş için bkz. Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 21.

¹¹¹ Topcan, s. 109; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 84; Sümer, s. 175; Akbay, s. 205-206.

¹¹² Akbay, s. 205-206.

¹¹³ Dolu, s. 176.

¹¹⁴ Sümer, s. 175.

¹¹⁵ Teoman, **Bilgi Alma**, s. 21 vd.

¹¹⁶ Ocak, s. 730.

¹¹⁷ Dolu, s. 176; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 238; Kandemir, s. 75.

¹¹⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 235.

istifa sebepleri¹¹⁹, bağışlar¹²⁰, yönetim kurulu üyelerinin öğrenim durumu¹²¹, yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılım performansı¹²², yönetim kuruluna verilen ücretler¹²³ ve şirketin üçüncü kişiler ile ilişkileri¹²⁴ de bilgi alma talebine konu olabilecek hususlar olarak örneklendirilmektedir. Ancak her ne kadar burada bilgi alma talebine konu olabilecek hususlar örneklendirilse de, bu hususlar ile ilgili bilgi alma taleplerinin ikinci bölümde detaylandıracağımız hakkın sınırları kapsamında geri çevrilebileceği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Şirket bünyesinde görev alan kişilerin özel hayatları ile ilgili sorular ise bilgi alma talebine konu edilemeyecektir. Özel hayat ile kastedilen, ilgili kişilerin şirket ile bağlantılı olmayan kişisel işleridir¹²⁵. Hangi işlerin kişisel hangi işlerin şirket işi sayılacağı noktasında bir ayırım yapılması gerekmekte olup öğretide *Kaya*, şirket hedeflerini gerçekleştirebilmek amacıyla yürütülen faaliyetlerin şirket işi sayılacağını belirtmektedir¹²⁶.

Talep edilebilecek bilgiler yönünden bir zaman kısıtı bulunup bulunmadığı hususunda da öğretide görüşler mevcuttur. Konuyu limited şirketler yönünden

¹¹⁹ Dolu, s. 177.

¹²⁰ Ocak, s. 730.

¹²¹ Kandemir, s. 74; Bulut, s. 36.

¹²² Kandemir, s. 75.

¹²³ Bulut, s. 36, dn. 152; Dolu, s. 177; Kandemir, s. 44; Pulaşlı, *Şerh*, s. 2290. Limited şirketler için aynı yönde bkz. Bilge, *Bilgi Alma*, s. 442; Can, *Bilgi Alma*, s. 70. Aksi yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 62; DEMİRKAPI Ertan, *Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Dava Yoluyla Kullanılmasında İspat Ölçüsü*, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2023, s. 56; Cengiz, s. 59. Yönetim kurulu üyelerine verilen ücretler ile ilgili bilgi alma talebinin kabulüne ilişkin bir karar için bkz. Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/100 K. 2021/180 T. 18.03.2021 (Lexpera).

¹²⁴ Can, *Bilgi Alma*, s. 69; Sümer, s. 176. Öğretide *Dolu*, alışveriş merkezi işleticisi bir anonim şirket yönünden, alışveriş merkezi kiracılarının sözleşmelerinin durumu, potansiyel markalarla yapılan görüşmeler ve alışveriş merkezinde yaşanan su baskınına bağlı zararların ne şekilde giderileceği gibi hususların bilgi alma talebine konu edilebileceğini örnek olarak göstermektedir (Dolu, s. 175-177). *Akbay* ise, üçüncü kişiyle olan sözleşme ilişkisiyle ilgisi olmayan sırf üçüncü kişiye ilişkin bilgi alma taleplerinin her zaman şirket işleri kapsamında olmayabileceğine değinmektedir. Yazara göre, örnek olarak, şirketin sözleşmesel ilişki içerisinde bulunduğu üçüncü kişinin mali durumu normal şartlarda bilgi alma talebine konu edilememelidir. Ancak, üçüncü kişinin şirkete olan yükümlülüklerine uyamayacak olması durumunda üçüncü kişilerin mali durumu da şirketin işleri başlığı altında bilgi alma hakkına konu olabilecektir (Akbay, s. 210).

¹²⁵ Sümer, s. 176-177; Kaya, *Bilgi Alma*, s. 235; Bulut, s. 36; Dolu, s. 177; Akbay, s. 206. Yazar, şirket işleri ile ilgili doğrudan ve dolaylı iş ayrımı yapmakta ve şirket işleriyle ilişkili olması halinde bu bilgilerin de dolaylı iş olarak talep edilebileceğini belirtmektedir. Yazar örnek olarak, yönetim kurulu üyeleri ile ilgili şirket işlerini ilgilendirebilecek ceza davalarını ve sağlık bilgilerini göstermektedir (Akbay, s. 209). Limited şirketler yönünden benzer bir görüş için bkz. Bilge, *Bilgi Alma*, s. 441. Sermaye artışına katılan bir yöneticinin parasal kaynağına ilişkin bilgi alma talebinin bilgi alma hakkı kapsamında olmadığına ilişkin ayrıca bkz. İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/395 K. 2022/506 T. 16.06.2022 (Lexpera).

¹²⁶ Kaya, *Bilgi Alma*, s. 235.

değerlendiren Çamoğlu, ilgili maddede herhangi bir zaman kısıtlaması öngörülmediğinden yola çıkarak, şirketin hem devam eden işleri hem de geçmiş dönemdeki işleri için bilgi alma talebinde bulunabileceğini belirtmektedir¹²⁷. Anonim şirketler yönünden de herhangi bir zaman kısıtı öngörülmediğinden hareketle Sümer, hakkın kötüye kullanılmaması kaydıyla, pay sahibinin geçmiş döneme ilişkin bilgi isteyebileceğini ifade etmektedir¹²⁸. Akbay ise, zaman kısıtından bağımsız genel bir değerlendirme yaparak, bilgi alma hakkının sadece geçmişe yönelik işleri değil, geleceğe ilişkin işleri de kapsadığını vurgulamaktadır¹²⁹. Bu görüşler yanında öğretide şirket işleri kavramının, yönetim kurulunun işletme konusunun elde edilebilmesi adına o faaliyet dönemi içerisinde yaptığı veya yapması gereken her türlü iş ve işlemi kapsadığı da ifade edilmektedir¹³⁰. Bu görüşü benimseyen yazarların, sadece ilgili faaliyet dönemindeki iş ve işlemlere ilişkin soru sorulabileceği görüşünde olduklarını anlıyoruz. Ancak kanaatimizce, hakkın kötüye kullanılması teşkil etmedikçe, geçmiş dönemlere ilişkin şirket işleriyle ilgili de bilgi talep edilebileceği kabul edilmelidir. Çünkü aksi bir kabul, bilgi alma hakkının pay sahibinin aydınlanmasına yönelik amacıyla bağdaşmaz¹³¹.

¹²⁷ ÇAMOĞLU Ersin, “**Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları**”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 154. Ancak yazara göre, yasal saklama sürelerinin dolması durumunda ilgili belgelere ilişkin şirketin bilgi verme yükümlülüğü de sona erecektir.

¹²⁸ Sümer, s. 177. Yazara göre bilgi verme görevlilerini uğraştırmak amacıyla önceki faaliyet yıllarına ait bir bilgi talep edilmesi ise hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olacaktır.

¹²⁹ Akbay, s. 207-208. Limited şirketler yönünden konuyu değerlendiren bazı yazarlar da, geçmiş ve güncel işlerin yanı sıra geleceğe yönelik planlamaların da hakkın kapsamında kaldığı görüşündedir. Bu görüşler için bkz. Can, **Bilgi Alma**, s. 70; Bilge, **Bilgi Alma**, s. 440; MİNELİLER Zeynep, “**Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 69, 2012, s. 18; PARLAK Tülay F., “**Limited Şirketlerde Bilgi Alınması, İncelenmesi ve Kısıtlanması**”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 94, S. 1, 2020, s. 164.

¹³⁰ Cengiz, s. 66; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61. Ancak yazar, TTK madde 437/2’nin son cümlesi kapsamında, genel kurul dışında sağlanan bir bilginin diğer pay sahiplerine de verilmesi yönünden, ilgili bilginin birkaç yıl önceye ait hesap dönemine ilişkin olsa dahi verileceği kanaatindedir (Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 65).

¹³¹ Bu kapsamda yeni tarihli bir ilk derece mahkemesi kararına değinmeyi de faydalı görüyoruz. İlgili karar uyarınca, “*pay sahipliği haklarının etkin kullanılması için, şirketin geçmiş dönemlerine ait bilgilere de ihtiyaç duyulabilir. Bu nedenle, “pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli bilgiler” ifadesi, geçmiş dönemleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır. Ancak somut olayın özelliklerinin değerlendirilmesi neticesinde, davacının 06.02.2023 tarihine kadar davalı şirketin yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmış olması, bu dönemdeki bilgi alma hakkının farklı değerlendirilmesini gerektirmektedir. TTK m. 392 uyarınca yönetim kurulu üyeleri şirket işleri hakkında geniş bilgi alma hakkına sahip olduğundan, bu dönemdeki bilgi alma hakkının daha sınırlı tutulması uygun bulunmuştur. Ayrıca, davacının davalı şirketle aynı sektörde faaliyet gösteren rakip bir şirket olması, ticari sır ve şirket menfaatlerinin korunması açısından dikkate alınması gereken bir husustur. Bu nedenlerle, hem bilgi alma hakkının etkin kullanılmasını sağlamak hem de şirket menfaatlerini korumak arasında adil bir denge kurulması amacıyla, bilgi alma taleplerinin son 3 yıllık dönemle sınırlandırılması makul ve hukuka uygun bulunmuştur*” (İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/501 K. 2025/517 T. 26.06.2025 (Dejure)). İlgili kararda, her ne kadar pay sahibinin geçmiş döneme ilişkin bilgi talep edebileceği belirtilse de, bilgi alma taleplerinin son üç yılı kapsayan dönem ile sınırlandırılması makul ve hukuka uygun görülmüştür. Ancak kanaatimizce, maddede süre

Şirketin işleri ile ilgili bilgi taleplerinin yönetim kurulunun görev ve yetkileri açısından bir sınırı olup olmayacağı da yanıtlanması gereken bir sorudur. TTK madde 374 uyarınca yönetim kurulu, kanun ve esas sözleşme ile genel kurulun yetki alanında kalan konular haricinde, şirketin işletme konusunu gerçekleştirebilmek için gerekli iş ve işlemler konusunda karar almaya yetkili kılınmıştır. Bu bağlamda, yönetim kurulundan sadece görev ve yetkisi dâhilindeki konular açısından bilgi talep edilebilecektir¹³².

Ayrıca, pay sahibinin hakkında bilgi temin edebileceği hususlar şirketin faaliyet alanına ilişkin olmalıdır. Şirketin faaliyet alanı ise, esas sözleşmede belirtilen işletme konusudur¹³³. Ancak TTK döneminde artık *ultra vires* ilkesi geçerli olmadığından, şirketin faaliyette bulunabileceği alanlar esas sözleşmede yazılanlarla sınırlı değildir. Dolayısıyla öğretide, fiili işletme konusu esas alınarak bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmektedir¹³⁴.

Maddedeki diğer bilgi verme görevlisi olan denetçilerin bu görevi konu yönünden denetimin yapılma şekli ve sonuçları ile sınırlandırılmıştır¹³⁵. Bu konular dışındaki bilgi alma talebinin muhatabı ise yönetim kurulu olacaktır¹³⁶. Esasen denetçiden, denetim ile ilgili bilgiler dışındaki bilgilere hâkim olması da beklenemez¹³⁷. Gerekçede denetimin yapılma şekli ile ilgili soruların kapsamı, “uygulanan yöntem, yerinde yönetim yapıp yapılmadığı, sondaj yolu ile denetime hangi sıklıkta yer verildiği ve kaç uzmanın çalıştırıldığı da dahil denetime ilişkin her soru” şeklinde belirtilmiştir. Denetimin sonuçları ile ilgili olarak talep edilebilecek bilgiler ise gerekçede, “rakamların ve rapordaki ifadelerin yorumu” olarak açıklığa kavuşturulmuştur¹³⁸.

yönünden bu yönde bir sınırlama yer almadığından, mahkeme tarafından yapılan bu tür bir sınırlama hakkın sınırlandırılması anlamına gelebilecektir. Bizim katıldığımız görüşe göre, hakkın kötüye kullanılması yasağı, bilgi alma talepleri yönünden hem pay sahibi hem de şirketi koruyucu bir sınır oluşturmaktadır.

¹³² Dolu, s. 176; Sümer, s. 178.

¹³³ Sümer, s. 177-178; Dolu, s. 175-176.

¹³⁴ Sümer, s. 178.

¹³⁵ Bulut, s. 10; Akbay, s. 162.

¹³⁶ Dolu, s. 183.

¹³⁷ Dolu, s. 119-120; Sümer, s. 165.

¹³⁸ Cengiz, s. 67. Öğretide, denetim raporundaki tespitler ile ilgili olarak da bilgi talep edilebileceği belirtilmektedir (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 85). Ancak bu durum kanaatimizce, gerekçede belirtilen “rakamların ve rapordaki ifadelerin yorumundan” öteye geçmemelidir.

Yönetim kurulundan talep edilebilecek bilgiler yönünden herhangi bir zaman kısıtı bulunmadığını ve hakkın kötüye kullanılması teşkil etmedikçe yönetim kurulundan geçmiş döneme ilişkin işler ile ilgili de bilgi talep edilebileceği görüşünde olduğumuzu yukarıda belirtmiştik. Konuyu denetçilerden talep edilebilecek bilgiler yönünden değerlendirdiğimizde ise, denetçilerden bilgi alma talebinde bulunulduğu zamanda denetlememiş oldukları eski denetim dönemlerine ilişkin bilgi talep edilemeyeceği görüşünde olduğumuzu belirtmek gerekir. Bu görüşü benimsememizde, denetçilerin bilgi verme yükümlülüklerinin kaynağı olan denetim sözleşmelerinin ilgili faaliyet dönemi ile sınırlı olarak yapılması da etkili olmuştur¹³⁹.

Kanun koyucu maddede ayrıca bağlı şirketler yönünden ayrı bir yaklaşıma gitmiş ve TTK madde 437/2'ye, hâkim şirketin bilgi verme yükümlülüğünün TTK madde 200 çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsayacağını eklemiştir¹⁴⁰. Şirketler topluluğu ile ilgili düzenlemeler işbu çalışmanın kapsamı dışında olduğundan bu hususta detaylı açıklamalar yapmayacak olsak da, düzenlemeyle ilgili genel anlamda bir açıklama yapmayı faydalı buluyoruz¹⁴¹. İlgili düzenleme doğrultusunda, anonim şirket niteliğini haiz hâkim şirket pay sahipleri, hâkim şirket yanında bağlı şirketler ile ilgili de TTK madde 200¹⁴² ile sınırlandırılmış bilgileri temin edebilecektir¹⁴³¹⁴⁴. Bunun yanında hâkim şirket pay sahipleri, bağlı şirket ile ilgili

¹³⁹ Benzer görüşler için bkz. Sümer, s. 166; Ünal, s. 208, dn. 1153; Durgut/Kaplan, s. 135-136; Bozkır, s. 123. Aksi yönde bkz. Bulut, s. 32; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82.

¹⁴⁰ Bu düzenleme bulunmasaydı dahi hâkim şirketin işleri kavramının hâkim şirketin bağlı şirketleri ile arasındaki ilişkileri de kapsayacağı yönünde bkz. Dolu, s. 173, dn. 8.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 86; Çelebi, s. 523. Öğretide *Dolu*, maddede her ne kadar hâkim şirketin bağlı şirketler ile ilgili bilgi almasını düzenleyen TTK madde 200'e atıf yapılmış olsa da, bağlı şirket pay sahibinin de hâkim şirket hakkında bilgi talep edebileceğini ifade etmektedir (Dolu, s. 181). Aynı yönde bkz. Bulut, s. 3; Sümer, s. 178; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 86.

¹⁴¹ Şirketler topluluğunda hâkim şirket pay sahibinin bağlı şirketlere ilişkin bilgi alma hakkının detaylı bir değerlendirmesi için ayrıca bkz. Çelebi, s. 517-569.

¹⁴² TTK madde 200: "*Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, doyurucu bilgi verilmesini isteyebilir*".

¹⁴³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 62; Ünal, s. 255; Dolu, s. 179; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 380. Konunun doğrudan-dolaylı iş ayrımı üzerinden farklı şekilde değerlendirildiği görüş için bkz. Akbay, s. 214-215. Yazara göre, TTK madde 200 dışındaki hususların hâkim şirket üzerinde önemli etkisi bulunuyorsa, artık bu hususlar dolaylı iş sayılmakta ve hakkın kapsamında kalmaktadır.

¹⁴⁴ Bu noktada bağlılık raporuna da değinilmesini faydalı olacaktır. TTK madde 199/1 uyarınca "*faaliyet yılının ilk üç ayı içinde, şirketin hâkim ve bağlı şirketlerle ilişkileri hakkında*" düzenlenen bağlılık raporunun gizliliği esastır (ÖZDİN Funda, "**Şirketler Topluluğu Hukukunda Bilgilendirme Amacına Yönelik Özel Düzenlemelerin Menfaatler Dengesinin Sağlanması Açısından Değerlendirilmesi**", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 335). TTK madde 199/1'de düzenlendiği şekliyle ilgili raporda, "*şirketin geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle onun ya da ona bağlı bir*

sadece genel nitelikte sorular sorabilecek olup bağılı şirket pay sahibi gibi davranarak bağılı şirketin iç işleyişiyle ilgili sorular soramayacaktır¹⁴⁵. Ayrıca, hâkim şirket pay sahipleri sorularını hâkim şirket yönetim kuruluna yöneltecektir¹⁴⁶ ve pay sahibine sağlanacak bilgiler de hâkim şirket yöneticilerinin bildikleriyle sınırlı olacaktır¹⁴⁷. Ek olarak, hâkim şirket pay sahiplerinin bağılı şirketin denetçilerine soru yöneltme imkânı da bulunmamakta olup hâkim şirket yönetim kuruluna bağılı şirketin denetimi ile bağlantılı soru sormaları da söz konusu olamaz¹⁴⁸. Ayrıca, bağılı şirket yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin de hâkim şirket genel kuruluna katılımları talep edilemeyecektir¹⁴⁹.

B. Hakkın Süjesi

Bilgi alma hakkı kural olarak pay sahibi tarafından kullanılacaktır¹⁵⁰. TTK madde 437/2'nin lafzında pay sahibine yapılan atıf ve bilgi alma hakkının TTK'daki düzenleniş yeri¹⁵¹ bizi bu sonuca götürmektedir. Bu minvalde, bilgi alma hakkının bir pay sahipliği hakkı olduğunu söyleyebiliriz¹⁵². Ne var ki pay sahibinin bu haktan yararlanabilmesi için hak sahipliğini şirkete karşı kanıtlaması gerekmektedir¹⁵³. Pay sahipliğine bağılı olan bilgi alma hakkı, pay sahipliğin sıfatının sona ermesiyle sona

şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin ve geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketin ya da ona bağılı bir şirketin yararına alınan veya alınmasından kaçınılan tüm diğer önlemler" açıklanacaktır. Öğretide, bağılılık raporunun gizli olmasının, pay sahibinin bağılılık raporunda yer alan bir hususta bilgi alma hakkını etkilemeyeceği ifade edilmektedir (Sümer, s. 186). Ancak gizlilik ilkesi gereği, pay sahibi bilgi alma hakkı çerçevesinde doğrudan bağılılık raporunun içeriğinin açıklanmasını talep edemeyecektir (Sümer, s. 186; Özden, s. 343).

¹⁴⁵ Ünal, s. 255; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 86; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379; Kandemir, s. 76; Dolu, s. 179-180. Bağılı şirketin iç işlerinin hâkim şirket yönünden önemli bir etkisi mevcutsa bilgi alma hakkına dâhil olduğunu yönünde bkz. Ünal, s. 257; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 86.

¹⁴⁶ Akbay, s. 213; Durgut/Kaplan, s. 136; Yağmur, s. 188.

¹⁴⁷ Sümer, s. 189.

¹⁴⁸ Cengiz, s. 71; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 60; Sümer, s. 189; Ünal, s. 255-256, dn. 1352; Kandemir, s. 45.

¹⁴⁹ Cengiz, s. 71; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 60.

¹⁵⁰ Yurtbaşı, s. 122; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 79; Sümer, s. 112; Dolu, s. 187; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 127; Ocak, s. 721; Bozkır, s. 56. Oydan yoksunluk durumları yönünden değerlendirme için ayrıca bkz. Sümer, s. 113; Dolu, s. 88-89. Oy hakkının donduğu durumlar yönünden değerlendirme için ayrıca bkz. Sümer, s. 113-114.

¹⁵¹ Bilgi alma hakkını düzenleyen TTK madde 437, TTK'nın anonim şirketlere ilişkin dördüncü kısmında, genel kurul başlıklı dördüncü bölüm kapsamında, pay sahibinin kişisel hakları başlığı altında düzenlenmiştir.

¹⁵² Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Dolu, s. 109; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 127.

¹⁵³ ÜÇİŞİK Güzin/ÇELİK Aydın, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, C.II, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 329; Bulut, s. 28; Dolu, s. 79; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 130.

erecektir. Diğer bir deyişle, pay sahibi bu sığata sahip olmayı sürdürdükçe bilgi alma hakkından faydalanabilecektir¹⁵⁴.

Kural bilgi alma hakkının pay sahibi tarafından kullanılması iken, kanundan gelen veya özel bazı sebeplerle hakkın pay sahibi tarafından kullanılmaması söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda, bilgi alma hakkının kanuni¹⁵⁵ veya iradi temsilci vasıtasıyla kullanılması gündeme gelebilir¹⁵⁶. Bu konu ile bağlantılı olarak TTK madde 425¹⁵⁷ uyarınca, pay sahibinin genel kurula temsilci aracılığıyla katılabileceğı de ayrıca düzenlenmiş bulunmaktadır¹⁵⁸. Ancak, pay sahibinin bilgi alma hakkını temsilci vasıtasıyla kullanması durumunda ayrıca ilgili hakkı kendisinin kullanması mümkün değildir¹⁵⁹.

TTK madde 437/6 gereğı temsilcinin hakkı kullanımı zorlaştırmayacaktır¹⁶⁰. Temsilcinin hakkı kullanımının zorlaştırmaması karşısında özellikle, genel kurula pay sahibini temsilen katılacak temsilcinin şahsi niteliklerine ilişkin esas sözleşme veya iç yönerge gibi mekanizmalarla düzenlemeler getirilip getirilemeyeceğı hususları da öğretime tartışma konusu olmuştur.

Öğretime *Tekinalp*'e göre, şirket gerektiğı zaman şahsı veya davranışları sebebiyle kendisi ile zıt düşen temsilciye karşı menfaatlerini korumalıdır. Bu kapsamda, temsilcinin değıştirilmesine ilişkin bir talep haklı sebepler mevcutsa kabul görmelidir. Temsilcinin şirket tarafından reddedilmesine ilişkin esas sözleşme

¹⁵⁴ Üçışık/Çelik, s. 329; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 80; Sümer, s. 115; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 131.

¹⁵⁵ Örnek olarak, pay sahibinin fiil ehliyetine sahip olmaması sebebiyle kendisine vasi atanmasında olduğı gibi, kanuni temsil söz konusu ise, genel kurula kanuni temsilcinin katılacağına ve bilgi alma hakkının da kanuni temsilci tarafından kullanılacağına ilişkin bkz. Sümer, s. 130; Ünal, s. 191; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 80.

¹⁵⁶ Dolu, s. 96-97; Ünal, s. 190. Yazar, temsilcinin tam ehliyeteye sahip bir gerçek kişı olabileceğini; tüzel kişinin ise temsilci olamayacağını savunmaktadır (Ünal, s. 193). Aksi yönde bkz. Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 47-48; KARAMANLIOĞLU Argun, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Toplantısında Temsili**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 196; KAYA Mustafa İsmail, “**Pay Sahiplerinin Anonim Şirket Genel Kurulunda Temsil Edilmesi**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 4, 2014, s. 57.

¹⁵⁷ TTK madde 425: “*Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceğı gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir. Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir*”.

¹⁵⁸ Sümer, s. 124.

¹⁵⁹ Sümer, s. 127.

¹⁶⁰ Sümer, s. 125; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 145.

hükümleri ise, bunları haklı kılacak hususları içeriyor veya dolaylı şekilde temsil hakkını lüzumsuzca engellemiyorsa geçerli sayılmalıdır¹⁶¹.

Karasu'ya göre, temsilci pay sahipleri arasından bir kişi veya mesleği icabı sır saklama yükümlülüğü altında olan kişilerden seçilebilecektir. Çünkü aksi durumda, şirkete ait sır niteliğindeki bilgilerin rakip kişilerce öğrenilmesi riski söz konusu olacaktır¹⁶². Yazar, bu minvalde esas sözleşmeye hüküm eklenmesini tavsiye etmektedir¹⁶³. Bu görüşe katılmayan yazarların¹⁶⁴ görüşlerinden özetle ilgili yazarlar, TTK madde 425 uyarınca temsilcinin sır saklama yükümlülüğü olan kişilerden seçilmesi zorunluluğu bulunmadığını, temsilcinin pay sahibi olmasına ilişkin bir düzenlemenin TTK madde 425'e aykırı olacağını, temsilcinin şahsına yönelik düzenlemelerin ise bilgi alma hakkını sınırlayıcı nitelikte olacağını ve hakkın vazgeçilmez karakteriyle bağdaşmayacağını, şirket sırları ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri hususlarında bilgi alma hakkının zaten engellenmiş olduğunu, bu tür bir sınırlandırmanın şirket sırrı niteliğindeki bilgilerin üçüncü kişilerin eline geçmesinin önlemekte etkili bir araç olmadığını, zira iyiniyetli olmayan pay sahipleri veya meslekleri gereği sır saklama yükümü bulunan kişilerce de söz konusu bilgilerin üçüncü kişilere aktarılabilceğini, pay sahibi tarafından söz konusu olmayan sır saklama yükümlülüğünün temsilci yönünden de aranmaması gerektiğini ve TTK madde 340'ın bu tür bir esas sözleşme düzenlemesi önünde engel olduğunu belirtmektedir.

Dolu, temsilcinin kişiliğine yönelik sınırlamaların pay sahibinin hakkı kullanmasının sınırlandırılmasına eş değer olduğu görüşündedir. Yazara göre, pay

¹⁶¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 34. Benzer yönde bkz. PULAŞLI Hasan, "Türk Ticaret Kanununa ve Tasarıya Göre Anonim Şirket Genel Kurullarında Oy Hakkının Kullanılması", Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, 2006, s. 791.

¹⁶² Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81. Benzer görüşler için bkz. Bulut, s. 31. *Karasu*, eserinin bir başka bölümünde, temsilci olarak seçilen bu kişilerin şirketten edindikleri bilgileri tüm detayıyla pay sahibine iletemeyeceklerini; sadece sonuç hakkında, az ayrıntılı olarak pay sahiplerine bilgi verebileceklerini de belirtmektedir (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96). Benzer bir görüş için bkz. Bulut, s. 49.

¹⁶³ Yazar bir başka eserinde, temsilcinin mesleği sebebiyle sır saklama yükümlülüğü bulunmasını öngören esas sözleşme hükümlerinin geçersiz olacağını ancak aile şirketlerinde esas sözleşmeye eklenen ve temsilcinin pay sahipleri arasından veya mesleği gereği sır tutmakla yükümlülüğü altında olan kişilerden veya belirli dereceden aile üyesi olan kişilerden seçilmesi gerekliliğine ilişkin düzenlemelerin ise geçerli sayılacağını ifade etmiştir. Yazara göre, bu konuda ilgili yasal düzenlemenin lafzı sapma olanağı tanınmasa da, hükmün amacı ve menfaat dengeleri dikkate alınarak, sapmaya onay verildiği yorumu yapılabilir (KARASU Rauf, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 56).

¹⁶⁴ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 48-49; Akbay, s. 75-76; Karamanlıoğlu, s. 312-313; Ünal, s. 194-195; Dolu, s. 99-100.

sahibinin genel kurula katılım sağlayamadığı bir senaryoda temsilcinin kişiliğine yönelik bir sınırlama sebebiyle genel kurula katılamaması ve bilgi alma hakkını bu açıdan kullanamaması hem TTK madde 425'e hem de TTK madde 437'ye aykırı olacaktır¹⁶⁵.

Karamanlioğlu ise, konuya ilişkin değerlendirme yapılırken pay sahibinin temsilcinin şahsına ilişkin sınırlar olmaksızın temsilci seçmeye olan menfaati ile anonim şirketin belirli özelliklere sahip olan veya olmayan kişilerin genel kurul toplantısına katılımını engellemeye olan menfaati üzerinden bir değerlendirme yapılması gerektiği görüşündedir. Yazara göre, pay sahiplerinin menfaati bu kapsamda anonim şirketinkine kıyasla daha öne çıkmaktadır. Zira temsilcinin şahsına ilişkin düzenlemeler ile genel kurula katılımı engellenen kişiler, söz konusu bilgileri pay sahipleri aracılığıyla da öğrenebilecektir. Dolayısıyla yazar, temsilcinin şahsına ilişkin genel anlamda sınırlama getirilemeyeceğini, bu tür sınırlamalar içeren esas sözleşme hükümlerinin ise vazgeçilmez nitelikteki temsil hakkını ihlal etmeleri sebebiyle geçersiz olacağını belirtmektedir¹⁶⁶.

ETTK döneminde görüş bildiren *Tandoğan*, ETTK madde 360/2¹⁶⁷ ve diğer bazı haklı durumlar¹⁶⁸ haricinde, temsilci çevresinin pay sahiplerini istemlerine uymayan kişileri seçmeye itecek ve dolayısıyla oy hakkını kullanamamalarına sebep olabilecek şekilde sınırlandırılmayacağı kanaatindedir¹⁶⁹.

¹⁶⁵ Dolu, s. 97-98. Yazar konuyu değerlendirirken, kanuni temsil durumlarında pay sahibinin belirleyici rolü olmadığına da vurgu yapmaktadır. Yazara göre, böyle bir durumda temsilcinin şahsına yönelik bir sınırlama, hakkın kullanılamamasına sebebiyet verebilecektir (Dolu, s. 99).

¹⁶⁶ Karamanlioğlu, s. 376-378. Yazar, öğretilde temsilcinin şahsi niteliklerine yönelik olarak, belirli bir vatandaşlığa sahip olma veya fiil ehliyetini haiz olma gibi birtakım sınırlamaların esas sözleşmeye eklenebileceğinin belirtildiğine de değinmiş; ancak bu tür sınırlamaların da geçerli olmayacağı kanaatine ulaşmıştır (Karamanlioğlu, s. 382).

¹⁶⁷ ETTK madde 360/2: “*Rey hakkını haiz olan pay sahibi, umumi heyet toplantılarında bu hakkını bizzat kullanabileceği gibi pay sahibi olan veya esas mukavelede hilafına hüküm bulunmadıkça, pay sahibi olmayan üçüncü bir şahıs vasıtasıyla de kullanabilir*”.

¹⁶⁸ Yazara göre, “*müessilin muayyen bir dinden, partiden veya cinsten (erkek veya kadın) olması, bir hissedarın bütün hisse senetleri için tek temsilci kullanması gerektiği veya bir hissedarın diğer hissedarlardan birden fazlasını temsil edemeyeceği gibi kayıtlar muhik sebeplere dayanmak şartıyla konulabilir*”.

¹⁶⁹ TANDOĞAN Haluk, “**Anonim Şirketlerde Hissedarların Umumi Heyete İştirak ve Rey Haklarının Esas Mukavele ile Tahdidi**”, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1960, s. 100.

ETTK döneminde görüş bildiren yazarlardan *Teoman*, genel kurula katılım ve oy kullanma hakkının ortadan kaldırılmaması kaydıyla, esas sözleşme ile temsilcilerin şahsi niteliklerine ilişkin sınırlama yapılabileceği görüşündedir¹⁷⁰.

ETTK döneminde *Çeker*, ETTK madde 360/2'nin geniş yorumlanması durumunda esas sözleşmede temsilci yönünden pay sahibi olma dışında farklı nitelikler de belirlenebilmesinin mümkün olduğu ancak bu şekilde getirilecek sınırlamaların amaca uygun olması ve oy hakkı kullanımını engellememesi gerektiği görüşündedir¹⁷¹.

ETTK döneminde *Kaya* da konuya bilgi alma hakkı üzerinden yaklaşarak, temsilcinin şahsına yönelik sınırlamaların TTK madde 363/3 karşısında dar şekilde yorumlanması gerektiğini ileri sürmekte ve bilgi alma hakkının lüzumsuzca sınırlanmasına sebebiyet veren ve hakkın amaca uygun kullanımının önüne geçen tüm karar ve sözleşme düzenlemelerinin geçersiz olacağı yönünde görüş bildirmektedir¹⁷².

Sezgin Huysal, temsil hakkına yönelik sınırlamalar yönünden, temsili zorlaştıran tüm hükümlerin geçersiz sayılacağı görüşündedir¹⁷³.

Turanboy, pay sahibinin oy hakkının tespit edilmesinin ötesinde esas sözleşmeye hüküm konulamayacağını belirtmektedir¹⁷⁴.

Sümer'e göre ise, anonim şirketin menfaatlerinin zedelenmesi söz konusu olacaksa temsilcinin şahsına karşı çıkılabilmelidir. Yazara göre, temsilci ile anonim

¹⁷⁰ Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 158. Ancak yazar, ETTK madde 360/2 kapsamında sadece temsilcinin pay sahibi olmasına ilişkin bir sınırlama yapılabileceğinin ileri sürülebileceğini de eklemektedir. Yazar ayrıca, “*esas mukavelede hıfına hüküm bulunmadıkça, pay sahibi olmıyan üçüncü bir şahıs vasıtasıyla de kullanabilir*” düzenlemesi kapsamında bir başka pay sahibi tarafından temsilin sadece bağlı nama yazılı paya sahip anonim şirketler yönünden uygulanabileceği görüşündedir (Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 159). Benzer bir görüş için bkz. ÖZDEMİR Türkay/YİĞİT İlhan, “**Anonim Şirket Genel Kurullarında Pay Sahibinin Temsili ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C.I, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 436-437.

¹⁷¹ ÇEKER Mustafa, **Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000, s. 267. Yazar, örnek olarak, denetçilerin temsilci olarak seçilmesini engelleyen esas sözleşme hükümlerini geçerli kabul etmektedir.

¹⁷² Kaya, **Bilgi Alma**, s. 145-146.

¹⁷³ Karahan/Huysal, s. 540.

¹⁷⁴ TURANBOY Asuman, “**Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekâlet**”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 45, S. 1, 1996, s. 429.

şirket arasında hukuki bir çekişme olması ihtimalinde, temsilcinin bilgi alma hakkına başvurması şirket açısından kabul edilebilir olmayabilir. Ancak yazar, esas sözleşmeye temsilcinin şahsına ilişkin genel bir itiraz sebebi eklenmesinin bilgi alma hakkının sınırlandırılması veya bertaraf edilmesine sebebiyet verebileceğinden geçersiz sayılabileceği görüşündedir. Bunun yerine, somut olay özelinde anonim şirket menfaatlerinin temsilcinin kimliği sebebiyle zedelenip zedelenmeyeceği ayrı değerlendirmeye tabi tutulmalıdır¹⁷⁵.

Pay sahibinin genel kurulda temsil edilmesine yönelik sınırlamalar pay sahibinin bilgi alma hakkını da etkileyeceğinden dikkatle değerlendirilmelidir. Öğretideki tartışmalardan bu konudaki temel sorunların (i) esas sözleşme veya iç yönerge gibi belgelerde temsilcinin kişiliğine yönelik düzenleme yapılıp yapılamayacağı ve (ii) pay sahipleri tarafından belirlenen temsilciye itiraz edilip edilemeyeceği olduğunu tespit ediyoruz.

İlk sorun yönünden, tıpkı bilgi alma hakkında olduğu gibi, pay sahibinin genel kurul toplantısına temsilci aracılığıyla katılması hakkı da öğretide vazgeçilmez bir pay sahipliği hakkı olarak nitelendirilmektedir¹⁷⁶. Buradan hareketle, esasen bu hakkın esas sözleşme, genel kurul kararı veya pay sahibinin iradesi ile dahi sınırlandırılmayacağı veya kullanımının güçleştirilemeyeceği belirtilmektedir¹⁷⁷. Öğretide de pay sahibinin genel kurulda temsil hakkının kullanılmasını güçleştiren veya kısıtlayan esas sözleşme hükümlerinin kural olarak geçerli olmayacağı vurgulanmaktadır¹⁷⁸.

Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören düzenlemeler yönünden TTK madde 425 kapsamında bir kural hâlihazırda getirilmiş bulunmaktadır. Bu kapsamda, “*temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir*”. Kanun koyucu burada temsilcinin pay sahibi olmasına ilişkin esas sözleşme hükümlerinin pay sahibin genel kurulda temsil edilebilmesine ilişkin hakkını aşırı derecede

¹⁷⁵ Sümer, s. 127.

¹⁷⁶ Karahan/Huysal, s. 540; Topcan, s. 86; Şener, s. 499; Karamanlioğlu, s. 144; Bilgili/Demirkapı, s. 297; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353; Turanboy, **Temsil**, s. 430; Özdemir/Yiğit, s. 435-436.

¹⁷⁷ Karamanlioğlu, s. 144.

¹⁷⁸ Karamanlioğlu, s. 339. Yazara göre bu çıkarım, pay sahibinin genel kurulda temsilini güçleştiren veya kısıtlayan genel kurul ve yönetim kurulu kararları yönünden de geçerlidir.

sınırlandıracağını düşünerek bu yönde bir düzenleme getirmiştir¹⁷⁹. İlgili düzenleme değerlendirildiğinde, getirilen kısıtlamanın sadece esas sözleşmeye temsilcinin pay sahibi olmasına ilişkin bir hüküm eklenememesine yönelik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla söz konusu madde, esas sözleşme ile genel kurulda pay sahibinin temsiline ilişkin hiçbir düzenleme getirilemeyeceği anlamı taşımamaktadır¹⁸⁰. Bu husus madde gerekçesinde, “*kanun koyucu, temsilcinin paysahibi olmasını şart koşan esas sözleşme hükmünü geçersiz sayarak bir sınırlama için tavrını açıklamış ve diğer sınırlamalara da ışık tutmuştur. Diğer geçerli ve geçersiz sınırlamaları öğreti ile mahkeme kararları gösterecektir*” şeklinde açıklanmıştır¹⁸¹. Bu doğrultuda, temsil hakkının kullanımını fiili olarak bertaraf etmeyecek sınırlamaların kural olarak esas sözleşmeye eklenebileceği kabul edilmektedir¹⁸². Bu noktada, bu tür sınırlamaların genel kurulun işleyişine katkıda bulunabileceği de gözden uzak tutulmamalıdır¹⁸³. Dolayısıyla, temsiliye yönelik esas sözleşme düzenlemelerinin de her somut olay özelinde bu yönden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda çalışmanın işbu bölümünde, bilgi alma hakkı ile bağlantılı olarak da tartışılan bir görüş olan temsilcinin pay sahibi olması veya mesleği gereği sır saklama yükümü bulunması gerektiği yönündeki görüşe ilişkin kısaca bir değerlendirme yapma gereği duyuyoruz.

TTK madde 425 uyarınca temsilcinin pay sahibi olması gerekliliğine ilişkin esas sözleşmede bir düzenleme yapılması TTK madde 340¹⁸⁴ kapsamında mümkün değildir. Bunun dışında temsilcinin şahsına ilişkin yapılacak düzenlemeler yönünden ise, temsil hakkının aşırı şekilde sınırlandırılıp sınırlandırılmadığı belirleyicidir. Temsilcinin mesleği gereği sır saklamakla yükümlü kimselerden olmasına ilişkin bir düzenleme, pay sahibinin yetkilendirme yapabileceği temsilci çevresini sınırlandırarak şüphesiz temsil hakkının kullanımını güçleştirecek/aşırı şekilde sınırlandıracaktır. Çünkü bu ihtimalde, pay sahipleri sır saklamakla yükümlü bir kişi bulmakta zorlanacaklar hatta belki de yeterince güvenemedikleri biriyle bile ücret karşılığında

¹⁷⁹ Karamanlioğlu, s. 336.

¹⁸⁰ Karamanlioğlu, s. 336.

¹⁸¹ TTK madde 425 gerekçesi.

¹⁸² Karamanlioğlu, s. 340. Yazara göre esas sözleşme düzenlemesi, “*temsil hakkının kullanılmasını fiilen ortadan kaldıracak, aşırı şekilde güçleştirecek, eşitlik ilkesine aykırı nitelikte olamayacağı gibi mutlaka somut gerekçelere dayanmalıdır*”. Yazar ayrıca, söz konusu düzenlemenin getirilmesinde pay sahibinin menfaatine nazaran şirket menfaatinin üstün olması gerektiğine de değinmiştir.

¹⁸³ Karamanlioğlu, s. 341.

¹⁸⁴ TTK madde 340: “*Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar*”.

anlaşmak durumunda kalacaktır. Şüphesiz ki kanun koyucunun pay sahiplerini böyle bir durumda bırakmak gibi bir amacı bulunmamaktadır. Esasen, böyle bir düzenleme TTK madde 437/6'ya da aykırı olacaktır.

Öte yandan temsilcinin pay sahibi veya mesleği gereği sır saklama yükümü altında olan bir kimse olmasına yönelik görüşlerin temel dayanağının, temsilcilerin genel kurulda şirket sırlarına vakıf olmaları endişesi olduğunu anlıyoruz. Ne var ki TTK madde 437/3 düzenlemesinin mevcudiyeti karşısında bu tür bir çekincenin yersiz olacağı görüşündeyiz. Ancak belirtmek isteriz ki TTK madde 437/3 düzenlemesi olmasa dahi, sadece sırların öğrenilmemesi için temsilcinin kişiliğine ilişkin bir kural getirmek yine makul olmazdı. Zira öğretide haklı olarak belirtildiği üzere, anonim şirketlerde pay sahiplerinin sadakat veya sır saklama yükümlülükleri bulunmadığı dikkate alındığında, pay sahipleri de öğrendikleri bilgileri genel kurula katılımı engellenen kişiler dâhil üçüncü taraflara iletebilir. Kaldı ki pay sahiplerinin dahi sadakat yükümlülüklerinin bulunmadığı ve hatta şirkete rakip olabildikleri bir yerde pay sahiplerinin temsilcilerine böylesi bir yükümlülük getirmek tutarlı da görünmemektedir.

İkinci sorun yönünden ise, pay sahibi temsilcisini kural olarak serbestçe tayin edebileceğinden¹⁸⁵, genel kurula yetkilendirilerek katılmış bir temsilciye kural olarak karşı çıkılamayacağı kanaatindeyiz. Bu konuda esas sözleşmeye eklenen düzenlemeler ise, yukarıdaki açıklamalarımız kapsamında ayrıca değerlendirilmelidir. Ancak her durumda, temsilcinin genel kurul düzenini bozması gibi hususlarda pay sahibine de uygulanabilecek olan konuşma süresinin sınırlandırılması veya toplantıdan çıkarılma gibi tedbirlerin zaten temsilci yönünden de uygulama alanı bulacağını hatırlatmak isteriz¹⁸⁶.

¹⁸⁵ Karamanlioğlu, s. 195; Kaya, s. 57. Yazar, yine de temsilcinin ayırt etme gücünün bulunması gerektiğini vurgulamaktadır. Yazar ayrıca, ortak amaca ulaşılmasına zarar verecek davranışlardan kaçınılması yükümlülüğünden hareketle, şirkete kasten zarar verme amacı taşıyan bir kimsenin de temsilci atanmaması gerektiği görüşündedir. Ancak yazara göre, şirket yönetimini eleştirebilecek biri veya şirkete rakip birinin temsilci seçilmesi bu yükümlülüğe aykırılık teşkil etmez (Kaya, s. 58).

¹⁸⁶ TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim- C. I 1971-1982, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000, s. 62; TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim- C. I 1971-1982, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000, s. 463.

Bilgi alma hakkının temsilci aracılığıyla kullanılması noktasında yanıtlanması gereken son soru ise temsilciye yapılacak yetkilendirmedir. Öğretide, pay sahibinin oy hakkının kullanımına ilişkin temsilciye verdiği temsil yetkisinin bilgi alma hakkı kullanımını da kapsadığı kabul edilmektedir¹⁸⁷. Diğer bir ifadeyle, bilgi alma hakkının temsilci aracılığıyla kullanılması için pay sahibinin temsilciyi ayrıca özel bir şekilde yetkilendirmesi gerekmemektedir¹⁸⁸. Zaten oy hakkının bilinçli şekilde kullanılabilmesi için bilgi alma hakkının kullanımı elzemdir¹⁸⁹.

Bunun yanında, Yönetmelik madde 18/8 uyarınca, “*her pay sahibinin genel kurulda sadece bir kişi tarafından temsil edilmesi esastır. Ancak birden fazla kişiye temsil yetkisinin verilmesi veya tüzel kişi pay sahiplerini temsile yetkili birden fazla kişinin genel kurula katılması durumlarında ise bunlardan ancak birisi tarafından oy kullanılabilir. Oy kullanmaya kimin yetkili olduğunun yetki belgesinde gösterilmesi şarttır*”. Birden fazla temsilci bulunması durumunda bilgi alma hakkının kim tarafından kullanılacağına ilişkin ise TTK ve Yönetmelik kapsamında bir düzenlemeye gidilmediği görülmektedir. Öğretide Sümer’e göre, birden fazla temsilcinin varlığı halinde bilgi alma hakkı bu temsilciler tarafından ayrı ayrı kullanılabilir. Bununla beraber yazara göre, temsilciler tarafından yöneltilen taleplerin genel kurul sürecini sekteye uğratacak nitelikte olmamasına dikkat edilmelidir¹⁹⁰.

Bilgi alma hakkı ile ilgili yapılan çalışmalarda intifa hakkı sahibi¹⁹¹, rehin, hapis, kullanım ödöncü sözleşmesi veya saklama sözleşmesinin varlığı halinde ilgili hak

¹⁸⁷ Sümer, s. 127; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 48; Ünal, s. 192-193, dn. 1102.

¹⁸⁸ Karamanlioğlu, s. 311. Temsilciye yapılacak yetkilendirme ile ilgili TTK ve Yönetmelik kapsamındaki uyumsuzluklara ilişkin detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. Karamanlioğlu, s. 167 vd.

¹⁸⁹ Sümer, s. 127.

¹⁹⁰ Sümer, s. 133. TTK madde 477/1 ve 432/1 kapsamında ortak temsilci atanması durumunda bilgi alma hakkının ortak temsilci tarafından kullanılacağına ilişkin ayrıca bkz. Sümer, s. 134-135.

¹⁹¹ Her ne kadar pay sahibi dışındaki süjelerle ilgili işbu çalışmada detaylı bir inceleme gerçekleştirilmeyecek olsa da, pay üzerinde intifa hakkı bulunduğu hâllerde bilgi alma hakkının kullanılması açısından intifa hakkı sahibi ile pay sahibinin durumuna ayrıca değinmekte yarar görüyoruz. Zira diğer süjelerden farklı olarak, kanun koyucu TTK madde 432/2 kapsamında intifa hakkı sahibini ayrıcalıklı duruma getiren bir düzenlemeye yer vermiştir. TTK madde 432/2 doğrultusunda, aksine bir anlaşma olmadıkça, oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacaktır. Bu minvalde öğretide, oy hakkını kullanacak olan intifa hakkı sahibinin bilgi alma hakkını da kullanabileceği genel olarak kabul edilmektedir (Cengiz, s. 114; Dolu, s. 104; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 153; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 322; Teoman, **İntifa Hakkı**, s. 373). Bununla beraber, pay üzerinde intifa hakkı kurulduğu durumlarda pay sahibinin de bilgi alma hakkını kullanıp kullanamayacağı öğretide ayrıca tartışılmıştır. Bu konu yönünden öğretideki genel kabul, pay sahibinin de intifa hakkı sahibinden bağımsız bu haktan yararlanabileceği yönündedir (Cengiz, s. 115; ALIŞKAN Murat, “**Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Çiğnenmesine Bağlı Sonuçlar**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2023, s. 13; Dolu, s. 105; Akbay, s. 99; Sümer, s. 140; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 154-155; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 323; Teoman, **İntifa Hakkı**, s. 373. Yazara göre “*malikin de*

sahipleri ve şirket alacaklısı gibi süjelerin de bilgi alma hakkını kullanıp kullanamayacakları hususunun ayrıca incelendiği görülmektedir. Ancak, işbu çalışma konusu pay sahibinin bilgi alma hakkı ile sınırlandırılmış olduğundan, hakkın süjesi başlığı altında pay sahibi ve pay sahibinin temsilcisinin hakkı kullanmasına ilişkin açıklamalar yapmakla yetiniyoruz.

C. Hakkın Kullanım Zamanı

TTK madde 437/2'nin lafzında pay sahibinin genel kurulda bilgi isteyebileceğine ilişkin *“pay sahibi genel kurulda, ... bilgi isteyebilir”* ifadesi yer almakla birlikte, ilgili fıkranın sondan bir önceki cümlesinde de pay sahibine genel kurul dışında da bilgi verilebileceğine ilişkin *“pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse...”* ifadesinin yer aldığı grlmektedir¹⁹². Dolayısıyla, bilgi alma talebinin ne zaman ve nerede kullanılabileceği hususu hakkın kullanım sınırlarının çizilmesi adına netleştirilmesi gereken bir konudur.

Bu minvalde, öncelikle bilgi alma talebinin genel kurul öncesinde yetkili organlara iletilmesi gerekip gerekmediğinin değerlendirilmesi faydalı olacaktır.

Öğretide *Karasu*, bilgi alma taleplerinin genel kuruldan önce iletilmesinin bir zorunluluk olmadığını belirtmekle beraber, detaylı inceleme gerektiren bilgi alma

kendi hukuki durumunu belirleyebilmek amacı ile bilgi alma hakkından yararlanması, ancak aydınlanmanın bir gereği olarak görülebilir”). Yönetmelik madde 18/5 hükmünde yer alan, aksi kararlařtırılmadıķa genel kurula katılım ve oy hakkı kullanımının intifa hakkı sahibine ait olduğu yönündeki düzenlemenin de pay sahibinin genel kurula katılımını ve genel kurul kapsamında haklarını kullanmasını etkilemeyeceği ayrıca belirtilmektedir (Sümer, s. 142; Akbay, s. 101-102). Nitekim, pay sahibinin, pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmiş olmasına rağmen, payın maliki olarak kalmaya devam etmesi sebebiyle, payına ilişkin değerlendirme yapabilmek adına bilgi almakta menfaati de bulunmaktadır (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 154; Dolu, s. 105). Ayrıca, TTK madde 432/2 gereği, intifa hakkı sahibinin pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde gözeterek hareket etmemesi sebebiyle pay sahibine karşı sorumlu olacağı; bu kapsamda pay sahibinin, intifa hakkı sahibinin bu şekilde hareket edip etmediğini tespit edebilmek adına yine bilgiye ihtiyaç duyacağı da dile getirilmiştir (Dolu, s. 106). Pay üzerinde intifa hakkı bulunmakla birlikte, oy hakkının pay sahibinde olduğu durumlar yönünden bilgi alma hakkının sadece pay sahibi tarafından kullanılacağı görüşü için bkz. Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 49.

¹⁹² ğretide *Dursun* bu farklılığı, TTK madde 437'in kaynağı genel anlamda İsvBK olmasına karşın, TTK madde 437/2'nin son iki cümlesinde kaynağın APOK olması şeklinde açıklamaktadır (Dursun, s. 50, dn. 276).

talepleri ile ilgili olarak genel kurul öncesinde talebin yetkili organa/kişiyi iletilmesi gerektiğini düşünmektedir¹⁹³.

Akbay'a göre ise, bilgi alma talebinin genel kuruldan önce yetkili kişilere iletilmesi gibi bir yükümlülük mevcut değildir. Nitekim böyle bir yükümlülük, hakkı kanunda öngörülen düzeyden fazla sınırlamak anlamına gelecektir. TTK madde 437/6 gereği bu içerikte bir karar verilemeyecektir. Aynı doğrultuda, bu tarz bir yükümlülük esas sözleşme veya iç yönerge ile de düzenlenemez¹⁹⁴. Ancak yazar görüşünün devamında, somut olay özelinde pay sahibinin soruları karmaşık nitelikteyse bu tür soruların önden şirkete iletilmesi yükümlülüğünün söz konusu olabileceğini de değerlendirmektedir. Yazara göre, burada yönetim kurulunun genel kurula hazır gelme yükümlülüğü değerlendirilmelidir. Yönetim kurulu, genel kurul toplantısına gündem konuları başta olmak üzere şirket ile ilgili problemlili konulara hazırlıklı gelmelidir. Bu hazırlık yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesinde, “*ortaklığın büyüklüğü, faaliyet alanı ve kapsamı*” gibi değişkenler etkilidir. Yazara göre, yönetim kurulunun hazırlanma yükümlülüğü kapsamında olan konular yönünden önden şirkete talep iletilmemesi bir sorun oluşturmaz. Ancak, yönetim kurulunun toplantıya hazırlanma yükümlülüğünü aşan konuların genel kurul öncesinde şirkete iletilmesi gerektiği söylenebilir; aksi durumda TTK madde 437/5 uyarınca dava hakkı kullanılamayabilecektir¹⁹⁵.

Çelebi, genel kurul öncesinde bilgi alma talebini içeren soruların yetkili organlara iletilmesi gerekip gerekmediği noktasında her bir somut talep yönünden gözetilmesi gereken hususun dürüstlük kuralı olduğunu belirtmektedir¹⁹⁶.

Ünal'a göre, pay sahibinin sorusunu önceden iletme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak, detaylıca cevaplanması gereken karışık soruların önceden iletilmesi hakkın amacına uygun düşecektir¹⁹⁷.

¹⁹³ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82. Yazar, bu çıkarıma sadakat yükümlülüğü ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesinden hareketle varmaktadır (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94). Benzer görüşler için bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal (KIRCA İsmail/MANAVGAT Çağlar), **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 2/1, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2024, s. 510; Yurtbaşı, s. 126; Sümer, s. 275; Dolu, s. 129; Kandemir, s. 101.

¹⁹⁴ Akbay, s. 106-107.

¹⁹⁵ Akbay, s. 108-110.

¹⁹⁶ Çelebi, s. 532.

¹⁹⁷ Ünal, s. 213. Bu minvalde yazar, yönetim kurulunun, olağan hazırlık yükümlülüğünü aşacak şekilde detaylı bir hazırlanma süreci gerektiren ve genel kurul öncesinde iletilmemiş olan bilgi alma taleplerini

Topcan'a göre, bilgi alma hakkından yararlanabilmek için istemin genel kurul öncesinde ilgili kişilere iletilmesi zorunlu değildir. Bu tür bir zorunluluğun esas sözleşme veya iç yönergeyle düzenlenmesi ise, TTK madde 437/6'nın ihlali anlamına gelecek ve TTK madde 447/1(b)'nin uygulanması söz konusu olabilecektir¹⁹⁸.

Kanaatimizce, pay sahibinin sorusunu önden bilgi verme görevlilerine iletmesi gerekip gerekmediği, özellikle yoğun ve kapsamlı soruların sorulması durumunda ön plana çıkan bir sorundur. Madde lafzında soruların önceden iletilmesine ilişkin bir gereklilik öngörülmediğinden, pay sahiplerinin soruları önceden iletilmesi beklenmemelidir. Ancak haktan en etkili şekilde yararlanabilmek adına soruları önden iletme pay sahibi açısından da faydalı olacaktır. Çünkü bu ihtimalde, bilgi alma talebinin karşılanması adına gerekli hazırlık yapılabilecek ve genel kurulda talebin karşılanamaması veya yeterli şekilde karşılanamaması riski de bir açıdan önlenebilecektir¹⁹⁹. Ayrıca, pay sahibi için bilgiyi genel kurul öncesinde temin edebilmesi adına da bir fırsat ortaya çıkmış olacaktır. Pay sahibinin yönelttiği soruların yoğunluğu ve kapsamına göre, pay sahibinin dürüstlük kuralına uygun şekilde hareket edip etmediği ise hakkın sınırları açısından zaten ayrıca değerlendirilecektir. Öte yandan, pay sahibinin talebini ilk olarak genel kurulda iletilmesi ve bu talebin karşılanmasının araştırma yapılmasını gerektirmesi durumunda, gerekli açıklama yapılarak talebin genel kurul sonrasında da yanıtlanabileceği görüşündeyiz²⁰⁰. Dolayısıyla, pay sahibinin kapsamlı bilgi alma talebinin genel kurulda yanıtlanamayacak olması da pay sahibine sorusunu önceden iletilmesi yönünde bir külfet oluşturmamalıdır. Pay sahibinin hem kapsamlı araştırma gerektiren sorular yöneltmesi hem de bu soruların genel kurulda yanıtlanmaması sebebiyle dava hakkını kullanması ise kanaatimizce hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilecektir.

genel kurul toplantısında karşılaması gerekmediği görüşündedir. Yazar, genel kurul toplantısında ilgili bilgilerin sağlanamaması durumunda, pay sahibinin talep ettiği bilgilerin verilmemesi gerekçesiyle mahkemeye başvurmasını hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirmektedir (Ünal, s. 292).

¹⁹⁸ Topcan, s. 110-111. Bilgi alma talebinin önceden iletilmesinin bir zorunluluk olmadığını savunan diğer görüşler için bkz. Dursun, s. 83; Bulut, s. 52.

¹⁹⁹ Sümer, s. 228; Akbay, s. 105-106; Bulut, s. 53.

²⁰⁰ Genel kurulda öğrenilen sorular yönünden, sorunun yanıtlanmasının birtakım belgelerin incelenmesini gerektirmesi durumunda tutanağa gerekli açıklama eklenerek yanıtın yapılacak ilk genel kurulda verilebileceğine ilişkin bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 211. Bilginin verilmesi için gerekli belgelerin genel kurulda bulunmaması veya sorunun niteliğinin genel kurulun kapsam ve süresini aşacak olması durumunda, genel kurul sonrasında da yanıt verilebileceğine ilişkin bkz. Yurtbaşı, s. 137. Büyük operasyona sahip anonim şirketler yönünden detaylı analiz gerektiren bilgi alma taleplerinin genel kurul sonrasında da karşılanabileceğine ilişkin bkz. Sümer, s. 227. Ancak kanaatimizce, şirket operasyonunun büyüklüğü bir kıtas olmamalıdır.

Bilgi alma talebinin yetkili organa/kişilere genel kurul öncesinde iletilmesi gerekip gerekmediği dışında netleştirilmesi gereken bir diğer konu, bilgi alma talebinin esasen ne zaman iletilebilmesi gerektiğidir. TTK madde 407/1 gereği, kanuni istisnalar saklı kalmak kaydıyla pay sahipliği haklarının genel kurulda kullanılması esastır. TTK madde 437/2'nin ilk cümlesi değerlendirildiğinde de pay sahibinin genel kurulda bilgi isteyebileceğine ilişkin bir ifadeye yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında, TTK madde 437, TTK'nın "*Genel Kurul*" üst başlıklı dördüncü bölümü altında düzenlenmiştir. Bu çerçevede, bilgi alma hakkı kural olarak genel kurul toplantısında ileri sürülecektir²⁰¹. Hakkın hem olağan hem de olağanüstü genel kurulda ileri sürülmesi mümkündür²⁰².

Her ne kadar bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürülmesi esas olsa da, öğretide pay sahiplerinin genel kurul öncesinde veya sonrasında²⁰³ bilgi alma taleplerini bilgi verme görevlilerine iletmeleri önünde bir engel bulunmadığı da savunulmaktadır²⁰⁴. Hatta bazı yazarlar, maddede yer alan "*pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse*" ifadesinden yola çıkarak, genel kurul dışında da pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanarak bilgi alma talebi yöneltebileceği görüşündedir²⁰⁵. Nitekim, aksi bir

²⁰¹ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 49; Bulut, s. 52; Yurtbaşı, s. 125; Sümer, s. 224; DURAL Ali, "**Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları**", Editörler: Murat Akışkan/Sinan Sarıkaya/Bilge Utkan Mersin, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler-Tartışmalar), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 275; Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 208. ETTK döneminde de her ne kadar hakkın kullanım yeri ve zamanına ilişkin TTK madde 363'te bir açıklık bulunmasa da, çeşitli gerekçelerle hakkın kural olarak genel kurulda kullanılabileceği kabul edilmekteydi (AYTAÇ Zühtü, **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1982, s. 74; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280). ETTK döneminde hakkın yer ve zaman bakımından kullanımına ilişkin detaylar için ayrıca bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280 vd.

²⁰² Sümer, s. 227; Ünal, s. 212; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 49; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281.

²⁰³ Öğretide bazı yazarların, genel kurul dışında bilgi alma talebinin yöneltildiği halleri çeşitli ayrımlar üzerinden incelediği görülmektedir. Bu ayrımların, genellikle bilgi alma talebinin yasada belirtilen bilgilerin hazır bulundurulacağı on beş günlük süre içerisinde, söz konusu on beş günlük süre öncesinde veya genel kurul sonrasında yöneltilmesine bağlı olarak yapıldığı anlaşılmaktadır (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280 vd.; Bulut, s. 52 vd., Sümer, s. 228 vd.). Anladığımız kadarıyla bu ayırım, genel kurul öncesindeki bilgileri hazır bulundurma sürecinde de bilgi alma hakkının kullanılabileceğini savunan eski İsviçre hukuku öğretisinden kaynaklanmaktadır (Akbay, s. 104). Ancak işbu çalışma kapsamında biz, hem genel kurul öncesi hem de genel kurul sonrasındaki süreci genel kurul dışı olarak sınıflandırarak ilerlemeyi uygun görüyoruz.

²⁰⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 17; Yurtbaşı, s. 125; Bulut, s. 53-55; Sümer, s. 228-232; Dural, **Bilgi Alma**, s. 277; Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 49-50. Yazar, bu taleplerin yazılı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı yönde bkz. Bozkır, s. 119. ETTK dönemi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281-284; Aytaç, **İbra**, s. 74-75.

²⁰⁵ Sümer, s. 229; Dural, **Bilgi Alma**, s. 277. Yazar, TTK madde 437/2'nin dördüncü ve beşinci cümlesi hükümlerinin öngörülmediği İsviçre hukukunda dahi pay sahibinin genel kurul toplantısı dışında da bilgi alma hakkını kullanabileceğinin benimsendiğini de eklemektedir (Dural, **Bilgi Alma**, s. 278). Öğretide *Helvacı* da, genel kurul dışında hakkın kullanılabileceği görüşündedir (GÖÇET Burcu, **Prof.**

yorumda pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanabilmek için genel kurul beklemesi gerekecektir²⁰⁶.

Genel kurul dışında yöneltilen bir talebin ne zaman karşılanması gerektiği meselesine de kısaca değinmek istiyoruz. Zira bu konu ilerleyen bölümlerde yapacağımız açıklamalarda da gündeme gelecektir. Öğretide, genel kurul dışında gelen bir talebin de esasen genel kurulda karşılanması gerektiği belirtilmektedir²⁰⁷. Ancak

Dr. Hamdi Yasaman’a Saygı Konferansı, Editör: Burcu Göçet, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 45). *Yurtbaşı* ise, ilgili düzenlemenin pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma hakkını kullanmasına yönelik olmadığını; eşit işlem ilkesinin bir yansıması olduğunu savunmaktadır (*Yurtbaşı*, s. 129, dn. 131). Yazara göre bu hüküm, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasına yönelik bir “*çıkış noktası*” değildir (*Yurtbaşı*, s. 129). Benzer bir görüş için bkz. Dursun, s. 171. Bu görüşler yanında *Karasu*, önceden hazırlık gerektiren kapsamlı bilgi alma taleplerinin hakların sakınılarak kullanılması ilkesinden yola çıkılarak genel kurul toplantısından önce ilgili kişilere yöneltilmesi gerektiği görüşü dışında, bilgi alma taleplerinin sadece genel kurulda ileri sürülebileceğini belirtmektedir (*Karasu, Bilgi Alma*, s. 82). Anladığımız kadarıyla yazar, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini hakkın kullanılması olarak değerlendirmemektedir. Bu kapsamda *Dolu* da, önceden hazırlık amacıyla genel kurul öncesinde iletilen bilgi alma taleplerinin hakkın kullanılması sayılmayacağını ve ilgili talebin genel kurulda yöneltmesi gerektiğini eklemektedir (*Dolu*, s. 188). Pay sahiplerinin, genel kurul dışında yönetim kuruluna başvurarak yazılı bilgi talebinde bulunmalarının hukukumuzda bir hakkın kullanılması sayılmayacağı yönünde bkz. Erdem, *Bilgi Alma*, s. 23. Aynı yönde bkz. İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/767 K. 2023/115 T. 15.02.2023 (Lexpera). Hakkın kullanılmasına ilişkin bir değerlendirme yapmaksızın, hakkın genel kurul öncesindeki kullanımını TTK madde 437/1 ile özdeşleştiren görüş için bkz. Durgut/Kaplan, s. 131-133. Buradan hareketle yazarların, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılamayacağı görüşünde oldukları çıkarımı yapılabilir. Bilgi alma hakkının kullanılmış olması özel denetim kurumunun da bir şartı olduğundan, özel denetim ile ilgili çalışmalarda da bu konu irdelenmiştir. Bu kapsamda, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerinin reddinden sonra özel denetime başvurulamayacağına ilişkin bkz. Pulaşlı, *Genel Esaslar*, s. 484-485; Uçar Bulut, s. 77. Özel denetim kapsamında hakkın kullanılması ile kastedilenin hakkın genel kurulda kullanılması olduğuna ilişkin ayrıca bkz. Kaya, *Özel Denetim*, s. 73. Yazara göre, genel kurul toplantı tutanağından pay sahibinin bilgi alma talebini ileri sürdüğü anlaşılabiliyorsa, hak kullanılmıştır (*Kaya, Özel Denetim*, s. 74). Bu bağlamda, TTK madde 438/1’in gerekçesinde de bilgi alma hakkının kullanıldığına ilişkin şartın ispatı yönünden genel kurul toplantı tutanağına atıf yapılmaktadır (TTK madde 438/1). Genel kurul dışında yöneltilen bilgi alma taleplerinin genel kurulda tekrar edilmesi ve bunun tutanaktan anlaşılabilmesi durumunda hakkın kullanılmış sayılacağı yönünde bkz. YÜKSEL Sinan, “*Özel Denetim Davasına Dair Güncel Uygulama Hakkında Bazı Eleştiriler ve Çözüm Önerileri*”, Prof. Dr. H. Ercüment Erdem’e Armağan, C.I, Editörler: Tolga Ayoğlu/S. Anlam Altay/Fülürya Yusufoglu Bilgin, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 1516-1517. Hakkın genel kurul dışında kullanılması ile ilgili açıklamalarımız için bkz. Üçüncü Bölüm, I, C, 1, b, i, bb.

²⁰⁶ TTK madde 409 kapsamında, olağan genel kurul toplantıları her yıl faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içerisinde; olağanüstü genel kurullar ise gerektiği zaman toplanabilmektedir. Ne var ki TTK madde 409 hükmüne aykırılığın doğrudan yaptırıma tabi olmaması ve hükmün düzenleyici olması karşısında (Bahtiyar, s. 136; Karahan/Huysal, s. 520), her yıl yapılması gereken olağan genel kurul toplantısının dahi yapılmadığı uygulamada görülmektedir (*Kaya/Yalçın*, s. 9). Öğretide pay sahiplerinin bilgi alma haklarının kullanmak için genel kurul toplantısını beklemelerinden kaynaklanan sorunların çözümü üzerinde de durulduğunu belirtmek isteriz. Bu konuya ilişkin değerlendirmeler için ayrıca bkz. Yurtman, s. 686 vd.

²⁰⁷ *Kaya, Özel Denetim*, s. 64; Sümer, s. 229; Bozkır, s. 119. ETTK dönemi için bkz. *Kaya, Bilgi Alma*, s. 282. Bunun dışında, bilgi alma taleplerinin sadece genel kurulda yanıtlanabileceğini savunan görüşler de mevcuttur. Bu görüşler için bkz. Yanlı, *Bilgi Alma*, s. 17; *Dolu*, s. 188; Dursun, s. 172. Yazara göre, yönetim kurulu ve denetçinin genel kurul dışında da bilgi paylaşabileceğinin kabul edilmesi, TTK madde 437/2’nin son iki cümlesine ve eşit işlem ilkesine aykırı hareket edildiği anlamına gelecektir. ETTK döneminde de *Öztek*, bilgi verme görevlilerinin ileri sürülen bilgi alma taleplerini ancak genel kurulda yanıtlayabilecekleri görüşündeydi (*Öztek*, s. 304-306). Sorular her ne kadar önceden

maddede yer alan “*pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse*” ifadesi dikkate alındığında, genel kurul dışında da pay sahiplerine bilgi verilmesinin kanun koyucu tarafından ihtimal dahilinde görüldüğü sonucu çıkmaktadır²⁰⁸. Bu kapsamda öğretide, bilgi vermekle görevli kişilerin genel kurul dışında iletilen bilgi alma taleplerini karşılamaları mümkün olmakla beraber, böyle bir yükümlülükleri bulunmadığı savunulmuştur²⁰⁹²¹⁰. Aynı doğrultuda, burada bilgi verme görevlilerine tanınmış bir takdir hakkı bulunduğu ve bilgi verme görevlilerinin genel kurul dışındaki talepleri, bilginin genel kurulda verilmesi gerektiği gerekçesiyle reddetme imkânına sahip oldukları kabul edilmiştir²¹¹.

Bu bölümde ayrıca, öğretide çoğunlukla eşit işlem ilkesinin de bir yansıması olarak değerlendirilen²¹² TTK madde 437/2’nin son iki cümlesinde yer alan “*pay*

yöneltilebilirse de soruların genel kurulda cevaplandırılacağı yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61; Cengiz, s. 58.

²⁰⁸ Söz konusu düzenlemeyle ilgili olarak Adalet Komisyonu raporunda şu ifadelere yer verilmiştir: “Özellikle şirkete hâkim herhangi bir sebeple şirket yönetim kurulu icra komitesi ve diğer yöneticiler üzerinde etkisi bulunan pay sahiplerinin genel kurul dışında çeşitli şirket kaynaklarından bilgi almalarına sıkça tanık olunmaktadır” (KAYA Arslan, **Gerekçeli Karşılaştırmalı – Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, 2. Baskı, Beta, İstanbul, 2021, s. 533).

²⁰⁹ Sümer, s. 229; Dural, **Bilgi Alma**, s. 278; Akbay, s. 112; Yurtbaşı, s. 128. ETTK döneminde yönetim kurulu üyeleri yönünden benzer bir görüş için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283. Yazar, denetçiler için ETTK madde 358’de öngörülen sır saklama yükümlülüğü sebebiyle denetçileri görüşüne dâhil etmemiştir.

²¹⁰ Öğretide tartışmalı olan hususlardan biri de, denetçilerden genel kurul dışında bilgi talep edilip edilmeyeceğidir. *Dolu*, genel kurul dışında denetçinin bilgi verme görevi bulunmadığı kanaatindedir (Dolu, s. 120). *Akbay* da, denetçinin bir organ olmamasını gerekçe göstererek, denetçilerin bilgi alma talebine muhatap olamayacağını savunmuştur (Akbay, s. 146). ETTK döneminde görüş bildiren *Aytaç* ise, denetçilerden genel kurul dışında da bilgi istenmesinin mümkün olduğu görüşündedir. Ne var ki yazara göre, bu tür bir bilgi alma talebi genel kurulda sunulan bilanço veya faaliyet raporu kapsamındaki incelemelerle sınırlı olacaktır (Aytaç, **Sır Saklama**, s. 199). *Sümer* ise, denetçilerden genel kurul dışında da denetim ile ilgili bilgi alınmasının mümkün ve bilgi alma hakkının amacıyla da uyumlu olduğunu belirtmektedir (Sümer, s. 167). *Dural* da, genel kurul dışında denetçiden bilgi alınabileceği görüşündedir (Dural, **Bilgi Alma**, s. 277). Kanaatimizce, pay sahibinin genel kurul dışında sadece yönetim kurulundan bilgi alma ihtiyacı bulunduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Bu bağlamda, genel kurulda görüşülen konular ve sorulara verilen yanıtlar sonrasında, pay sahibinin denetçiye başvurarak netleştirmek istediği konular olması da muhtemeldir. Dolayısıyla, pay sahibinin genel kurul dışında denetçiye de bilgi alma talebinde bulunmasında menfaati bulunduğunu düşünüyoruz. Ancak, TTK madde 437/3 kapsamında yönetim kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeyi de göz önünde bulundurarak, pay sahibinin doğrudan denetçiye başvurarak bilgi alma talebinde bulunamayacağı kanaatindeyiz. Böyle bir talep kanaatimizce, denetçiye iletmek üzere yönetim kuruluna iletililebilir. Bu kapsamda, öğretide yönetim kurulunun “*asıl bilgi verme görevlisi*” olarak değerlendirildiğine de rastlanmaktadır (Akbay, s. 148).

²¹¹ Dural, **Bilgi Alma**, s. 278; Sümer, s. 232; Akbay, s. 112.

²¹² Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 210; Cengiz, s. 73; Şener, s. 522; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 381; Ünal, s. 301; Akbay, s. 114. Kendigelen, **Tespitler**, s. 339. Öğretide *Dural* ise, hükmün pay sahipleri arasındaki eşitsizliği gidermeyi amaçladığını belirtmekle beraber, eşit işlem ilkesinin tam bir görünüm şekli olmadığını vurgulamaktadır (Dural, **Bilgi Alma**, s. 281). Öğretide *Eminoğlu* ise, bu düzenlemede eşitliğin özünde korunduğunu ve bu tip durumlarda eşit işlem ilkesinin ilgili düzenlemeye nazaran ikincil pozisyonda kaldığını belirtmektedir (Eminoğlu, s. 82). Aynı yönde bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 145. Pay sahiplerine eşit şekilde davranılmasını amaçlayan

*sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz*²¹³ şeklindeki düzenlemeye de değinilmesi gerekmektedir²¹⁴. Zira, genel kurul dışında da pay sahipleri tarafından bilgi verme görevlilerine sorular yöneltilebileceği ve bilgi verme görevlilerinin de bu soruları – her ne kadar yükümlülükleri olmasa da – yanıtlayabilecekleri hususunda kanaatimizce bir tartışma yoktur. İşte, genel kurul dışında böyle bir yanıt verilmesi durumunda, yukarıda atıf yapılan düzenlemenin işlevi ortaya çıkacaktır. Ancak öğretime, bu düzenlemenin pay sahipleri arasında bilgi alma yönünden oluşan eşitsizliği gidermekte ne kadar etkili olduğu da tartışma konusu olmuştur. Çünkü düzenlemede hem bilginin diğer pay sahiplerine ancak talepleri üzerine verileceği belirtilmiş hem de “*gündemle ilgili olmasa da*” ifadesi ile diğer pay sahiplerine bilginin ancak genel kurulda verileceği izlenimi yaratılmıştır²¹⁵.

Takdir edileceği üzere, pay sahibinin bu yönde bir talepte bulunabilmesi için diğer bir pay sahibine genel kurul dışında bilgi verildiği hususunu bilmesi ve bu bilgi aktarımını da ispatlaması gerekmektedir ki bu da hakkın kullanılmasını zorlaştıracaktır²¹⁶. Adalet Komisyonu raporunda ispat sürecine ilişkin yapılan değerlendirme ise şu şekildedir: “*eşit işlem ilkesinin ihlal edildiğinin likit delille ispatına gerek yoktur. Bazı paysahiplerinin genel kurul dışında bilgi almış olduğunun emareleri varsa, olgular arasındaki ilişki veya ortaya çıkan sonuçlar bilginin bir kısım paysahiplerine verildiği şüphesini güçlendiriyorsa bu hüküm uygulanmalıdır*”²¹⁷. Ne var ki ispat yönünden sağlanan bu fayda, hükmün uygulanabilmesi için pay sahibinin diğer bir pay sahibine genel kurul dışında bilgi verildiği hususunu bilmesi ve bu bilgi aktarımını da bir derecede ortaya koyması gerekliliğini ortadan kaldırmamaktadır. Bu zorluğun bir nebze aşılabilmesi adına öğretime, pay sahibinin genel kurul dışında diğer

düzenleme kapsamındaki bir olayda, pay sahiplerinin eşit işlem ilkesi yanında veya eşit işlem ilkesinden bağımsız olarak bilgi alma hakkının ihlaline başvurabilecekleri yönünde bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 145-146.

²¹³ Bu düzenlemenin bulunmadığı ETTK döneminde ileri sürülen benzer bir çıkarım için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283. Yine, TTK döneminde de bu düzenleme bulunmasa dahi, eşit işlem ilkesi gereği aynı sonuca varılacağına ilişkin bkz. Dursun, s. 171.

²¹⁴ Hükmün uygulanmayacağı hâllere ilişkin değerlendirmeler için ayrıca bkz. Akbay, s. 124 vd.

²¹⁵ Kaya, **Özel Denetim**, s. 74; Dursun, s. 175.

²¹⁶ Dural, **Bilgi Alma**, s. 281. Öğretime, genel kurul dışında yapılan bu tür bilgilendirmelerin genelde gizli görüşmelere dayandığı çekincesi de dile getirilmiştir (Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 211).

²¹⁷ Kaya, **TTK**, s. 533.

pay sahiplerine bilgi verilip verilmediği ve bilgi verildiyse verilen bilginin içeriğini sorabileceği ileri sürülmüştür²¹⁸. İlave olarak, bilginin yapılacak ilk genel kurul toplantısında talep beklenilmeksizin bilgiyi temin edemeyen pay sahipleriyle paylaşılması önerisinde de bulunulmuştur²¹⁹²²⁰.

Düzenleme ile ilgili tartışmalı olan bir diğer nokta ise, düzenlemede “*gündemle ilgili olmasa da*” ifadesinin yer almasıdır. Bahsedilen gündem genel kurula ilişkin olduğundan, genel kurul dışında bilgi temin eden pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasındaki farkı eşitlemek amacıyla getirilen bu düzenleme kapsamında, bilginin diğer pay sahiplerine ancak genel kurulda sağlanacağı anlaşılmaktadır²²¹. Bu bakımdan, diğer pay sahipleri aynı içerikteki bilgiyi ancak ilk genel kurul toplantısında alacaklarından, bilgiye daha geç ulaşmış olacaklardır²²². Bu durum, bilgiyi ilk edinen pay sahibinin bilgiden daha önce yararlanması sonucunu doğuracak ve bu sonuç da pay sahibini avantajlı bir konuma getirecektir. Hatta, diğer pay sahipleri bilgiyi öğrendiklerinde belki de bilgi artık değersiz ve işlevsiz kalacaktır²²³.

Bu bölümde son olarak, genel kurul kapsamında pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasına ilişkin bir süre tanınıp tanınamayacağı, diğer bir deyişle bilgi alma hakkının bir süreyle kısıtlanıp kısıtlanamayacağı tartışılabilir. Zira her ne kadar TTK’da ne bilgi alma hakkının kullanabileceği süreye ne de bilgi alma hakkının süreyle sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağına ilişkin hüküm bulunmasa da, hem genel kurulun işleyişi hem de pay sahiplerinin bilgi alma hakkının çıktılarından etkili

²¹⁸ Dursun, s. 175, dn. 742.

²¹⁹ Dural, **Bilgi Alma**, s. 281; Dursun, s. 177. Yazar, somut olayın şartları ve şirketin yapısı dikkate alınarak hem pay sahibi hem de şirketin menfaatine uyacak bir çözüm de geliştirilebileceği görüşündedir. Bu minvalde yazarın verdiği örnek, çok pay sahipli olmayan yapılarda, şirkete çok bir yük doğurmayacaksa, genel kurul beklenmeden her bir pay sahibine bilgi paylaşımı yapılmasıdır.

²²⁰ Bu kapsamda Akbay, öğretide ileri sürülen, bir pay sahibiyle paylaşılan her bilginin diğer tüm pay sahiplerine de iletilmesinin bilgiyi ilk başta temin etmeyen pay sahibine yardımcı dokunmayacağı görüşünü de dikkate alarak, genel kurul dışında temin edilen bilginin genel anlamda bilinen bir vakıya ilişkin detay olmayıp şirket tarafından tüm pay sahiplerine yapılmış bilgilendirmelerden temel noktalarıyla çıkarılamayacak bir konuya ilişkin olması durumunda, pay sahiplerine bu hususta talep beklenilmeksizin genel bir bilgilendirme yapılması gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, böylece talep olmaksızın bilgiyi temin eden pay sahibine de ilgili hususa ilişkin kapsamlı bilgi talep etme olanağı yaratılmış olur. Yazar bu çıkarımını TTK madde 437/2’ye değil, TTK madde 357’ye dayandırmakta olup yine de TTK madde 437/2’nin yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşündedir (Akbay, s. 130-131).

²²¹ Cengiz, s. 73; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 65; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 381; Durgut/Kaplan, s. 141; Kaya, **Özel Denetim**, s. 74; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 211; Dursun, s. 176; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 20-21. Yazar, talepte bulunsu dahi, ilgili bilginin diğer pay sahibine özel olarak genel kurul dışında verilemeyeceğini de belirtmektedir (Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 22).

²²² Akbay, s. 128; Dursun, s. 176.

²²³ Akbay, s. 128-129; Dursun, s. 176.

şekilde yararlanabilmeleri adına böyle bir sürenin belirlenmesi, hem pay sahipleri hem de şirket menfaatine olabilecektir. Özellikle, pay sahibinin genel kurulda konuşma hakkının belirli durumlarda sınırlandırılabilmesine ilişkin öğreti görüşleri²²⁴ ve Yönetmelik'in 5 numaralı ekinde yer alan örnek genel kurul iç yönergesinin 11/3. maddesi²²⁵ bu tartışmanın yapılmasına zemin hazırlamıştır.

Öğretide Ünal, Alman hukukuna dayandığı görüşünde, pay sahibinin soru sormak suretiyle kullandığı bilgi alma hakkının sınırlandırılabilmesini ve bu kapsamda esas sözleşme veya genel kurul iç yönergesiyle toplantı başkanlığına yetki verilebileceğini düşünmektedir. Yazara göre, pay sahibinin bilgi alma hakkına süre yönünden bir sınırlama getirilmesi genel kurulun düzgün şekilde gerçekleşebilmesi ve pay sahiplerinin bilgi alma haklarını verimli şekilde kullanabilmeleri açısından da yararlı olacaktır. Hatta, özellikle pay sahibinin kötü niyetli olduğu durumlarda süre kısıtlaması bir gereklilik teşkil edebilecektir. Yazar, TTK madde 447/1 (b) bendi kapsamında bilgi alma hakkının “*kanunen izin verilen ölçü dışında*” sınırlandırılmayacağını düzenlendiğine vurgu yapmakta ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK)²²⁶ 2. maddesine dayandığı süre kısıtının kanuni bir ölçü olduğunu belirtmektedir. Yazar görüşünde son olarak, süre kısıtlaması yönünden eşit işlem ilkesinin de gözetilmesi gerektiğine ve bu minvalde tüm pay sahipleri yönünden eşit şekilde bir süre sınırlaması öngörülmesine vurgu yapmaktadır²²⁷.

Yazarın görüşüne dayanak olan çekincelerini haklı bulsak da, bilgi alma hakkının sınırlandırılmayan niteliği sebebiyle, konuya dikkatlice yaklaşılması gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim öğretide, konuşma hakkına getirilecek sınırlamaların pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasını zorlaştırmaması gerekliliğine de özellikle dikkat çekilmektedir²²⁸.

²²⁴ Bu görüşler için bkz. Teoman, **Konuşma Süresi**, s. 470-472. ORBAY ORTAÇ Nurdan, **Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 137 vd.

²²⁵ Genel Kurul İç Yönergesi madde 11/3: “*Konuşmaların süresi, başkanın veya pay sahiplerinin önerisi üzerine, gündemin yoğunluğu, görüşülmesi gerekli konuların çokluğu, önemi ve söz almak isteyenlerin sayısına göre genel kurulca kararlaştırılır. Bu gibi durumlarda, genel kurul, önce konuşma süresinin sınırlandırılmasının gerekip gerekmeyeceğini ve sonra da sürenin ne olacağı konularında, ayrı ayrı oylamayla karar verir*”.

²²⁶ RG. 08.12.2001-24607.

²²⁷ Ünal, s. 299. Konuşma hakkı yanında soru sorma hakkına da sınırlama getirilebileceği yönünde başka bir görüş için bkz. Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 212, dn. 71.

²²⁸ Teoman, **Konuşma Süresi**, s. 472. Sınırlamaların bilgi alma hakkını bertaraf edebilecek nitelikte olmaması gerektiği yönünde ayrıca bkz. YAYLA Ümit, **Anonim Ortaklık Genel Kurulları/Elektronik Genel Kurullar**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 126.

Bu kapsamda *Dursun*, pay sahibinin konuşma hakkını kullanırken aynı zamanda soru da yöneltebilmesi sebebiyle bilgi alma hakkı ile konuşma hakkının birbiriyle iç içe olduğuna değinmektedir. Ancak yönetim kurulu ve denetçi, pay sahibinin konuşma hakkını kullanırken ileri sürdüğü görüşlere cevap vermek zorunda değildir. Ayrıca, konuşma hakkı ile genel olarak amaçlanan gündemin ilgili maddesi kapsamında verilecek oya etki edebilmektedir. Bilgi alma hakkı ise, gündemden bağımsız olarak kullanılır ve bir bilginin verilmesine ilişkin talep içerir. Dolayısıyla yazara göre, bu iki hak arasındaki farklılığı da tespit etmek gerekir. Yazar bu noktada, konuşma hakkına getirilecek bir kısıtlamanın bilgi alma hakkına etki etmemesi gerektiğini ifade etmektedir²²⁹.

Ortaç da, konuşma süresine getirilecek sınırlamaların pay sahibinin bilgi alma hakkını da sınırlayacak nitelikte olmaması gerektiği ve soru sorarak bilgi almak için harcanan zamanın konuşma süresine dâhil edilmemesi gerektiği görüşündedir²³⁰.

Kanaatimizce, TTK madde 437/6 gözetilerek doğrudan bilgi alma hakkının kullanımına ilişkin bir süre kısıtlaması getirilemeyecektir. Bilgi alma hakkına süre kısıtlaması getirilmesinin gerekçesi olan, genel kurulun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi ve diğer pay sahiplerinin haklarını etkili şekilde kullanabilmelerinin temin edilmesi yönünden, konuşma süresine sınır getirilmesi²³¹ veya toplantıdan çıkarma vb. tedbirlere de başvurulabilir. Ayrıca, böyle bir sürenin belirlenmesinden bağımsız olarak, bilgi alma hakkını kullanırken genel kurulun işleyişini sekteye uğratan veya diğer pay sahiplerinin haklarını kullanmalarını olumsuz etkileyen pay sahipleri yönünden hakkın kötüye kullanması da hakkın bir sınırı olarak karşımıza çıkacaktır. Bu hususta son olarak belirtmek isteriz ki konuşma süresine getirilecek sınırlamaların da bilgi alma hakkını etkilememesi gerekmektedir.

²²⁹ Dursun, s. 120. Yazar, pay sahibinin toplantıdan çıkarılmasına sebep olabilecek ve dolayısıyla konuşma hakkının bütünüyle kısıtlanması anlamına gelecek durumların ise ayrı değerlendirilmesi gerektiğini belirtmekte; bu gibi durumlara örnek olarak, pay sahiplerine, yönetici ve denetçilere hakaret edilmesini ve sözlerinin kesilmesini göstermektedir. Ancak yazara göre, pay sahibinin toplantıdan çıkarılması son aşama olarak başvurulması gereken bir tedbirdir (Dursun, s. 121). *Teoman*'a göre de, pay sahibinin toplantıdan çıkarılması diğer önlemlerin etkili olmaması durumunda ve son çare olarak uygulanmalıdır (Teoman, **Çıkarılma**, s. 62). Yazara göre, konuşma süresinin sınırlandırılması, ilgili kişinin uyarılması veya özür dilemesinin talep edilmesi, ilgili kişiyi toplantıdan çıkarmadan önce uygulanabilecek tedbirlerden olabilir (Teoman, **Çıkarılma**, s. 64-65).

²³⁰ Orbay Ortaç, s. 144.

²³¹ Konuşma süresinin kısıtlanmasında eşit işlem ilkesinin gözetilmesi gerektiği yönünde bkz. Yıldız, s. 122; Yayla, s. 126.

D. Bilgi Alma Talebine İlişkin Şartlar ve Gerekçelendirme

TTK'da bilgi alma talebinin iletilme şekline ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak öğretilde, bilgi alma talebinin sözlü veya yazılı şekilde iletilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir²³². Bunun yanında pay sahibi, talebini somutlaştırmalı ve açık şekilde bildirmelidir²³³. Zira, bilgi alma talebinin uygunluğu ve talebin TTK madde 437/3 veya diğer sınırlar kapsamında kalıp kalmadığı hususlarında değerlendirme yapılması gerekecektir.

Pay sahibinin bilgi alma talebi ile bağlantılı olarak bir gerekçe ileri sürmesi gerekmemektedir²³⁴. Buna ilaveten, pay sahibi bilgiyi sağlamadaki amacını da açıklamakla yükümlü değildir²³⁵. Ancak, gerekçelendirme her ne kadar bir şart olarak kabul edilmese de, pay sahibinin bilgi alma talebini gerekçelendirmesi mümkün olup böyle bir gerekçelendirme özellikle bilgi alma hakkının sınırlarına takılabilecek bir talep yönünden pay sahibinin işine dahi yarayabilecektir²³⁶.

²³² Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler II**, s. 506; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286; Atakan, s. 78; Akbay, s. 174. Yazar, genel kurul sözlü işleyişini de dikkate alarak, bilgi alma talebinin sözlü olarak iletilmesinin öne çıkacağına değinmekte; ancak bunun bilgi alma hakkının yazılı şekilde iletilmesine de mâni olmadığını vurgulamaktadır. Genel kurul öncesinde iletilmek üzere bilgi alma taleplerinin yazılı olması gerektiğine ilişkin görüşler için bkz. Durgut/Kaplan, s. 127; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 49. Genel kurul dışında yöneltilecek bilgi alma taleplerinin yazılı olmasının amaca uygun ve faydalı olacağına ilişkin bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 287. Genel kurul dışında iletilen bilgi alma taleplerinin ispatı kolaylaştırmak adına noter aracılığıyla gönderilmesinin tercih edildiği yönünde ayrıca bkz. Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 210.

²³³ Yurtbaşı, s. 131; Ünal, s. 210; Sümer, s. 173-174; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286; Bozkır, s. 120. Şirketin işleri hakkında bilgi verilmesi şeklinde çok genel nitelikteki soruların dikkate alınmayabileceği yönünde bkz. Akbay, s. 171; Ünal, s. 210; Bilge, **Bilgi Alma**, s. 437; BİNGÖL İtir F., “**Limited Şirkette Ortağın Bilgi Alma Hakkını Kullanma Şeklinin Ortaklıktan Çıkarılma İçin Haklı Sebep Oluşturması**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 40, S. 4, 2024, s. 932. Öğretilde Akbay, pay sahibinin belirli bir bilgiye erişmek istediğinin anlaşılabilir olduğu durumda, pay sahibinin örtülü talebinin de yeterli olması gerektiğini düşünmektedir. Yazara göre, böyle bir durumda bilgi alma hakkı kullanılmış kabul edilmeli; ancak bilgi verme görevlileri veya toplantı başkanı durumu netleştirme yükümlülüğü altında olmalıdır (Akbay, s. 172). İletilen soruların mümkün olduğunca somutlaştırılması gerektiği; ancak önemli olaylar hakkında genel bilgi talep edilebileceğine ilişkin bkz. BAŞTUĞ İrfan/Göksoy Can Y., “**Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları**”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, Beta, İstanbul, 1998, s. 52. Yazarlar, ETTK dönemindeki Alman hukukundaki düzenlemelerden yola çıkarak bazı değerlendirmelerde bulundukları eserlerinin bu bölümünde örnek olarak, miras aracılığıyla limited şirkette ortak statüsüne gelen kişileri göstermektedir.

²³⁴ Atakan, s. 78; Üçışık/Çelik, s. 330; Çelebi, s. 530; Durgut/Kaplan, s. 127; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82; Ünal, s. 214; Akbay, s. 180; Sümer, s. 154; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286; Yurtbaşı, s. 131; Bozkır, s. 120.

²³⁵ Çelebi, s. 530; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82; Ünal, s. 214; Sümer, s. 220; Akbay, s. 180.

²³⁶ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286.

E. Gereklilik Koşulu

Öğretide, gereklilik koşulu başlığı altında iki farklı durum üzerinde durulmaktadır. İlk durum, hakkın kullanılmasının diğer bir pay sahipliği hakkının kullanılması için gerekli olmasıdır. Buradan hareketle, pay sahibinin başka bir pay sahipliği hakkını kullanmak için bilgi alması gerektiğini kanıtlaması gerekecektir²³⁷. İsvBK kapsamında bu tür bir gereklilik koşulu öngörülmüştür²³⁸. Ne var ki kanun koyucu bilgi alma hakkı yönünden hukukumuzda böyle bir gereklilik koşulu belirlememiştir²³⁹. Hatta bu husus madde gerekçesinde “*bilgi alma hakkı, kaynak İsv. BK m. 697 (2)'nin aksine paysahipliği haklarının kullanılabilmesi için "gerekli" olması koşuluna bağlanmamıştır. Gereklilik koşulu hakkın kullanılmasını tehlikeye sokardı*” şeklinde ifade edilmiştir²⁴⁰. Ancak kanun koyucu, özel denetim yönünden farklı bir yaklaşım benimsemiş ve TTK madde 438/1 kapsamında pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekli ise özel denetim talep edilebileceğini düzenlemiştir²⁴¹.

İkinci durum ise, bilgi alma hakkının gündemdeki bir konunun gerektiği gibi değerlendirilebilmesi yönünden gerekli ise kullanılabilmesidir. Eğer böyle bir gereklilik yoksa, bilgi alma hakkı da kullanılamayacaktır²⁴². APOK kapsamında da bu tür bir gereklilik koşulu düzenlenmiştir²⁴³. Mevcut hukuki düzenlememizde bu tür bir gereklilik koşulu da bulunmamaktadır²⁴⁴.

²³⁷ Dolu, s. 147.

²³⁸ Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Dolu, s. 147; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2287. İsvBK madde 697/2 uyarınca, “paysahipleri,...genel kurulda paysahipliği haklarının kullanılması için gerekli olması kaydıyla...yönetim kurulundan yönetim işleri, denetçilerden denetimin yapılması ve sonuçları hakkında bilgi isteyebileceği” düzenlenmiştir (Pulaşlı, **Şerh**, s. 2287).

²³⁹ Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Durgut/Kaplan, s. 136; Dolu, s. 148. ETTK dönemindeki düzenleme yönünden maddede geçen “lüzumlu izahatı istemeye” ifadesinin gereklilik koşulunu gösterdiğine ilişkin görüş için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 227 vd.

²⁴⁰ TTK madde 437/2 gerekçesi.

²⁴¹ TTK madde 438/1: “Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer alması bile genel kuruldan isteyebilir”.

²⁴² Dolu, s. 147.

²⁴³ Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 87; Dolu, s. 147. APOK madde 131/1 uyarınca, “gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilebilmesi için gerekli olması kaydıyla, yönetici kurulun genel kurulda talep edilmesi halinde her paysahibine şirket işleri hakkında bilgi vermekle yükümlü olduğu” düzenlenmiştir (Pulaşlı, **Şerh**, s. 2287).

²⁴⁴ Dolu, s. 148.

Mevcut düzenlemede herhangi bir gereklilik koşuluna yer verilmemiş olmasına karşın, öğretide çeşitli gerekçelerle bilgi alma hakkı kullanılırken gereklilik koşulunun uygulama alanı bulup bulmayacağı yine de tartışma konusu olmuştur.

Öğretide *Pulaşlı*, madde kapsamında herhangi bir gereklilik koşulu öngörülmemesini eleştirmiştir. Yazara göre, gereklilik koşulu hakkın sınırlandırmasını değil, aksine amacına uygun şekilde kullanılmasını sağlamakta olup aksi bir yorum, iyiniyetli olmayan pay sahiplerinin yersiz sorular ile genel kurulu gereksiz meşgul etmelerine ve yönetimdeki kişileri bunaltılmalarına zemin hazırlayacaktır. Yazar, somut bir uyuşmazlıkta hâkimin, gerekçede yer alan ve bağlayıcı olmayan açıklamanın aksine, bilgi alma talebi yönünden pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşuluna dikkat etmesi gerektiğini ifade etmektedir²⁴⁵.

Tekinalp de, İsviçre Federal Mahkemesi’nin bir kararından yararlanarak sorulan soruya ilişkin esasları sıraladığı görüşünde, bilginin pay sahipliği haklarının kullanımı yönünden gerekli olması halinde karşılanacağını belirtmiştir²⁴⁶.

Aynı doğrultuda *Bilgili/Gürbüz Gökberk*, bilgi alma talebine verilecek yanıtın pay sahibi olmaya bağlı hakların kullanılması açısından gerekli olmasına vurgu yapmaktadır²⁴⁷.

Atakan, özel denetim yönünden gereklilik koşulu düzenlenmiş olmasına değinerek gereklilik koşulunun birbiriyle bağlantı içerisinde olan iki maddeden sadece biri için düzenlenmiş olmasını, aksi bir yorumun genel kurulların lüzumsuz şekilde uzamasına ve iyiniyetli olmayan pay sahipleri tarafından bu durumun “*silah olarak*” kullanılmasına neden olmasını ve Alman hukuku düzenlemesinde gereklilik koşuluna yer verilmiş olmasını gerekçe göstererek, Türk hukukunda da gereklilik koşulunun uygulanması gerektiği kanaatindedir²⁴⁸.

²⁴⁵ *Pulaşlı*, **Şerh**, s. 2289.

²⁴⁶ *Tekinalp* (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 60.

²⁴⁷ *Bilgili/Gürbüz Gökberk*, s. 211.

²⁴⁸ *Atakan*, s. 80, dn. 33. Yazar görüşünde, hem TTK madde 438’de düzenlenen gereklilik koşuluna hem de Alman hukukunda düzenlenen gereklilik koşuluna atıf yapmıştır. Dolayısıyla yazarın görüşünden, hangi gereklilik koşulunun uygulanması gerektiğine ilişkin net bir çıkarım yapılamamıştır.

Akbay, özel denetimi de bilgilendirme ile ilgili sistemin bir parçası olarak değerlendirmekte ve özel denetim yönünden gereklilik koşulu öngörülmüş olmasına dikkat çekerek, bu iki kurum arasında bir “*uyumsuzluk*” yaratıldığına değinmektedir. Yazar ayrıca, gereklilik koşulu öngörülmemesi ile pay sahibinin bilgiye hızlıca ulaştırabileceğine yönelik algıyı da doğru bulmamakta ve bu yorumunu, pay sahibine haksız şekilde bilgi verilmemesini önleyecek bir mekanizmanın bulunmamasına dayandırmaktadır²⁴⁹. Yazara göre, TTK madde 438’de öngörülen gereklilik koşulu kıyas yoluyla bilgi alma hakkı yönünden bir sınır değil, ancak bir kapsam hükmü olarak uygulanabilecektir²⁵⁰.

Öğretide bilgi alma hakkı yönünden gereklilik koşuluna yer verilmemiş olmasını eleştirenler yanında, bu koşulun bilgi alma hakkı yönünden düzenlenmemiş olmasını olumlu karşılayan yazarlar da mevcuttur.

Bu kapsamda *Dolu*, maddede herhangi bir gereklilik koşulu öngörülmediğini, bu tercihin hakkın aydınlanma amacıyla bağlantılı olduğunu ve dolayısıyla pay sahibinin hem diğer pay sahipliği haklarının kullanılması hem de gündemde yer alan konuların değerlendirilmesi noktasında ispat faaliyeti yürütmesine gerek olmadığını belirtmektedir. Yazar, diğer pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekli olma koşulu yönünden, zaten şirketin işleri ile ilgili bilgi sahibi olmayan bir pay sahibinin bir başka pay sahipliği hakkının kullanımını ispat noktasında sorun yaşayabileceğini, ayrıca bunun aydınlanma amacıyla da ters düşeceğini, pay sahiplerinin sadece şirket durumunu öğrenebilmek amacıyla da bilgi alabileceklerini ve son olarak hakkın kullanımı yönünden gereklilik koşulu öngörülmesinin hakkın bağımsız niteliğine de aykırı düşeceğini belirtmektedir²⁵¹.

Dursun, bilgi alma hakkının kullanımına ilişkin sürecin kolay bir süreç olmadığını; pay sahibi zaten talebini somutlaştırmakla yükümlüyken, bir de hakkında yeterli içeriğe sahip olmadığı bilginin gerekliliğini ispat etmesinin hakkın kullanımını oldukça güçleştireceğini belirtmektedir. Yazara göre, bilgi alma hakkı sadece diğer pay sahipliği haklarından yararlanılması açısından gerekmemekte ayrıca pay sahibinin

²⁴⁹ Akbay, s. 291-293.

²⁵⁰ Akbay, s. 294-295.

²⁵¹ Dolu, s. 148-150.

payı ile ilgili değerlendirme yapmasına da yaramaktadır. Dolayısıyla, ayrıca bir gereklilik incelemesine gerek bulunmamaktadır²⁵².

Ünal, İsvBK ve APOK düzenlemelerinin aksine TTK madde 437’de bilginin gerekliliğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığını ve bu sebeple de bilgi alma hakkı kullanılırken bilginin gerekli olması şartının aranmaması gerektiğini belirtmektedir. Diğer pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekli olma koşulu yönünden ise yazar, bilgi alma hakkı yönünden gereklilik koşulu öngörülmesinin hakkın bağımsız niteliğine aykırı olacağını belirttikten sonra, pay sahibinin sadece aydınlanma amacıyla da bilgi alabileceğine vurgu yapmaktadır. Yazara göre, pay sahibine gereklilik koşulu altında bir ispat yükü yüklemek bilgi alma hakkının sınırlandırılması anlamına gelecek olup bu ispat faaliyeti de kolay olmayacaktır. Yazar son olarak, Alman hukukunda hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçilebilmesi amacıyla gereklilik koşulu öngörüldüğünü, hukukumuzda da bilgi alma hakkının amacı dışında kullanılmasını önlemek adına TMK madde 2’ye başvurulabileceğini belirtmektedir²⁵³.

Sümer, bilgi alma hakkı yönünden herhangi bir gereklilik koşulu öngörülmemesini yerinde değerlendirmiş ve pay sahibinin bilgi talep ederken talep ettiği bilginin gündemdeki konuların değerlendirilebilmesi veya başka bir pay sahipliği hakkının bilinçli olarak kullanılması için gerekli olduğunu ispat yükümlülüğü altında bırakılmasının bilgi alma hakkının çoğu zaman kullanılamaması ile sonuçlanacağını belirtmiştir. Yazar, bilgi alma talebinin geri çevrilebilmesi için geniş kapsamlı şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları bulunduğu, bunlar yanında hakkın kötüye kullanıldığı durumlarda da bilgi alma talebinin geri çevrilebileceği, dolayısıyla bunlara ilave olarak bir de gereklilik kriterinin maddeye eklenmesinin hakkın kullanılmasını zorlaştıracığı görüşündedir²⁵⁴.

Karasu, İsvBK’da yer alan gereklilik koşulunun TTK’da öngörülmemesini yerinde bularak yeterli bilgiye sahip olmayan pay sahibinin gerekliliği ispatla yükümlü olacağını, bunun hakkın kullanılmasını zorlaştıracığını ve hakkın bağımsız niteliğiyle

²⁵² Dursun, s. 91.

²⁵³ Ünal, s. 238-239. Öğretide TMK madde 2’nin işlevi sebebiyle gereklilik koşulu öngörülmemesini yerinde bulan başka görüşler de mevcuttur. Bu görüşler için ayrıca bkz. İlbasmış Hızlısoy, **Bilgi Alma**, s. 162, dn. 38; Bilgili/Demirkapı, s. 505, dn. 1301; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 88; Dolu, s. 152. *Dolu* ve *Karasu*, görüşlerinde hakların sakınılarak kullanılması ilkesini de gerekçe olarak göstermektedir.

²⁵⁴ Sümer, s. 197.

de bağdaşmayacağını belirtmektedir. Yazar, TTK kapsamında APOK'taki gereklilik koşuluna yer verilmemesini de yerinde bulmaktadır. Yazara göre, gündem maddeleri özelinde gerekli bilginin çerçevesini çizmek kolay değildir. Yazar bu konuda şu şekilde bir örnek vermektedir: *“yönetim kurulunun ibrası gündeminde, yönetim kurulunun bütün faaliyetleri genel kurulda tartışılmakta ve bu nedenle yönetim kurulunun bütün icraatları ve şirketin genel durumu hakkındaki bütün bilgiler gerekli olabilmektedir”*²⁵⁵.

Akdağ Güney ise, gereklilik koşuluna ilişkin farklı bir bakış açısı ile yorum getirmekte olup yazara göre, gereklilik koşulu her ne kadar TTK'da düzenlenmemiş olsa da, bu durum hakkın keyfi şekilde kullanılacağı anlamı taşımamaktadır. Hukuk düzeni bir hakkın düzenlenme amacı dışında kullanılmasını korumayacaktır. Bu kapsamda, bilgi alma hakkı da pay sahibi yönünden gerekli ise kullanılacaktır²⁵⁶. Yazar, gereklilik koşulunun TTK'da açıkça belirtilip belirtilmemesinin hakkın kullanımı açısından farklılık yaratmayacağını, hakka yer verilmesi veya verilmemesi durumlarında ortaya çıkan sonuçların hakkın düzenlenme amacı üzerinden yorum yoluyla giderilebileceğini belirtmektedir. Yazara göre, *“gereklilik kriterine yer verilmemiş olması mutlaka hakkın kullanım alanını kısıtlamayacağı gibi, bu kritere hiç değinilmemiş olması da hakkın sınırsız kullanılabileceği anlamına gelmez”*²⁵⁷.

Maddenin lafzında bilgi alma hakkı başka bir pay sahipliği hakkının kullanılması için gerekli olma şartına bağlanmış değildir. Esasen, madde gerekçesinde de gereklilik koşuluna hangi nedenle yer verilmediği açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla, bilgi alma talepleri yönünden kanun koyucunun iradesini aşacak şekilde bilgi alma hakkının diğer pay sahipliği haklarının kullanılması yönünden gereklilik arz etmesi koşulu aranmamalıdır²⁵⁸. Zaten aksi bir yorum, hakkın bağımsız niteliğiyle de

²⁵⁵ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 87-88.

²⁵⁶ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 51.

²⁵⁷ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 51, dn. 36. Kanaatimizce yazar burada, bilgi alma hakkının hakkın kötüye kullanılması teşkil edecek şekilde kullanılmamasını vurgulamaktadır. Bu noktada, pay sahibinin kendisine hiç gerekmeyecek bir bilgiyi talep etmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil edecektir.

²⁵⁸ Ancak mahkeme kararlarında farklı yorumlara yol açabilecek ifadeler de rastlanmıştır. Örnek olarak bkz. Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/488 K. 2023/709 T. 15.09.2023 (Dejure): *“TTK 437. maddesi hükmü gözetildiğinde bilgi alma ve inceleme hakkının söz konusu olabilmesi için bu hakkı kullanan pay sahibinin pay sahibi olması yanında istenen bilginin, pay sahibinin genel kurulda kullanacağı oya etkisinin bulunması, ayrıca şirketin iş ve işlemleri ile ilgili bulunması da gerekir”*. İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/377 K. 2023/731 T. 21.09.2023 (Lexpera): *“Şirketin, 2022 yılına ait Bilanço Gelir Tablosunda Şirketin Genel Yönetim Giderlerinde % 278 oranında bir artış, satış maliyetlerinin %74 artış olmasına rağmen; satışların % 36 artması dikkate alındığında, özellikle genel yönetim giderlerinin neden % 278 artığının bilinmesi sorunluluğu ortaklık hakların*

bağdaşmayacaktır. Bu minvalde pay sahipleri, bilgi alma taleplerinin başka bir hakkın kullanımı için gerekli olduğunu da ispat etmekle uğraşmayacaktır²⁵⁹. Kaldı ki zaten böyle bir ispat faaliyeti de hakkın kullanılmasını oldukça güçleştirecektir. Çünkü pay sahibi daha talep ettiği bilgiye erişememişken, kendisinden bu bilgiyi edinmesinin diğer bir pay sahipliği hakkını kullanması için gerekli olduğunu ispatlaması talep edilecektir²⁶⁰. Ayrıca öğretide de haklı şekilde ifade edildiği üzere, pay sahibi bilgi alma hakkını herhangi bir pay sahipliği hakkının kullanılması ile bağlantılı olmaksızın şirketteki yatırımını değerlendirebilmek için bilgi almak amaçlı da kullanabilir. Bu ihtimalde pay sahibi bilgi alma hakkına, diğer bir pay sahipliği hakkının kullanılması için değil, sadece aydınlanmak amaçlı başvurmaktadır.

Ayrıca madde lafzında, bilgi alma hakkının gündemdeki bir konunun gerektiği şekilde değerlendirilebilmesi için gerekli olması yönünde de bir gereklilik koşulu öngörülmemiştir. Dolayısıyla, pay sahibinin bu kapsamda da bir ispat faaliyeti yürütmesine gerek bulunmamaktadır²⁶¹. Nitekim bir alt başlıkta detaylıca açıklayacağımız üzere, bilgi alma hakkının gündemle bağlantılı şekilde kullanılması gerekmemektedir.

Son olarak, hakkın kullanılması yönünden gereklilik koşulunun aranması noktasında asıl çekincenin, hakkın amacı dışında kullanılmaması olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kanaatimizce, ikinci bölümde değineceğimiz sınırlar gereklilik koşulu ile aynı amaca hizmet etmekte ve hakkın amaca aykırı kullanılmasını engellemektedir. Dolayısıyla, bilgi alma hakkı kullanılırken gereklilik koşulunun ayrıca aranmaması gerektiği görüşündeyiz.

kullanılması için zorunlu olduğu açık olduğu gibi maliyetlerinin artma ve karlılığın azalmasının neden kaynaklandığının tespiti de hem ortaklık hakların kullanılması hem de şirketin hayatıyeti için zorunlu olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu nedenlerle davacının davasının kabulü ile TTK md 437/5 kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına izin verilmesine karar vermek gerekmiş aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir". İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/501 K. 2025/517 T. 26.06.2025 (Dejure): "Pay sahipliği haklarının etkin kullanılması için, şirketin geçmiş dönemlerine ait bilgilere de ihtiyaç duyulabilir. Bu nedenle, "pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli bilgiler" ifadesi, geçmiş dönemleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır".

²⁵⁹ Dolu, s. 148.

²⁶⁰ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 87.

²⁶¹ Dolu, s. 148.

F. Gündem ile Bağlantı

Pay sahibi bilgi alma hakkını gündemle sınırlı şekilde kullanmak durumunda değildir; gündemde yer almasa bile bilgi alma talebinde bulunabilecektir²⁶². Bu husus kanun maddesinde açıkça belirtilmese de, madde gerekçesinde “*bilgi alma gündem ile sınırlı değildir*” şeklinde net olarak ortaya konmuştur²⁶³. Hatta bu minvalde, pay sahibinin bilgi alma hakkının, TTK madde 413/2 ile düzenlenen gündeme bağlılık ilkesinin²⁶⁴ kanuni bir istisnası olduğu genel olarak kabul edilmektedir²⁶⁵.

Nitekim, kanun koyucunun bilgi alma hakkının gündemle bağlantılı şekilde kullanılmasına ilişkin bir gereklilik koşulu belirlemediğini de bir üst başlıkta açıklamıştık. Hukuki düzenlemeye ilişkin durum bu şekilde olmasına karşın, öğretide bilgi alma hakkının gündemle sınırlı şekilde kullanılıp kullanılamayacağı noktasında farklı değerlendirmeler bulunmaktadır.

Öğretide *Dolu* bu yaklaşımı haklı bularak, gündemin çoğunluğun iradesiyle belirleneceğinden hareketle bilgi alma hakkının gündemle ilişkilendirilmesinin, hakkı çoğunluğun iradesine bağlı kılacağını ifade etmiştir. Yazara göre, böyle bir durum hakkın aydınlanma amacına ters düşeceği gibi TTK madde 437/6’da yer alan hakkın

²⁶² Durgut/Kaplan, s. 135; Yasaman, **Şirketler Hukuku**, s. 698; Ünal, s. 240; Dolu, s. 148; Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 15.

²⁶³ TTK madde 437/2 gerekçesi.

²⁶⁴ Gündeme bağlılık ilkesine ilişkin açıklamalar için bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s. 582.

²⁶⁵ Dolu, s. 148; Ünal, s. 240; Sümer, s. 92; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284; Bulut, s. 55; Bozkır, s. 128. Bu yönde mahkeme kararları için ayrıca bkz. İstanbul Anadolu 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/476 K. 2021/90 T. 27.01.2021 (Lexpera); İstanbul Anadolu 9. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/904 K. 2023/37 T. 18.01.2023 (Lexpera). Aksi yönde bkz. CENKÇİ Esra, **Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi**, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s. 100. Yazara göre, gündeme bağlılık ilkesi ile gündemde yer almayan konuların müzakeresi ve bu hususlarda karar alınması engellenmektedir. Ancak bilgi alma talebinde bulunulması sonrası verilen yanıt, bir karar niteliği taşımaz. Ayrıca, bilgi talep edilmesi ve bu talebin karşılanması bir müzakere olarak da nitelendirilemez. Burada, ancak tek yönlü bir bilgi aktarımından bahsedilebilir. Dolayısıyla, bilgi alma hakkı gündeme bağlılık ilkesi kapsamında değerlendirilmemelidir. Öğretide bilgi alma talebinin gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olmadığını savunan diğer görüşler için bkz. Akbay, s. 201; ULUSOY Erol, “**Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar**”, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Editör: Erol Ulusoy, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, s. 59. Limited şirketler yönünden konuyu değerlendiren *Can*’a göre, bilgi alma talebinin iletilmesi ve cevaplandırılması bir hususun görüşülmesi ve karara bağlanması teşkil etmez. Dolayısıyla, ortada gündemde bağlılığın ihlali de bulunmamaktadır. Ne var ki yazar, uygulamada karşılaşılabilecek herhangi bir ihtilafın önüne geçilebilmesi adına gündeme “*ortakların bilgi alma hakkı bağlamında sorularına cevap verilmesi*” şeklinde bir madde eklenmesini faydalı görmektedir (Can, **Bilgi Alma**, s. 74).

sınırlandırılmaz niteliğine de aykırı olacaktır²⁶⁶. Çünkü bilgi alma talebinin gündemle ilişkilendirilmesi, esas sözleşme ile dahi sınırlanamayacak olan bilgi alma hakkını, çoğunluk tarafından belirlenen gündem içeriğiyle sınırlamak anlamına gelecektir²⁶⁷.

Kaya, gündeme bağlılık ilkesinin bilgi alma hakkı yönünden uygulanmayacağını, bu kapsamda ne gündeme bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin bir madde eklenmesine ne de bilgi alma talebinin gündemdeki bir konu ile ilgili olmasına gerek bulunmadığını vurgulamaktadır²⁶⁸.

Akbay'a göre, bilgi alma hakkının gündemle ilişkili tutulması hakkın bireysel niteliğiyle bağdaşmamaktadır. Bu kapsamda, gündemi belirleyen yönetim kurulu çoğunluk tarafından seçilmekte olup yönetim kurulunun da çoğunluğun iradesine uygun olarak gündemi belirlemesi oldukça muhtemeldir. Bunun yanında yazar, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanması için ilgili gündem maddesini içeren toplantıyı beklemesinin hakkın kullanımını manasızlaştıracağını da eklemektedir²⁶⁹.

Yurtbaşı, her ne kadar maddede açıkça bilgi alma talebinin gündemle sınırlandırılmayacağına ilişkin bir düzenleme bulunmasa da, hakkın konusu oldukça geniş olacak şekilde şirketin işleri ve denetimin yapılma şekli ile sonuçları olarak belirtildiğinden, burada gündemle sınırlı olma durumundan bahsedilemeyeceği görüşündedir²⁷⁰.

Tekinalp'e göre ise, pay sahibi tarafından yöneltilecek soruların doğrudan ya da dolaylı şekilde gündemle bağlantısı olması gerekecektir²⁷¹.

Altay'a göre de, bilgi alma hakkı gündemle ilgili şekilde kullanılabilir. Bunun istisnası ise, TTK madde 437/2'de yer alan, bir bilginin genel kurul dışında pay

²⁶⁶ Dolu, s. 151.

²⁶⁷ Dolu, s. 151, dn. 563.

²⁶⁸ Kaya, **Özel Denetim**, s. 64.

²⁶⁹ Akbay, s. 200 vd.

²⁷⁰ Yurtbaşı, s. 125, dn. 120. Gündemdeki her maddenin bilgi alma hakkı ile bağdaştırılabileceği yönündeki görüşler için ayrıca bkz. Ünal, s. 240; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 231.

²⁷¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61. Benzer diğer görüşler için bkz. Topcan, s. 110; Cengiz, s. 59.

sahibine verilmesi durumunda, bu bilginin talep halinde diğer pay sahibine de gündemde yer alması dahi sağlanacağına ilişkin düzenlemedir²⁷².

Pulaşlı, pay sahibinin bilgi alma talebinin gündemde yer alan konular ile ilgili olması gerektiğini, ne var ki şirketin ekonomik ve finansal durumuna önemli etkisi olacak bilgilerin talep edilmesi durumunda gündeme bağlılığın söz konusu olmayacağını belirtmektedir. Yazara göre, bu durum gündeme bağlılığın istisnasıdır²⁷³.

Turanlı, pay sahibinin bilgi alma hakkını gündemde yer alan faaliyet raporu ve finansal raporlar ile bağlantılı şekilde kullanabileceğini ve gündemle ilgili olmayan soruların reddedilmesi gerektiğini savunmaktadır²⁷⁴.

TTK madde 437'nin gerekçesi ve bilgi alma hakkının sınırlandırılmaz ve bireysel bir hak niteliğinde olması göz önünde bulundurulduğunda, kanaatimizce de bilgi alma hakkının gündemle bağlantılı şekilde kullanılması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır²⁷⁵. Aksi yorumda, hakkın konusu şirketin işleri gibi oldukça geniş

²⁷² ALTAY Sıtkı Anlam, “Anonim Ortaklıklarda Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 68 (Özel Denetim). Benzer bir görüş için bkz. Orbay Ortaç, s. 145, dn. 323. Öğretide *Dursun*, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde yer alan düzenlemenin bir benzerinin Alman hukukunda öngörüldüğünü, ancak Alman hukukunda bilgi alma hakkı gündemle sınırlı şekilde kullanıldığından, düzenlemede yer alan “gündemle ilgisi olmasa dahi” ifadesinin Alman hukuku yönünden bir çelişki oluşturmadığını, bilgi alma hakkının gündemle bağlı olmaksızın kullanılabilirdiği İsviçre hukukundan hareketle hazırlanan TTK madde 437 sistemi ile TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinin örtüşmediğini ve 437/2'nin dördüncü cümlesine dayanılarak bilgi almanın gündemle sınırlı kullanılabileceği sonucuna varılamayacağını belirtmektedir. Yazar son olarak, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde yer alan gündeme ilişkin ifadenin, aynı düzenleme uyarınca genel kurul dışında verilen bir bilginin diğer pay sahiplerine genel kurulda sağlanacağını gösterdiğini eklemektedir (*Dursun*, s. 87-88). Yanlı ise, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde geçen ifade ile APOK düzenlemesindeki lafız farklılığına şu şekilde dikkat çekmiştir: “APOK §131/f.4'teki “gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilebilmesi için lüzumlu olmasa dahi” cümlesi TTK m. 437/f.2'de “gündemle ilgili olmasa da” şeklinde kaleme alınmıştır. Böylece TTK'daki düzenleme, talep edilen bilginin gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilmesine etkisi bir yana, gündemle bir ilgisinin olmasını dahi aramamaktadır” (Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 21).

²⁷³ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2295. Benzer bir görüş için bkz. Atakan, s. 80.

²⁷⁴ TURANLI Hüsnü, “Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta İbra”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S. 2, 2014, s. 119. Yazara göre, “pay sahibinin gündemde yer alan ve genel kurulun onayına sunulan finansal raporlar, yıllık faaliyet raporu ve denetim raporu dışındaki konularda da bilgi alma talebinin reddedilmiş olması durumunda dava hakkı doğmayacaktır” (Turanlı, s. 121).

²⁷⁵ Aynı yönde bkz. İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/349 K. 2024/862 T. 07.11.2024 (Dejure); Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/816 K. 2023/1120 T. 03.11.2023 (Dejure). Aksi yönde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2015/13744 K. 2017/1501 T. 14.03.2017 (Lexpera). Söz konusu karara konu olan ilk derece mahkemesi kararı uyarınca, “dosyaya sunulan belgelere ve genel kurul tutanaklarına göre 30/03/2015 tarihli genel kurulda davacının sorduğu sorulara cevap verildiği, gündemle ilgisi bulunmayan sorularına ise, gündem dışı konuların genel kurulda görüşülüp, tartışılıp, müzakere edilememesi nedeniyle cevap verilmediği, davalı Şirket'in kanuna aykırı bir

bir şekilde belirlenmiş olmasına rağmen, bilgi alma hakkı dolaylı olarak çoğunluk tarafından tayin edilen gündem doğrultusunda kullanılabilecektir. TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde yer alan gündeme ilişkin referans, bilgi alma hakkının gündemle sınırlı olduğunu göstermek amaçlı değil; genel kurul dışında bir pay sahibine verilen bilginin, diğer pay sahiplerine de talepleri halinde genel kurulda sağlanacağına yönelik bir ifadedir. Aksi bir yorumda, bilgi alma hakkının kullanılması oldukça karmaşıklaşacaktır. Şöyle ki güncelde pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasına bağlı olarak birçok tartışma mevcutken, bu tartışmalara bir de pay sahibinin sorusunun gündem maddesiyle ilgili olup olmadığına ilişkin yeni bir tartışma daha eklenmiş olacaktır. Bu kapsamda kanaatimizce, gündemde bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin spesifik bir madde veya bilgi talebi ile bağlantılı bir gündem maddesi olmasa da bilgi alma hakkı kullanılabilecektir.

Son olarak, öğretide de haklı şekilde ifade edildiği üzere, bilgi alma hakkının gündemle bağlantılı olmaksızın kullanılabilmesi, bilgi alma hakkının gündeme bağlılığın istisnası olmasından kaynaklanmamaktadır. Gündeme bağlılık ilkesinin yasal dayanağı olan TTK madde 413/2 kapsamında gündeme bağlılık ilkesinin, kanuni istisnalar haricinde genel kurulda gündem dışı konuların müzakere edilememesi ve karara bağlanamamasına dayandığı anlaşılmaktadır. Zaten ilkenin amacı da, genel kurulda görüşülecek hususların önceden belirlenmesi ve toplantıya katılım sağlayan veya sağlamayan pay sahiplerinin genel kurul ile bağlantılı beklemedikleri bir durumla karşılaşmalarının önüne geçilmesidir²⁷⁶.

Bilgi alma hakkının kullanılmasında ise herhangi bir karar alınmadığı gibi, bilgi alma talebinde bulunulması ve bu talebin karşılanmasından ibaret olan bu süreçte, karşılıklı şekilde fikir alışverişine dayanan bir müzakere süreci de yürütülmemektedir. Yapılan sadece bilgi alma talebinde bulunulması ve bu talebin tek taraflı şekilde

uygulanmasının söz konusu olmadığı, davalı Şirket tarafından verilen cevapların yeterli ve bilgi edinme hakkını karşılar nitelikte bulunduğu gerekçesiyle, TTK'nın 437/... m. gereği kesin olarak karar verilmiştir". Benzer bir ilk derece mahkemesi kararını konu alan karar için ayrıca bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/1161 K. 2017/3951 T. 21.06.2017 (Lexpera). Yeni tarihli bir ilk derece mahkemesi kararında ise, doğrudan bir görüş bildirilmeksizin şu şekilde değerlendirmede bulunulmuştur: "Her ne kadar doktrinde baskın olan görüş bilgi alma hakkının gündem konularıyla ilgili olması gerektiğini savunmasa da ... kararında davacının gündemle ilgili olmayan sorularına, gündem dışı konuların genel kurulda görüşülüp müzakere edilemeyeceği nedeniyle cevap verilmediği gerekçesiyle davayı reddeden yerel mahkeme kararını onamıştır" (İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709 K. 2025/361 T. 14.05.2025 (Dejure)).

²⁷⁶ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler II**, s. 466.

yanıtlanmasıdır. Dolayısıyla, bilgi alma hakkının gündem dışı konularda da kullanılabilmesi, gündeme bağılıktan farklı şekilde değerlendirilmesi gereken bir durumdur.

İKİNCİ BÖLÜM

PAY SAHİBİNE BİLGİ VERİLMESİNİN SINIRLARI

I. Sınırlandırmanın Gerekçesi

Maddede belirtilen içerikte talepte bulunulması durumunda bilgi alma hakkının konu yönünden bir sınırının olmadığı, hakkın kullanımı yönünden herhangi bir gereklilik koşulu öngörülmediği ve hakkın vazgeçilmez niteliği sebebiyle esas sözleşme veya şirket organı kararıyla da ortadan kaldırılamayacağı veya sınırlandırılmayacağı gerçeği dikkate alındığında, pay sahibine geniş kapsamlı bir bilgi alma hakkı tanındığı anlaşılmaktadır.

Bunun yanında, pay sahibine oldukça geniş bir imkân olarak tanınan bilgi alma hakkının sınırsız şekilde kullanılması da düşünülemez²⁷⁷. Pay sahipliği sıfatı, bir kimseye şirketin bütün sırlarını bilme ve istediği şekilde bilgi temin etme hakkı bahşetmemektedir²⁷⁸. Her ne kadar öğretide şeffaf olmaları gerekliliği savunulsa da²⁷⁹, anonim şirketin de bir “gizlilik alanı” mevcuttur²⁸⁰. Öğretide *Kaya* bu alan ile ilgili olarak, “*bir şirketin ekonomik gizlilik ve özel yaşam alanını bulunması, aynen gerçek kişilerde olduğu gibi, onun başarılı olmasının olmazsa olmaz (condictio sine qua non) şartı*” yorumunu getirmiştir²⁸¹. *Akbay* da bu alanı, “*anonim ortaklığın kişiliğinin*

²⁷⁷ Sümer, s. 254; Ünal, s. 270.

²⁷⁸ Pulaşlı, *Şerh*, s. 2282; Atakan, s. 79.

²⁷⁹ Paşlı, *Kurumsal Yönetim*, s. 74-76; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar I*, s. 310. Yazar ayrıca, anonim şirketlerin “*ticari sırlar dışında camdan bir evde*” oturması gerektiğini ifade etmiştir (Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar I*, s. 309).

²⁸⁰ Cengiz, s. 14; Ünal, s. 275; Çelebi, s. 542; Bulut, s. 43; Sümer, s. 254; Karasu, *Bilgi Alma*, s. 90; Kaya, *Bilgi Alma*, s. 12; Akbay, s. 47. Öğretide *Kaya* bu durumu, “*ortaklıklar da hiçbir şekilde camdan bir evde oturamazlar*” ifadesi ile vurgulamaktadır (Kaya, *Bilgi Alma*, s. 255). Nitekim kanun koyucu da, anonim şirketler yönünden bu tür bir gizli alana ihtiyaç olabileceğinden hareketle, şeffaflığı kısıtlama yoluna gitmiştir (Akbay, s. 223).

²⁸¹ Kaya, *Bilgi Alma*, s. 264. Yazara göre gizlilik alanının korunmasının hukuki temeli, kişilik haklarına yönelik korumayı düzenleyen 743 sayılı eski Türk Kanunu Medenisi (ETMK) (RG. 04.04.1926-339) madde 23 (TMK madde 23) vd. hükümleridir. Yazar, tüzel kişilerde hak ehliyetini düzenleyen ETMK

işlevsel olarak korunmasının bir sonucu” şeklinde değerlendirmektedir²⁸². Bu gizli alan, prensip olarak, pay sahipleri de dâhil üçüncü kişilere kapalıdır²⁸³. Şirketin rekabet ortamında gelişebilmesi ve başarılı olabilmesi için bu alanın korunması gerekmektedir²⁸⁴. Zira bu alanın korunmasıyla şirkete, rakiplerine karşı kayda değer bir ekonomik üstünlük kazandırılabilir²⁸⁵. Dolayısıyla, pay sahibinin bilgi alma menfaati karşısında anonim şirketin de bazı bilgileri koruma yönünden menfaati bulunduğu ve bu durumun da bir menfaat çatışması yarattığını söylemek yanlış olmaz²⁸⁶. Farklı açılardan değerlendirildiğinde, aslında her iki menfaat de haklı ve mantıklıdır²⁸⁷. Hatta her ne kadar menfaat çatışmasından bahsedilse de, bazen şirketin kendi bilgilerinin saklanması ile ilgili menfaati pay sahibi yararına, kimi zaman ise pay sahibinin bilgiyi temin etmekteki menfaati şirket yararına olabilir²⁸⁸.

Bununla beraber, pay sahiplerinin amacının da şirketin kâr elde etmesi olması sebebiyle pay sahibi ve şirketin menfaatlerinin eş olduğu akla gelebilirse de²⁸⁹, şirket menfaatleri ile pay sahibi menfaatleri her zaman aynı yönde birleşmeyebilir²⁹⁰. Nitekim, farklı amaçlarla şirkette pay sahibi olmuş kimselerin çıkarlarının da farklı yönde seyretmesi normal bir durumdur²⁹¹. Hatta, anonim şirketin rakibi olan bir kişi veya iyi niyetli olmayan bir kişi de pay sahibi olarak karşımıza çıkabilir²⁹². Öğretide, anonim şirketlerde geçerli olan tek borç ilkesi²⁹³ nedeniyle, pay sahiplerinin taahhüt

madde 46’ya (TMK madde 48) referansla şu şekilde değerlendirme yapmaktadır: “*Kişilik haklarının ve gizlilik alanının korunması sadece şahsiyet haklarını değil ekonomik özgürlüğün korunmasını da kapsar ve aynı zamanda tüzel kişiliklere de şamildir*”. Anonim şirket kişiliğinin korunmasının yalnızca tüzel kişilik esası üzerinden yorumlanmaması gerektiğine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Akbay, s. 227-228.

²⁸² Akbay, s. 223.

²⁸³ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12.

²⁸⁴ Ünal, s. 275; Dolu, s. 125; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13.

²⁸⁵ Bulut, s. 43; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90.

²⁸⁶ Ünal, s. 276; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13-14; Akbay, s. 47.

²⁸⁷ Akbay, s. 270.

²⁸⁸ Akbay, s. 47.

²⁸⁹ NOMER Füsün, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1999, s. 19.

²⁹⁰ Çelebi, s. 542; Bulut, s. 43; Sümer, s. 259; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 19.

²⁹¹ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 19-20; Sulu, **Menfaat**, s. 125-126; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 256.

²⁹² TTK madde 437/3 gerekçesinde de bu husus şu şekilde ifade edilmektedir: “...*genel kurula sadece sağduyulu ve iyiniyetli pay sahipleri katılmamakta, bu kurullar rakiplerce de izlenebilmektedir. İncelemeyi yapan pay sahiplerinin gerçek amacı çok çeşitli olabilir. Bu amaçların bir kısmı bilgi alma hakkının amacı ile bağdaşmayabilir, hatta ona ters düşebilir...*”. Öğretide Kaya, pay sahibinin şirketin potansiyel rakiplerinden olduğunu da vurgulamaktadır (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13).

²⁹³ Tek borç ilkesi, anonim şirket pay sahibinin kural olarak tek borcunun taahhüt ettiği sermaye bedelinin ödenmesi olduğunu ifade eder (HAMAMCIOĞLU Esra, “**Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler**”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2018, s.

ettikleri sermaye bedelinin ödenmesi dışında sır saklama²⁹⁴, sadakat²⁹⁵ veya rekabet etmeme²⁹⁶ yükümlülüklerinin de bulunmadığı baskın olarak kabul edilmektedir. Bu

126). Tek borç ilkesi için ayrıca için bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 388; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 77; Pulaşlı, **Şerh**, s. 765.

²⁹⁴ Ünal, s. 284; Dolu, s. 136. TTK'da sır saklama yükümlülüğü açıkça düzenlenmemiş olmasına karşın, öğretide pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanarak öğrendiği sırları saklaması gerektiği yönünde görüş bildiren yazarlar da bulunmaktadır. Bu yazarlar için bkz. Bahar Sayın, s. 135; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 331; Karahan/Bozgeyik, s. 697-698. Sır saklama yükümlülüğünün dolaylı olarak TTK madde 437'de öngörüldüğü yönünde bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 388. Pay sahibinin TTK madde 437/4 çerçevesinde öğrendiği sırları saklamakla yükümlü olduğu ve aksi durumda ise oluşan zararın TTK madde 527'nin kıyasen uygulanması ile talep edilebileceğine ilişkin görüş için ayrıca bkz. Pulaşlı, **Şerh**, s. 2423-2434. Ancak ileride detaylı şekilde açıklayacağımız üzere, kanaatimizce sır saklama yükümlülüğü, pay sahibinin bağımsız bir yükümlülüğü olarak değerlendirilmemeli; somut olay özelinde dürüstlük kuralı kapsamında bir değerlendirme yapılmalıdır. ETTK döneminde ise, yeni TTK'ya alınmayan madde 363/2 uyarınca, pay sahibinin sır saklama yükümlülüğü bulunduğuna değinilmekteydi (TEKİL Fahiman, **Anonim Şirketler Hukuku**, 2. Bası, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998, s. 415; ÇEVİK Orhan Nuri, **Anonim Şirketler**, 2002, s. 747). Bu düzenlemenin ancak sadakat yükümlülüğünün kabulü ile açıklanabileceğine ilişkin bkz. AKIN Murat Yusuf, **Şirketler Hukukunda ve özellikle A.Ş.lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, 2002, s. 152; SAVAŞ Fatma Burcu, **"Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü"**, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 503. Benzer bir değerlendirme için ayrıca bkz. AKER Halit, **"Hakim İşletme ile Bağımlı Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ve Hakim İşletmenin Sadakat Borcu"**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 22, S. 2, 2003, s. 176.

²⁹⁵ Detaylı açıklamalar için bkz. İkinci Bölüm, II, B, 1, a.

²⁹⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 107; Bozkurt, s. 465; MOROĞLU Erdoğan, **Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1978, s. 29, dn. 54; GÖKSOY Yaşar Can, **"Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı"**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 647-648; Sulu, **Menfaat**, s. 85, dn. 26; Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 134; Üçışık/Çelik, s. 427; Çelebi, s. 542; EVEN Sevin, **"Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti"**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 2, S. 2, 1963, s. 257-258; Bulut, s. 43; Ünal, s. 284; PASLI Ali, **"Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu"**, İstanbul Üniversitesi hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 66, S. 2, 2008, s. 351; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Ansay, s. 227; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; TEOMAN Ömer, **"Karar İncelemesi Yargıtay Ticaret Dairesi, 25.1.1972 Gün, E. 1971/4843 K. 1972/356"**, Tüm Makalelerim (1971-2001), C. I-II, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 209. Aksi yönde bkz. KALPSÜZ Turgut, **"Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirkete Rekabet Teşkil Eden Davranışları"**, Profesör Dr. H. C. Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1972, s. 365. Yazar, anonim şirket pay sahiplerinin genel anlamda yönetim kurulu üyeleri için ETTK madde 335'te (TTK madde 396) öngörülen rekabet yasağına tabi olmadığını; ancak ETTK madde 138'den (TTK madde 126) hareketle adi ortaklıklarda rekabet yasağını düzenleyen 818 sayılı eski Borçlar Kanunu (EBK) (RG. 29.04.1926-359) madde 526'nın (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) (RG. 04.02.2011-27836) madde 626) anonim şirket pay sahipleri yönünden de uygulama alanı bulacağını belirtmektedir. Bu görüşün eleştirisi için bkz. Göksoy, s. 647-648. Pay sahiplerinin kural olarak rekabet yasağı bulunmadığı; ancak genel hüküm olan EBK madde 526'ya (TBK madde 626) uygun hareket etmeleri gerektiği ve bu kapsamda şirket amacına aykırı ve şirkete zarar veren davranışlarda bulunamayacakları yönünde bkz. AYDOĞAN Fatih, **Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 92. Öğretide *Domanıç* ise, anonim şirket pay sahipleri yönünden rekabet yasağı bulunmadığını ancak ETTK madde 1 (TTK madde 1) ve madde 138 (TTK madde 126) uyarınca anonim şirket pay sahiplerinin de EBK madde 526'ya (TBK madde 626) uygun davranışları gerektiğini belirtmekle beraber (*Domanıç*, s. 628); adi şirketler yönünden EBK madde 526'da (TBK madde 626) öngörülen rekabet yasağının, anonim şirketler yönünden yönetim kurulu üyeleri ve tacir yardımcılarına özgü olduğunu ve dolayısıyla da EBK madde 526'nın (TBK madde 626) anonim şirket pay sahiplerine uygulanamayacağını da belirtmiştir (*Domanıç*, s. 1115-1116). Yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağını düzenleyen TTK madde 396'nın, uygun düştüğü kadarıyla, pay sahipleri yönünden de uygulama alanı bulacağı yönünde bkz. ÇAKIR Rasim Can, **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025, s. 241.

çerçevede, pay sahibinin bilgi alma hakkını düzenlenme amacı dışında ve kötüye kullanılabilmesi de ihtimal dahilindedir²⁹⁷.

Tüm bu bilgiler ışığında, bilgi alma hakkına bir sınır getirilmesinin çatışan menfaatler yönünden denge sağlanabilmesi için gerekli olduğunu söylemek mümkündür²⁹⁸. TTK madde 437/3 ile de temelde bu ihtiyaç karşılanmaya çalışılmıştır²⁹⁹. Ne var ki pay sahibine bilgi verilip verilmeyeceği noktasında karşımıza çıkan tek sınır TTK madde 437/3'te düzenlenenler olmayıp, TTK dışında gündeme gelen bazı genel nitelikte sınırlar da bulunmaktadır. Bu bölümde, TTK'da düzenlenen düzenlenmemesine bağlı olarak pay sahibine bilgi verilmesine yönelik sınırlar ikiye ayrılarak incelenmektedir.

II. Pay Sahibine Bilgi Verilmesine İlişkin Sınırların Tespiti

A. TTK'da Düzenlenen Sınırlar

1. TTK ve ETTK Karşılaştırması

a. ETTK Dönemi

TTK dönemindeki düzenlemeyi değerlendirmeden önce, ETTK döneminde konunun ne şekilde ele alındığına kısaca değinmeyi uygun görüyoruz. TTK madde 437'de olduğu kadar açık olmasa da, ETTK madde 363/2 kapsamında bilgi alma hakkına sınır teşkil edebilecek bir düzenlemeye gidildiği söylenebilir. Düzenlemenin ilgili bölümü uyarınca, *“incelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak şirketin iş sırlarını öğrenmeye*

²⁹⁷ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; Gürbüz Usluel, s. 170.

²⁹⁸ Öğretide Kaya, dengenin sağlanması gerekliliğini şu şekilde vurgulamaktadır: *“Kanun koyucu bu konuda ortak ve sermaye vaaz eden, dolayısıyla iktisadi anlamda ortaklığın maliki durumundaki pay sahiplerinin mümkün olduğunca acil ve kapsamlı aydınlanma ihtiyacı ve menfaati ile ayrı bir kişiliği olan ortaklığın iş ve işlemlerinin özellikle rekabet temelli sebeplerle gizli tutulması yönündeki menfaati arasında bir denge kurmak zorundadır”* (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 208). Yazar bir başka bölümde de bu denge ihtiyacını şu şekilde ifade etmektedir: *“Esasen geniş anlamda kamuyu aydınlatma ve daha dar anlamda bilgi alma hakkı konusundaki düzenlemeler, pay sahibinin daha fazla bilgi alabilmesi ve şirket sırlarının muhafazası konularında orta bir yol bulunması gayretidir”* (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 259). Dolu, bu dengenin *“pay sahiplerinin yatırımlarını değerlendirebilecekleri kadar bilgi sahibi olup aydınlanabilecekleri ve bunun yanında şirketin de işleyişini sağlıklı bir biçimde devam ettirip, ticari hayatta rekabet gücünü koruma adına gizlilik alanlarına sahip olabileceği bir ortamın yaratılmasıyla”* gerçekleşebileceğini belirtmektedir (Dolu, s. 17).

²⁹⁹ Dolu, s. 124; Akbay, s. 48.

salahiyetli değildir. Her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır”.

Öncelikle ilgili düzenleme kapsamında şirket sırları³⁰⁰ kavramının tanımlanmadığı dikkat çekmekte olup öğretide haklı olarak bu kavramın geniş şekilde anlamlandırılması durumunda hakkın ortadan kalkabileceği ifade edilmiştir³⁰¹. Madde kapsamında dikkat çeken diğer bir önemli husus ise, bilgi alma hakkının kullanılması kapsamında öğrenilen sırların muhafazası yükümlülüğünün pay sahibine bırakılması ve şirket organlarına şirket sırları yönünden riayet etmeleri gereken bir sınır getirilmemesidir³⁰². Ancak bu düzenlemeye rağmen, ETTK öğretisinde bilgi verme görevlilerinin şirket sırlarını açıklayamayacakları ve bilgi alma hakkının sınırını gözetmeleri gerektiği kabul edilmektedir³⁰³.

Her ne kadar öğrenilen şirket sırlarının korunmasına ilişkin bir düzenleme kulağa makul gelse de, düzenlemenin birçok açıdan eleştirildiğini de belirtmek gerekir. Öğretide Kaya, anonimlik ve tek borç prensipleri gereği hükmün uygulanma kabiliyetinin bulunmadığı; hükmün bu hâliyle anonim şirketin yapısına aykırı ve *lex im perfecta* bir hüküm olduğu görüşündedir³⁰⁴. Ancak netice itibarıyla pay sahibine

³⁰⁰ Madde her ne kadar iş sırları ifadesini içerse de, ETTK öğretisinde farklı gerekçelerle “*şirket sırrı/ortaklık sırrı*” (Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 92; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 263 vd.; Aytaç, **Sır Saklama**, s. 201; Öztekin, s. 319; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **ETTK Ortaklıklar**, s. 526) “*ortaklığın ticari sırları*” (İmregün, s. 307) ve “*işletme sırrı*” (Yıldız, s. 175) ifadelerinin de iş sırrı yerine kullanıldığı görülmektedir. Öğretide Gürbüz Usluel de şirket sırrı terimini kullanmasına rağmen, aslında kastedilenin şirketin ticari sırları olduğunu belirtmiştir (Gürbüz Usluel, s. 14-15. Aynı yönde bkz. TURANBOY Asuman, “**Ticari Sır**”, Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 360; Turanboy, **İnsider**, s. 180-181). Bunun yanında, iş sırrı kullanımını tercih eden yazarlar da bulunmaktadır (Ansay, s. 251; Tekil, s. 415). Şirket sırrı teriminin iş sırrı teriminden daha geniş olduğuna ve şirketle ilgili ifşası şirket yönünden sakınca doğuracak tüm sırları kapsadığına ilişkin ayrıca bkz. Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 93. Benzer bir görüş için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 266. Yazara göre fabrika sırları ve ticaret sırları (iş sırları) ortaklık sırrının alt başlıklarıdır. ETTK döneminde görüş bildiren ve bilgi alma hakkının sınırı yönünden ortaklık sırrı kavramını kullanmayı tercih eden Aytaç’a göre, iş sırları ve ticari sırlar ortaklık sırrının alt türleridir. Zira yazara göre bu sırlar, mali değeri olan ve ifşa edilmeleri durumunda şirketin malvarlığında zarara sebep olabilecek bilgilerdir. Ne var ki anonim şirketin maddi nitelikte zarara sebebiyet vermeyecek sırları da olabilecektir (Aytaç, **Sır Saklama**, s. 187). Bu görüşe yönelik eleştiri için bkz. Gürbüz Usluel, s. 54.

³⁰¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **ETTK Ortaklıklar**, s. 526.

³⁰² Kaya, **Bilgi Alma**, s. 255.

³⁰³ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 272-273.

³⁰⁴ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 257.

yüklenen bir sır saklama yükümü olduğundan hareketle yazar, bilgi alma hakkının sınırını oluşturan şirket sırrı kavramının dar şekilde yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir³⁰⁵. Yazar aynı doğrultuda, sır saklama yükümlülüğünün hakkın kapsamını genişlettiği kanaatinde³⁰⁶. *Even* ise, özellikle maddede belirtilen suçun tespitindeki ve hükmün işlerliğindeki zorluklar üzerinden maddeyi eleştirmektedir³⁰⁷. Ancak, yine de böyle bir hükmün kanunda yer alması sebebiyle, öğretide ETTK madde 363 tek borç ilkesinin istisnası olarak kabul edilmekteydi³⁰⁸.

Son olarak ETTK döneminde, bilgi alma talebinin hangi durumlarda reddedilebileceğine ilişkin somut bir ölçüt arayışına girilmişse de, bilgi talebinin reddinin mevcut durumun özelliklerine, mahkeme kararlarına ve öğreti görüşlerine bırakıldığı ifade edilmiştir³⁰⁹. Buna rağmen, yine de soyut olan şirket sırrı kavramı biraz daha açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ETTK öğretisinde, şirket sırrının hakkın objektif yönden sınırını oluşturduğu kabul edilmekle beraber, İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararında şirket sırrı ile ilgili geçen “*ortaklığın meşru menfaatlerinin ifşa edilmemesinin gerektirdiği ekonomik hayata ilişkin tüm verileri kapsamaktadır*” ifadesinden yola çıkılarak, şirket sırrının Türk hukuku yönünden de korunması gereken şirket menfaatleri şeklinde ele alınması gerektiği ifade edilmiştir³¹⁰. Buradan hareketle de bilginin ancak “*görülebilir şirket menfaatleri zarar görmüyorsa*” temin edilebileceği esası kabul edilmiştir³¹¹.

³⁰⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 270.

³⁰⁶ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 273.

³⁰⁷ Even, s. 260 vd.

³⁰⁸ OKUTAN NILSSON Gül, **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s. 33; HAMAMCIOĞLU Esra, **Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005, s. 56. Ancak yazar, bu yükümlülüğün dar şekilde yorumlanarak, tek borç ilkesine en az zarar verici şekilde uygulanması gerekliliğine de değinmiştir.

³⁰⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 275.

³¹⁰ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 266. Bu yaklaşıma yönelik eleştiri için ayrıca bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 34. Yazar, iki kavram arasındaki farklılığa değinerek, korunması gereken şirket menfaatinin şirket sırları ve tüm ticari sırları kapsayan bir kavram olduğunu ileri sürmektedir. Kanaatimizce de, iki kavram farklı olmakla beraber, birazdan detaylıca açıklayacağımız üzere, bu durum şirket sırrının tespiti yönünden de şirket menfaati kavramına başvurulacağı gerçeğini değiştirmemektedir.

³¹¹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 266. Öğretide *Aytaç* da, şirket menfaatinin tehlikeye düşme ihtimali mevcutsa pay sahibinin bilgi alma hakkının kullanamayacağı kanaatindeydi (*Aytaç*, **İbra**, s. 76). Aynı yönde bkz. Ocak, s. 731. Şirket menfaati ve şirket sırrı kavramlarını eş anlamlı olarak kullanan *Çamoğlu* da, yönetim kurulunun bilgi verme yükümlülüğünün şirket menfaati ile sınırlı olduğu kanaatindeydi (*ÇAMOĞLU Ersin*, “**Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Yıllık Raporu Hakkında Düşünceler**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 17, S. 12, 1971, s. 543).

b. TTK Dönemi

TTK madde 437/3'te, bilgi verilmesi durumunda şirket sırlarının açıklanması veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebilecek olması gerekçeleriyle bilgi alma talebinin reddedilebileceği düzenlenmiştir. Bu çerçevede, her iki durumda da bilgi vermekten kaçınılabileceğinden, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramlarının bilgi alma hakkının sınırlarını teşkil ettiği söylenebilir³¹². Bu sınırlar pay sahibinin kişiliğinden, pay miktarından veya payların imtiyazlı olup olmamasından bağımsız olarak her bir pay sahibi yönünden uygulama alanı bulmaktadır³¹³. Bu bağlamda söz konusu sınırlar, aynı zamanda bilgi alma hakkının “*objektif sınırı*” olarak nitelendirilmektedir³¹⁴. Tıpkı ETTK döneminde olduğu gibi TTK döneminde de her iki kavramın değerlendirilmesindeki zorluğa ve kavramların soyutluğuna dikkat çekildiğini belirtmek isteriz³¹⁵.

Söz konusu sınırlar anonim şirketin korunmasına yönelik olarak getirilmiştir³¹⁶. Dolayısıyla, yönetim kurulu ve denetçiler ancak şirket sırrı sayılmayan ve şirketin korunması gereken diğer menfaatlerini tehlikeye düşürmeyen bilgileri temin edebileceklerdir³¹⁷. Ayrıca, bilgi alma hakkının reddedilebileceği bu hâller aynı zamanda bilgi vermekten kaçınma hakkı da vermektedir. Ancak öğretilde, bilgi vermekten kaçınma hakkının istisnai durumlarda kullanılabilecek kapsamı dar bir hak olduğu da belirtilmektedir³¹⁸.

Yukarıda anlatılanlar ışığında, TTK madde 437/3 hükmü bu hâliyle değerlendirildiğinde, ilgili madde ile şirket sırlarının açıklanması ve korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşmesi engellenerek şirket menfaatlerinin korunmasının; bilgi alma talebinin reddedileceği hâller açıkça

³¹² TTK madde 437/3'ün gerekçesinde de, şirket sırlarının ve korunması gereken şirket menfaatlerinin bilgi verilmesinin sınırını oluşturduğu belirtilmiştir. Aynı yönde bkz. Sümer, s. 257; Dolu, s. 124; Ünal, s. 270-271; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 88; Akbay, s. 220; HELVACI Mehmet/ ÇAMURCU Emin/TÜRKYILMAZ İsmail, “**Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı**”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 322.

³¹³ Sümer, s. 264; Dolu, s. 127.

³¹⁴ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 213; Çelebi, s. 541; Sümer, s. 264; Dolu, s. 127; Uçar Bulut, s. 35.

³¹⁵ Akbay, s. 220.

³¹⁶ Şenocak/Seyman, s. 2485; Sümer, s. 257. Öğretilde, temelde korumanın şirkete yönelik olduğu düşünülebilirse de şirketin menfaatlerinin korunduğu yerde aslında şirket ile menfaat ilişkisi içerisinde olan herkesin korunacağı haklı şekilde ifade edilmiştir (Sulu, **Menfaat**, s. 11).

³¹⁷ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 52.

³¹⁸ Demirkapı, s. 34; Şenocak/Seyman, s. 2485; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2296; Ünal, s. 274; Öztekin, s. 321; Atalay, s. 59; Durgut/Kaplan, s. 140.

düzenlenerek de bilgi alma talebinin reddedilmesinde keyfiliğin engellenmesinin ve böylelikle şirket ile pay sahibinin bilgi alma menfaati arasındaki dengenin muhafaza edilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır³¹⁹.

Bu minvalde bilgi alma hakkının sınırlarını netleştirebilmek adına şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları üzerinde durulmalıdır. Nitekim TTK'nın muhtelif maddelerinde³²⁰ bu kavramlara değinilmesine rağmen, söz konusu kavramlar TTK'da tanımlanmış değildir³²¹.

i. Şirket Sırrı

aa. Kavram

Öğretide, bir hususun şirket sırrı teşkil edebilmesinin öncelikle ilgili hususun sır niteliğinin bulunmasına bağlı olduğu ifade edilmektedir³²². Dolayısıyla, ana hatlarıyla da olsa sır kavramının açıklanması konunun netleştirilebilmesi açısından önemlidir.

Öğretide Akbay, İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararında yaptığı, “*üretici veya tacirin, gizlenmesinde özel bir menfaate sahip olduğu ve fiilen gizlemek istediği, aleni olmayan veya genel olarak erişilemeyen vakıalara ilişkin özel bilgi*” şeklindeki sır tanımından yola çıkarak, sırrın unsurlarını objektif ve subjektif olarak ikiye ayırarak açıklamaktadır. Bu ayrım kapsamında objektif unsur, nisbi olarak bilinmeyen bir hususun mevcudiyeti anlamındadır. Subjektif unsur ise, sır sahibinin³²³ ilgili hususun saklı tutulmasına ilişkin haklı menfaate ve ilgili hususun gizli şekilde saklanmasına ilişkin iradeye sahip olmasıdır³²⁴. Bunlar dışında bir bilginin yazılı veya başka bir

³¹⁹ Ünal, s. 272.

³²⁰ Söz konusu maddeler için bkz. TTK madde 442/2 ve TTK madde 613/1.

³²¹ TTK madde 437/3'ün gerekçesinde bu durumun sebebi şu şekilde açıklanmaktadır: “*dar veya geniş bir tanımla uygulamayı dondurmamak veya genişletmemek özeni*”. Öğretide Tekinalp ise bu durumu, “*kanuni bir tanımın kavramı dondurup gelişmelere kapatabileceği endişesine*” bağlamaktadır (Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s 383). Benzer şekilde, teknoloji, ekonomi vb. alanlardaki gelişmeler sebebiyle genel kanun niteliğindeki TTK'da sınırlayıcı bir tanıma gidilmesinin doğru olmayacağı yönünde bkz. Dolu, s. 131.

³²² Akbay, s. 228.

³²³ Sır sahibinin anonim şirket olduğu yönünde ayrıca bkz. Akbay, s. 246.

³²⁴ Akbay, s. 229. Söz konusu unsurların detaylı değerlendirmesi için ayrıca bkz. Akbay, s. 229-243. Öğretide Gürbüz Usluel de sırrın unsurlarını, (i) “*gizli bilgi*”, (ii) “*sırrı gizli tutma iradesi*”, (iii) “*sır sahibinin sırrın gizli kalmasında menfaatinin olması*” ve (iv) “*gerçeklik*” şeklinde sıralamaktadır (Gürbüz Usluel, s. 7 vd. Benzer bir değerlendirme için bkz. Aytaç, **Sır Saklama**, s. 184). Gerçeklik unsuru hariç her iki yazarın da benzer kavramları kullandığı söylenebilir. Gerçeklik unsuruna ilişkin

formda olması, basit veya karışık olması veya fiili olarak kullanılıp kullanılmaması bilginin sır olarak nitelendirilmesinde belirleyici değildir³²⁵.

Öğretide Akbay, nisbi bilinmezlik unsuru yönünden (i) “*aleni olmama*” ve (ii) “*genel olarak erişilememe*” şeklinde iki temel kriter olduğunu belirtmektedir³²⁶. Gürbüz Usluel de, her ne kadar söz konusu unsuru nisbi bilinmezlik şeklinde adlandırmasa da, benzer bir çıkarıma varmaktadır. Yazara göre, “*bilginin gizli olduğunun söylenebilmesi için bilgiye ulaşmanın mümkün olmaması ya da kamuya açık olmaması gerekir*”³²⁷.

Bu bağlamda öğretide Kaya, “*bir hususun esasen bilmesi gerekenler dışında başka şahıslar tarafından bilinmemesi*” durumun bir bilginin sır niteliği taşıması için bir unsur olarak görmektedir³²⁸. Gürbüz Usluel de sırrın unsurlarından birinin, sır niteliğindeki bilgiye sır sahibi haricindeki kişilerce vakıf olunmaması veya sayıca az kişi tarafından vakıf olunması şeklinde olduğunu belirtmektedir³²⁹. Bilge ise ticari sırlar yönünden yaptığı değerlendirmede, sır niteliğinin sürdürülebilmesi için bilginin “*sınırlı bir çevre*” tarafından bilinmekte olmasına değinmektedir. Yazara göre, sır

Gürbüz Usluel’in görüşü şu şekildedir: “*gerçekleşmemiş bir durumun sır olarak nitelendirilmesi ya da var olan bir durumun olduğundan farklı gösterilerek sır niteliği kazanması söz konusu olamaz*”. Belirtmek gerekir ki yazar ayrıca ticari sırrın unsurları yönünden de değerlendirme yapmıştır. Konunun ilerleyen bölümlerinde ticari sır kavramı ile ilgili olarak da açıklama yapacağımızdan, yeri gelmişken ticari sırrın unsurları konusuna da değinmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bu kapsamda yazar, genel sır yönünden saydığı unsurların ticari sır yönünden de uygulama alanı bulacağını belirterek, ticari sırların genel nitelikteki sırlardan en büyük farkının, bilginin “*ekonomik bir değere sahip olması*” olduğunu eklemiştir (Gürbüz Usluel, s. 29). Yazarın bilginin ekonomik bir değere sahip olmasından kastı ise, bilginin gizli tutulması ile bağlantılı bir değere sahip olmasıdır. Bu değer, rakiplerin bu sırı verdikleri değeri ifade eder. Bu minvalde bilgi, sadece sahibi için değil, üçüncü taraflar için de değerli olmalıdır (Gürbüz Usluel, s. 40-41. Benzer bir değerlendirme için ayrıca bkz. Sulu, **Ticari Sır**, s. 20). Gürbüz Usluel dışında Sulu da ticari sırrın unsurlarını, “*bilginin ticari nitelikte olması*”, “*ticari bilgiyi gizli tutma iradesi*”, “*sır sahibinin sırrın gizli kalmasında menfaatinin olması*” ve “*sırrın ekonomik bir değere sahip olması*” şeklinde belirlemektedir (Sulu, **Ticari Sır**, s. 14 vd.). Yazar, bilginin ticari nitelikte olması ile bilginin ticari işletme ile ilgili olmasını kastetmektedir (Sulu, **Ticari Sır**, s. 14).

³²⁵ Bilge, **Ticari Sır**, s. 16-17.

³²⁶ Akbay, s. 229.

³²⁷ Gürbüz Usluel, s. 8. Ticari sırların gizlilik unsuruna yönelik değerlendirme yapan yazar, Amerikan hukukunda yararlanılan ancak Türk hukukunda da gizlilik unsurunun tespiti yönünden uygulama alanı bulacak üç kıstasa da şu şekilde ayrıca değinmektedir: (i) “*ticari sırrın konusunu oluşturan bilginin aynı iş kolunda çalışanlar tarafından ne ölçüde bilindiği*”, (ii) “*ticari sır sahibi tarafından, ticari sırrın korunması için hangi önlemlerin alındığı*” ve (iii) “*ticari sırrı oluşturan bilginin hukuka aykırı yollarla edinilmesinin ya da çoğaltılmasının kolaylığı ya da zorluğu*” (Gürbüz Usluel, s. 31). Yazar, bu kriterlerin hep birlikte değerlendirilmesi gerektiği kanaatinde. Akbay tarafından yapılan sınıflandırma üzerinden değerlendirdiğimizde, bu kriterlerden ilkinin “*aleni olmama*” ölçütü ile ilgili olduğu; diğer ikisinin ise “*genel olarak erişilememe*” ölçütü ile ilgili olduğu yorumu yapılabilir.

³²⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 264.

³²⁹ Gürbüz Usluel, s. 7. Aynı yönde bkz. BAĞRIAÇIK Safiye Nur, **Üretim ve İş Sırlarının Korunması (Özellikle Haksız Rekabet Hukuku Açısından)**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, 7.

niteliğinin korunabilmesi için bilginin “*tespit edilebilir kapalı bir çevreyi aşacak şekilde*” ifşa olmaması gerekmektedir³³⁰. Söz konusu öğreti görüşleri aleni olmama kriterini anımsatmaktadır. Akbay, nisbi bilinmezlik unsurunun tespitinde temel olarak “*genel olarak erişilememe*” ölçütünün temel ölçüt olması gerektiğini; “*aleni olmama*” ölçütüne ise tali bir ölçüt olarak başvurulabileceğini ileri sürmüştür. Yazara göre, aleni olmama ölçütü sır kurumu ile ilgili sorunları çözmek için yeterli değildir; aksine, bu ölçüt yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır³³¹. Gerçekten de, bir bilginin ne ölçüde geniş bir kitle tarafından bilinmesinin veya ne oranda bilinmesinin ilgili bilgiyi aleni hale getireceği hususunun tespiti bu kriter yönünden problematiktir³³². Bu minvalde “*genel olarak erişilememe*” kriterine gelecek olursak, bir bilgi esaslı zorluklar aşılmasıyla temin edilebiliyorsa, genel anlamda erişilebilir konumdadır³³³. Öğretide ticari sırrın unsurları yönünden değerlendirme yapan *Gürbüz Usluel*’e göre, “*sır oluşturan bilginin kolay yollardan elde edilememesi gerekmektedir*”³³⁴. Bu kapsamda Akbay, genel eğilimin erişilememe kavramının dar yorumlanması yönünde olduğunu ve aslında bir kimsenin anında ulaşamayacağı her bilginin sır olarak değerlendirilmemesi gerektiğini de vurgulamaktadır³³⁵.

Subjektif unsurlardan olan sır sahibinin ilgili hususun saklı tutulmasına ilişkin haklı menfaati³³⁶ yönünden öğretide *Kaya*, gerçekliği bulunan ve özellikle ekonomik bir menfaatten bahsetmektedir³³⁷. *Gürbüz Usluel*, mali menfaatler yanında, manevi menfaatlerin de söz konusu olabileceğini belirtmektedir. Yazarın bu bağlamda verdiği örnek ise, bir tacirin mali yönden zor durumda olduğunun açığa çıkması ile ticari ilişkilerinin etkilenmesi ve/veya banka aracılığıyla kredi temin etmekte zorlanan tacirin saygınlığının azalmasıdır³³⁸. *Karasu*, şirket menfaatinin geniş yorumlanması

³³⁰ BİLGE Mehmet Emin, **Ticari Sırların Korunması**, 2. Baskı, Asil Yayın, Ankara, 2005, s. 24. Yazar, sır tutma yükümlülüğü bulunan bir çevreye yapılan ifşanın sır niteliğine zararı bulunmayacağı görüşündedir.

³³¹ Akbay, s. 230.

³³² Akbay, s. 231 vd.

³³³ Akbay, s. 234.

³³⁴ Gürbüz Usluel, s. 38. Yazar bu noktada, sırrın korunması için alınan önlemlerin ispatı kolaylaştıracağına değinmektedir. *Bağrıaçık*’a göre de, “*bilgiyi öğrenmek isteyenler kolaylıkla ve hukuka uygun bir biçimde bilgiye ulaşabilmeleri mümkün oluyorsa, bilginin gizli bilgi olmadığı kabul edilir*” (*Bağrıaçık*, s. 7).

³³⁵ Akbay, s. 235.

³³⁶ Bir sırrın hukuk ve ahlaka aykırı olması durumunda, bu sır için hukuki koruma işletilmeyecektir. Dolayısıyla, hukuka aykırı yürütülen üretim prosesine yönelik bir sırrın açıklanması durumunda haklı bir menfaatten bahsedilemeyecektir (*Gürbüz Usluel*, s. 11-12).

³³⁷ *Kaya*, **Bilgi Alma**, s. 264. Ticari sırlar yönünden değerlendirme yapan *Bilge* de benzer bir yorum getirmektedir (*Bilge*, **Ticari Sır**, s. 30).

³³⁸ Gürbüz Usluel, s. 11. Benzer bir değerlendirme için bkz. *Sulu*, **Ticari Sır**, s. 17.

gerektiği ve ifşa edilmesi durumunda şirket menfaatine zararı dokunabilecek her hususun gizliliğinde şirket menfaatinin bulunduğu görüşündedir³³⁹. *Gürbüz Usluel* de, menfaat unsuru değerlendirilirken, sırrın açıklanması ile mali yönden zarara uğranılması yanında zarara uğrama tehlikesinin mevcudiyetinin de değerlendirilmesi gerektiğine değinmektedir. Yazara göre, ticari sırrın ifşası işletmenin mali açıdan zarar görmesi tehlikesi oluşturuyorsa, söz konusu sır yönünden menfaat şartı sağlanmaktadır. Menfaat kapsamında değerlendirilen bir diğer ölçüt de sır ile rakiplere hangi şekilde üstünlük sağlandığıdır³⁴⁰. Bu kapsamda, bilginin gizli olarak tutulması bilginin sahibine rakipleri karşısında üstünlük sağlıyorsa, bu bilgi sır korumasından yararlanmalıdır³⁴¹. Buradan hareketle öğretilde, bir bilginin ifşa edilmesinin rekabet açısından şirketin sahip olduğu üstünlüğün kaybına ve böylelikle de işletmenin zararına sebep olacak olması durumunda, sır saklama menfaatinin bulunduğu ifade edilmiştir³⁴².

Bir bilginin sır sayılabilmesi için subjektif unsurlardan sonuncusu olan, ilgili hususun gizli şekilde saklanmasına ilişkin irade kriterinin de öğreti görüşlerinde yer bulduğu görülmektedir. Öğretilde *Kaya*'ya göre sırrın unsurlarından biri, "*sırrın sahibi gerçek veya tüzel kişinin gerçekte onun gizli tutulması yönündeki iradesinin varlığıdır*"³⁴³. *Gürbüz Usluel* de "*bir bilginin sır olarak saklanması sahibinin iradesine bağlıdır*" şeklinde görüş bildirmektedir. Yazar, bu iradenin açık olabileceği gibi zımni de olabileceğini vurgulamaktadır³⁴⁴. Yazara göre, sır sahibinin böyle bir iradesi bulunup bulunmadığı somut olaya göre irdelenecektir. Sır niteliğindeki bilginin şirketin rekabet piyasasındaki gücü yönünden mühim olması ve sır sahibi ile rakipleri için değer taşıması gizlilik iradesinin tespitinde oldukça yol gösterici olup çoğu zaman bu durumda gizli tutma iradesinin bulunduğunu varsayılacaktır³⁴⁵. Konuyu ticari sırlar

³³⁹ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89. İlgili bilginin ifşa edilmesi sebebiyle somut olayda sadece zarara uğranılması değil, ifşanın beklenen bir sonuç olarak da zarara veya soyut nitelikte birtakım olumsuzluklara sebebiyet vermesi durumunda menfaatin varlığını kabul eden görüş için ayrıca bkz. Akbay, s. 237, dn. 877'deki yazar.

³⁴⁰ *Gürbüz Usluel*, s. 11.

³⁴¹ *Sulu, Ticari Sır*, s. 17.

³⁴² *Bilge, Ticari Sır*, s. 31; *Sulu, Ticari Sır*, s. 17.

³⁴³ *Kaya, Bilgi Alma*, s. 263-264.

³⁴⁴ *Gürbüz Usluel*, s. 9-10. Aynı yönde bkz. *Sulu, Ticari Sır*, s. 15; *Bilge, Ticari Sır*, s. 26.

³⁴⁵ *Gürbüz Usluel*, s. 10. Bu noktada, objektif bir menfaatin varlığı veya sır saklamanın somut olay şartlarına göre normal olması halinde saklama iradesi bulunduğu varsayıldığı durumları değerlendiren *Akbay*, burada varsayımsal sır saklama iradesinin "*objektifleştirilmesinin*" amaçlandığını belirtmiştir. Ancak yazara göre, sır saklama iradesi yönünden peşinen kural belirlemek güçtür. Somut olay özelinde sır sahibinin ilgili hususu gizleme çabası olup olmadığı sır sahibinin beyanları ve zımni davranışları çerçevesinde değerlendirilmelidir (*Akbay*, s. 241).

yönünden değerlendiren *Sulu*'ya göre, sırrın gizliliğine ilişkin alınan tedbirler gizli tutma iradesinin bulunduğu delil olabilecektir³⁴⁶. Yazara göre, bu önlemlerin sırrın gizli tutulması noktasında makul olması gerekir³⁴⁷.

Sır ile ilgili genel esaslara değinilmiş olup bu bağlamda şirket sırrı ile ilgili açıklamalara geçmek gerekirse, öncelikle TTK kapsamında şirket sırrına ilişkin bir tanımlama yapılmadığı göze çarpmaktadır. Bununla beraber, TTK madde 437/3 gerekçesinde şirket sırrı değerlendirilirken yararlanabilecek bir ölçüte yer verilmiştir. Şöyle ki “*şirket sırrında, rakip bir şirketin bilmediği, öğrenmemesi gereken, şirketin zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği “bilgi” ölçüsü kabul edilebilir. Rakiplerin ulaşabileceği, çeşitli kaynaklar aracılığı ile elde edebileceği, verileri ve bilgileri kullanarak yorumlama/değerleme ile çıkarabileceği bilgiler sır olamaz*”³⁴⁸. Ancak, bu açıklama şirket sırrı kavramını netleştirilmesi için yeterli olmayıp, şirket sırrı kavramı yalnızca rakip bir şirketin temin edebileceği ve kullanabileceği bilgiye indirgenemeyecek kadar geniştir³⁴⁹.

Yukarıda açıklanan sırrın unsurları ile benzer şekilde Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen bir kararda şirket sırrı, “*işletmeyle ilgili, sınırlı bir çevre tarafından bilinen, başkaları tarafından kolaylıkla öğrenilemeyecek, gizli tutulmasında şirketin haklı bir menfaati bulunan ve şirketçe gizli tutulması arzu edilen iktisadî yaşama ait olgular*” şeklinde açıklanmıştır³⁵⁰. İsviçre Federal Mahkemesi tarafından verilen bir karar uyarınca ise şirket sırrı, “*şirketin meşru menfaatinin ifşa edilmemesini gerektirdiği ekonomik hayata ilişkin bütün olayları kapsamaktadır*”³⁵¹. ETTK döneminde *Nomer* ise şirket sırrını, “*şirketin üçüncü kişilerce öğrenilmesinde sakınca olan ve şirketin rekabet gücünü azaltacak, dolayısıyla üçüncü kişilerce öğrenilmesi şirkete zarar verecek bilgiler*” şeklinde ifade etmektedir³⁵².

³⁴⁶ *Sulu*, **Ticari Sır**, s. 15. Yazarın bu kapsamda verdiği örneklerden bazıları şu şekildedir: Taraflar arasında gizliliğe ilişkin sözleşme imzalanmış olması, gizli bilginin erişime kısıtlı veya şifre ile korunan alanlarda saklanması, gizli bilgi içeren belgelere gizliliğe ilişkin bir ifadenin eklenmesi, ticari sırda erişebilecek çalışanların kimlik veya elektronik sistemlerle kontrolü. Sırrın saklanması kapsamında alınan önlemleri sır sahibinin iradesinin göstergesi olarak değerlendiren diğer görüşler için ayrıca bkz. Gürbüz Usluel, s. 35-38; Bilge, **Ticari Sır**, s. 26.

³⁴⁷ *Sulu*, **Ticari Sır**, s. 15.

³⁴⁸ TTK madde 437/3 gerekçesi.

³⁴⁹ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 52.

³⁵⁰ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 88-89.

³⁵¹ Öztekin, s. 320.

³⁵² *Nomer*, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 93. Benzer bir tanım için bkz. Atalay, s. 58.

Konu ile ilgili öğreti görüşleri incelendiğinde, bilgi alma hakkının sınırını ticari sır kavramı üzerinden değerlendiren yazarlar olduğu da görülmüştür. Dolayısıyla, öğreti görüşlerindeki bu farklılığa da değinilmelidir³⁵³.

Öğretide *Gürbüz Usluel*, şirket ile ilgili tüm sırların ticari sır kategorisinde olduğunu ve ticari sırrın aslında şirket sırrını da içerdiğini belirtmektedir³⁵⁴. Bu doğrultuda yazar, bilgi alma hakkının sınırını da ticari sır olarak görmektedir³⁵⁵. *Sulu* da şirket sırrı kavramının ticari sırrın bir türü olduğunu belirtmektedir³⁵⁶. Yazara göre, TTK madde 437/3'te şirket sırrı ifadesi ile kastedilen de ticari sırdır³⁵⁷. *Ünal* ise, şirket sırrı kavramının ticari sır kavramına nazaran daha kapsamlı olduğunu ve pay sahipleri veya üçüncü taraflar ile paylaşılması durumunda sorun teşkil edebilecek her sırrı içerdiğini belirtmektedir³⁵⁸.

Bilge, ticari sır kavramını kullanmayı tercih etmiş ve bu kavramı, “bağımsız ekonomik bir değeri olan veya iktisadi faaliyetlerde sahibi lehine bir rekabet avantajı sağlayan, aleni olmayan (sadece sınırlı bir çevrede bilinen) ve sahibinin gizli kalmasını istediği her türlü bilgi” şeklinde tanımlamıştır³⁵⁹.

Gürbüz Usluel ticari sırrı, “bir ticari işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları veya diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, gizliliği nedeniyle rakiplerince bilinmemesi ve üçüncü kişilere açıklanmaması gereken, ancak mevzuatın gerekli kıldığı hallerde yetkili mercilere verilebilen, ticari işletmenin ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan ve ekonomik menfaat sağlayan; işletme ya da şirketin gizli kalması için hal ve şartlara göre gerekli güvenlik önlemlerini aldığı, hâlihazırda ya

³⁵³ Her ne kadar konumuz olmasa da, sır kavramı ile ilgili olarak TTK'da bir birlik bulunmadığına da değinmek gerekiyor. Örnek olarak, TTK madde 55'te üretim sırları ile iş sırlarından bahsedilmiş; TTK madde 62'de üretim sırları ile ticaret sırları kavramları kullanılmış ve TTK madde 527'de iş sırları ile işletme sırlarına değinilmiştir. Sır ile bağlantılı terimlerde bir yeknesaklık olmamasının sadece bilgi alma hakkı yönünden değil, sır ile bağlantılı diğer hükümler yönünden de bir sorun yaratabileceği kanaatindeyiz.

³⁵⁴ *Gürbüz Usluel*, s. 54-55.

³⁵⁵ *Gürbüz Usluel*, s. 167.

³⁵⁶ *Sulu, Ticari Sır*, s. 31. Benzer bir değerlendirme için bkz. *Yurtbaşı*, s. 364-365.

³⁵⁷ *Sulu, Ticari Sır*, s. 85.

³⁵⁸ *Ünal*, s. 278.

³⁵⁹ *Bilge, Ticari Sır*, s. 5. Benzer bir tanım için bkz. *Sulu, Ticari Sır*, s. 12.

da olası bir ekonomik değer taşıyan, sahibinin sırrın saklanması yönünde açık veya örtülü iradeye sahip olduğu gizli bilgi” şeklinde tanımlamaktadır³⁶⁰.

Ticari sır kavramının tanımına, işbu çalışmanın yapıldığı tarihte henüz kanunlaşmamış olan Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı³⁶¹ madde 2/1 (a) bendinde de rastlanmaktadır. İlgili bent kapsamında ticari sır, *“bir ticarî işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağırları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri”* ifade etmektedir³⁶².

Yargıtay 23. Hukuk Dairesi’nin bir kararında ticari sır için *“gerçek ya da tüzel kişi tacire, rakiplerine karşı ekonomik anlamda menfaat sağlayan, sır olarak saklanan ve gizli kalması için gerekli önlemlerin sahibi tarafından alındığı bilgi”* şeklinde bir tanımlama yer almaktadır³⁶³.

ETTK döneminde de bilgi alma hakkının sınırı olarak kullanılan sırrın niteliği üzerinde bir uzlaşma olmadığı yukarıda açıklamıştık³⁶⁴. TTK döneminde de farklı içerikte de olsa sırrın niteliğine ilişkin tartışmalar devam etmiştir. Bununla beraber, öğreti görüşlerinde sırrın niteliğindeki bu görüş farklılıklarının detaylı bir değerlendirmesine rastlanmamıştır. Biz, yukarıdaki açıklamalarımızdan yola çıkarak, aslında şirket sırrı ve ticari sır kavramlarının sağlamak istedikleri koruma yönünden

³⁶⁰ Gürbüz Usluel, s. 29.

³⁶¹ 21.10.2011 tarihinde TBMM Adalet Komisyonu’na sunulmuştur.

³⁶² Bir başka tanım için ayrıca bkz. Rekabet Kurumu tarafından çıkarılan 2010/3 sayılı Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ madde 12/1.

³⁶³ Yargıtay 23. Hukuk Dairesi E. 2016/6958 K. 2019/4349 T. 21.10.2019 (Lexpera).

³⁶⁴ İlgili açıklamalar için bkz. İkinci Bölüm, II, A, 1, a.

birbirlerinden çok farklı olmadığı³⁶⁵ ve ticari sırların şirketler yanında tüm ticari işletmelerde uygulanabilen geniş bir kavram olarak konumlandırıldığı kanaatindeyiz³⁶⁶. Bu nedenle, başlıklar ve tanımlar üzerinde zaman harcamak yerine, bir bilginin sır niteliğinin tespitinde belirleyici husus olan şirket menfaati kavramına yoğunlaşılması gerekir. Nitekim, öğreti görüşlerinde de bir hususun sır niteliği taşıyıp taşımadığı hususunda yoğunlaşılacak kavram şirket menfaatidir³⁶⁷. Şirket menfaati ile ilgili ileride detaylı açıklamalarda bulunacağımız için tekrara düşmemek adına bu bölümde ayrıca bir açıklama yapmıyoruz³⁶⁸.

Bir bilginin sır niteliği taşıyıp taşımadığı her bir bilgi yönünden ayrıca değerlendirilecek olsa dahi, tanımların oldukça soyut olması sebebiyle hangi bilgilerin şirket sırrı sayılabileceğine ilişkin örneklerle yer verilmesi faydalı olacaktır. Şirket sırrı ifadesinin geçtiği bir diğer madde olan TTK madde 442'nin gerekçesinde “*müşteri ve tedarikçi firmaları listesi, maliyetler, fiyat oluşumları, patentler ve diğer fikrî mülkiyet hakları ile ilgili bilgiler*” başlıca şirket sırları olarak tespit edilmiştir³⁶⁹. Öğretide, şirkete ait özel üretim süreçlerinin, yatırım planlamalarının³⁷⁰, bilgisayar programlarının, imzalanmış veya imzalanacak olan ticari nitelikteki sözleşmelerin³⁷¹ ve müşteri portföyünün şirket sırrı kapsamında kalacağı değerlendirilmektedir³⁷².

³⁶⁵ Benzer bir değerlendirme için bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709 K. 2025/361 T. 14.05.2025 (Dejure): “*Görüldüğü üzere, şirket sırrı ile ticari sır hemen hemen aynı anlama gelmektedir*”.

³⁶⁶ Benzer bir değerlendirme için bkz. Gürbüz Usluel, s. 54; Yurtbaşı, s. 365. Yazar, işletme değil de şirket bünyesinde yürütülen ticari faaliyetler yönünden ticari sırrın, şirket sırrı kavramına büründüğü görüşündedir. Aynı yönde bkz. Sümer, s. 262.

³⁶⁷ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 93; Durgut/Kaplan, s. 140; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89; Sümer, s. 262-263; Sulu, **Ticari Sır**, s. 86-87; Ünal, s. 279, Yurtbaşı, s. 366; Dolu, s. 134, Ocak, s. 731; Göçet, s. 45 (Prof. Dr. Mehmet Helvacı görüşü). Ayrıca bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 74: “*Bir bilginin ticarî sır niteliğine sahip olup olmadığı da şirket menfaati kavramı ile ortaya çıkar. Şayet ortada korunması gereken bir şirket menfaati yok ise, ticarî sır da yok demektir*”. Benzer bir değerlendirme için bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 34.

³⁶⁸ İlgili açıklamalar için bkz. İkinci Bölüm, II, A, 1, b, ii, bb.

³⁶⁹ TTK madde 452 gerekçesi.

³⁷⁰ Finansal ve profesyonel nitelikteki hedeflerin ticari sır kapsamında kaldığı yönünde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2015/13764 K. 2017/1654 T. 20.03.2017 (Lexpera).

³⁷¹ Kredi sözleşmelerinin şirket sırrı kapsamında kaldığına ilişkin bkz. İstanbul 15. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/390 K. 2023/176 T. 16.02.2023 (Lexpera). Aynı karar kapsamında ilişkili taraf işlemleri ile ilgili belgeler şirket sırrı kapsamında değerlendirilmemiştir. Bunun yanında, alışveriş merkezi işleten bir şirketin kiracılar ile akdettiği sözleşmelerin şirket sırrı kapsamında değerlendirilmediği bir karar için bkz. Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/488 K. 2023/709 T. 15.09.2023 (Dejure). Şirketin üçüncü taraflarla ticari ilişkiye girme olanağının da şirket sırrı kapsamında kalacağına ilişkin bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89. Şirketin yatırımları kapsamında üçüncü kişilerle imzalayacağı sözleşmelerin ticari sır olacağı yönünde bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/484 K. 2022/328 T. 20.04.2022 (Lexpera). Ancak mahkeme, söz konusu yatırımlar kapsamında şirketin kazanacağı menfaat yönünden pay sahibinin bilgi alma hakkı olduğunu değerlendirmiştir.

³⁷² Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269.

Ayrıca öğretide *Tekinalp* şirket sırrı kapsamına dâhil olabilecek hususları şu şekilde örneklendirmektedir³⁷³: (i) “yatırım, alan itibariyle genişleme, rekabet ve hedef kitlelere yönelme, onları elde etme stratejisi gibi konular”, (ii) “yeni ortaklık ve işbirliği olanaklarının araştırılması”, (iii) “ortaklıklarla, işbirliği olanaklarıyla ilgili temasların sonuçlarının değerlendirilmesi”, (iv) “sağlanması düşünülen teknoloji ve fikri mülkiyet hakları”, (v) “yeni ürünler”, (vi) “maliyet ve fiyat ile benzeri hususlar”. Bunun dışında, doğal olarak, rakiplerin farklı şekilde ulaşabileceği veya kendilerindeki bilgi üzerinden yorum ve değerlendirmeleriyle çıkarabilecekleri konular ise şirket sırrı kapsamında değildir³⁷⁴.

bb. Mutlak ve Nisbi Şirket Sırrı Ayırımı

Öğretide, şirket sırrı kavramını biraz daha netleştirebilmek adına mutlak ve nisbi şirket sırrı ayırımlarının yapıldığı görülmektedir.

Mutlak şirket sırları ile ilgili olarak da öğretide birçok tanımlamaya rastlanmaktadır. Bu tanımlamalardan bazıları (i) niteliği gereği açıklanması şirketin tasarrufunda bulunmayan ve bu sebeple de şirket tarafından açıklanamayacak sırlar³⁷⁵, (ii) şirketin üçüncü taraflar ile akdetmiş olduğu sözleşmeler veya genel hükümler kapsamında ifşa etmeme yükümlülüğü altında olduğu sırlar³⁷⁶, (iii) yararlanılması şirket iradesine bağlı olmayan, ifşa edilmesi yasaklanmış veya ilgilisinin rızası olmaksızın açıklanması mümkün olmayan sırlar³⁷⁷, (iv) üçüncü kişilere ifşa edilmeyecek ve gizli şekilde saklanması hususunda sorumluluğun söz konusu olduğu sırlar³⁷⁸ ve (v) şirketin veya organlarının üçüncü taraflara açıklama yetkisinin bulunmadığı ve şirketin üçüncü taraflara karşı gizli tutma yükümlülüğü altında olduğu sırlar³⁷⁹ şeklindedir.

³⁷³ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 383.

³⁷⁴ Ünal, s. 279. Bu kapsamda bilançonun açıklanmasına veya şirketin bitirilmiş işlerine ilişkin soruların şirket sırrı gerekçesiyle reddedilemeyeceği yönünde bkz. Durgut/Kaplan, s. 140; Sulu, **Ticari Sır**, s. 88; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269. Finansal tablolarda yer alan bilgiler talep edilse dahi, aydınlatılmamış pay sahibinin bilgi alma hakkı olduğu yönünde bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/484 K. 2022/328 T. 20.04.2022 (Lexpera); İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/568 K. 2023/811 T. 01.11.2023 (Dejure). Bunun yanında, şirketin başladığı ancak tamamlamadığı işlerinin şirket sırrı olmayacağı yönünde bkz. Ocak, s. 731.

³⁷⁵ Dolu, s. 132.

³⁷⁶ Cengiz, s. 80; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 590; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Gürbüz Usluel, s. 15; Turanboy, **Ticari Sır**, s. 361; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2298; Atalay, s. 58; Atakan, s. 79.

³⁷⁷ Ünal, s. 280; Atalay, s. 58-59.

³⁷⁸ Çevik, s. 704.

³⁷⁹ Aytaç, **Sır Saklama**, s. 203.

Öğretide, mutlak sırların gizli tutulmasında şirketten çok üçüncü kişinin menfaati bulunduğu ifade edilmiştir. Buradan hareketle öğretide genel anlamda yapılan vurgu, mutlak sırların açıklanmasının şirketin tasarruf alanında bulunmadığı ve bu nedenle de hiçbir koşulda açıklanmaması gerektiği olmuştur³⁸⁰. Hatta öğretide Akbay, mutlak sırların TTK madde 437/3 kapsamında kalmadığına ilişkin de görüş bildirmektedir. Yazara göre, TTK madde 437/3'ün lafzı incelendiğinde, bilgilendirme yapılmasına yönelik bir takdir hakkı tanındığı yönünde bir kanaat oluşmaktadır. Ancak, mutlak sırların saklanması bir zorunluluktur. Dolayısıyla yazar, mutlak sırların anonim şirketlerde bilgi verilmesine yönelik sistemin “*esash ve gerçek*” sınırını oluşturduğunu belirtmektedir³⁸¹.

Üçüncü kişilerin değil de kamunun menfaatini ilgilendiren bazı durumlarda da mutlak şirket sırrından bahsedilebileceği kabul edilmektedir³⁸². Pay sahiplerine ait banka hesabı bilgileri ve hasta bilgileri mutlak sırlara örnek olarak gösterilmektedir³⁸³.

Ayrıca öğretide, mutlak sırrın yasal veya sözleşmesel olmasına bağlı olarak da ayırım yapılmaktadır. Bu çerçevede, şirketin mutlak sırrı gizli tutması yükümlülüğünün dayanağı sözleşmesel olabileceği gibi yasal da olabilecektir. Sır saklama yükümlülüğünün yasadan kaynaklanması durumunda, yasal düzenlemeler uyarınca bir hususun sır olarak saklanması gerekliliğinden bahsedilir³⁸⁴. Bu yasal düzenlemelere

³⁸⁰ Akbay, s. 250. Yazar, bu sırların sahibinin anonim şirket olmadığını, ilgili sırrın içeriğinden bağımsız ve saklanması bir gereklilik olduğu için saklandığını ve anonim şirketin “*sırrı tutan*” konumunda olduğunu belirtmektedir (Benzer bir görüş için bkz. Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53). Bu çerçevede, üçüncü taraf izninin mutlak sırrın saklanması yükümlülüğünü kaldıracağına ilişkin ayrıca bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Gürbüz Usluel, s. 15; Akbay, s. 250-251.

³⁸¹ Akbay, s. 256. Bilgi alma hakkının sınırını nisbi sırların oluşturduğu yönündeki görüşler için ayrıca bkz. Bulut, s. 41; Gürbüz Usluel, s. 169. Ancak yazarlar, bu görüşlerinin dayanaklarına ilişkin bir açıklama getirmemiştir. Mutlak sırların, nisbi sırlardan farklı olarak yönetim kurulunun takdirine bağlı olarak açıklanamayacak olması sebebiyle bilgi alma hakkının ana sınırını teşkil ettiği görüşüne katılmakla beraber, mutlak sırların TTK madde 437/3 kapsamı dışında olduğunu düşünmüyoruz. Kanaatimizce, mutlak sırların açıklanmasının şirket menfaatlerine zarar vereceği tartışmasızdır. Dolayısıyla bu sırlar, TTK madde 437/3 kapsamında da her şekilde paylaşılmayacaktır.

³⁸² Pulaşlı, **Şerh**, s. 2298; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267. Bu bağlamda yazarın verdiği örnek, kamusal menfaatlere yönelik olarak hizmet sunan savunma sanayisi alanında faaliyet gösteren şirketlere ilişkin sırlardır. Yazar, dn. 276 kapsamında spesifik olarak Aselsan'ın fabrika sırlarının bu minvalde olduğunu belirtmektedir.

³⁸³ Ünal, s. 281; Gürbüz Usluel, s. 15; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2298; Atalay, s. 59.

³⁸⁴ Akbay, s. 251.

örnek olarak, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu³⁸⁵ madde 21/5³⁸⁶ ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu³⁸⁷ madde 73/3³⁸⁸ gösterilebilir³⁸⁹.

Bunun yanında, sır saklanması ilişkin yükümlülüğün sözleşmede düzenlenmesi durumunda da mutlak sır mevcuttur. Böyle bir durumda mutlak sırrın dayanağı ise sözleşmeseldir³⁹⁰. Bu kapsamda, anonim şirketin taraf olduğu sözleşmede açıkça sır saklama yükümlülüğü öngörülmüş olabileceği gibi, böyle bir açıklık olmamasına rağmen sözleşmenin niteliği göz önünde bulundurularak da sır saklama yükümlülüğünün mevcut olduğu çıkarımı yapılabilir. Bu durumda, sır niteliğindeki bilginin açıklanması anonim şirketin sözleşmeyi ihlal etmesi anlamına gelecek ve anonim şirketin tazminat yükümlülüğü doğabilecektir³⁹¹. Öğretide yönetim kurulunun, anonim şirketin akdedeceği sözleşmelerde şirket aleyhine sır saklama yükümlülüğü öngörebileceği dile getirilmiştir³⁹². Buna karşılık, pay sahibinin bilgi alma yönündeki istemini devre dışı bırakmak amacıyla şirketin üçüncü kişilerle akdedeceği

³⁸⁵ RG. 14.06.2007-26552.

³⁸⁶ Sigortacılık Kanunu madde 21/5: “Sigorta brokerleri ve bunların yanlarında çalışanlar, işleri dolayısıyla öğrendikleri bilgi ve sırları ilgililerin izni olmaksızın açıklayamaz. Ancak, suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması zorunludur”. Sigortacılık Kanunu’ndaki diğer sır saklama yükümlülüğü içeren maddeler için ayrıca bkz. Sigortacılık Kanunu madde 22/15, madde 23/17 ve madde 31/A.

³⁸⁷ RG. 01.11.2005-25983 (Mükerrer).

³⁸⁸ Bankacılık Kanunu madde 73/3: “Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder...”.

³⁸⁹ Akbay, s. 252. Ayrıca, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin de bu kapsamda değerlendirilebileceğine ilişkin bkz. Demirkapı, s. 35. Tüm çalışanların belirli yıllara ilişkin bordrolarının talep edilmesinin kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelere aykırı bir talep teşkil edeceği yönünde bkz. İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/616 K. 2021/64 T. 27.01.2021 (Lexpera). Yeni tarihli bir ilk derece mahkemesi kararında ise, bilgi alma talebi ile kişisel verilerin korunması ilişkin düzenlemeler arasında şu şekilde bağlantı kurulmuştur: “Pay sahipliği hakları, anayasal nitelikte mülkiyet haklarıdır ve bu hakların kullanılması için gerekli bilgilerin edinilmesi, KVKK m. 5/2-(f) kapsamında meşru bir veri işleme sebebi oluşturmaktadır. Ancak bu durum, kişisel verilerin korunmasını tamamen göz ardı etmek anlamına gelmez. Veri minimizasyonu ilkesi uygulanarak, pozisyon bazlı ve anonimleştirilmiş bilgi verilmesi suretiyle her iki hukuki değer de korunabilir... Yönetim kurulu üyesine yapılan ödemeler, kümülatif değil pozisyon bazlı olarak açıklanmalıdır. KVKK engeli, pozisyon bazlı ve anonimleştirilmiş bilgi verilmesi suretiyle aşılabılır... Dava dilekçesindeki diğer talepler, gerçekten şirket sırrı kapsamında kalan bilgileri içermekte veya KVKK kapsamında anonimleştirme ile verilemeyecek kişisel verileri kapsamaktadır” (İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/501 K. 2025/517 T. 26.06.2025 (Dejure)).

³⁹⁰ Akbay, s. 252.

³⁹¹ Akbay, s. 254. Yazar aynı zamanda, ilgili sırrı korumakla yükümlü olan yönetim kurulunun sorumluluğunun da gündeme gelebileceğini belirtmiştir. Yazara göre, sır niteliğindeki bilginin açıklanması anonim şirket yönünden olumsuz sonuçlar da doğurabileceğinden, anonim şirketin de sırrın açıklanmaması yönünde dolaylı menfaati bulunmakta ve TTK madde 369 uyarınca yönetim kurulunun anonim şirketin bu menfaatini gözetmesi gerekmektedir (Akbay, s. 255).

³⁹² Akbay, s. 255.

sözleşmelerde sır saklama yükümlülüğü öngörülelemeyeceğine ilişkin görüşler de mevcuttur³⁹³.

Öğretide, özellikle gizlilik sözleşmesi veya gizlilik maddesi barındıran başka sözleşmeler mutlak sırlar bağlamında değerlendirilmektedir³⁹⁴. Konuyu limited şirketler yönünden değerlendiren *Çamoğlu*, içinde gizlilik maddesi içeren sözleşmeler ile ilgili kural olarak, somut olayın şartları da değerlendirilerek bilgi vermekten kaçınılabileceği şeklinde görüş bildirmektedir. Ancak yazara göre, hiçbir gereksinime dayanmayan ve bilgi alınmasını sınırlamaya yönelik gizlilik maddeleri hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilecek ve söz konusu sözleşmelere ilişkin bilgi verme yükümlülüğü ortadan kalkmayacaktır³⁹⁵. Ancak kanaatimizce, pratikte neredeyse her sözleşme içerisinde bu tür hükümlerin yer alması olağan olduğundan, bu hükümlerin bir ihtiyaca dayanıp dayanmadığı veya bilgi alma hakkını sınırlama amaçlı düzenlenip düzenlenmediğinin tespiti kolay olmayacaktır. Bunun yanında, gizlilik sözleşmesine dayanılarak mutlak sır gerekçesiyle bilgi alma talebinin geri çevrilmesi durumunda, kanaatimizce yönetim kurulu ilgili sözleşmedeki düzenlemenin kapsamını (örnek olarak pay sahibini de kapsayıp kapsamadığı veya ilgili bilgiyi ne şekilde içerdiği) ve bilgi verilmesi durumunda uygulanacak yaptırımı da açıklamalıdır. Konuyu limited şirketler açısından değerlendiren *Can*, bu konuda şu şekilde farklı bir görüş getirmektedir: “*sır olarak saklanması zorunlu olmayan bir hususun sırf bilgi alma talebine red gerekçesi yaratmak amacıyla bir sır saklama anlaşmasına konu yapılması kabul edilemez. Benzer şekilde, sır saklama anlaşması yapılmasına rağmen, sır olarak saklanması gerekmeyen bir konu da talep üzerine ortağın bilgisine açılmak zorundadır*”³⁹⁶. Ancak özellikle bu tür hükümlerin geniş kapsamlı yazılarak yaptırımı tabi tutulduğu dikkate alındığında, pratikte bu yaklaşımın desteklenmesinin şirket zararına sebebiyet verebileceği görüşündeyiz.

Mutlak şirket sırrı kapsamında olmayan ancak şirket menfaati kapsamında gizliliği esas olan sırlar, nisbi şirket sırları olarak nitelendirilmektedir³⁹⁷. Bu kapsamda öğretide *Akbay*, mutlak sırların “*saklanması gerekli*” sırlar olduğunu belirtirken, nisbi

³⁹³ Akbay, s. 255, dn. 952’deki yazar.

³⁹⁴ Ünal, s. 280; Kandemir, s. 97; Atalay, s. 58.

³⁹⁵ Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 161.

³⁹⁶ Can, **Bilgi Alma**, s. 127.

³⁹⁷ Atalay, s. 59; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2298; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 591; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267-268; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53; Gürbüz Usluel, s. 15; Ünal, s. 281; Atakan, s. 79.

sırların içeriğine göre saklanan sırlar olduğunu vurgulamaktadır³⁹⁸. Bu sırların açıklanması şirketin tasarrufundadır³⁹⁹. Zira, sırrın sahibi anonim şirkettir⁴⁰⁰. Bu çerçevede, bilgi verme yükümlülerinin gerekli değerlendirmeleri yaparak bazı durumlarda bu sırları açıklayabilecekleri kabul edilmektedir⁴⁰¹. Ne var ki nisbi nitelikteki bir şirket sırrının açıklanması sebebiyle şirketin zarara uğraması durumunda, açıklamayı yapan kişinin sorumluluğu yine gündeme gelebilecektir⁴⁰².

Öğretide nisbi sırlar yönünden fabrikasyon⁴⁰³/fabrika⁴⁰⁴ ve iş sırları ayrımı yapılmaktadır. Öğretide Akbay fabrikasyon sırlarının, “*teknik işletme ve özellikle üretim süreciyle ilgili, ortaklığın iradesiyle gizli tutulan tüm vakıa ve süreçleri*” içerdiğini ifade etmiştir⁴⁰⁵. Ayrıca yazar, makine/tesis kurulumu vb. proje taslakları, araştırma çıktıları/kimyasal formüller vb. üretim prosesleri, üretime ilişkin malzemeler ve duruma göre teknik yetkinlikler ile teknik bilginin (know-how) fabrikasyon sırlarına örnek gösterildiğini belirtmektedir⁴⁰⁶.

Nisbi sırlar yönünden ikinci ayırım ise iş sırlarıdır. İş sırlarının şirketin “*genel iş ve ticari ilişkilerini*” içerdiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda, iş sırlarının fabrikasyon sırları ile karşılaştırıldığında, işin teknik kısmından çok ticari kısmına yönelik sırlar olduğu çıkarımı yapılabilir⁴⁰⁷. Bu sebeple, bu tür sırların ticari nitelikte olduğu da vurgulanmıştır⁴⁰⁸. Bu nedenle, iş sırları yönünden verilebilecek örnekler de oldukça fazladır⁴⁰⁹. Öğretide Karasu, “*müşteri çevresi, müşterilerle yapılan sözleşmeler, reklam fikirleri, yatırım planları ve fiyat tahminleri*” şeklindeki bilgileri iş sırrı olarak nitelendirmektedir⁴¹⁰. Bunlara ilave olarak, pazarlamaya ilişkin şartlar,

³⁹⁸ Akbay, s. 256.

³⁹⁹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 591; Cengiz, s. 80; Gürbüz Usluel, s. 16; Ünal, s. 281; Dolu, s. 133; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Atalay, s. 59; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2298.

⁴⁰⁰ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53; Akbay, s. 256.

⁴⁰¹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53. Yazar, şirketin sırrın sahibi olmasına ve şirket organları tarafından belirli durumlarda bu sırrın saklanmasından vazgeçilebileceğine değinmektedir.

⁴⁰² Şenocak/Seyman, s. 2488; Dolu, s. 133.

⁴⁰³ Akbay, s. 257.

⁴⁰⁴ Sümer, s. 263; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267-268; Bulut, s. 42.

⁴⁰⁵ Akbay, s. 257.

⁴⁰⁶ Akbay, s. 258. Öğretide Sümer de, fabrika sırrı kapsamında “*üretim biçimleri, üretim süreci ve patent bilgileri*” kavramlarını saymaktadır (Sümer, s. 263). Aynı yönde bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89.

⁴⁰⁷ Akbay, s. 261.

⁴⁰⁸ Bulut, s. 42; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89.

⁴⁰⁹ Akbay, s. 261. İş ve fabrikasyon sırları ayrışmasının çoğu durumda belirsizlik yarattığına ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Akbay, s. 263-264.

⁴¹⁰ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89.

tedarik maliyetleri, satış şartları, akdedilmesi planlanan sözleşmelere ilişkin bilgiler, yatırım ile ilgili planlamalar, yönetim seviyesinde yaşanan uyuşmazlıklar, ürün geliştirme sürecindeki aksamalar, ürünlerin güçlü/zayıf yönleri, fiyatlandırma yöntemleri ve envanter bilgisi⁴¹¹ de iş sırrı kapsamında örnek gösterilebilir⁴¹².

cc. TTK'ya Alınmayan Şirket Sırlarını Saklama Yükümlülüğüne İlişkin Değerlendirmeler

Yönetim kurulunun TTK madde 437/3'e aykırı şekilde pay sahibine şirket sırrı niteliğinde bilgi vermesi veya pay sahibinin şirket sırrı niteliğindeki bir bilgiyi başkaca bir şekilde öğrenmesi durumu üzerinde de durulması gerektiği kanaatindeyiz. Bu tür durumlarda, pay sahibinin bilgiyi kendi çıkarına kullanması ve böylece şirketi zarara uğratması riski mevcuttur. Bu doğrultuda, bu bölümde tartışılması gereken konu, pay sahibinin bilgi alma hakkı aracılığıyla veya başka şekilde öğrendiği şirket sırrı niteliğindeki bilgiyi gizli tutma yükümlülüğü bulunup bulunmadığıdır.

ETTK döneminde, *“her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır”* hükmü mevcuttu. Bu tür bir düzenleme TTK metnine alınmamış olup bu durum öğretide tartışmalara sebebiyet vermiştir. Söz konusu tartışmaların, anonim şirket pay sahibinin sadakat veya sır saklama yükümlülüğü bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmelerle de şekillendiği görülmektedir.

Öğretide *Kendigelen*, şirket sırları kapsamında bilgi alma talebinin reddedilmesinin şirket organlarına tanınan takdir yetkisi olduğunu, bu kapsamda şirket sırrı niteliğindeki bir bilginin pay sahibine verilmesi ihtimali bulunduğunu veya pay sahibinin başka şekilde de şirket sırlarına erişebileceğinin ihmal edilmemesi gerektiğini, şirket sırrı kavramını önemseyen ve mümkün olduğunca şirket sırlarını

⁴¹¹ Stok durumunun da ticari sır kapsamında kaldığına ilişkin ayrıca bkz. Kayseri 1. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/1158 K. 2024/291 T. 18.03.2024 (Lexpera).

⁴¹² Akbay, s. 261.

korumaya özen gösteren kanun koyucunun herhangi bir şekilde öğrenilecek şirket sırları için de düzenleme yapması gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre, kanun koyucunun bu tür bir düzenlemeyi metne almamış olması bilinçli bir tercih yapmadığını göstermekte ve bu konuda kanunda bir eksiklik bulunmaktadır⁴¹³.

Yayla, şirket sırlarının reddedilmesine ilişkin olanağa rağmen pay sahibine şirket sırrı niteliğindeki bilginin verilmesi veya pay sahibinin başka yollarla bu tür bir bilgi elde etmesi durumunda genel hükümler doğrultusunda tazminat yükümlülüğü doğabileceğini; dolayısıyla metinde özel bir düzenlemeye yer verilmemesinin bir eksiklik olmadığını belirtmiştir⁴¹⁴.

Ünal, pay sahipleri yönünden herhangi bir sır saklama yükümlülüğü öngörülmemesinin bilinçli olduğunu, anonim şirketlerde geçerli tek borç ilkesi gereği pay sahiplerinin şirkete karşı başkaca bir yükümlülükleri bulunmadığını, dolayısıyla pay sahibine bu şekilde bir sorumluluk verilmesinin anonim şirketin temel ilkeleriyle örtüşmeyeceğini, TTK madde 437 kapsamında şirket sırlarının pay sahiplerinden korunması sorumluluğunun yönetim kurulu ve denetçilere verildiğini, şirket sırlarının açıklanmasına dayanarak bilgi alma talebinin reddedilmesinin bu açıdan yönetim kurulu ve denetçiler için bir hak ve yükümlülük teşkil ettiğini, yönetim kurulu veya denetçiler tarafından ifşa edilen bilgiye ilişkin sorumluluğun pay sahibine verilmesinin hakkaniyete aykırı olacağını, pay sahibinin başkaca yollarla edindiği bilgiler yönünden de bu yaklaşımın geçerli olduğunu, şirkete uzak olan pay sahibinin verilen bilginin sır niteliğinde olup olmadığını dahi bilemeyeceğini, ancak pay sahibinin şirket sırlarından yararlanarak şirketin menfaatlerini zarara uğratması gibi bir durumun da kabul edilemeyeceğini, pay sahibinin bilgi alma hakkını TMK madde 2 doğrultusunda kullanması gerektiğini ve pay sahibinin bilgi alma hakkı ile elde ettiği bilgileri şirket aleyhine kullanması durumunda ise TMK madde 2'ye aykırılığın söz konusu olacağını belirtmektedir⁴¹⁵.

⁴¹³ Kendigelen, **Tespitler**, s. 339-340. Öğretide *Bilgili/Demirkapı* da, TTK madde 507/1 hükmünün pay sahipleri yönünden uygulanamayacağı görüşünden hareketle, bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemenin sır saklama yükümlülüğü ile tamamlanmış olmasının doğru olacağı görüşündedir (*Bilgili/Demirkapı*, s. 508).

⁴¹⁴ Yayla, s. 105, dn. 53.

⁴¹⁵ Ünal, s. 284-285.

Akbay, anonim şirketin esaslı menfaatlerini, pay sahibinin menfaatiyle karşılaştırıldığında zedeleyecek bilgilerin pay sahibiyle paylaşılması gerektiğini, bu kapsamda sır niteliğinde bilgiye erişemeyecek olan pay sahibi yönünden bir sır saklama yükümlülüğü getirilmemesinin de doğal olduğunu ve ayrıca bu tür bir düzenlemenin de tek borç ilkesi gereği sorun yaratabileceğini belirtmektedir⁴¹⁶.

Dolu, pay sahibinin sadakat veya sır saklama yükümü bulunmadığını ancak pay sahibinin edindiği bilgiyle şirketi zarara uğratmasının da kabul edilemeyeceğini belirttikten sonra, sorunun çözümü için TMK madde 2'ye dayanan hakların sakınılarak kullanılması ilkesine atıf yapmaktadır⁴¹⁷.

Sümer ise, anonim şirket pay sahiplerinin hem sadakat hem de sır saklama yükümlülüğü bulunduğunun kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir⁴¹⁸. Kanaatimizce yazar, bu yükümlülüklerin varlığı sebebiyle ayrıca bir sır saklama yükümlülüğü düzenlemesine gerek olmadığını düşünmektedir.

Karasu da, hakların sakınılarak kullanılması ilkesi ve sadakat yükümlülüğünden hareketle, pay sahibinin her nasılsa öğrendiği şirket sırrı niteliğindeki bilgileri başkalarına iletemeyeceğini belirtmektedir⁴¹⁹.

Kanaatimizce, tek borç ilkesi gereği pay sahibinin bağımsız bir sır saklama yükümlülüğü bulunmamaktadır. Aşağıda detaylıca açıkladığımız üzere, pay sahibinin şirkete karşı dürüstlük kuralından bağımsız bir sadakat yükümlülüğü de bulunmadığı görüşündeyiz. Ancak bu durum, pay sahibinin bilgi alma hakkının kullanılması veya başka şekilde elde ettiği bilgiyi şirketin zararına kullanabileceği anlamı taşımamaktadır. Pay sahibi, dürüstlük kuralı gereği, edindiği bilgiyi şirket zararına sebebiyet verecek şekilde kullanamayacak olup aksi bir durum kanaatimizce ahlaka aykırı fiil sayılarak haksız fiil hükümleri kapsamında pay sahibinin tazminat sorumluluğunu doğurabilecektir⁴²⁰. Dolayısıyla, dürüstlük kuralı gibi bir kavram

⁴¹⁶ Akbay, s. 254.

⁴¹⁷ Dolu, s. 139.

⁴¹⁸ Sümer, s. 265-266.

⁴¹⁹ Karasu, *Bilgi Alma*, s. 96.

⁴²⁰ Hakkın kötüye kullanılmasının yaptırımlarından birinin tazminat olduğu ve ETTK'da tazminata yönelik belirli bir düzenleme bulunmasa da, oy verilmesi ve karar alınması süreçlerinde hakkını kötüye kullanan azınlık pay sahiplerinin haksız fiil hükümleri uyarınca tazminata hükmedilebileceği yönünde benzer bir değerlendirme için bkz. MOROĞLU Erdoğan, "Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay

varken, tek borç ilkesine aykırı olacak şekilde maddede sır saklama yükümlülüğü öngörülmesine de gerek bulunmamaktadır.

ii. Korunması Gereken Diğer Şirket Menfaatleri

aa. Kavram

Bilgi alma hakkının ikinci sınırını, korunması gereken şirket menfaatleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla, kanun sadece sır kavramı üzerinden bir koruma sağlamamaktadır⁴²¹. Nitekim, şirketin sır niteliği bulunmayan bazı bilgileri de gizli tutmakta haklı bir menfaati söz konusu olabilecektir⁴²²⁴²³. Öğretide *Akdağ Güney*, şirketin korunması gereken diğer menfaatlerinin, şirkete ilişkin rastgele menfaatler şeklinde anlaşılmaması gerektiği; bunun yerine, şirket sırları ile kıyaslanabilecek seviyedeki menfaatlerin kastedildiğini ifade etmektedir⁴²⁴.

Aslında, şirket sırlarının açıklanmasıyla da şirket menfaati zarara uğrayacaktır⁴²⁵. Bu yönden, şirket sırrı da temelde korunması gereken bir şirket menfaatidir⁴²⁶. Esasen, TTK madde 437/3'ün lafzı da bu yoruma uygundur. Şöyle ki kanun koyucu, şirket sırları ifadesini kullandıktan sonra korunması gereken “*diğer*” şirket menfaatlerinden bahsetmiş ve böylelikle şirket sırlarını da korunması gereken şirket menfaatleri içerisinde değerlendirdiğini kanaatimizce göstermiştir. Burada, şirket sırrının da açıkça maddede geçirilmesinin sebebinin, şirket sırrının korunması gereken şirket menfaatlerinden sayılıp sayılmadığına ilişkin olası bir tartışmayı önlemek amaçlı olduğunu düşünüyoruz. Ancak, merkezinde şirket menfaati olan iki

Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 17, S. 3, 1994, s. 52 vd.

⁴²¹ Akbay, s. 264.

⁴²² Akbay, s. 266, dn. 1001'deki yazar. Akbay'a göre de, “*sırrın haiz olduğu özellikleri taşımasa dahi bilgilendirmenin engellenebileceği hallerle karşılaşmak olanaklıdır*” (Akbay, s. 221).

⁴²³ Öğretide ayrıca, şirket menfaatinin şirket sırlarının ifşası dışında da zarar görebileceği vurgulanmıştır (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91). Yazar örnek olarak, bilgi alma talebi ile şirketin organlarına hakaret edilmesini göstermektedir. Benzer bir görüş için bkz. Bulut, s. 44. Akbay ise, bu örneğin şirketin korunması gereken diğer menfaatleri kapsamında açıklanamayacağı ve toplantı başkanının müdahalesi ile çözümlenebileceği görüşündedir (Akbay, s.267). Kanaatimizce de bu örnek, korunması gereken diğer şirket menfaatlerini açıklamaya elverişli olmayıp, somut olayın şartlarına göre bu durum hakkın kötüye kullanılması da teşkil edebilecektir.

⁴²⁴ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53. Benzer bir değerlendirme için bkz. Akbay, s. 265, dn. 997'deki yazarlar.

⁴²⁵ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.

⁴²⁶ Öğretide haklı olarak her sırrın şirketin korunması gereken menfaati altında olacağı ifade edilmektedir (Yurtbaşı, s. 367).

farklı kavramın sınır olarak kullanılması hâliyle öğretide eleştiri konusu da olmuştur. Öğretide *Sulu*, maddede yersiz bir tekrar yapıldığını, korunması gereken şirket menfaatlerinin ticari sırları da kapsadığını belirtmektedir⁴²⁷. Öğretide *Bozkır* da maddede sadece korunmaya değer şirket menfaatleri kavramının yer almasının daha az karışıklık yaratacağı yönünde görüş bildirmiştir⁴²⁸. Yine, iki farklı kavramı kullanmak yerine sadece şirket menfaati ile ilerlenmesini daha yerinde bulan görüşler de mevcuttur⁴²⁹. Kanaatimizce düzenlemenin, korunması gereken şirket menfaatlerinin söz konusu olması şeklinde tek bir sınır içermesi daha makul olabilirdi. Düzenleme bu hâliyle aslında şirket menfaatini temel alan iki farklı kavram içerdiğinden, bilgi alma hakkı yönünden oldukça önemli bir konu olan sınırların anlaşılması zorlaştırılmıştır. Nitekim, öğretideki çoğu çalışmada hem şirket sırrı hem de korunması gereken diğer şirket menfaatleri başlıkları altında tekrar olacak şekilde şirket menfaati ile ilgili açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Ancak yine de sınırlar konusunda daha net değerlendirmeler yapabilmek adına, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları arasındaki farkı da ortaya koymak gerekecektir.

Akbay'a göre, TTK'da korunan şirket menfaatleri sır niteliğine haiz olanlar ve olmayanlar şeklinde ayrılmaktadır. Sır niteliğini haiz olan bilgiler zaten şirket sırrı olarak gruplandırılmış olup sır niteliğini haiz olmayan bilgiler ise korunması gereken diğer şirket menfaatleri olarak nitelendirilmiştir⁴³⁰. Bu kapsamda yazar, aradaki farkı vurgulamak adına, nisbi bilinmezlik unsurunu kaybeden ve dolayısıyla sır niteliği olmayan bir bilginin açıklanmasının şirket menfaatlerine zarar verebileceğini belirtmektedir⁴³¹.

Öğretide *Tekinalp* ise, konuya örnekler üzerinden yaklaşmaktadır. Yazara göre şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri arasındaki fark, korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin “anonim şirketin imkanları, kaynakları, ürünleri

⁴²⁷ *Sulu*, **Menfaat**, s. 84.

⁴²⁸ *Bozkır*, s. 104.

⁴²⁹ Sümer, s. 266; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.

⁴³⁰ *Akbay*, s. 264-265.

⁴³¹ *Akbay*, s. 267.

ve müşterileri ile değil ilişkiler ile bağlantılı olmasıdır”⁴³²⁴³³. Yine yazara göre, ticari sır dışında korunması gereken diğer şirket menfaatleri “ihale, bir kriz yönetimi, bir konsorsiyumdaki ilişkilerdeki uyumsuzluklar, bir rekabet mücadelesindeki silahlar ve taktikler gibi güncel olaylar bağlamındaki menfaatler” şeklindedir⁴³⁴.

Öğretideki diğer görüşler incelendiğinde, kriz süreçlerinde şirket tarafından alınması planlanan önlemler, faaliyette bulunulan alana yönelik çıkarılan yeni yasal düzenlemelere ilişkin veya şirkete yönelik rekabet soruşturmasına ilişkin yol haritası, yeni iş kolunda faaliyet gösterilmesine ilişkin stratejiler⁴³⁵, şirket bünyesindeki negatif olaylar, teknik/ekonomik sorunlar⁴³⁶, fiyatlandırma yapılırken temel alınan etkenler veya Ar-Ge çalışmalarından elde edilen sonuçlar⁴³⁷ korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamına dâhil olabilecek hususlar olarak örneklendirilmektedir. Ancak kanaatimizce, bu bilgiler içerisinde şirket sırrı niteliğinde olabilecekler de mevcuttur. Dolayısıyla, bilginin verilmemesi noktasında sonuç değişmeyecek olmasına rağmen, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri arasında ayırım yapabilmek adına, her somut olayda burada sayılan bir bilginin şirket sırrı niteliği bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilmelidir.

bb. Sınırın Tespitinde Temel Aktör Olarak Şirket Menfaati

Hem şirket sırrı hem de korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramlarının tespiti yönünden şirket menfaati kavramı karşımıza çıkmaktadır. Hatta buradan hareketle öğretide, TTK madde 437/3 düzenlemesiyle esasen şirket

⁴³² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 64. Bu görüşün eleştirisi için ayrıca bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 35. Yazara göre, şirketin “imkanları, kaynakları, ürünleri, müşterileri ve üretimi” kapsamındaki bilgiler de korunması gereken şirket menfaatlerine dâhildir. Diğer bir anlatımla, korunması gereken şirket menfaati sadece şirket ilişkilerinden ibaret değildir. Kanaatimizce de, şirket menfaatinin yasal bir tanımının dahi bulunmadığı bir durumda, korunması gereken şirket menfaatine yönelik bu tür bir ayırım yapılması uygun olmayacaktır.

⁴³³ TTK madde 442’nin gerekçesinde de, şirketin “projeleri, yatırımları, kurduğu, kurmakta olduğu ticarî, sınai, finansal vs. ilişkiler”, korunmaya değer diğer şirket menfaatleri kapsamında belirtilmiştir (TTK madde 452 gerekçesi).

⁴³⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 64. Bu görüşün eleştirisi için bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 35. Yazara göre, şirket menfaati kavramı sadece güncel olaylardaki menfaatlerle sınırlı tutulamaz; aksi halde geleceğe ilişkin menfaatler kapsam dışı kalacaktır. Biz de bu görüşe katılıyoruz.

⁴³⁵ Örnekler için bkz. Sümer, s. 269; Ünal, s. 286; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 383.

⁴³⁶ Örnekler için bkz. Akbay, s. 267, dn. 1004’teki yazar.

⁴³⁷ Bingöl, s. 945.

menfaatlerinin korunduğu tespiti de yapılmıştır⁴³⁸. Bu minvalde öncelikle, TTK'da tanımlanmamış olan şirket menfaati kavramına değinmek gerekir.

Öğretide şirket menfaati yönünden kesin bir tanım yapılamayacağı belirtilmekle birlikte⁴³⁹, TTK'da şirket menfaati kavramına yapılan atıflar sebebiyle yine de çeşitli tanımlar geliştirilmiştir. Bu kapsamda, “*esas sözleşmede öngörülen amaca, öngörülen süre içerisinde ulaşmayı sağlayabilmek için yine esas sözleşmede ya da şirketin ikinci düzenlemelerinde çizilen yollar uyarınca, şirketin hukuki ve ekonomik menfaatlerinin birlikte oluşturduğu menfaatler bütünü*”⁴⁴⁰ ve “*esas sözleşmede belirtilen şirket amacına yönelik olarak, şirket ile ilişkide bulunan menfaat grupları ile birlikte, hukuki, ekonomik ve sosyal hayatının sağlıklı bir şekilde devamı için şirketin sahip olması gereken meşru menfaatlerinin bütünü*”⁴⁴¹ öğretide geliştirilen tanımlar arasındadır⁴⁴².

⁴³⁸ Akbay, s. 264.

⁴³⁹ Öğretide *Sulu* bu durumu, şirket menfaati kavramının zamana ve piyasa ortamına bağlı olarak değişebilmesine bağlamaktadır (Sulu, **Menfaat**, s. 32). Ayrıca yazara göre şirket menfaati kavramı, ilgili şirketin iş stratejileri, uygulamada kullandığı yöntemler ve uzun vadedeki hedefleri sebebiyle her şirket özelinde farklı şekilde anlaşılabılır. Ancak yine de yazar, şirket menfaati kavramının TTK'da bu denli yer etmesi sebebiyle, ortak bir anlayış oluşturmak adına ilgili kavramın tanımlanması gerekliliğini vurgulamıştır (Sulu, **Menfaat**, s. 235-236). Aynı yönde bkz. Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 328. Şirket menfaati kavramının “*gelişmekte olmaktan da öte henüz evrimini tamamlamamış bir kavram*” olduğu yönünde ayrıca bkz. HELVACI Mehmet/CANKAT Rıfat, “**Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı**” Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 547.

⁴⁴⁰ Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 311. Yazarlar, başta şirket esas sözleşmesinde yer alan şirketin konusu, amacı ve süresine ilişkin maddeler olmak üzere esas sözleşme maddeleri ve şirketin ikincil nitelikteki düzenlemelerinin şirket menfaatini somutlaştırabileceği görüşündedir (Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 311-312).

⁴⁴¹ Sulu, **Menfaat**, s. 72.

⁴⁴² Öğretide şirket menfaati kavramını açıklayan çeşitli teoriler de ileri sürülmüş olup bunlar pay sahipleri teorisi, çıkar grubu teorisi ve karma teori şeklinde sınıflandırılmaktadır. Pay sahipleri teorisi uyarınca, şirket menfaati ve pay sahiplerinin menfaati paraleldir. Bu bakımdan, pay sahiplerinin kârını artıracak her eylem, şirket menfaatine de katkı sağlayacaktır. Bu teori kapsamında korunmaya değer yegâne menfaat grubu pay sahipleridir. Çıkar grubu teorisine göre ise, şirket menfaati pay sahiplerinin menfaatleri ön planda tutularak değil; işçi, yönetici, tüketici, alacaklı, devlet ve diğer kişi ve grupların da menfaatleri dikkate alınarak gerçekleştirilir. Son olarak karma teoriye göre ise, pay sahipleri ile diğer menfaat gruplarının menfaatleri birlikte ön planda tutulmalıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi ise, şirketin finansal durumunun ve verimliliğinin güçlendirilmesine bağlıdır. Bu teoriler dışında son yıllarda öne çıkan ve çıkar grubu teorisinin tamamlayıcısı olarak nitelendirilen kurumsal sosyal sorumluluk düşüncesine göre ise, bir şirket sosyal sorumluluk bilinci ile faaliyet göstermelidir. Böylece, hem şirketler tarafından topluma katkı sağlanacak hem de şirket menfaatleri olumlu yönde etkilenecektir. Bizim de katıldığımız *Sulu*'nun görüşüne göre, pay sahipleri teorisinin problematik tarafı, şirket ile ilişkisi bulunan diğer menfaat gruplarını dışarıda bırakması olup bu durumda şirket menfaatinin sağlandığından bahsedilemeyecektir. Karma teoride ise, şirketin finansal durumuna diğerlerine nazaran daha fazla önem verilmekle birlikte, şirketin finansal yönden güçlenmesi her durumda şirket menfaatinin temin edildiği şeklinde yorumlanamayacaktır. Buradan hareketle, kurumsal sosyal sorumluluk düşüncesiyle tamamlanan çıkar grubu teorisi, diğer iki teoriye nazaran şirket menfaati kavramını daha iyi şekilde açıklamaktadır (Sulu, **Menfaat**, s. 14 vd.).

Şirket menfaati ile ilgili tanımlar kavrama ilişkin fikir verebilecek olsa da, bilgi alma hakkının sınırlarına ilişkin değerlendirme yapmak için yeterli değildir. Zira bilgi alma hakkının reddedilebilmesi için karşımıza çıkan kavram, korunması gereken şirket menfaatleridir. Bu kapsamda, bir sırrın saklanması şirketin haklı bir menfaati olup olmadığı ve diğer şirket menfaatleri yönünden de bunların gizli tutulmasında şirketin korunmaya değer bir menfaati bulunup bulunmadığı noktasında bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu noktada baskın görüşe göre, bilgi alma talebinin reddedilmesi yönünden şirket menfaatlerinin zarar görme riski bulunup bulunmadığı belirleyicidir⁴⁴³. Nitekim, şirketin kendisi aleyhine sonuç doğurabilecek bir açıklamaya hiçbir koşulda mecbur bırakılamayacağı bazı öğreti görüşlerinde ifade edilmiştir⁴⁴⁴. Ayrıca, gerek ETTK⁴⁴⁵ döneminde gerekse de TTK⁴⁴⁶ döneminde pay sahibinin bilgi almaya ilişkin menfaati ile şirketin bazı bilgilerin saklanması yönelik menfaatinin kaynaklanan çatışmada kanun koyucunun şirket menfaatinin üstün tuttuğu görüşünün hâkim olduğu da görülmektedir. Hatta, şüphe durumunda şirket menfaatinin pay sahibinin bilgi almaya yönelik menfaatine karşı öncelikli olacağı görüşünde olan yazarlar da bulunmaktadır⁴⁴⁷.

Öğretideki diğer görüşe göre ise, TTK madde 437/3'ün lafzı üzerinden değerlendirme yapılarak mevcut menfaat uyumsuzluğu yönünden şirket menfaatinin üstün tutulduğu çıkarımı yapılamaz. Böyle bir çıkarım yapılabilmesi için ilgili maddenin lafzında yer verilen ret imkanının bir gereklilik olarak düzenlenmesi

⁴⁴³ Bulut, s. 44; Atalay, s. 59-60; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2300; Sümer, s. 258; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53-54; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91-92; Ünal, s. 285. Maddede geçen şirket menfaati kavramının bağlı şirket menfaatlerini de kapsadığı yönünde ayrıca bkz. Okutan OKUTAN NILSSON Gül, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 537.

⁴⁴⁴ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 255; Gürbüz Usluel, s. 173. Yönetim kurulunun da şirket menfaatine zarar verebilecek bilgileri açıklamamakla yükümlü olduğuna ilişkin bkz. Sulu, **Menfaat**, s. 85.

⁴⁴⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 261; Aytaç, **İbra**, s. 76; Turanboy, **İnsider**, s. 181; Ocak, s. 731.

⁴⁴⁶ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2303; Sulu, **Menfaat**, s. 84; KALENDER Emre, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 92; Bahar Sayın, s. 181; Ünal, s. 271; Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 322; AYAN Özge, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 55; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 14, dn. 42'deki yazarlar; Yurtbaşı, s. 56. Ayrıca bkz. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2018/1342 K. 2019/944 T. 10.10.2019 (Lexpera): "ortaklığın sırrı ve menfaatleri pay sahibinin bilgi alma hakkından önce gelir".

⁴⁴⁷ Ünal, s. 285; Kalender, s. 92; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 54. Yazar, her ne kadar bu görüşü açıkça belirtmese de, İsviçre öğretisi kaynaklı görüşünde şüphe halinde bilgi isteminin reddedileceğini belirtmektedir.

lazımdı. Ancak TTK madde 437/3 kapsamında bilgi alma talebinin reddedilmesi bir gereklilik değil, ihtimaldir⁴⁴⁸. Dolayısıyla burada, pay sahibi ve şirketin menfaatlerini denk nitelikte kabul edip menfaatler karşılaştırılarak problemin çözülmesi daha uygundur; nitekim böyle bir yaklaşım, kanunun lafzıyla da çelişmemektedir⁴⁴⁹. Bu tür bir yaklaşımda, her iki menfaatin de korunabilir olması sebebiyle her iki menfaat de dikkate alınmaktadır⁴⁵⁰. Maddede geçen korunması gereken diğer şirket menfaatleri ifadesi, şirket menfaatlerinin pay sahibinin menfaatlerine göre öncelikli olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır⁴⁵¹. Ayrıca kanun koyucu, TTK madde 437/2 kapsamında sır niteliğinde bir bilginin genel kurul dışında bir pay sahibiyle paylaşılmış olması durumunda aynı bilginin talep halinde diğer pay sahiplerine de verilmesi gerekliliğini düzenlemiştir. Buradan hareketle de şirketin kendi zararına sebebiyet verecek bir bilgiyi paylaşamayacağı yaklaşımı sorgulanabilir niteliktedir⁴⁵². Öte yandan, şirket menfaatinin üstün tutulduğu yaklaşımda herhangi bir ihtilaf durumunda şirketin yararına sonuca varılacağından, bu durum bilgi kaynaklı menfaat çatışmasını gidermek yerine bu sorunu örtbas edecektir⁴⁵³. Bu görüşe göre, pay sahibinin ve şirketin menfaatleri denk seviyededir. Böyle bir kabul durumunda ise, bazı durumlarda bilginin verilmesi şirketin zarara uğramasına sebep olabilecektir⁴⁵⁴.

Biz baskın görüşe katılarak, şirket menfaatinin zarar görme riski olması durumunda bilgi verilmemesinin kural olarak haklı olacağı kanaatindeyiz⁴⁵⁵. TTK madde 437 kapsamında, şirket menfaati pay sahibinin menfaatine kıyasla daha önceliklidir. Aslında, şirket menfaatinin korunması bir yönüyle pay sahibinin de korunması anlamına gelmektedir. Şirket menfaatinin sağlanmış olmasından anlaşılması gereken, pay sahipleri gibi şirket ile ilişkide olan diğer menfaat sahiplerinin menfaatlerinin de temin edildiğidir⁴⁵⁶. Bu kapsamda, şirket menfaatine

⁴⁴⁸ Akbay, s. 276.

⁴⁴⁹ Akbay, s. 276-278. Yazar, menfaatlerin karşılaştırılması ile ilgili olarak öğretide özel denetim kurumunun da anıldığını dile getirmektedir (Akbay, s. 269).

⁴⁵⁰ Akbay, s. 270.

⁴⁵¹ Akbay, s. 276. Bu ifadenin pay sahibinin bilgi alma hakkını daraltıcı bir etkisi bulunmadığına ilişkin ayrıca bkz. (Pulaşlı, **Şerh**, s. 2290; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 53).

⁴⁵² Akbay, s. 279.

⁴⁵³ Akbay, s. 49.

⁴⁵⁴ Akbay, s. 278.

⁴⁵⁵ Bu yönde bkz. İstanbul Anadolu 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/78 K. 2021/427 T. 02.06.2021 (Lexpera); İstanbul Anadolu 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/330 K. 2021/693 T. 29.09.2021 (Lexpera); Kayseri 1. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/1158 K. 2024/291 T. 18.03.2024 (Lexpera).

⁴⁵⁶ Sulu, **Menfaat**, s. 30. Yazara göre, şirket menfaati kavramı pay sahiplerinin menfaatlerini de içeren şemsiye bir kavram olup diğer tüm menfaatlere nazaran önceliklidir. Bu önceliklendirme diğer menfaat

yapılan bir girişim, nihayetinde pay sahiplerinin de menfaatinde⁴⁵⁷. Ancak bu noktada, her ne kadar şirket menfaatleri zarara uğrasa da, hukuka veya ahlaka aykırı bir durumun korunması amacıyla bilgi verilmemesinin haklı sayılmayacağı görüşündeyiz. Örnek olarak, üretim miktarının mevzuat kapsamında sınırlandığı bir ürünün, ilgili sınırın üzerinde üretilmesi hukuka aykırı bir süreçtir. Pay sahibinin üretim miktarının mevzuata aykırı olup olmadığına ilişkin sorusunun şirket menfaatlerinin zarar görecektir olması gerekçesiyle reddedilmesi durumunda, söz konusu ret kanaatimizce haklı değildir. Öğretideki diğer görüşe ithafen, pay sahibinin bilgi almaya yönelik menfaati ile şirketin bazı bilgilerin saklı tutulmasına ilişkin menfaati arasındaki karşılaştırmamızın, TTK madde 369 uyarınca şirket menfaatlerini gözetmekle yükümlü olan⁴⁵⁸ ve hukuki açıdan pay sahiplerinin menfaatlerini gözetme yükümlülüğü bulunmayan yönetim kurulu tarafından ne şekilde gerçekleştirileceği şüphelidir.

Gerçekten de yönetim kurulu ile pay sahipleri arasında, yönetim kurulunun pay sahiplerinin de menfaatlerini dikkate almasını gerektiren bir sözleşme ilişkisi

sahipleri yönünden negatif etki yaratıyormuş gibi gözüktü de, şirket menfaatinin temin edilmesiyle sonuçta tüm menfaatler temin edilmiş olacaktır (Sulu, **Menfaat**, s. 36).

⁴⁵⁷ Sulu, **Menfaat**, s. 80. Nitekim, “uzun vadede şirketin kazandığı, fakat pay sahibinin kaybettiği bir durumdan söz edilemez” (Sulu, **Menfaat**, s. 79).

⁴⁵⁸ Aynı yönde bkz. Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik), **Anonim Şirketler I**, s. 662; KAYIHAN Şaban, **Şirketler Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 220; Pulaşlı, **Şerh**, s. 1907; Ayan, s. 47; ÇAMOĞLU Ersin, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk ile)**, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 76; KORTUNAY Ayhan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 203-204; Sulu, **Menfaat**, s. 35-36; Şenocak/Yağmur, s. 1790-1791. TTK madde 369 gerekçesinde bu yükümlülük, “yönetim kurulu üyesinin kişisel menfaatini, hakim pay sahibinin veya pay sahiplerinin ve onların yakını olan gerçek ve tüzel kişiler ile üçüncü kişilerin menfaatini, şirketin menfaatinin önüne geçirmemesi” şeklinde açıklanmaktadır. Bu doğrultuda, herhangi bir menfaat uyuşmazlığı durumunda yönetim kurulunun şirket menfaatlerinin gerektirdiği tercihi yapacağı yönünde ayrıca bkz. Ayan, s. 57; Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 313. Yazarlar, yönetim kurulu üyelerinin kendilerinin bu göreve gelmesini sağlayan çoğunluk pay sahipleri ya da imtiyazlı paya sahip kişilerin menfaatlerini de dikkate almak istemelerinin olağan olacağını belirtmekle beraber; yönetim kurulu üyelerinin, kendilerinin göreve gelmesini sağlayan kişilere karşı değil, şirkete karşı sorumlulukları bulunduğunu ve bu sebeple, bu yükümlülüğe aykırı bir davranışın yönetim kurulunun sorumluluğuna neden olacağını da eklemektedir (Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 314). Şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bilgilerin TTK madde 360 uyarınca temsil edilen pay sahibiyle de paylaşılmayacağı yönünde ayrıca bkz. ÖZDİN Funda, **TTK m. 360 Uyarınca Seçilen Temsilci Yönetim Kurulu Üyesinin Temsil Ettiği Pay Sahiplerine Bilgi Aktarma Yetkisi (Var mıdır?)**, Aristo Yayınevi, 1. Bası, 2021, s. 31. Ancak yazar aynı eserinde, üçüncü kişilerle akdedilmiş gizlilik sözleşmeleri kapsamındaki bilgilerin temin edilmesi noktasında, temsil edilme hakkının bilgi alma hakkını *per se* beraberinde getirmesi sebebiyle bilgi alma hakkının, şirketin üçüncü kişilerle akdettiği sözleşmelerle sınırlanamayacağı veya ortadan kaldırılamayacağını da savunmuştur (Özdin, **Temsil**, s. 29, dn. 23). Ancak kanaatimizce, söz konusu bilgiler mutlak şirket sırrı kapsamında kalabilecek olup bu ihtimalde pay sahiplerine açıklanmamaları gerekmektedir.

bulunmamasının yanında⁴⁵⁹, yönetim kuruluna bu tür bir yükümlülük öngören herhangi bir kanun maddesi de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ortada şirket menfaati ile pay sahiplerinin menfaatlerinin karşılaştırılmasını gerektirecek bir hukuki zemin bulunmamaktadır.

Diğer görüş, pay sahibine genel kurul dışında verilen bilginin talep halinde diğer pay sahiplerine de verileceği ve bu durumda yönetim kurulunun TTK madde 437/3'e dayanamayacağı düzenlemesini de, ilgili düzenlemeyle şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerini tehlikeye düşüren bir bilginin diğer bir pay sahibiyle paylaşılması imkânı yaratıldığından, şirket menfaatinin üstün olduğu düşüncesinden uzaklaşmak olarak yorumlamaktadır. Ne var ki bu düzenleme eşit işlem ilkesi ile bağlantılı olup ilgili düzenleme kapsamında bilgi ancak "talep halinde" diğer pay sahiplerine sağlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, böyle bir talep olmaması durumunda aslında yönetim kuruluna bu bilginin verilmesine ilişkin bir yükümlülük yüklenmiş değildir. Dolayısıyla, bu düzenlemeyle şirket menfaatlerinin gözetilmesi düşüncesinden uzaklaşıldığı çıkarımı yapılamamalıdır. Nitekim, öğretide eşit işlem ilkesi ile ilgili açıkla yapılırken dahi yönetim kurulunun görevinin pay sahipleri arasındaki menfaat dengesini gözetmek değil, şirketin menfaatlerini gözetmek olduğu vurgulanmaktadır⁴⁶⁰.

Bunun dışında, madde lafzında "*reddedilebilir*" ifadesinin geçirilmesi de kanaatimizce yönetim kuruluna şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bir bilginin verilmesi hususunda bir serbestlik

⁴⁵⁹ KÖPRÜCÜ Üstün, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu Davası**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2025, s. 32; PEHLİVANOĞLU Murat Can, "**Pay Sahiplerinin Manevi Tazminat Hakkı ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 38, S. 2, 2022, s. 214-215. Belirtmek isteriz ki öğretide pay sahiplerinin doğrudan uğradıkları zarar için açacakları sorumluluk davasının niteliğine ilişkin tartışmalar da pay sahipleri ile yönetim kurulu arasında bir sözleşme ilişkisi bulunup bulunmadığı noktasında şekillenmektedir. Bu kapsamda ileri sürülen görüşlerden bir tanesi uyarınca pay sahiplerinin, anonim şirket ve yönetim kurulu arasındaki sözleşmeye uygun hareket edilmesinde beklentileri olduğu ve burada üçüncü kişi sıfatıyla korunmaya değer menfaatleri bulunduğu çıkarımı yapılmıştır. Buradan hareketle varılan sonuç ise, sözleşmenin nispiliği ilkesinin yumuşatılması yoluyla pay sahiplerinin üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme doğrultusunda korunması gerektiği olmuş ve yönetim kurulunun bu zararlar yönünden sorumluluğunun dayanağı sözleşme ya da sözleşme benzeri olarak tespit edilmiştir (Köprücü, s. 33). Ancak kanaatimizce bu çıkarım da yönetim kurulunun, pay sahiplerinin de menfaatlerinin dikkate alınmasını gerektiren bir sözleşmeye taraf olmadığı gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim, yönetim kurulunun davranışının ancak şirket ile yönetim kurulu arasındaki sözleşmeyi ihlal etmesi durumunda sorumluluk davasının sözleşmeye dayanabileceği yönünde bkz. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 152.

⁴⁶⁰ Akdağ Güney, **Eşitlik**, s. 125; AKDAĞ GÜNEY Necla, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, Ankara, 2016, s. 183; Yağmur, s. 74.

sağlamamaktadır. Bu ifade ve ilgili fıkrada geçen “sadece” ifadesi birlikte değerlendirildiğinde, kanun koyucunun bilgi verilmesinden kaçınacak hâlleri temelde⁴⁶¹ bu iki durumla sınırlama arzusunda olduğu anlaşılmaktadır⁴⁶².

Kanaatimizce kanun koyucu, TTK madde 437/3 kapsamında şirket menfaatinin önceliklendirilmesini tercih etmiştir. Dolayısıyla, bilginin açıklanmasının şirket menfaatlerinin zarar görme riski doğurduğu noktada, bilgi artık verilmeyecektir. Buna karşılık özel denetim raporuyla ilgili TTK madde 442’de ise, farklı bir yaklaşım hâkimdir. Çünkü eğer özel denetimin amacı ve konusu açısından zorunlu ise, şirket sırları veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamındaki bilgi açıklanabilecektir. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken nokta, TTK madde 442 kapsamında hangi bilgilerin özel denetimin amacı ve konusu yönünden zorunlu olduğuna ve dolayısıyla açıklanıp açıklanmayacağına ilişkin nihai takdir yetkisinin – şirket veya pay sahiplerinden tamamen bağımsız olan – hâkime ait olduğudur. Üçüncü bölümde açıklamalarda bulunurken bu konuya da değineceğiz⁴⁶³.

cc. Şirket Menfaatlerinin Zarara Uğraması ve Talebin Reddine İlişkin Ölçütler

TTK madde 437/3’ün gerekçesinde şirket menfaatlerinin zarara uğraması ile ilgili şu şekilde bir açıklama yapılmıştır: “*şirket menfaatlerinin zarara uğraması, şirket işletmesinin, bağlı şirketlerinin, müşteriler çevresinin, dağıtım kanallarının ve ilişkilerinin vs.’nin kayba uğraması veya bu nitelikte pek de uzak olmayan bir tehlikenin varlığı demektir. Zarar ile sadece malvarlığı zararı kastedilmemiştir*”⁴⁶⁴.

⁴⁶¹ Düzenlemenin katı bir yoruma tabi tutulması durumunda bu iki durum dışında pay sahibinin bilgi alma talebinin reddedilemeyeceği; ancak haklı bir gerekçeye dayanan durumların da değerlendirilmesi gerektiği ve bu anlamda TTK madde 437/5’te yer verilen “haksız” ifadesinin önemli olduğuna ilişkin ayrıca bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler II**, s. 507.

⁴⁶² Benzer şekilde, limited şirketler yönünden TTK madde 614/2 kapsamında da temin edilen bilginin şirket ortağı tarafından şirketin zararına kullanılmasına ilişkin bir tehlikenin mevcut olması durumunda müdürlerin bilgi alınmasını “engelleyebileceğinden” bahsedilmektedir. Öğretide *Mineliler* de bu ifadeyi şu şekilde değerlendirmektedir: “*her ne kadar TTK’nın ifadesinde, müdürlerin bilgi almayı ve incelemeyi engelleyebilecekleri düzenlense de kaçınma nedenlerinin varlığı halinde müdürler takdir yetkisine sahip değildir; şartların varlığı halinde bilgi alma talebini ve incelemeyi reddetmek zorundadırlar. Nitekim müdürler, şirketin zarar görmesini engellemekle yükümlü olup bu hususta şirkete karşı sorumludurlar*” (Mineliler, s. 18). Benzer bir değerlendirme için ayrıca bkz. Can, **Bilgi Alma**, s. 112-113; Bingöl, s. 943.

⁴⁶³ İlgili bölüm için bkz. Üçüncü Bölüm, II.

⁴⁶⁴ TTK madde 437/3 gerekçesi. Öğretide *Sulu*, şirket menfaati ve şirket menfaatinin zarara uğramasının maddede sayılanlardan ibaret olmadığını belirtmektedir (Sulu, **Menfaat**, s. 59).

Buradan hareketle, bilgi alma talebinin geri çevrilebilmesi için şirket menfaatlerinin zarar görecektir olması zorunlu olmayıp şirket menfaatlerinin zarar görme tehlikesi bulunması da yeterli kabul edilmektedir⁴⁶⁵. Ne var ki şirket menfaatinin tehlikeye düşeceğinin somut olarak sunulması ve tehlikenin kuvvetle muhtemel olduğunun kanıtlanması gerekmektedir⁴⁶⁶. Zararın malvarlığına yönelik olması zorunlu değildir⁴⁶⁷. Bu kapsamda, zararın paraya ilişkin olması da gerekmemektedir. Objektif değerlendirmeye göre bilginin verilmesi durumunda şirketin devam eden iş görüşmeleri bozulacak, şirket müşteri kaybedecek veya şirkete kredi temin edilemeyecekse de zarar veya zarar tehlikesi gündeme gelebilir⁴⁶⁸. Bunun yanında kanaatimizce, şirketin tedarikçileriyle ilişkilerinin bozulacak olması, bir ihalenin kaybedilecek olması veya rakiplere karşı üstünlüğün kaybedilecek olması gibi hususlar da zarar veya zarar tehlikesinin mevcudiyetine örnek gösterilebilir.

Zarar ve zarar tehlikesine ilişkin tespitler objektif olarak ticari teamüller üzerinden yapılmalıdır. Bilgi alma talebinin şirket menfaatlerini zarara uğratabileceği makul bir tacir tarafından öngörülebilecekse, bilgi alma talebinin reddedilmesi haklı sayılacaktır⁴⁶⁹. Bu konu ile bağlantılı olarak öğretide *Pulaşlı*'nın bilgi alma isteminin reddi için ölçütü şu şekildedir: *“talep edilen bilgiler verildiğinde, şirketle rekabet edecek temsilcinin o an genel kurulda bulunduğu ve hiçbir sadakat yükümü altında da olmadığı düşünülmeli ve istenilen bilginin, rakibin, şirketin yaptığı resmi açıklamalardan, gazete haberlerinden, analiz raporlarından ve kişisel araştırmalardan oluşturduğu bütüne ilişkin resmin (puzzle'nin) sadece eksik bir parçasını teşkil ettiği ve bunun zamansız açıklanmasının da, şirketin rekabet gücüne gerçekten zarar verebileceği veya tehlikeye girebileceği kabul edilebiliyorsa, bilgi alma istemi reddedilmelidir”*⁴⁷⁰.

⁴⁶⁵ Sümer, s. 269; Bulut, s. 44; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91; Ünal, s. 287.

⁴⁶⁶ Durgut/Kaplan, s. 140; Kandemir, s. 98; Atalay, s. 59-60.

⁴⁶⁷ TTK madde 437/3 gerekçesi. Gerekçede geçen “zarar ile malvarlığı zararı kastedilmemiştir” ifadesine yönelik olarak öğretide, bilgi alma talebine ilişkin yanıtın şirketin resmi merciler tarafından soruşturma geçirmesine neden olacak olması örnek olarak gösterilmektedir (Sümer, s. 266-267). Ünal, maddi olarak hesaplanamayan zararların da kapsandığı görüşündedir (Ünal, s. 287).

⁴⁶⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269.

⁴⁶⁹ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91-92; Ünal, s. 287. Benzer şekilde değerlendirmelerin orta zekâda basiretli bir tacir gibi yapılması gerektiği yönünde bkz. Sümer, s. 258; Bulut, s. 44.

⁴⁷⁰ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2285. Genel kurulda yapılan açıklamaların kamuya açıklanmış sayılacağı yönünde ayrıca bkz. Sümer, s. 254; Dolu, s. 144; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.

Bu noktada, şirket menfaatinin zarar görme tehlikesi bulunup bulunmadığı tespit edilirken somut olayın şartları, şirket yapısı, şirket büyüklüğü ve pay sahibinin özellikleri üzerinden değerlendirme yapılacaktır⁴⁷¹.

Bilgi alma taleplerinin, şirket sırrı veya korunması gereken şirket menfaatleri sebebiyle reddedilmesi açık şekilde ve gerekçeli olmalıdır⁴⁷². Hiçbir gerekçe ileri sürmeksizin sadece bilgi alma talebine konu bilginin şirket sırrı olduğu veya ifşa edilmesi durumunda korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin zedeleneyeceği belirterek talep reddedilememelidir⁴⁷³. Aksi durumda bilgi alma hakkının sınırları, neredeyse bilgi alma hakkını işlevsiz kılacak bir mertebeye erişmiş olur. Bu durumda sadece sınırlara dayanılarak, aslında reddedilmemesi gereken talepler de keyfi şekilde redde tabi tutulabilir⁴⁷⁴. Bu gereklilik, en çok pay sahibinin açacağı bilgi alma davası yönünden önem taşımaktadır. Belki pay sahibi reddin gerekçesini makul görerek dava açmaktan vazgeçecektir ya da dava açacaksa da hangi hususların ispata konu olacağını öğrenecektir⁴⁷⁵. Bilgi alma talebinin reddine ilişkin gerekçeler, aynı zamanda somut ve inandırıcı olmalıdır⁴⁷⁶. Öğretide, bilgi alma talebinin reddedildiği hususunun pay sahibi tarafından genel kurul tutanağına işletilmesinin istenmesinin de yerinde olacağı belirtilmektedir⁴⁷⁷.

⁴⁷¹ Ünal, s. 286; Öztekin, s. 320-321. Gürbüz Usluel, s. 171; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269.

⁴⁷² Dolu, s. 146. Öğretide Ünal, şirket işlerinin aksayacak olması, kamuoyunun eleştirilerine maruz kalınacak olması veya maddi zarara sebebiyet verilmesi gibi hususların bilgi alma talebinin reddine gerekçe olabileceğini değerlendirirken; genel olarak şirket imajının negatif yönde etkileneyeceği gibi soyut gerekçelerle bilgi alma talebinin reddedilemeyeceği görüşündedir (Ünal, s. 274). Aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 269. Akbay da, şirket imajı ve payların değeri gerekçe gösterilerek bilgi alma talebinin reddedilemeyeceğini belirtmektedir. Yazar ayrıca, nispi sırların her şirket özelinde değişiklik gösterebileceği ve bu sebeple başka şirketlerin uygulamalarına dayanan gerekçelerin de yeterli olmayacağı kanaatinde (Akbay, s. 415). Limited şirketler yönünden konuyu değerlendirirken şirket imajının zarara uğrayacak olmasını da zarar kapsamına sokan görüş için bkz. Bilge, **Bilgi Alma**, s. 445.

⁴⁷³ Bu hususta bkz. Antalya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/748 K. 2022/531 T. 01.07.2022 (Lexpera).

⁴⁷⁴ ETTK döneminde Tekinalp, benzer bir çekinceyi şu şekilde ifade etmektedir: “yönetim kurulu ortaklık menfaati kalkını arkasına sığınarak, haklı istekleri de red yoluna gidebilir” (Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 19). Bu noktada, yönetim kurulunun her zaman pay sahibini bilgilendirmekte hevesli olmadığını da vurgulamakta fayda var. Bu bağlamda Akbay, yönetim kurulunun anonim şirkette bilginin merkezi olduğunu ve bu durumun, yönetim kurulunun anonim şirketin işleyişine hâkim olmasını ve anonim şirkette “asıl güç merkezi” olmasını sağladığını belirtmektedir. Yazara göre, yönetim kurulunun bu avantajı zedelemek istememesi ve sadakat yükümlülüklerinin sır saklama yükümlülüğünü de içermesi, yönetim kurulu üyelerinin pay sahipleriyle bilgi paylaşırken tereddüt etmelerine sebep olmaktadır (Akbay, s. 45).

⁴⁷⁵ Akbay, s. 417. Ancak yazar, yasal düzenlemede gerekçelendirmeye ilişkin bir gereklilik bulunmadığından, reddin gerekçesiz olmasının doğrudan davanın kabulüne sebebiyet vermeyeceğini de eklemektedir.

⁴⁷⁶ Dolu, s. 146.

⁴⁷⁷ Bulut, s. 44; Ünal, s. 271; Yazara göre, bilgi alma talebinin haklı bir sebep olmaksızın reddedilmesine dayalı olarak mahkemeye yapılan başvuruda, genel kurul toplantı tutanağı ispat kolaylığı yaratacaktır. Aynı yönde bkz. Atalay, s. 60.

Görüleceği üzere, bilgi alma talebinin ne zaman reddedilebileceğine ilişkin kesin ölçütler bulunmamaktadır. Öğretide *Pulaşlı* da, yukarıda açıkladıklarımıza benzer şekilde, İsviçre öğretisinden hareketle, bilgi alma taleplerinin reddedilmesine ilişkin kesin ve sınırlayıcı olmayacak şekilde şu ölçütleri sıralamıştır: (i) “*bilgi vermekten kaçınma sadece, şirket menfaatinin bulunduğu durumda caizdir, yani ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatinin mevcut olması halinde, pay sahibinin bilgi talebi reddedilebilir*”, (ii) “*bilgi verilmesinin sınırını, özellikle şirketin ekonomik ve hukuki yapısı ile bilgi alma talebinde bulunma anı etkiler. Örneğin, anonim ortaklığın yapısı ve büyüklüğü, ortak sayısının çok olup olmaması, faaliyet alanı, bilgi almanın talep edildiği an ve sorunun perde arkasındaki düşünce veya planı, talebin farklı değerlendirilmesini gerektirebilir*”, (iii) “*sır saklamaya ilişkin menfaat, şirket açısından açık ve somut biçimde, haklı ve maddi temellere dayanmalıdır*”, (iv) “*bilgi vermekten kaçınmanın gerekçesi mutlaka açıklanmalıdır*”, (v) “*bilgi verilmek suretiyle şirket asla zarara uğratılamaz; şüpheli hallerde bilgi talebi reddedilmelidir*”, (vi) “*bilgi vermekten kaçınma hakkı, şirket yönetimine asla gerçek olmayan şeyi söyleme hakkını vermez*”⁴⁷⁸.

2. Talebin Reddine İlişkin Takdir Yetkisi

Madde lafzı incelendiğinde, bilgi alma talebinin maddedeki sınırlar kapsamında reddedilip reddedilmeyeceği hususunda takdir yetkisinin kime ait olacağı hususunun düzenlenmediği görülmektedir. Öğretide, bu değerlendirmenin hem yönetim kurulu hem de denetçiler tarafından yapılacağını düşünenler olduğu gibi⁴⁷⁹, bu değerlendirmenin yönetim kurulu tarafından yapılması gerektiği⁴⁸⁰ fikrinde olan yazarlar da mevcuttur. Öğretideki görüşler incelendiğinde, bu görüşlerin bazılarının hem şirket sırrı hem de korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tespiti yönünden ileri sürüldüğü, bazılarının ise sadece korunması gereken diğer şirket menfaatleri yönünden ileri sürüldüğü görülmektedir. Kanaatimizce her iki kavramın da temeli şirket menfaati olduğundan, konunun farklı başlıklar altında değerlendirilmesi karışıklık yaratabilecektir. Dolayısıyla, bu konuyu tek başlık altında değerlendirmeyi uygun görüyoruz.

⁴⁷⁸ Pulaşlı, *Şerh*, s. 2301.

⁴⁷⁹ Dolu, s. 145; Karasu, *Bilgi Alma*, s. 91; Bulut, s. 44; Sümer, s. 267. Yazar, eserinin bir başka bölümünde, şirket sırrı veya korunması gereken şirket menfaatlerinin tespiti açısından sadece yönetim kurulunu yetkili gördüğünü de belirtmektedir (Sümer, s. 258).

⁴⁸⁰ Sümer, s. 258; Kandemir, s. 95; Akbay, s. 268; Ulusoy/Ulusoy, s. 58.

Kanaatimizce, bilgi verilmesinin şirket sırlarının açıklanması veya diğer korunması gereken şirket menfaatlerinin tehlikeye düşmesi kapsamında kalıp kalmadığı hususundaki değerlendirme, yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda, bir pay sahibine genel kurul dışında verilen bilginin talep halinde diğer pay sahibine de sağlanacağına ilişkin TTK madde 437/2 düzenlemesinde yer alan, “*bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz*” ifadesi de, bu değerlendirmenin yönetim kurulu tarafından yapılmasının arzu edildiğinin göstergesidir. Zaten derinlemesine bir değerlendirme yapıldığında, TTK madde 374⁴⁸¹ uyarınca şirketin yönetimi ile görevlendirilen ve bu çerçevede şirketin işlerine hâkim olan yönetim kurulunun şirket menfaatlerine ilişkin bir değerlendirmeyi daha sağlıklı bir şekilde yapacağı da ortadadır⁴⁸².

Ayrıca, özen ve bağlılık yükümlülüğü başlıklı TTK madde 369 kapsamında yönetim kurulu üyelerinin “*şirket menfaatlerini dürüstlük kurallarına uygun gözetmek yükümlülüğü*” bulunmaktadır⁴⁸³. Bu yükümlülük, şirket sırlarının açıklanmamasını da kapsamaktadır⁴⁸⁴. Dolayısıyla, her ne kadar bilgi alma talebinin karşılanması yönetim kurulu için bir yükümlülük olarak öngörülse de, yasal sınırların mevcudiyeti halinde bilgi alma talebinin reddedilmesi de yönetim kuruluna yüklenmiş bir yükümlülüktür⁴⁸⁵. Eğer bilgi alma talebi sınırlar kapsamında ise, yönetim kurulu bilgi alma talebini reddetmekle yükümlüdür. Aksi durumda, yönetim kurulu özen ve bağlılık yükümünü ihlal etmiş olur⁴⁸⁶. Bu doğrultuda, normalde yasal sınırlar

⁴⁸¹ TTK madde 374: “Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir”.

⁴⁸² Aytaç, **Sır Saklama**, s. 202, dn. 90. Yazar, bazı şirket esas sözleşmelerine denetçilerin yanıt verirken yönetim kurulu tarafından saptanan ilkelere uygun olarak ve birtakım sorulara ancak yönetim kurulunun onayı sonrası açıklamada bulunabileceklerine ilişkin hüküm eklendiğini de belirtmektedir. Ne var ki yazar, bu uygulamanın genişletilmesini bilgi alma hakkına zarar verebilecek nitelikte bulmuştur.

⁴⁸³ Böyle bir yükümlülük olmasaydı da kanaatimizce çoğu durumda, şirket ile yönetim kurulu arasındaki hukuki ilişki gereği yönetim kurulunun şirket menfaatlerini gözetmekle yükümlü olacağı sonucuna varılabilirdi. Zira her ne kadar şirket ile yönetim kurulu arasındaki ilişkinin mahiyeti hususunda farklı görüşler mevcut olsa da (söz konusu görüşler için bkz. Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 276-291), söz konusu ilişkinin mahiyetinin tespitinde çoğunlukla vekâlet veya hizmet sözleşmesinden destek alınacağı görülmektedir. TBK kapsamında her iki sözleşme için öngörülen hükümler değerlendirildiğinde ise, sadakat ve bağlılık yükümlülüğünün her iki sözleşme açısından da mevcut olduğu görülmektedir. Buradan hareketle de çoğu durumda, yönetim kurulu üyelerinin gerçekleştirdikleri iş ve işlemlerde şirket menfaatlerini gözetmekle yükümlü oldukları sonucuna varılabilir.

⁴⁸⁴ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 206; Kayıhan, s. 220; Kalender, s. 89; Kortunay, s. 206; Dolu, s. 141; Akbay, s. 255. Yönetim kurulu üyelerinin ayrıca, akdi olarak da susma yükümlülükleri bulunduğuyla ilişkin bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Cengiz, s. 15; Alışkan, s. 39.

⁴⁸⁵ Sümer, s. 256.

⁴⁸⁶ Dolu, s. 141.

çerçevesinde reddedilmesi gereken bir bilgi alma talebinin karşılanması, yönetim kurulunun sorumluluğunu doğurur⁴⁸⁷.

Diğer bilgi verme görevlisi olan denetçilere yöneltilecek soruların kapsamı ise zaten denetimin yapılma şekli ve sonuçları ile sınırlı tutulmuştur. Kanaatimizce, bu kapsamda bir soruya verilecek yanıtın şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında olması düşük ihtimaldir. Bunun yanında, denetçilerin arada kaldıkları hususlar yönünden herhangi bir yanıt vermeden evvel yönetim kuruluna danışmaları uygun olur. Bu noktada, denetçilerin de TTK madde 404 bağlamında sır saklama yükümlülüğü altında olduklarını hatırlatmak gerekir⁴⁸⁸.

Bu konuda öğretilerdeki bir görüşe ilişkin de açıklama yapma gereği duyuyoruz. Bu görüşe göre, nisbi sırların açıklanıp açıklanmayacağı hususundaki takdir yetkisi genel kurula aittir⁴⁸⁹. Ancak kanaatimizce bu görüş isabetli değildir. Zira öncelikle, genel kurulu oluşturan kişiler pay sahipleridir ve şirketin yönetiminden uzak olan pay sahiplerinin bir bilginin şirket sırrı veya korunması gereken şirket menfaatleri kapsamında kalıp kalmadığını takdir edebilecek bilgileri bulunmamaktadır. Ayrıca, pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığından, böyle bir değerlendirmeyi de şirket menfaatlerini gözeterek yapamayacakları göz önünde tutulmalıdır. Bunun yanında, bu yetkinin genel kurula tanınması adeta bilgiyi isteyen taraf ile bilgiyi veren tarafı aynı konuma çekmektir. Bu tür bir yaklaşım ise, bilgi alma hakkının amacıyla bağdaşmaz⁴⁹⁰. Bu minvalde, genel kurulun onayıyla bir bilginin paylaşıldığı senaryoda, genel kurul tarafından verilen onayın yönetim kurulunun sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı görüşündeyiz. Şöyle ki, genel kurul pay sahibine bir bilginin verilmesini onaylasa dahi, yönetim kurulu sınırlar yönünden yine de değerlendirme yapmalı ve gerekiyorsa ilgili bilgiyi pay sahibine vermemelidir⁴⁹¹. Genel kurul

⁴⁸⁷ Atakan, s. 83; Sümer, s. 256; Dolu, s. 141; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 347-348.

⁴⁸⁸ Denetçinin sorumluluğuna ilişkin TTK madde 554'te de ayrı ve genel bir hüküm bulunmaktadır. Ne var ki öğretilerde, her iki maddenin de gerekçesine atıf yapılarak, denetçinin sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda özel hüküm niteliğinde olan TTK madde 404'ün öncelikle uygulanacağı kabul edilmektedir (Dolu, s. 143). Bu bakımdan denetçiler de bilgi alma taleplerini karşılarken sır saklama yükümlülüklerine uygun hareket etmekte yükümlüdür (Dolu, s. 143). Denetçilerin akdi olarak da susma yükümlülükleri bulunduğuna ilişkin bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Alışkan, s. 39.

⁴⁸⁹ Şenocak/Seyman, s. 2488; Bulut, s. 41. Yazar eserinin bir başka bölümünde, takdir yetkisi yönünden yönetim kurulu ve denetçilere de referans vermektedir (Bulut, s. 44). ETTK döneminde aynı yönde bkz. Aytaç, **İbra**, s. 80; Ocak, s. 732.

⁴⁹⁰ Öğretilerde *Ulusoy* bu durumu, “genel kurulu kendi davasının hâkimi kılmak” şeklinde yorumlamaktadır (Ulusoy/Ulusoy, s. 58). Benzer bir değerlendirme için bkz. Sümer, s. 258.

⁴⁹¹ Benzer bir görüş için bkz. Gürbüz Usluel, s. 174. Yönetim kurulunun sorumluluğunun genel kurula karşı olmadığı ve bu sebeple genel kurulun yetkisine tabi işlerde dahi şirket menfaatlerini ihlal

onayıyla bir pay sahibine verilecek bilgi şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalıyorsa ve yönetim kurulu genel kurulun onayına dayanarak bu bilgiyi pay sahibiyle paylaşırsa, yönetim kurulu bu bilginin ifşası sebebiyle yine sorumlu olmaya devam edecektir.

Genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri bakımından, talep edilen bilginin bilgi alma hakkı sınırları içerisinde kalıp kalmadığına ilişkin değerlendirmeyi kanaatimizce yönetim kurulu yapacaktır. Ancak, genel kurul toplantısında yapılacak bilgilendirmeler bakımından, toplantıda hazır bulunan üye(ler) tarafından da bu değerlendirme yapılabilir⁴⁹². Öğretide *Akbay*, toplantıya sadece bir üyenin katılması ve bu üyenin paylaştığı bilginin şirket menfaatlerine zarar verebilecek nitelikte olması durumunda kimlerin sorumluluğuna gidilebileceği hususun ise ayrıca tartışılması gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, sadece genel kurul toplantısına katılan ve bilgiyi paylaşan yönetim kurulu üyesini sorumlu tutmak, genel kurula ilgi göstermeyip katılmayan diğer yönetim kurulu üyeleri avantajına sonuç doğuracaktır. Bu kapsamda, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantılarına katılım göstermesi özen yükümlülükleri gereğidir⁴⁹³. Ancak kanaatimizce, bu risk de dikkate alınarak toplantıya katılım sağlayacak üye ve üyelerin buna uygun şekilde belirlenmesi gerekir.

3. Sınırın Sınırı

TTK madde 437/2 uyarınca, pay sahiplerinden birine pay sahibi olması sebebiyle genel kurul dışında bilgi verilmişse, diğer pay sahibi de talepte bulunması hâlinde aynı bilgiyi, gündemle ilgisi bulunmasa da, aynı kapsam ve detayda alabilecektir⁴⁹⁴. Ancak kanun koyucu bu düzenleme ile yetinmemiş ve ilgili fıkra ya bilgi alma hakkının sınırlarıyla ilgili de önemli bir ekleme yapma gereği duymuştur. Şöyle ki, bilgiyi almak için diğer bir pay sahibinin talepte bulunması durumunda, yönetim kurulu artık bu bilginin şirket sırrı veya diğer korunması gereken şirket menfaatleri kapsamına girdiği gerekçesiyle bilgi alma talebini reddedemeyecektir. Öğretide bu düzenleme, bilgi alma hakkının sınırının sınırı şeklinde

edebilecek kararların uygulanmasını engellemek için yetkilerini kullanması gerektiği yönünde ayrıca bkz. Helvacı/Çamurcu/Türkyılmaz, s. 315.

⁴⁹² Sümer, s. 258; Ulusoy/Ulusoy, s. 58.

⁴⁹³ Akbay, s. 152, dn. 585.

⁴⁹⁴ Düzenlemenin değerlendirmesi için ayrıca bkz. Birinci Bölüm, VI, C.

yorumlanmaktadır⁴⁹⁵. Bu durumda, bilginin ikinci defa açıklanmasının şirket zararını artıracığına yönelik bir savunma da ileri sürülemeyecektir⁴⁹⁶.

Bu düzenleme, ilgili bilgi pay sahibinin şirketteki yönetim kurulu üyeliği gibi başka bir görevi ile bağlantılı olarak veya pay sahibi ve şirket arasındaki bir sözleşmeye istinaden verilmişse uygulama alanı bulmayacaktır⁴⁹⁷. Ayrıca, genel kurul dışında bilgiyi temin eden kişinin bilgiyi temin ettiği zaman pay sahibi olması, diğer pay sahiplerinin sonradan bilgiyi talep edebilmeleri için yeterli sayılmaktadır. Diğer bir deyişle, pay sahipliği sıfatının bilginin verilmesi sonrasında kaybedilmesi, diğer pay sahiplerinin bilgiyi temin etmelerine engel değildir⁴⁹⁸.

Bu düzenlemenin uygulama alanı bulabilmesi için, ilgili bilginin genel kurul dışında yönetim kurulu veya yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmiş bir çalışan/danışman tarafından bilinçli şekilde sağlanması gerekir. Bu çerçevede, pay sahibinin hukuka uygun olmayan şekilde bilgi elde etmesi veya yetkilendirilmemiş bir kişi tarafından bilgi paylaşımında bulunulması durumunda bu düzenleme uygulama alanı bulmayacaktır⁴⁹⁹.

Son olarak, genel kurul dışında bilgi talep eden pay sahiplerine şirket sırrı veya ifşa edilmesi tehlike yaratabilecek nitelikteki diğer bilgileri verenler, yine sorumlu kalmaya devam edecektir. Bu kapsamda, yönetim kurulu üyeleri ve/veya şirket yöneticileri için sorumluluğa ilişkin hükümlerin uygulanması gündeme gelebilecek; bilgiyi temin eden diğer kişiler yönünden de genel hükümler uygulama alanı bulacaktır⁵⁰⁰.

⁴⁹⁵ Atalay, s. 58.

⁴⁹⁶ Ünal, s. 303-304; Bilgili/Gülbüz Gökberk, s. 208.

⁴⁹⁷ Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 22. Yazar ikinci ihtimal yönünden, pay sahibi sıfatı bulunmamış olsa pay sahibine ilgili bilgi verilmeyecekse, diğer pay sahiplerinin de talepte bulunulabileceği görüşündedir. Yazara göre, burada bilginin genel kurul dışında sağlanmasının pay sahipliğinden kaynaklandığına ilişkin bir karine mevcuttur. TTK madde 360 uyarınca temsil edilen pay sahiplerine genel kurul dışında sağlanan bilginin pay sahipliği sıfatına değil, yönetim kurulunda temsil edilme hakkına dayandığı ve bu çerçevede diğer pay sahiplerinin TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesi kapsamında aynı bilginin kendilerine verilmesini talep edemeyecekleri yönündeki görüş için ayrıca bkz. Özdin, **Temsil**, s. 41.

⁴⁹⁸ Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 22. Yazar aynı doğrultuda, genel kurul dışında bilgiyi alan kişinin o sırada pay sahibi olmayıp sonradan pay sahibi konumuna gelmesi durumunda bu düzenlemenin uygulama alanı bulmayacağı kanaatindedir. Yazar bu bağlamda, potansiyel pay sahibine verilen bilgileri örnek olarak göstermektedir (Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 22, dn 27).

⁴⁹⁹ Yanlı, **Bilgi Alma**, s. 23.

⁵⁰⁰ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 381; Ünal, s. 304.

B. TTK’da Düzenlenenler Dışındaki Sınırlar

1. Dürüstlük Kuralı – Hakkın Kötüye Kullanılması

TMK madde 2’de⁵⁰¹ düzenlenen dürüstlük kuralı, tüm hakların kullanılması açısından genel bir sınır teşkil etmektedir. İlgili maddenin ilk fıkrası dürüst davranma kuralına yönelik iken, ikinci fıkrası hakkın kötüye kullanılması yasağına ilişkindir⁵⁰². Bu minvalde, dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı için öğretide, “*bir madalyonun iki yüzü gibi birbirine bağlı*” oldukları ifade edilmektedir⁵⁰³.

Dürüstlük kuralı, “*bir kimseden, namuslu, dürüst ve makul bir insan olarak beklenen davranış*” şeklinde ifade edilebilir⁵⁰⁴. Bu doğrultuda, TMK madde 2/1 kapsamında genel bir davranış kuralı düzenlenmektedir⁵⁰⁵. Dürüstlük kuralına uygun kullanılmayan hak, kötüye kullanılmış demektir⁵⁰⁶. Bu minvalde, hak kullanımı tamamen serbest bir şekilde gerçekleştirilemeyecektir. Dürüstlük kuralı kapsamında haklar, öngörülme amaçlarına uyumlu olarak kullanılmalıdır. Aksi durum ise dürüstlük kuralı ile örtüşmez ve hakkın kötüye kullanılması gündeme gelir⁵⁰⁷.

Hakkın kötüye kullanılmasının temel yaptırımı, hakkın hukuki açıdan korunmayacak hale gelmesi ve hukuken hakkın sağladığı yetkilerin işlevsiz hale gelmesidir⁵⁰⁸. Bir hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığı her bir somut olayın şartları çerçevesinde değerlendirilerek takdir edilecektir⁵⁰⁹. Ancak öğretide, pratikte karşılaşılan olaylardan yola çıkılarak hazırlanan birtakım kıstaslar – kesin olmasa da – hakkın kötüye kullanılması açısından fikir verici niteliktedir. Bu kıstaslar (i) “*hakkın*

⁵⁰¹ TMK madde 2: “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz*”.

⁵⁰² ANTALYA Gökhan O./TOPUZ Murat, **Medeni Hukuk**, C.I, Editör: Gökhan Antalya, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 479.

⁵⁰³ OĞUZMAN Kemal M. /BARLAS Nami, **Medeni Hukuk**, 30. Bası, On İki levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 278. Dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması arasındaki ilişki yönünden fonksiyon teorisi için ayrıca bkz. Antalya/Topuz, s. 492.

⁵⁰⁴ Oğuzman/Barlas, s. 279.

⁵⁰⁵ Antalya/Topuz, s. 487.

⁵⁰⁶ Oğuzman/Barlas, s. 278. Bu durumda dürüstlük kuralına aykırılığın açık olması gerektiğine ilişkin bkz. Antalya/Topuz, s. 522.

⁵⁰⁷ Oğuzman/Barlas, s. 284.

⁵⁰⁸ Antalya/Topuz, s. 527.

⁵⁰⁹ Oğuzman/Barlas, s. 287.

*kullanılmasında meşru bir menfaat bulunmaması*⁵¹⁰, (ii) “*hakkın kullanılmasının hak sahibine sağlayacağı menfaat ile başkasına vereceği zarar arasında aşırı oransızlık bulunması*”⁵¹¹, (iii) “*kendi ahlaka aykırı davranışına dayanarak hak kullanılması*” ve (iv) “*uyandırılan güvene aykırı davranışta bulunulması*” şeklindedir⁵¹².

TMK madde 2’deki düzenleme, bilgi alma hakkının kullanımı yönünden de bir sınır olarak karşımıza çıkmaktadır⁵¹³. Bu çerçevede, bilgi alma hakkı da pay sahibi tarafından bilgi alma hakkının öngörülme amacı çerçevesinde kullanılmalıdır. Bu amaç, pay sahibinin aydınlanmasıdır⁵¹⁴. Bu amaca aykırı bir kullanım ise, hakkın kötüye kullanılması teşkil edebilecektir⁵¹⁵. Pay sahipleri tarafından yöneltilen bilgi alma talepleri sayı ve kapsam açısından hakkın kötüye kullanımı oluşturabilecek boyuta varmamalıdır⁵¹⁶.

Örnek olarak, genel kurulu işlevsizleştirmek amacıyla çok fazla soru yöneltilmesi⁵¹⁷, sürekli gereksiz soru sorarak genel kurula katılanların rahatsız edilmesi⁵¹⁸, şirketle rekabet edilebilmesi amacıyla soru yöneltilmesi⁵¹⁹, daha önce yanıtlanan soruların yeniden sorulması⁵²⁰, daha önce pay sahibinin incelemesine sunulan belgelerde yanıtları bulunan hususlara ilişkin soru sorulması⁵²¹, sır niteliğinde

⁵¹⁰ Bir kimse hakkını, haklı bir menfaat elde etmek için değil de karşı tarafa bir güçlük yaratmak veya ona zarar vermek amacıyla kullanıyorsa, hakkın kötüye kullanılması gündeme gelir (Oğuzman/Barlas, s. 291). Bu kapsamda, kişinin menfaati bulunmamasına veya önemsiz bir menfaati olmasına karşın hakkını eziyette bulunmak için kullanması da hakkın kötüye kullanılması teşkil edecektir (Antalya/Topuz, s. 532). Aynı doğrultuda, bir kimsenin alternatif bir imkânı olmasına rağmen hakkını birilerine zarar verecek şekilde kullanması da hakkın kötüye kullanılması anlamına gelebilir (Antalya/Topuz, s. 532; Oğuzman/Barlas, s. 294).

⁵¹¹ Prensip olarak haklar kullanılırken, hakkın kullanılması ile elde edilecek yarar ve karşı tarafın maruz kalacağı zararı karşılaştırma yükümlüğü bulunmamaktadır. Ancak, kişinin hakkı kullanması ile kazanacağı fayda karşı tarafın maruz kalacağı zarara kıyasla önemsiz olacaksa, hakkın kötüye kullanıldığı söylenebilir (Oğuzman/Barlas, s. 294). Benzer bir değerlendirme için bkz. Antalya/Topuz, s. 543.

⁵¹² Oğuzman/Barlas, s. 291 vd.

⁵¹³ Cengiz, s. 77; Atalay, s. 60; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 60; Kandemir, s. 100; Ünal, s. 288; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 270; Aytaç, **Sır Saklama**, s. 202; Topcan, s. 110; Çevik, s. 704.

⁵¹⁴ Uçar Bulut, s. 41; Cengiz, s. 18; Şenocak/Seyman, s. 2486; Dolu, s. 127.

⁵¹⁵ Dolu, s. 127-128.

⁵¹⁶ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler II**, s. 509.

⁵¹⁷ Ünal, s. 290. Hukuki incelemeye (due diligence) benzer sonuç elde etmek amacıyla soru sorulamayacağı yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61. Aynı yönde bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709 K. 2025/361 T. 14.05.2025 (Dejure).

⁵¹⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 271; Ocak, s. 732; Aytaç, **İbra**, s. 77; Bozkır, s. 105.

⁵¹⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 270; Dolu, s. 128.

⁵²⁰ Sümer, s. 256; Can, **Bilgi Alma**, s. 74.

⁵²¹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 271-272; Sümer, s. 256; Aytaç, **İbra**, s. 77. Öğretide *Karasu* bu örneği, sadakat yükümlülüğü ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesi kapsamında vermektedir. Ayrıca yazar bu çıkarımı, TTK madde 1524 kapsamında internet sitesinde yayımlanan belgeler yönünden de geçerli kabul etmektedir (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94-95).

olduğu aşikar olan soruların yöneltilmesi⁵²², herhangi bir amacı olmayan soru sorulması⁵²³, devamlı şekilde şirket işlerini engelleyici sorular yöneltmesi⁵²⁴, yönetimi huzursuz etmek amacıyla tahrik edecek sorular sorulması⁵²⁵, pay sahibinin yakın zamanda yönelttiği soruyu veya benzerini yeniden yöneltmesi⁵²⁶ ve şirketi zarara uğratmak amacıyla bilgi talep edilmesi⁵²⁷ durumlarında hakkın kötüye kullanılmasından bahsedilecektir⁵²⁸. Verilen örnekler dışında öğretide Akbay, İsviçre mahkemesi tarafından verilen bir kararda, yönetim kurulu üyesinin azlinin engellenebilmesi için baskı oluşturmak amacıyla bilgi alma hakkının kullanılmasının da hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirildiğine değinmiştir⁵²⁹. Ayrıca Kaya'ya göre, pay sahibi bilgi alma hakkını kullanıyormuş gibi görünerek hakaret ediyor, tehditte bulunuyor, sözlü sataşmada bulunuyor veya başka herhangi bir şekilde genel kurulu engelliyorsa da pay sahibine bilgi verilmeyecektir⁵³⁰. Bunlar dışında, İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından verilen 14.05.2025 tarihli kararda da hakkın kötüye kullanılması ile ilgili şu şekilde değerlendirme yapılmaktadır: *“pay sahibinin, talep ettiği bilgiyi almasında korunmaya değer güncel bir menfaatinin bulunmadığı ve talebin hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiği durumlarda bilgi vermekten kaçınılması haklı kabul edilmelidir. Zira bu durum MK m. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırı olup hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir. Soruların içerikleri özlü ve üslubu dürüstlük kuralına uygun olmalı, pay sahibinin iş elde etmek, paylarının satın alınmasını sağlamak, şantaj yapmak ve şirkete zarar amacına yönelik soruları MK m. 2 gibi TTK m. 437 ile de bağdaşmaz ve cevaplandırılmaz”*⁵³¹.

⁵²² Cengiz, s. 77.

⁵²³ Ünal, s. 290; Kalender, s. 195-196. Yazar, sadece kişisel ilginin giderilmesi amacıyla sorulan soruları da hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirmektedir. Gerçek bir ihtiyaca yönelik olmayan sorular yönünden de hakkın kötüye kullanılması durumunun söz konusu olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğine ve gereksiz bilgi alma taleplerinin hakkın kötüye kullanılması sayılacağına ilişkin ayrıca bkz. Baştuğ/Göksoy, s. 50. Herhangi bir ihtiyaç olmaksızın boş yere bilgi talep edilmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği yönünde ayrıca bkz. Bingöl, s. 948.

⁵²⁴ Can, **Bilgi Alma**, s. 121.

⁵²⁵ Kandemir, s. 100.

⁵²⁶ Ünal, s. 290.

⁵²⁷ Ünal, s. 289.

⁵²⁸ Aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olan pay sahiplerinin, pay sahibi sıfatıyla talep edemeyecekleri bilgileri yönetim kurulu üyesi sıfatıyla talep etmelerinin de hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirileceği yönünde ayrıca bkz. Kalender, s. 196; Kortunay, s. 332.

⁵²⁹ Akbay, s. 428, dn. 1534.

⁵³⁰ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 272. Benzer bir görüş için bkz. Ünal, s. 290. Bu bağlamda, başkaca tedbirler ile sonuç alınamazsa toplantıdan çıkarılma yaptırımının gündeme gelebileceği yönünde bkz. Aytaç, **İbra**, s. 77, dn. 46.

⁵³¹ İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709 K. 2025/361 T. 14.05.2025 (Dejure).

Pay sahiplerinin uzun zamandır bilgileri dahilinde olan bazı durumları sonradan sorgulamaları doğrudan TMK madde 2’ye aykırılık teşkil etmeyecek olup bilgi alma talebinin amacı sorgulanmalıdır⁵³². Keza, pay sahibi ve şirket arasında fazla sayıda uyuşmazlık bulunması da doğrudan bilgi alma hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyecektir⁵³³.

Öğretide hakkın kötüye kullanılması, bilgi alma hakkının “*subjektif sınırı*” olarak nitelendirilmektedir⁵³⁴. Bu kapsamda, hakkın kötüye kullanılması teşkil eden talepler karşılanmayacaktır⁵³⁵.

Somut olayda hakkın kötüye kullanıldığına ilişkin tespiti kimin yapacağı hususunda öğretide Ünal, bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılmasına bağlı olarak genel kurul, yönetim kurulu veya denetçileri işaret etmektedir⁵³⁶. Ancak kanaatimizce, buradaki değerlendirme yine yönetim kurulu tarafından yapılmalıdır. Ayrıca bir uyuşmazlık durumunda hâkim, hakkın kötüye kullanıldığına ilişkin bir savunma dosyada bulunmasa da, dosyadan böyle bir durum anlaşıldığı takdirde, bu durumu re’sen göz önünde bulunduracaktır. Ne var ki bu durumda hâkim, somut nitelikteki gerekçelerini de bildirmek zorundadır; keyfi şekilde değerlendirme yapamaz⁵³⁷.

Hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığının her somut olay özelinde ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğine değinmiştik. Bu kapsamda, bilgi alma hakkı yönünden de hakkın ne şekilde kullanıldığı, hakkın ne zaman kullanıldığı ve hakkın kullanım amacının değerlendirilmesi hakkın kötüye kullanımının tespit edilmesi yönünden önem arz edecektir⁵³⁸.

Öğretide Kaya, hakkın kötüye kullanıldığından bahsedilebilmesi için pay sahibinin şirkete zarar verme iradesinin belirgin olması gerektiğini ifade etmiştir⁵³⁹. İradenin belirgin olması ifadesi ne anlamda kullanılmakta bilememekle beraber, zarar

⁵³² Akbay, s. 431.

⁵³³ Demirkapı, s. 60.

⁵³⁴ Sümer, s. 264; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 255; Dolu, s. 127; Uçar Bulut, s. 35.

⁵³⁵ Ünal, s. 271.

⁵³⁶ Ünal, s. 290.

⁵³⁷ Oğuzman/Barlas, s. 344.

⁵³⁸ Uçar Bulut, s. 41; Şenocak/Seyman, s. 2486; Dolu, s. 128.

⁵³⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 271.

verme kastının mevcut olup olmaması hakkın kötüye kullanılması yönünden belirleyici değildir. Hatta, kişinin kusurlu olmasına da gerek yoktur⁵⁴⁰. Kanun maddesi sadece hakkın açıkça kötüye kullanılmasını aramaktadır⁵⁴¹.

Dürüstlük kuralı üzerinden bilgi alma hakkının sınırlarını tartışırken, öğretide dürüstlük kuralından kaynaklanan sadakat yükümlülüğü⁵⁴² ve yine dürüstlük kuralının tezahür şekillerinden biri olarak kabul edilen hakların sakınılarak kullanılması ilkesi⁵⁴³ ile ilgili de açıklama yapılmasını faydalı görüyoruz. Öğretide bu iki kavramın birlikte değerlendirildiği de görülmektedir⁵⁴⁴. Ancak biz, iki kavram arasındaki farklılıkları netleştirebilmek adına iki farklı başlık altında bu kavramları incelemeyi uygun görüyoruz.

a. Sadakat Yükümlülüğü⁵⁴⁵

Öğretide Nomer, sadakat kelimesinin anlamını, “*bir ilişkinin taraflarının birbirlerinin menfaatlerini gözetmesi, desteklemesi, bir araya gelme amacının gerçekleşmesi için gerektiğinde çaba sarf etmesi, amacı köstekleyici hareketlerden kaçınması*” şeklinde ifade etmektedir⁵⁴⁶. Sadakat yükümlülüğünün anonim şirketler yönünden en önemli sonucu, pay sahibinin haklarını kullanırken şirket ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini de gözeterek hareket etmesidir⁵⁴⁷. Öğretide bir görüşe göre, bilgi alma hakkının sınırlarından biri de pay sahibinin sadakat yükümlülüğüdür. Bu görüşü savunanlara göre, bilgi alma hakkı sadakat yükümlülüğüne aykırılık teşkil edecek şekilde kullanılamayacaktır⁵⁴⁸.

⁵⁴⁰ Oğuzman/Barlas, s. 289; Antalya/Topuz, s. 522.

⁵⁴¹ Antalya/Topuz, s. 522.

⁵⁴² Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 40; Akın, s. 13. Şirketler hukuku yönünden sadakat yükümlülüğünün dürüstlük kuralını da içeren üst bir kavram olduğu yönünde bkz. Sümer, s. 272 (Aynı yönde bkz. Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 44). Ancak yazar görüşünün devamında, sadakat yükümlülüğünün dürüstlük kuralının tezahür şekillerinden biri olduğuna da değinmiştir (Sümer, s. 275).

⁵⁴³ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 356; Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 45; Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 27; GÖRMEZ Onur/TURGUT Cemile, “**Principle of Restrained Exercise of Rights: Origins, Legal Basis and Applications in Civil Law and Company Law**”, Annales de la Faculte de Droit d’Istanbul, S. 76, 2025, s. 49; TEKİNALP Ünal, “**Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (I)**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 26, S. 2, 1979, s. 79. Yazar ilkeyi, “*hakların en az zarar verecek şekilde kullanılması ilkesi*” olarak adlandırmaktadır.

⁵⁴⁴ Sümer, s. 273 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94.

⁵⁴⁵ Sadakat yükümlülüğü için öğretide “*sadakat borcu*”, “*bağlılık yükümü*”, “*bağlılık yükü*”, “*bağlılık borcu*” ifadelerinin de kullanıldığına ilişkin bkz. Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 5.

⁵⁴⁶ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 5. Benzer bir tanım için bkz. KARASU Rauf, “**Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-I**”, Yaklaşım Dergisi, S. 148, 2005, s. 244.

⁵⁴⁷ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 29; Sümer, s. 274; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94.

⁵⁴⁸ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94; Bulut, s. 45; Sümer, s. 274.

Konuya ilişkin değerlendirme yapabilmek adına, söz konusu görüşler kapsamında sadakat yükümlülüğünün ne açıdan bilgi alma hakkının sınırını oluşturduğu hususunun ortaya konulması gerekir. Zira, özellikle bazı yazarlar bilgi alma hakkının sınırı olarak sadakat yükümlülüğünden bahsederken hakların sakınılarak kullanılması ilkesine ilişkin açıklamalar da yapmaktadır⁵⁴⁹. Ancak biz, hakların sakınılarak kullanılması ilkesini sadakat yükümlülüğünün altında bir kavram olarak değil, dürüstlük kuralının altında bir kavram olarak değerlendirdiğimizden aşağıda ayrıca inceleme gereği duyduk⁵⁵⁰. Her ne kadar sadakat yükümlülüğü ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesine ilişkin birlikte açıklama yapıldığından net bir ayırım ortaya koyulmasa da, anladığımız kadarıyla ilgili görüşler kapsamında bilgi alma hakkının sadakat yükümlülüğüne uygun kullanılması ile hakkın amaca uygun ve şirket ile diğer pay sahiplerinin haklarına zarar verilmeksizin kullanılması kastedilmektedir⁵⁵¹⁵⁵². Ancak kanaatimizce bu çekince, dürüstlük kuralı, hakkın kötüye kullanılması yasağı ve hakların sakınılarak kullanılması mekanizmaları ile önlenebilmekte olup bu çekincenin pay sahibinin anonim şirketlerde sadakat yükümlülüğü bulunduğu yaklaşımı ile bertaraf edilmesine gerek bulunmamaktadır.

Kaldı ki anonim şirket pay sahipleri yönünden TTK kapsamında sadakat yükümlülüğü öngörülmemiş olmasına rağmen, anonim şirket pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunup bulunmadığı öğretide uzun yıllardır tartışılan bir konu olmuştur.

Öğretide bazı görüşler, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunduğu sonucuna varmaktadır⁵⁵³. Bu kapsamda *Nomer*, anonim şirketlerde pay sahibinin sadakat

⁵⁴⁹ Bu yazarlar için bkz. Sümer, s. 275; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94 vd.

⁵⁵⁰ Özellikle anonim şirketlerde pay sahibinin sadakat yükümlülüğü olmadığı görüşü kabul edildiğinde, pay sahibinin şirkete zarar verici davranışlarının önüne geçebilecek bir araç olarak hakların sakınılarak kullanılması ilkesinin daha da önem kazanacağı yönünde bkz. Dolu, s. 139.

⁵⁵¹ Bulut, s. 45; Sümer, s. 275; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 93. *Sümer*, her ne kadar görüşünü açıklarken diğer pay sahiplerinin hakları yanında şirketin haklarını ayrıca belirtmemişse de, yazarın konuya yaklaşımından, hakkın şirkete de zarar verilmeksizin kullanılması gerektiğini düşündüğü çıkarımı yapılmaktadır. Bunun yanında, *Karasu*'nun da görüşünü açıklarken zararın “ölçüsüz” olmaması gerektiğine vurgu yaptığını belirtmek isteriz.

⁵⁵² Sadakat yükümlülüğünden hareketle, şirket sırlarının ihlalini teşkil edebilecek nitelikte soru sorulamayacağına ilişkin bir karar için ayrıca bkz. İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/169 K. 2019/519 T. 27.06.2019 (Lexpera).

⁵⁵³ *Nomer*, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 78; Akın, s. 144; Aker, s. 172 vd.; Sümer, s. 273; Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 40 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 92 vd.; SULU Muhammed, **Anonim Ortaklık Organlarının Kilitlenmesine İlişkin Sözleşmesel Düzen-Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri Bağlamında Bir İnceleme-**, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s.100 vd.; Çakır, s. 88; Savaş, s. 500 vd. Yazar, pay sahiplerinin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü üzerine değerlendirme yapmaktadır. Pay sahibinin şirkete karşı sadakat borcu altında olduğuna değinen bir diğer yazar için bkz. Tekil, s. 415.

yükümlülüğü konusunun tereddüt uyandırdığına değinmektedir. Yazara göre, bu tereddütler özünde, ETTK madde 405 (TTK madde 480) uyarınca anonim şirketlerde pay sahibinin şirkete karşı borcunun sermaye tutarının ödenmesi ile sınırlandırılmasına ve pay sahipleri arasında sadakat yükümlülüğüne esas teşkil edebilecek bir hukuki ilişki bulunmamasına dayanmaktadır⁵⁵⁴. İlk durum, pay sahibinin şirkete karşı olan sadakat yükümlülüğüne engel olarak gösterilirken; ikinci durum, pay sahibinin diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğüne engel olarak gösterilmektedir⁵⁵⁵. Yazar, söz konusu hususların gerçekten pay sahibinin sadakat yükümlülüğünü engelleyip engellemediğini değerlendirmiştir. Bu kapsamda yazara göre, anonim şirketlerde gerekli çoğunluğa sahip pay sahiplerinin, diğer pay sahiplerinin ekonomik geleceklerine ve pay sahipliği ile bağlantılı çıkarlarına etkide bulunma olanakları, anonim şirket pay sahiplerinin birbirlerine karşı tamamen üçüncü taraf şeklinde konumlanmadıklarının göstergesidir. Aynı doğrultuda yazara göre, pay sahipleri arasında hiçbir hukuki ilişkinin mevcut olmadığı yönündeki yaklaşım yerinde olmamakla beraber, bu hukuki ilişkinin hukuki dayanağını belirleyebilmek güçtür. Yazara göre, bu hukuki ilişkinin temeli pay sahipliği kavramına dayanmakta olup bu kavram kendi içerisinde sadece şirket ve pay sahipleri arasındaki ilişkileri değil, pay sahipleri arasındaki ilişkiler dâhil şirket bünyesindeki bütün ilişkileri içermektedir. Yazar bu hukuki ilişkiyi “*özel hukuki bağ*” olarak değerlendirmekte ve dayanağı da şirketin esas sözleşmesi olarak göstermektedir. Yazar, ETTK madde 405/1’in (TTK madde 480) pay sahibinin sadakat yükümlülüğüne mâni olmayıp anonim şirketlerde uygulama alanı bulan sınırlı sorumluluk ilkesinin bir yansıması olduğu kanaatinde. Bu çerçevede, ilgili madde pay sahibinin edim yükümlülüğünün çerçevesini çizmemekte; başlığı ile de paralel olarak sadece pay sahibinin sermaye borcuna ilişkin düzenleme getirmektedir⁵⁵⁶. Ayrıca yazar, anonim şirketler yönünden de uygulama alanı bulacak olan EBK madde 520 (TBK madde 620) gereği de anonim şirket pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunduğuna değinmektedir⁵⁵⁷. Yazar aynı zamanda, ETTK madde 363’te sadakat yükümlülüğünün bir yansıması olan sır saklama yükümlülüğünün öngörülmesi karşısında, pay sahibinin ETTK kapsamında sadakat

⁵⁵⁴ Şirket ile pay sahipleri arasında sadakat yükümlülüğüne dayanak olacak hukuki ilişki yönünden ise bir çekince bulunmadığı ve bu hukuki ilişkinin esas sözleşmeye dayandığı yönünde ayrıca bkz. Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 49.

⁵⁵⁵ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 31-32.

⁵⁵⁶ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 61-68.

⁵⁵⁷ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 38-39, dn. 160.

yükümlülüğüne karşı çıkıldığının ileri sürülemeyeceğini de eklemektedir⁵⁵⁸. Yazara göre, pay sahibi yönünden sadakat yükümlülüğü “*şirketin kaderini ve menfaatlerini veya diğer pay sahiplerinin haklı menfaatlerini etkileme imkanına sahip olduğu hallerde*” ortaya çıkacak olup⁵⁵⁹ taraflar arasında güven ilişkisinin bulunması bir gereklilik değildir⁵⁶⁰.

Akın, ETTK uyarınca şirket amacının gerçekleştirilememesinin bir infisah sebebi sayılmasından hareketle, anonim şirketler yönünden de *affectio societatis* unsurunun uygulama alanı bulacağını ve bu unsurun pay sahibinin şirkete yönelik sadakat yükümlülüğüne temel oluşturacağını belirtmektedir. Diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğü yönünden ise yazar, pay sahipleri arasında bir hukuki ilişkinin mevcut olmadığına ancak pay sahiplerinin bir “*ekonomik kader birliği*” içinde bulunduklarına ve aslında birbirleri yönünden üçüncü taraf pozisyonunda olmadıklarına değinmektedir. Yazara göre, pay sahipleri kanun veya sözleşmeden doğan yetkilerden yararlanarak diğer pay sahiplerinin şirket ile ilgili menfaatlerini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, bu kişiler arasında aynı şirkette pay sahibi olmaktan doğan ve ETTK madde 2’nin (TMK madde 2) uygulanmasına imkân tanıyan özel bir bağ bulunmaktadır. Ancak yazara göre, pay sahipliği kavramına ilişkin tartışmalar sebebiyle, bu kavram pay sahipleri arasındaki hukuki ilişki için bir dayanak noktası olamayacaktır. Pay sahipleri arasındaki sadakat yükümlülüğü “*asıl edim yükümünden bağımsız bir borç*” niteliğindedir. Yazar bu noktada, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme benzeri bir durumdan bahsetmektedir⁵⁶¹. Yazar aynı zamanda, ETTK madde 405’in (TTK madde 480) pay sahibinin sadakat yükümlülüğünü engellemeyeceğini de savunmaktadır. Yazara göre, ETTK madde 1474 kapsamında metne dâhil olan kenar başlığıyla birlikte değerlendirme yapıldığında, maddenin sermaye borcuna yönelik olarak düzenlendiği ve dolayısıyla madde kapsamında yasaklanan hususun, “*sermaye taahhüdü yükümlülüğü dışında sermaye niteliğinde başkaca bir ek ödeme yapma yükümlülüğü*” öngörülmesi olduğu anlaşılmaktadır. Sadakat yükümlülüğü ihlali durumunda ise ek sermaye ödemesinden değil, tazminattan bahsedilecektir. Yazar

⁵⁵⁸ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 70.

⁵⁵⁹ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 76. Yazar, sadece şirket bünyesinde etkide bulunma olanağına sahip pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunduğu çıkarımının yapılmaması gerektiğini; her pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunduğunu özellikle belirtmiştir (Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 77).

⁵⁶⁰ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 76.

⁵⁶¹ Akın, s. 139 vd.

ayrıca, ilgili madde kapsamında bağlı nama yazılı pay senedine sahip şirketlerde ikincil yükümlülükler öngörülebilmesi karşısında, maddenin sadakat yükümlülüğünün mevcut olmadığına dayanak olamayacağını da eklemektedir⁵⁶². Yazar, ETTK madde 363 düzenlemesini de sadakat yükümlülüğünün varlığına gerekçe göstermektedir⁵⁶³.

Karasu'ya göre, pay sahibinin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü TBK madde 620'ye dayanmaktadır. Ortak amaç unsuru tüm şirket türleri yönünden geçerlidir. TTK madde 126 uyarınca, TBK madde 620'ye benzer bir düzenlemenin TTK'da yer almaması önemli değildir. Pay sahipleri arasındaki sadakat yükümlülüğü ise, TMK 2 kapsamında dürüstlük kuralına dayanmaktadır. Sadakat yükümlülüğünden bahsedebilmek için pay sahipleri arasında güvene dayalı bir ilişki bulunması gerekmemekte olup bir tarafın diğer tarafın menfaatinin etkileyebilmesi olanağı yeterlidir. Bu çıkarımdan hareketle, pay sahipleri arasında güven ilişkisinin öne çıkmadığı anonim şirketler yönünden de sadakat yükümlülüğü geçerlidir. Güven ilişkisi ise şirketin iç düzeniyle beraber, sadakat yükümlülüğünün içeriğini ve kapsamını belirlemektedir. Bu kapsamda, pay sahibi sayısının fazla olduğu ve pay sahipleri arasında güven ilişkisinin öne çıkmadığı anonim şirketlerde sadakat yükümlülüğü zayıf durumdadır⁵⁶⁴.

Öğretideki baskın görüşe göre ise, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunmamaktadır⁵⁶⁵. Bu görüşü destekleyenlerden *Ünal*, TTK kapsamında pay sahibinin sadakat yükümlülüğüne ilişkin bir düzenleme yapılmadığını, TTK madde 480/1 kapsamında da anonim şirketlerde geçerli tek borç ilkesi gereği pay sahibinin taahhüt ettiği sermaye bedelinin ödenmesi dışında şirkete karşı bir borcu olmadığını, ayrıca yine anonim şirketlerde geçerli olan anonimlik ilkesi ve pay devir serbestisi sebebiyle sadakat yükümlülüğünden bahsedilmesinin zor olduğunu, bu kapsamda pay

⁵⁶² Akın, s. 148 vd.

⁵⁶³ Akın, s. 152.

⁵⁶⁴ Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 40 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 93. Yazar, bilgi alma hakkını pay sahibinin şahsi menfaatlerini doğrudan ilgilendiren haklar arasında kabul etmekte ve bu haklar kullanılırken şirket menfaatinin üstün tutulması gerekliliği bulunmadığını savunmaktadır. Ancak yazara göre, pay sahibi bu haktan yararlanırken şirket ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmelidir. Sadakat borcu bu anlamda pay sahibinin hakkı kullanımını sınırlar. Pay sahibi, hakkı amacıyla örtüşecek şekilde kullanılmalı ve hakkı kullanırken şirketin/diğer pay sahiplerinin menfaatlerini orantısız şekilde zarara uğratmamalıdır. Yazar son olarak, pay sahibinin haklarını sakınarak kullanması gerekliliğine değinmektedir. Benzer bir görüş için bkz. Bulut, s. 45.

⁵⁶⁵ Bozkurt, s. 464-465; Çeker, s. 194; DAĞ Üner, **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması**, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1996, s. 22; Paşlı, **Kontrol**, s. 349-350; Okutan Nilsson, **Sözleşme**, s. 260; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2424; Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 54; Ünal, s. 296; Bahar Sayın, s. 135; Teoman, **Oydan Yoksunluk**, s. 12.

sahibinin haklarını şirkete ve diğer pay sahiplerine zarar verme amacı olmaksızın dürüstlük kuralına uygun kullanmasından bahsedilebileceğini belirtmektedir⁵⁶⁶.

Akdağ Güney'e göre de, pay sahiplerinden dürüst davranılmasını aşacak şekilde başkalarının menfaatlerini gözetmeleri beklenemez. Yazar, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığını belirtirken hem tek borç ilkesini düzenleyen TTK madde 480/1'e değinmekte hem de pay sahipleri ile şirket arasında veya pay sahipleri arasında bunun haricinde güven ilişkisi yaratacak şahsi bir ilişkinin mevcut olmamasını ileri sürmektedir⁵⁶⁷.

Pulaşlı, hem halka açık hem de bağlam öngörülmemiş anonim şirketlerde payın kolaylıkla el değiştirebildiğine değinmekte; kısa süreliğine de olsa şirkette pay sahibi olunmasının şirket ve diğer pay sahiplerine karşı sadakat bağı oluşturduğu iddiasının “inandırıcı ve gerçekçi olmadığını” savunmaktadır. Yazara göre, böyle bir yorum tek borç ilkesiyle de bağdaşmayacaktır⁵⁶⁸.

Bunun yanında öğretide, pay sahibinin dürüstlük kuralının çizdiği kapsamı aşan derecede sadakat yükümlülüğü bulunmadığı görüşünde olan yazarlar da mevcuttur⁵⁶⁹. Kanaatimizce bu grup yazarların sadakat yükümlülüğünü reddeden yazarlardan farkı,

⁵⁶⁶ Ünal, s. 296.

⁵⁶⁷ Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 54.

⁵⁶⁸ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2424. Yazar, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.10.2020 tarihli E. 2017/2345 K. 2020/739 (Dejure) sayılı kararı üzerinden de değerlendirme yapmaktadır. İlgili kararda, gayrimenkul değerlendirme şirketi olarak faaliyet gösteren şirketin pay sahibinden özel bir bankaya verilmek üzere talep edilen imza beyannamesinin verilmemesi sebebiyle ilgili bankanın şirketle çalışmayı durdurmasına bağlı zararlardan pay sahibinin sorumluluğu tartışılmaktadır. Söz konusu kararı değerlendiren yazar, özel bir faaliyet alanı bulunan anonim şirketin pay sahibine ilişkin özel bir sadakat yükümlülüğü bulunduğunu; ancak bu yaklaşımın, diğer faaliyet konularında iştigal eden şirketlerin pay sahipleri yönünden tartışmalı olan sadakat yükümlülüğü ile aynı olmadığını belirtmektedir (Pulaşlı, **Şerh**, s. 2429).

⁵⁶⁹ Üçışık/Çelik, s. 427; ALTAY Sıtkı Anlam, **Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 631(*Ortak Girişim*); Hamamcıoğlu, **Tek Borç Gelişme**, s. 137; Şahin, s. 205; YANLI Veliye, **Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklarına Karşı Sorumlu Kılınması**, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000, s. 232 vd. Yazar, pay sahiplerinin birbirlerine yönelik sadakat yükümlülüğü altında olmadıklarını belirttikten sonra, pay sahiplerinin dürüstlük kuralını aşacak şekilde bir sadakat borcu bulunmadığını ve kendi menfaatlerini gerçekleştirebilmek adına şirket menfaatlerine zarar vermelerine izin verilmediğini vurgulamaktadır. *Ansay* da, sadece ETMK madde 2 (TMK madde 2) kapsamında bir sadakat borcundan bahsedilebileceği görüşündedir (*Ansay*, s. 227). Ancak yazar eserin başka bir bölümünde, sadakat borcu yönünden halka kapalı şirketlerin diğerlerinden ayrı konumlandırılabilirliğini de belirtmiştir (*Ansay*, s. 13). Pay sahibinin şirkete ve diğer pay sahiplerine yönelik hakların sakınılarak kullanılması prensibi çerçevesinde sadakat yükümlülüğü bulunduğu yönünde ayrıca bkz. ÖZCANLI Fatma Beril, **Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 26.

bu grup yazarların dürüstlük kuralı kapsamındaki sadakat yükümlülüğüne dikkat çekmeleridir. Bu açıdan, ortaya çıkan sonuç yönünden sadakat yükümlülüğünü tamamen reddeden yazarlar ile uyumlu görüş bildirdiklerini söylemek çok yanlış olmayacaktır. Çünkü dürüstlük kuralı, pay sahiplerine ek bir yükümlülük getirmemekte ve herkesçe uyulması gereken genel bir davranış kuralını ifade etmektedir⁵⁷⁰.

Bu görüşte olan yazarlardan *Altay*'a göre, pay sahibinin dürüstlük kuralı tarafından çizilen çerçevede sadakat yükümlülüğü bulunmakta olup bu yan bir yükümlülük teşkil etmektedir. Pay sahibine dürüstlük kuralını aşacak bir sadakat yükümlülüğü yüklenemez. Aksi durumda ise, tek borç ilkesi göz ardı edilmiş ve *affectio societatis* unsuruna gerekenden fazla önem verilmiş olacaktır. Yazara göre, anonim şirketi kuranlar ve sonradan pay sahibi olarak eklenen kişiler arasında bir hukuki ilişki bulunmamaktadır. Ancak dürüstlük kuralı başkalarının zararına sebebiyet verecek davranışlardan kaçınmayı da kapsadığından, pay sahipleri de diğer pay sahiplerini zarara sokacak davranışlardan kaçınma borcu altındadır. Ayrıca *affectio societatis* unsuru sınırlı şekilde anonim şirketler yönünden geçerli olsa dahi, dürüstlük kuralının getirdiği koruma, *affectio societatis* unsuru için gereken güven ilişkisinin korunması için yeterlidir⁵⁷¹.

Paslı'ya göre sadakat yükümlülüğü, arada güven ilişkisinin bulunduğu ve tarafların birbirine nispeten sıkıca bir bağ ile bağlandıkları hukuki ilişkilerde söz konusu olabilecektir. Anonim şirket yapısında taraflar arasındaki yakınlık en asgari seviyede olup pay sahiplerinin sözleşmesel bir ilişki içerisinde bulunup bulunmadıkları dahi ihtilaflıdır. Dolayısıyla, pay sahiplerinin birbirlerine ve şirkete karşı sadakat yükümlülükleri bulunduğu kabul edilemez⁵⁷². Yazar aynı zamanda, *affectio societatis* unsurunun anonim şirketler yönünden şüpheli bir kavram olduğunu vurgulayarak, pay sahiplerinin ortak amaca ulaşılması için çalışma ve faaliyette bulunma yükümlülükleri bulunmadığını belirtmektedir. Bu kapsamda yazar, pay sahiplerinin dürüstlük kuralını aşan şekilde sadakat yükümlülükleri bulunmadığı

⁵⁷⁰ Hamamcıoğlu, **Tek Borç Gelişme**, s. 137.

⁵⁷¹ Altay, **Ortak Girişim**, s. 631 vd.

⁵⁷² Paslı, **Kontrol**, s. 349-350.

görüşündedir. Yazara göre, bir kişi birliği oluşturmanın yanında anonim şirketin sermayeye dayalı yapısı bu yükümlülüğün varlığına engeldir⁵⁷³.

Son olarak, anonim şirketin yapısı veya pay sahibinin konumu özelinde farklı değerlendirme yapılabileceği görüşünde olan yazarlar da bulunduğunu belirtmek gerekir⁵⁷⁴.

Bu konudaki görüşümüze gelecek olursak, öncelikle belirtmek gerekir ki TTK'da, limited şirket ortaklarının aksine, anonim şirket pay sahipleri yönünden öngörülmüş herhangi bir sadakat yükümlülüğü bulunmamaktadır. Kanaatimizce, kanun koyucunun bu ayrımı bilinçli bir tercihi yansıtmaktadır⁵⁷⁵. Hatta TTK madde 480/1 ile dayanağını bulan tek borç ilkesi uyarınca, *“kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarî değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez”*⁵⁷⁶. Söz konusu ilke uyarınca, pay sahibinin şirkete

⁵⁷³ Paslı, **Kontrol**, s. 349-350, dn. 20.

⁵⁷⁴ Bu kapsamda öğretide *Tekinalp*, halka kapalı, halka açık ve küçük nitelikteki anonim şirketlerin tümü yönünden pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığını belirtmekle beraber, aile anonim şirketleri gibi özellik gösteren anonim şirketler yönünden somut olayın şartlarına göre sadakat yükümlülüğünün söz konusu olabileceği görüşündedir (Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 383; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 106-107). *Even*, fazla pay sahibi bulunan anonim şirketler ile sayıca az pay sahibine sahip anonim şirketler yönünden bir ayrıma gitmekte olup ilk durumda hakiki anonim şirketin, ikinci durumda ise şekli anonim şirketin mevcut olduğu görüşündedir. Yazara göre, şekli anonim şirketlerde pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunmakta olup pay sahipleri şirket menfaatine aykırı davranışlarda bulunmamalıdır. Hakiki anonim şirketler yönünden ise sadakat yükümlülüğü bulunmamakta olup ETMK 2'ye (TMK madde 2) uygun davranma esası geçerlidir (Even, s. 254 vd.). *“Hissedar adedi az veya büyük pay sahipleri ile hakimiyet grupları belli olan anonim şirket türü kuruluşlar”* yönünden şirket amacına erişebilmek adına sadakat yükümlülüğünün söz konusu olabileceği yönünde bkz. Çevik, s. 747. *Moroğlu*, kural olarak pay sahibinin şirkete veya diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğü bulunmadığı; ancak istisnai bazı hâllerde egemenliği elinde bulunduran pay sahiplerinin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü bulunduğu görüşündedir (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 239). Yazar ETTK dönemindeki başka bir eserinde ise, pay sahibinin diğer pay sahiplerine veya şirkete karşı sadakat yükümlülüğü bulunmadığı ve pay sahibinin hak ve borçlarını yerine getirirken ortaklığa karşı dürüstlük kuralına uygun hareket etmesi gerektiği görüşündeydi (Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s. 29, dn. 54).

⁵⁷⁵ Altay, **Ortak Girişim**, s. 633. Limited şirketlerdeki hükmün kıyasen anonim şirketlere de uygulanamayacağına ilişkin bkz. Hamamcıoğlu, **Tek Borç Gelişme**, s. 136, dn. 67.

⁵⁷⁶ ETTK döneminde, TTK madde 480'in ETTK dönemindeki karşılığı olan madde 405'in başlığının *“sermaye koyma borcu”* olmasından hareketle, maddenin aslında pay sahibinin sermaye ile bağlantılı ödeme yükümlülükleri çerçevesinde yorumlanması gerektiği ifade edilmekteydi (Akin, s. 149). Bu görüşe karşı, maddenin sermaye borcu dışında pay sahibine yükletilmek istenilen diğer borçları da kapsadığı ileri sürülmüştü (Hamamcıoğlu, s. 69). Güncel TTK madde 480'nin üst başlığı ise benzer şekilde *“Pay Bedelini İfa Borcu ve İfa Etmemenin Sonuçları”* şeklindedir. Ancak, ETTK döneminde Hamamcıoğlu tarafından ileri sürülen görüşe paralel olarak, ilgili maddenin pay sahibinin sermaye taahhüdü dışında kalan tüm borç ve yükümlülüklerini de kapsadığı görüşündeyiz. Aynı yönde bkz. Göksoy, s. 653; Pulaşlı, **Şerh**, s. 765. TTK madde 480'in gerekçesinde bu husus şu şekilde açıklanmaktadır: *“Mevcut metin ‘fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz’ diyerek ödeme sözcüğünü vurgulamıştı. Bu da, Türk öğretisinde, hükmün sermaye ve prim borcu dışındaki diğer para borçlarını kapsamadığı görüşünün ileri sürülmesine sebep olmuştu. Onun için 480 inci maddede ‘borç yükletilemez’ ifadesi bilinerek kullanılmıştır. Hükmündeki borç sözcüğü geniş anlam*

karşı kural olarak tek borcu, taahhüt ettiği sermaye bedelini ödemektir⁵⁷⁷. Buradan hareketle, tek borç ilkesi gereği kanun koyucunun iradesini aşar şekilde pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunduğu sonucuna varamamaktayız.

Bunun yanında, pay sahibinin şirkete karşı sadakat yükümlülüğü bulunduğunu savunan görüşlerin *affectio societatis* unsurunun varlığına dayandıkları da görülmektedir. Ancak, anonim şirketlerin kişiyi değil sermayeyi ön plana çıkaran yapısı ve pay devir serbestliği⁵⁷⁸ uyarınca pay sahiplerinin birbirlerini tanımayabilecekleri bir pozisyonda dahi olabilecekleri de gözden kaçırılmaması gereken bir detaydır. Bu kapsamda, sermaye şirketi olan anonim şirketlerde *affectio societatis* unsuru ön planda değildir⁵⁷⁹. Ayrıca öğretide, bu unsur yönünden pay sahiplerinin aktif davranışta bulunmalarının beklenmediği ve pay sahiplerinin ortak amacın gerçekleşmesini engelleyici davranışlarda bulunmamalarının gerektiği de ifade edilmiştir⁵⁸⁰.

Bunun yanında, sadakat yükümlülüğünden bahsedebilmek için öncelikle taraflar arasında bir hukuki ilişkinin mevcut olması da gerekmektedir⁵⁸¹. Ancak, anonim şirket pay sahipleri arasında doğrudan bir hukuki ilişki bulunup bulunmadığı tartışmalı olduğu gibi, anonimlik esası gereği⁵⁸² anonim şirket pay sahiplerinin birbirlerini tanımadıkları senaryolarla dahi karşılaşılabilmektedir.

taşımaktadır". Tek borç ilkesinin gerekçesinin, pay sahibinin beklemediği yükümlülüklerle karşı karşıya kalmasının engellenmesi olduğu yönünde ayrıca bkz. Hamamcıoğlu, **Tek Borç Gelişme**, s. 126. TTK döneminde tek borç ilkesinin mali yükümlülüklerle ilgili olduğu yönünde ileri sürülen karşı görüş için bkz. Sulu, **Kilitlenme**, s. 101; Çakır, s. 102. Yazar, dar anlamda borç kavramı ile yükümlülük kavramının farklı anlamda olduğuna değinmektedir. Yazara göre TTK madde 480/1, pay sahibinin şirkete karşı tek yükümlülüğünden değil, tek borcundan bahsetmektedir (Çakır, s. 103-104).

⁵⁷⁷ Hamamcıoğlu, **Tek Borç Gelişme**, s. 126.

⁵⁷⁸ Anonim şirketlerde geçerli pay devir serbestliğine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 111-112.

⁵⁷⁹ Karahan/Aral, s. 25.

⁵⁸⁰ Karahan/Aral, s. 25. Pay sahiplerinin *affectio societatis* kapsamında borçları bulunmadığı yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 106. Bu unsurun sermaye şirketleri yönünden ortadan kalkmış olduğu yönünde ayrıca bkz. KAYA İsmail Mustafa/TATLI Burçak, **Ticaret Hukuku-I**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 222.

⁵⁸¹ Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s. 48; Savaş, s. 492.

⁵⁸² "Anonimlik, pay sahiplerinin kimliklerinin ve kişisel özelliklerinin bilinmezliği ve bir anlamda önemsizliğini ifade eder. Bu açıdan bakıldığında anonimlik, anonim şirketin tipik bir sermaye şirketi olması ile yakından ilgilidir. Zira sermaye şirketleri ilke olarak bünyelerinde kişisel özellikler barındırmazlar. Önemli olan sermayenin sağlanıp sağlanmadığıdır, buna karşılık sermayenin kim tarafından sağlandığı önem taşımaz" (Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler I**, s. 88-94).

Sadakat yükümlülüğü ile ilgili bazı görüşlerin ise, anonim şirketin yapısı üzerinden değerlendirme yaparak farklı sonuçlara vardıkları görülmektedir. Ancak kanaatimizce, TTK hükümlerinin anonim şirketler özelinde herhangi bir ayırım yapmadığı da dikkate alınarak, şirket yapısı üzerinden sadakat yükümlülüğü için farklı sonuçlara varmak makul gözükmemektedir. Ayrıca böyle bir yaklaşım benimsenirse, pay sahibinin sadakat yükümlülüğünün ne zaman söz konusu olacağı net olarak belirlenemeyeceğinden, uygulamada pay sahibinin ne zaman sadakat yükümlülüğü altında olduğunun tespiti de zorlaşacaktır. Nitekim bu değerlendirme yapılırken, anonim şirkette kural olarak pay devri serbestisi bulunduğu ve pay sahipliği yapısının oldukça hızlı şekilde değişebileceği de gözden kaçırılmamalıdır.

Sonuç olarak kanaatimizce, pay sahibinin ne şirkete ne de diğer pay sahiplerine karşı dürüstlük kuralını aşacak şekilde veya dürüstlük kuralından ayrı/bağımsız olarak sadakat yükümlülüğü bulunmamakta olup pay sahiplerinin dürüstlük kuralına uygun davranmaları yeterlidir⁵⁸³. Nitekim *Pulaşlı* tarafından değerlendirilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.10.2020 tarihli E. 2017/2345 K. 2020/739 sayılı kararında da dürüstlük kuralını aşan sadakat yükümlülüğü bulunmadığı hususu şu şekilde ifade edilmektedir: “*pay sahiplerine dürüstlük kuralını aşacak şekilde sadakat yükümlülüğü yüklemek tek borç ilkesine aykırılık oluşturur. Bu itibarla anonim şirketlerde pay sahipleri dürüstlük kuralı çerçevesinde bir araya gelme amacının gerçekleşmesini engellememeli ve amaca zarar verici hareketlerden kaçınmalıdır. Bu şekilde dürüstlük kuralına uygun hareket edilmesi ve sadakat yükümlülüğü yüklenmesi bir ek yükümlülük olmayıp, herkesin uyması gereken genel bir davranış kuralıdır*”.

Dürüstlük kuralına uygun davranan pay sahibinin kendi menfaatlerini gözetmesi de mümkündür⁵⁸⁴. Buradan yola çıkarak, pay sahipleri yönünden geçerli olmayan

⁵⁸³ TTK madde 480/1 uyarınca pay sahibine, rekabet etmeme veya belirli yönde oy kullanma şeklinde edim yükümlülükleri doğuran asli borç niteliğini haiz bir sadakat yükümlülüğü yüklenemeyeceği; sadakat yükümlülüğüne genel davranış yükümlülüğü şeklinde dar bir anlam yüklendiğinde ise TMK madde 2, TTK'daki hükümler ve anonim şirkete yönelik temel prensiplerin ihlalinin ayrı olarak sadece sadakat yükümlülüğünün ihlalinin teşkil eden durumların somutlaştırılmasının mümkün gözümediği ve bu nedenle de dürüstlük kuralından ayrı bir içerikte bağımsız bir sadakat yükümlülüğü kavramına gerek olmadığı yönünde ayrıca bkz. Şahin, s. 206. Sadakat yükümlülüğünün genel davranış kuralı olarak kabulü durumunda pay sahibine bağımsız bir yükümlülük de yüklenmediğinden, tek borç ilkesine aykırılık da oluşmayacaktır (Okutan Nilsson, *Sözleşme*, s. 36).

⁵⁸⁴ Pay sahibinin haklarını kullanırken kendi menfaatinin düşünmesi sebebiyle de bir yaptırım ile karşılamayacağı yönünde ayrıca bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 107; Paslı, *Kontrol*, s. 351. Yazara göre, “*anonim ortaklık ekonomik gerçeklerin her zaman ön planda olduğu bir hukuki ilişkidir ve bu hukuki ilişkideki aktörlerin kendi bencil menfaatlerini gözetecek olmaları, ekonomik ve hatta insani bir gerçekliktir*”.

sadakat yükümlülüğünün bilgi alma hakkı yönünden bir sınır oluşturacağı görüşüne katılmamaktayız. Hatta kanun koyucunun, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığını da dikkate alarak, bilgi alma hakkı gibi menfaat ihtilafı ortaya çıkabilecek bir alanda hakkın kullanılmasına sınır getirerek gerekli koruyuculuğu sağlama yoluna gittiği görüşündeyiz⁵⁸⁵.

b. Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi

Eğer hak sahibi elde edeceği eş değer bir menfaate, alternatif bir yol aracılığıyla ve karşı tarafa zararı dokunmadan veya daha az zarar vererek ulaşabiliyorsa, ilgili kişiden hakkını sakınarak kullanması beklenmektedir. Hakların sakınılarak kullanılması olarak isimlendirilen bu ilke, birden fazla seçeneğe sahip olduğu durumlarda hak sahibini hakkını serbestçe kullanma yetkisini sınırlamaya sevk etmektedir⁵⁸⁶.

İlkenin anonim şirketler alanında uygulanması ise, özellikle anonim şirketlerde geçerli çoğunluk prensibi uyarınca çoğunluğun şirket menfaati gereği azınlığın zarar görmesine sebep olabilecek kararlar alabilmesi sebebiyle ayrı bir önem arz etmektedir. Bu gibi başka birinin hukuk alanına müdahale edilmesi imkânı yaratılan durumlarda, önünde birden fazla alternatif olan hak sahibinin, hakkını sakınarak kullanarak karşı tarafa en az zarar verecek seçenek ile ilerlemesi gerekir⁵⁸⁷. Bir açıdan ilke, hakların bencil şekilde kullanılması ile de ilgilidir. Bir hakkın çoğunluk tarafından bencil şekilde kullanılması her ne kadar kanun hükmü ile yasaklanmasa da, bencilikten doğan aşırılıkların sınırlandırılabilmesi adına çoğunluğun suistimaline karşı geliştirilen bu ilke öne çıkmaktadır⁵⁸⁸. Öğretide, hakların sakınılarak kullanılması ilkesinin hakkın kötüye kullanılması yasağının bir tezahür şekli olduğu ve anonim

⁵⁸⁵ Bilgi alma hakkı özelinde olmasa da benzer bir değerlendirme için bkz. Paslı, **Kontrol**, s. 353. Bu kapsamda, ortaklar yönünden sadakat yükümlülüğü öngörülen limited şirketlerde bilgi alma hakkının sınırı da anonim şirketlerden farklı olarak düzenlenmiştir. İlgili düzenleme uyarınca, “*ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir*”. Buradan hareketle, limited şirket ortağının şirket sırrı niteliğindeki bilgiyi de temin edebileceği ancak bu bilgiyi şirket zararına kullanması tehlikesi mevcutsa bu bilginin ortağa verilmeyeceği ifade edilmektedir (Can, **Bilgi Alma**, s. 115). Limited şirketlerden farklı olarak, anonim şirket pay sahibinin olası davranışları veya kişiliğinin kural olarak bilgi alma talebinin reddine sebep olmayacağı yönünde ayrıca bkz. Sümer, s. 276.

⁵⁸⁶ Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 45. Zarar ifadesinin teknik bir anlamda kullanıldığı ve herhangi bir zarar ortaya çıkmasa da ilkenin uygulanabileceğine ilişkin görüş için bkz. Görmez/Turgut, s. 49.

⁵⁸⁷ Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 46.

⁵⁸⁸ Görmez/Turgut, s. 67.

şirketlerde çoğunluğun şirket menfaatlerinin korunması bahanesiyle azınlık haklarının ihlaline sebebiyet verip vermediğinin, diğer bir deyişle hakkın kötüye kullanılması yasağının ihlal edilip edilmediğinin tespitinde önemli bir unsur olduğu ifade edilmektedir⁵⁸⁹.

İlke her ne kadar genellikle çoğunluğun suistimal oluşturan davranışlarının riskini azaltmak için kullanılsa da, öğretide bu durumun, ilkenin şirketler hukukunun diğer bağlamlarında uygulanmayacağı anlamı taşımaması gerektiği belirtilmiştir⁵⁹⁰. Bu minvalde, hakların sakınılarak kullanılması ilkesini bilgi alma hakkının sınırları bağlamında değerlendiren yazarlar da bulunmaktadır⁵⁹¹. Bir üst başlıkta belirttiğimiz üzere, bu yazarlardan bazılarının hakların sakınılarak kullanılması ilkesini sadakat yükümlülüğünün altında değerlendirdiği görülmektedir. Ancak kanaatimizce, hakların sakınılarak kullanılması ilkesi dürüstlük kuralından doğan ancak sadakat yükümlülüğünden farklı şekilde değerlendirilmesi gereken bir kavram olup bu nedenle işbu çalışmada ayrı bir başlık altında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Öğretide *Dolu*, bilgi alma hakkının yasal sınırlar çerçevesinde ve öngörülme amacına uygun şekilde kullanılması durumunda dahi karşı tarafa orantısız bir yükümlülük yüklenmesi söz konusuysa, hakların sakınılarak kullanılması ilkesine aykırılığın gündeme gelebileceğini ifade etmektedir. Yazarın bu kapsamda verdiği örnek, bilgi alma talebinin detaylı inceleme ve değerlendirme gerektirmesine rağmen bilgi verme görevlilerine önceden iletilmemesidir⁵⁹². Bu şekilde ilerlenmemesi durumunda genel kurun düzgün işleyemeyebilir veya diğer pay sahipleri haklarını arzu ettikleri şekilde kullanamayabilir. Bu durum yazara göre, hakların sakınılarak kullanılması ilkesine aykırı kabul edilecek ve bilgi alma talebi bu gerekçeyle geri çevrilebilecektir⁵⁹³. İlk bölümde açıkladığımız üzere, detaylı bir araştırma gerektiren soruların dahi bilgi verme görevlilerine önceden iletilmesi gerekmediği kanaatindeyiz. Dolayısıyla, soruların önceden iletilmemesi de bizim görüşümüze göre bilgi verilmemesi için gerekçe gösterilemeyecektir.

⁵⁸⁹ Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 49.

⁵⁹⁰ Görmez/Turgut, s. 73.

⁵⁹¹ Dolu, s. 128-129; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94 vd.; Sümer, s. 275; Bulut, s. 46 vd.

⁵⁹² Benzer görüşler için ayrıca bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82; Sümer, s. 275.

⁵⁹³ Dolu, s. 128-129.

Bunun yanında öğretide, pay sahibinin sorunun yanıtlanmasına olan menfaati ile bu yanıtın alınması ile şirkete veya diğer pay sahiplerinin menfaatlerine verilecek zarar arasında bir dengesizlik doğacaksa, bilgi alma talebinin hakların sakınılarak kullanılması ilkesine ayrılık gerekçesiyle reddedilebileceği de ileri sürülmektedir. Bu hususta verilen örnek ise, pay sahibinin önemli olmayan bir bilgiyi temin edebilmesi için şirketin detaylı bir araştırma ve harcama yapması gerekmesidir⁵⁹⁴. Ayrıca *Karasu*, daha önce yanıtlanan veya pay sahiplerinin erişimine açılan belgelerde yanıtı olan sorular yöneltilememesini de hakların sakınılarak kullanılması ilkesi ile bağlantılı olarak değerlendirmektedir⁵⁹⁵. Söz konusu durumlar, hakların sakınılarak kullanılması ilkesinden bağımsız olarak, hakkın kötüye kullanılması başlığı altında da değerlendirilebilecektir.

Bu bölümde değinmek istediğimiz son husus ise *Karasu* tarafından ileri sürülen, hakların sakınılarak kullanılması gereği şirketin olağan işleri ile ilgili detaylı bilgi alma talebinde bulunulamayacağı görüşüdür. Yazarın bu bağlamda verdiği örnek, çalışanlara ait masaların bulunduğu yerlere veya bir işçinin işe giriş saatine ilişkin sorular sorulmasıdır⁵⁹⁶. Ancak kanaatimizce, şirketin olağan işleri ile ilgili detaylı soruların baştan hiçbir şekilde sorulamayacağı yönünde bir yaklaşım izlemek yerine, somut olay özelinde değerlendirme yapılmalıdır.

2. İmkânsızlık

TBK madde 136 uyarınca, bir borcun ifa edilmesi borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerden ötürü imkânsız hale gelirse, borç da sona erecektir. Bu durumda, edimin yerine getirilememesine ilişkin riskin alacaklıda olduğu kabul edilmektedir⁵⁹⁷. Bahsedilen imkânsızlık sürekli niteliktedir⁵⁹⁸. Ayrıca öğretide, borçlunun sorumlu olmadığı sonradan meydana gelen bu imkansızlığın aynı zamanda objektif nitelikte olduğu belirtilmektedir⁵⁹⁹. Objektif imkansızlıktan kasıt,

⁵⁹⁴ Karasu, *Bilgi Alma*, s. 95; Sümer, s. 275.

⁵⁹⁵ Karasu, *Bilgi Alma*, s. 94-95.

⁵⁹⁶ Karasu, *Bilgi Alma*, s. 95.

⁵⁹⁷ TERCIER Pierre/PICHONNAZ Pascal/DEVELİOĞLU Murat, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 513.

⁵⁹⁸ EREN Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 29. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2024, s. 1472; DURAL Mustafa, *Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976, s. 122; Tercier/Pichonnez/Develioğlu, s. 515.

⁵⁹⁹ Eren, s. 1473. Bunun yanında subjektif imkânsızlık ise, edimin ifasının yalnızca borçlu açısından imkânsız olmasını ifade eder (Eren, s. 1473). Subjektif imkansızlığı bir imkânsızlık türü olarak kabul

imkansızlığın borçlu kişi yanında diğer üçüncü taraflar yönünden de geçerli olmasıdır⁶⁰⁰.

İmkânsızlık durumu, insan davranışından (örneğin, hırsızlık) kaynaklanabileceği gibi, bir doğa olayından (örneğin, yangın) da kaynaklanabilir⁶⁰¹. Bunların yanında, imkansızlığın sebebi hukuki (örneğin, yasal düzenlemeler kapsamında getirilen yasaklar) olabileceği gibi, fiili (örneğin, yangın) de olabilir⁶⁰².

TBK madde 136 kapsamındaki bir imkânsızlık durumu bilgi alma talebi ile de gündeme gelebilir. Öğretide, bilgi alma talebine konu belgelerin yangına maruz kalarak yok olması⁶⁰³, bilgi alma talebine konu belgelerin saklama sürelerinin dolmuş olması sebebiyle imha edilmesi⁶⁰⁴, bilgi alma talebine konu bilgilerin verilmesinin yasal hükümler çerçevesinde yasak olması⁶⁰⁵ ve bilginin sağlanmasının yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluğuna yol açacak olması⁶⁰⁶ bu duruma örnek olarak gösterilmektedir. Talep edilen bilginin sağlanması objektif yönden imkânsız ise, bilgi vermeye ilişkin yükümlülük de ortadan kalkacaktır⁶⁰⁷. Bu anlamda, imkânsızlık durumu da hakkın sınırlarından birini oluşturur⁶⁰⁸. Bu hususta dikkat edilmesi gereken nokta, imkânsızlık durumunun borçlu şirketin kusurundan kaynaklanmamasıdır.

etmeyen ve bu hâlleri EBK madde 117'nin (TBK madde 136) kapsamına almayan bir diğer görüş için ayrıca bkz. Dural, **İmkânsızlık**, s. 121.

⁶⁰⁰ Eren, s. 1473; Tercier/Pichonnez/Develioğlu, s. 515; Dural, **İmkânsızlık**, s. 80. İfa imkânsızlığının objektif veya sübjektif olmasının bir önemi olmadığına ilişkin bkz. OĞUZMAN Kemal M. /ÖZ Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, 22. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2024, s. 586. Sübjektif imkânsızlık aslında imkânsızlık sayılmayacağından bu ayrımın gereksiz olduğuna ilişkin bkz. Tercier/Pichonnez/Develioğlu, s. 515.

⁶⁰¹ Oğuzman/Öz, s. 586.

⁶⁰² Oğuzman/Öz, s. 586; Tercier/Pichonnez/Develioğlu, s. 515.

⁶⁰³ Sümer, s. 277; Ünal, s. 293; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96. Ancak kanaatimizce, bu konuda değerlendirmeler yapılırken dijitalleşen dünyaya ayak uydurulması gerekliliği de göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda, dijital ortamda da saklanabilme imkânı olan bir belgenin yangından yok olması durumunda, kusursuz bir sorumluluktan bahsedilemeyeceği kanaatindeyiz.

⁶⁰⁴ Sümer, s. 277; Ünal, s. 293; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96; ERİŞİR EVRİM, “**Sermaye Şirketlerinde Pay Sahibine Bilgi Verilmesine ve Onun İnceleme Hakkının Kullanılmasına İlişkin İlamların (TTK m. 437/5; 614/3) İcrası**”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 102, dn. 26.

⁶⁰⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 277.

⁶⁰⁶ Ünal, s. 293; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96-97; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 277; Bulut, s. 50; Sümer, s. 277. Limited şirketler yönünden değerlendirme için bkz. Baştuğ/Göksoy, s. 55; Ozan, s. 118-119. Yazar, imkânsızlıktan bağımsız olarak bilginin verilemeyeceği görüşündedir. Ayrıca, APOK madde 131/3 kapsamında bağlı işletmeleri de kapsamak üzere yedi bent olarak düzenlenen bilgi vermekten kaçınma hâllerinden biri de, bilginin açıklanması durumunda yönetici kurulun cezalandırılacak olmasıdır. Bu hususta ve bilgi vermekten kaçınılmasına ilişkin diğer durumlara ilişkin bkz. Pulaşlı, **Şerh**, s. 2292-2293.

⁶⁰⁷ Ünal, s. 293.

⁶⁰⁸ Ünal, s. 292-293; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 277.

Objektif imkânsızlık dışında bir diğer imkânsızlık türü ise subjektif imkansızlıktır. Öğretide, bilgi alma talebi yönünden subjektif bir imkansızlıkla karşılaşılması durumunda yönetim kurulunun bilgi verilmesine ilişkin yükümlülüğünün aynen süreceği belirtilmektedir⁶⁰⁹. Bu görüşe göre, subjektif imkânsızlığın bilgi alma talebi açısından uygulamasına örnek olarak, bilgi alma talebine konu belgelerin mahkemeye sunulması ve şirket bünyesinde herhangi bir kopyasının bulunmaması gösterilmektedir⁶¹⁰.

TBK madde 137/1 kapsamında, “*borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kısmen imkânsızlaşırsa borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmından kurtulur*” şeklinde kısmi imkansızlığa ilişkin bir düzenleme de bulunmaktadır. Öğretide, kısmi imkansızlık durumunda da imkânsız olan kısım için bilgi verme yükümlülüğünün bulunmayacağı ifade edilmiştir⁶¹¹.

TBK madde 136 kapsamındaki imkansızlığın sürekli nitelikte olduğunu belirtmiştik. İmkânsızlık geçici nitelikte ise, borç sona ermeyecektir. Geçici imkansızlık bu anlamda borçlu temerrüdüne yol açabilir⁶¹². Öğretide, geçici bir imkansızlık durumunda imkansızlığın sona ermesiyle birlikte, bilgi alma talebinin de karşılanması gerektiği belirtilmektedir⁶¹³.

3. Aşırı İfa Güçlüğü

Aşırı ifa güçlüğüne düzenleyen TBK madde 138/1 uyarınca, “*sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülme ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu*

⁶⁰⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 277-278; Sümer, s. 278. Aksi yönde bkz. Ünal, s. 293; Baştuğ/Göksoy, s. 55. Subjektif imkansızlık durumu TBK madde 136 kapsamına sokulsa dahi, dürüstlük kuralı doğrultusunda ifanın gerçekleşmesi olasılığı oldukça düşük değilse imkansızlığa ilişkin sonuçların uygulanmaması gerektiği yönünde bkz. Oğuzman/Öz, s. 587.

⁶¹⁰ Sümer, s. 278.

⁶¹¹ Ünal, s. 293.

⁶¹² Eren, s. 1474.

⁶¹³ Ünal, s. 293; Kalender, s. 207; Can, **Bilgi Alma**, s. 124-125.

mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır”.

Öğretide Ünal, aşırı ifa güçlüğü kurumunun bilgi alma hakkının kullanımı yönünden de uygulama alanı bulacağını savunmaktadır. Yazar bu çıkarımına örnek olarak, bilgi alma talebinin yanıtlanmasının pay sahibi için çok önemli olmaması fakat şirket için yanıtın hazırlanmasının yoğun çaba ve masraf gerektirmesini göstermektedir⁶¹⁴. Kanaatimizce, yazarın verdiği örnek hakkın kullanılması ile ilgili bir problem oluşturmakla birlikte, bunun çözümü aşırı ifa güçlüğü maddesinde aranmamalıdır. Yukarıda detaylıca anlattığımız hakkın kötüye kullanılması yasağı sınırı, bu tür durumlarda da uygulama alanı bulabilecek oldukça geniş kapsamlı bir hukuki kurumdur. Dolayısıyla, aşırı ifa güçlüğü'nün bilgi alma hakkı yönünden bir sınır oluşturacağı görüşüne katılmamaktayız.

⁶¹⁴ Ünal, s. 294. Bu görüşe yönelik eleştiri için bkz. Sümer, s. 278-279. Öğretide Karasu benzer bir örneği, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesi çerçevesinde değerlendirmektedir (Karasu, **Bilgi Alma**, s. 95).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ ALMA TALEBİNİN HAKSIZ OLARAK REDDEDİLMESİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. Bilgi Alma Davası

A. Yasal Düzenleme

Pay sahibinin bilgi alma hakkının ihlali durumunda başvurulabileceği hukuki yollardan bir tanesi TTK madde 437/5’te düzenlenmiştir. Öğretide bilgi alma davası⁶¹⁵ olarak ifade edilen bu hukuki yol kapsamında, pay sahibinin bilgi alma talebinin geri çevrildiği durumlar artık yargı denetimine tabi tutulmuştur⁶¹⁶. Öğretide bu dava, bilgi alma hakkının kullanılmasını mümkün kılan doğrudan bir yaptırım olarak da değerlendirilmektedir⁶¹⁷.

Yukarıda da değinildiği üzere, ETTK dönemindeki yasal düzenlemede pay sahiplerine doğrudan bir dava hakkı tanınmamıştı ve bu husus düzenlemenin eksik yanlarından biri olarak görülüyordu⁶¹⁸. Hatta öğretide, mahkemeye başvurulmasına ilişkin açık bir düzenlemenin ETTK’da yer almaması sebebiyle mahkemelerin hatalı kararlar verdiğine de değinilmişti⁶¹⁹. Ancak yasal bir düzenleme bulunmamasına

⁶¹⁵ Aslında madde hem bilgi alma hem de inceleme hakkına yönelik olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla öğretide, “*bilgi alma davası*” ifadesini kullananlar kadar (Demirkapı, s. 12; Ünal, s. 305; Atalay, s. 63), “*bilgi alma ve inceleme davası*” ifadesini kullanan yazarlar da mevcuttur (Cengiz, s. 89; Sümer, s. 282; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 66). İşbu çalışmanın konusu aktif bilgi alma hakkı ile sınırlandırıldığından, işbu çalışma özelinde “bilgi alma davası” ifadesi kullanılarak ilerlenmesi uygun görülmüştür. Ancak kanaatimizce, bilgi alma ve inceleme birbirinden bağımsız haklar olduğundan, “bilgi alma ve inceleme davası” ifadesi daha yerinde bir kullanımdır.

⁶¹⁶ Ünal, s. 305.

⁶¹⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 592; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2308. ETTK döneminde benzer bir görüş için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 320.

⁶¹⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 311; Kabaalioğlu, s. 27.

⁶¹⁹ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 313. Örnek olarak, Yargıtay bir kararında delil tespiti ile bilgi edinilmesinin mümkün olduğu yolunda karar vermiştir. İlgili karar ve bu kararın eleştirisi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 335-336.

rağmen, ETTK döneminde de bilginin temini için eda davası açılabilmesinin mümkün olduğu ileri sürülmüştü⁶²⁰. TTK döneminde ise, söz konusu eksiklik giderilmiş ve bilgi alma hakkı davası yasal düzenlemede yerini almıştır.

TTK madde 437/5 uyarınca, bilgi alma talebine cevap verilmeyen, talebi haksız olarak reddedilen veya ertelenen ve bu fıkra çerçevesinde bilgi alamayan pay sahibi⁶²¹, talebin reddi durumunda reddi takip eden on gün içerisinde, diğer durumlarda ise makul bir süre sonra şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir⁶²². Açılacak olan bilgi alma davasında basit yargılama usulü uygulanacaktır. Ayrıca, mahkeme tarafından verilecek karar kesin olup ilgili karar, bilginin genel kurul dışında temin edilmesine ilişkin talimatı ve bunun şekline ilişkin bilgiyi de içerebilecektir.

İşbu çalışmanın konusu bilgi alma hakkının sınırları olduğundan, TTK madde 437/5'in çalışmanın konusunu ilgilendiren bölümü aslında bilgi alma talebinin, çalışmanın önceki bölümlerinde bahsettiğimiz sınırlara dayanılarak haksız şekilde reddedilmesi ile ilgilidir. Dolayısıyla, buradan sonraki açıklamalarımız da bu çerçevede yapılacak olup bilginin gerekli niteliklerde sağlanmamış olması, bilgi alma talebinin yanıtızsız bırakılması veya ertelenmesi hususları ayrıca detaylandırılmayacaktır.

⁶²⁰ Öztekin, s. 315; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 314-315. Yazar aksi bir kabulün, hakkın vazgeçilemez ve sınırlandırılmaz niteliğini düzenleyen ETTK madde 363/3'ün “*kadük kalmasına*” sebep olacağını eklemektedir. Öztekin de ETTK madde 363/3'ü bilgi alma hakkının ihlali üzerine mahkemeye başvurulabilmesinin dayanağı olarak görmektedir (Öztekin, s. 315).

⁶²¹ Maddenin kaleme alınmış şekli sebebiyle maddede geçen “*ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi*” ifadesinin ne anlamda kullanıldığı açık değildir. Öğretide Dursun, ilgili ifadede “*fıkra*” verilen referansın “*madde*” yapılması gerektiğine değinmektedir (Dursun, s. 143, dn. 654). Yazara göre, bu ifade maddede belirtildiği şekliyle “*hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olma*” kriterini karşılamayan durumlar da dâhil pay sahibinin usulüne uygun talebine karşılık alamadığı belirli senaryoları da kapsar. Yazarın bu kapsamda verdiği örnek ise, genel kurulun uzunca bir süre toplanamaması sebebiyle bilginin temin edilememesidir (Dursun, s. 144). Ancak TTK madde 437/5'in gerekçesinde “*talebin cevapsız bırakılması yetersiz hesap verme ilkesine uymayan cevapları da kapsar*” ifadesine de yer verilmiştir. Bu ifade, kanun koyucunun maddedeki kriterleri karşılamayan durumları da cevapsız bırakılma başlığı altında tutma düşüncesinde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumda da kanaatimizce kanun koyucunun, “*bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi*” ifadesi ile mahkemeye başvuru yapılabilmesi için her hâlükârda TTK madde 437'ye uygun şekilde bilgilendirilmemiş olunmasına vurgu yaptığı söylenebilir.

⁶²² Şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemenin kesin yetkili olacağına ilişkin bkz. (Alışkan, s. 18; Akbay, s. 461). Aynı yönde bkz. Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/884 K. 2020/128 T. 07.02.2020 (Lexpera). Kesin yetkinin mevcudiyeti halinde dava başka bir yerde açılmayacaktır (PEKCANITEZ Hakan/ÖZEKES Muhammet/ATALAY Oğuz, **Medeni Usul Hukuku**, 12. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 214).

B. Davanın Hukuki Niteliği

Bilgi alma davası sonucunda verilen kararlar birlikte şirket, pay sahibinin istediği bilgiyi vermeye zorlanmaktadır. Dolayısıyla, bu davanın niteliği itibarıyla bir eda davası⁶²³ olduğu kabul edilmektedir⁶²⁴. Bilgi alma davası bir tespit davası değildir⁶²⁵. Bunun yanında, delil tespiti veya geçici hukuki koruma niteliği de bulunmamaktadır⁶²⁶.

Bilgi alma davası bağımsız niteliktedir⁶²⁷. Bu kapsamda örnek olarak, genel kurul kararının iptali davası gerekçe gösterilerek bilgi alma davası reddedilemeyecektir⁶²⁸. Aynı doğrultuda, bilgi alma hakkı davasının açılabilmesi için öncesinde başka bir davanın, örnek olarak, genel kurul kararının iptali davasının açılması da şart değildir⁶²⁹.

Son olarak öğretide, davanın çekişmeli yargı işlerinden olup olmadığı noktasında da bir tartışma bulunduğunu belirtmek isteriz. Öğretideki baskın görüş ise, bilgi alma davasının çekişmeli yargıya tabi olacağı yönündedir⁶³⁰. Bu görüşü

⁶²³ HMK madde 105: “*Eda davası yoluyla mahkemeden, davalının, bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesi talep edilir*”.

⁶²⁴ Cengiz, s. 100; Demirkapı, s. 13; Alışkan, s. 4; Çelebi, s. 548; Durgut/Kaplan, s. 144; Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 216; Akbay, s. 402; Atalay, s. 65; Dolu, s. 213; Ünal, s. 306; Sümer, s. 284; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 66; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384; Yurtbaşı, s. 139; Bilgili/Demirkapı, s. 508; Ceylan, s. 1899; Bozkır, s. 149. ETTK döneminde aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 323.

⁶²⁵ Cengiz, s.101-102. Pay sahibinin bilgi alma hakkının mevcut olduğuna, bu hakkının ihlal edildiğine veya haksız şekilde reddedildiğine ilişkin bir tespit davası açmasında, ilgili dava ile pay sahibi arzu ettiği bilgiye ulaşamayacağından, hukuki yarar bulunmadığı yönünde bkz. Cengiz, s. 102; Sümer, s. 284; Atalay, s. 65; Alışkan, s. 5.

⁶²⁶ Alışkan, s. 3.

⁶²⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 66; Cengiz, s. 98; Demirkapı, s. 12; Durgut/Kaplan, s. 148; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 592; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2308; Alışkan, s. 5; Akbay, s. 402; Dolu, s. 213; Ünal, s. 306; Sümer, s. 282; Ceylan, s. 1895; Bozkır, s. 150; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384. Yazar, bazı mahkemelerin bilgi alma davasının bağımsız niteliğini göz ardı ederek ilgili davayı delil tespiti olarak değerlendirdiklerine ve değişik iş dosyası olarak kayıt altına aldıklarına; bazı mahkemelerin ise konuyu iptal davası kapsamında ileri sürülebilecek bir iddiadan ibaret gördüklerine değinmektedir. ETTK döneminde de açılacak davanın bağımsız nitelikte olduğu kabul edilmekteydi (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 320).

⁶²⁸ Cengiz, s. 98; Alışkan, s. 5; Ünal, s. 306; Sümer, s. 282; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 65.

⁶²⁹ Alışkan, s. 5; Ünal, s. 306.

⁶³⁰ Alışkan, s. 4; Akbay, s. 401; Çelebi, s. 548; Demirkapı, s. 14; Sümer, s. 285; Bozkır, s. 150. ETTK döneminde bilgi alma davası yönünden bir yasal düzenleme bulunmamakla beraber, açılacak bir eda davasının çekişmeli yargı hükümlerine tabi olduğu yönünde ayrıca bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 317. Bilgi alma davasının çekişmesiz yargı işi olduğu yönündeki karşı görüşler için bkz. KURU Baki/AYDIN Burak, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 686-691; ENGİN GÜNAY Gözde, **Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Özel Denetim**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 262; AYOĞLU Tolga, **Sermaye**

destekleyenlerden *Sümer*'e göre bilgi alma davası, HMK'da ticaret hukuku kapsamındaki çekişmesiz yargı işlerinin düzenlendiği madde 382/2(e)'de yer almamakta ve maddenin ilk fıkrasında belirtilen hâller ("*ilgililer arasında uyuşmazlık olmayan hâller*", "*ilgililerin ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller*", "*hâkimin resen harekete geçtiği hâller*") kapsamına da girmemektedir. Yazara göre, bilgi alma davası yönünden pay sahibi ve şirket arasında bilgi alma hakkının gerektiği şekilde kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bir uyuşmazlık mevcuttur⁶³¹. Biz de benzer şekilde, bilgi alma davasının HMK madde 382/2(e)'de açıkça çekişmesiz yargı işlerinden sayılmaması yanında, HMK madde 382/1'deki ölçütler kapsamında da kalmadığı görüşündeyiz. Kanaatimizce, pay sahibinin hakkını usulüne uygun kullanıp kullanmadığı ve reddin haklılığı noktasında taraflar arasında bir uyuşmazlık mevcuttur. Dolayısıyla, bilgi alma davasının çekişmeli yargıya tabi olduğunu düşünüyoruz.

C. Davaya İlişkin Esaslar

1. Davaya ilişkin Şartlar

a. Süre Şartı

TTK madde 437/5 uyarınca, bilgi alma talebinin reddi durumunda pay sahibi reddi takip eden on gün içerisinde, diğer durumlarda ise makul bir süre sonra şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir.

Ret durumunda davanın açılması için öngörülen on günlük süre, hak düşürücü niteliktedir⁶³². Bu nedenle, bu sürenin kaçırılmasıyla dava hakkı ortadan

Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 120, dn. 265. Yazara göre, ticaret hukukuna ilişkin çekişmesiz yargı işlerini sıralayan HMK madde 382/2(e) altında bilgi alma davası sayılmamış olsa da, ilgili maddede sayılan örnekler sınırlayıcı değildir. Ayrıca, komanditer ortağın istemiyle şirket hesaplarının incelenebilmesi için eksper tayin edilmesi HMK madde 382/2(e)'de açıkça belirtilmektedir. Dolayısıyla yazara göre, kanun koyucunun buradaki yaklaşımının pay sahipliği haklarının mahkeme aracılığıyla kullanılması durumlarının çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmesi olduğu anlaşılmaktadır.

⁶³¹ Sümer, s. 285.

⁶³² Alışkan, s. 15; Sümer, s. 295; Ünal, s. 317; Demirkapı, s. 14; Akbay, s. 453; Dolu, s. 219. Bu sürenin en az bir yıl olması gerektiğine ilişkin bkz. Bulut, s. 57. İki haftalık bir sürenin kabul edilmesinin daha makul olacağı yönünde bkz. Alışkan, s. 15. Bu sürenin, talebin redde eş değer şekilde yeteri kadar karşılanmadığı durumda da uygulanacağı yönünde bkz. Atalay, s. 317; Cengiz, s. 117; Ünal, s. 317. *Ceylan* da, talebin yeterli şekilde karşılanmaması durumunda hak düşürücü sürenin işleyeceği görüşündedir (Ceylan, s. 1901). Buna karşılık, pay sahibine verilen yanıtın yeterli olmaması durumunda

kalkacaktır⁶³³. Bu husus, hâkim tarafından re’sen yargılamanın herhangi bir aşamasında dikkate alınır⁶³⁴. Bu sürenin başlangıcı, bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürüldüğü durumlarda genel kurul tarihi; genel kurul dışında ileri sürüldüğü durumlarda ise yönetim kurulu tarafından talebin reddedildiği tarihtir⁶³⁵.

Diğer hâllerde ise, davanın makul bir süre sonra yöneltilmesi aranmıştır. Öğretide *Kendigelen* haklı olarak, “sonra” kelimesinin başvuru süresine ilişkin bir sınırlama yaratmadığını, dolayısıyla “sonra” yerine “içinde” ifadesinin kullanılmasının daha uygun olduğunu belirtmektedir⁶³⁶.

Her ne kadar konumuz olmasa da, makul sürenin nasıl belirleneceğine ilişkin bir tartışma bulunduğu da değinmek istiyoruz. Bu kapsamda *Karasu*’ya göre, bilgi alma davasının makul süre anlamında “akla yatkın” bir sürede açılması gerekmektedir⁶³⁷. *Atalay* ise makul sürenin, bilgi alma talebinin yanıtlanması için yapılacak hazırlıklar dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği kanaatinde⁶³⁸. *Ünal*, pay sahibinin bilgi almaya ilişkin menfaatini kaybetmeyecek şekilde ve şirketin de talebi yanıtlaması için gereken süre dikkate alınarak bir süre beklenmesi, talebin karşılanmayacağına anlaşılmaması durumunda ise mahkemeye başvurulması gerektiğini belirtmektedir⁶³⁹. *Sümer* makul süre kavramını, pay sahibinin hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilmeyecek bir süre içerisinde dava açması şeklinde yorumlamaktadır. Yazara göre, açık bir reddin olmadığı durumlar da dikkate alınarak, TTK madde 437/3’e, “bilgi alma ve inceleme talebinin reddi halinde, ret gerekçesi pay sahibine yazılı olarak iletilir” ifadesi; TTK madde 437/5’in ilgili bölümüne ise, “diğer hallerde

diğer hâller kapsamında makul sürede dava açılabilmesi yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı, s: 507. Kanaatimizce, on günlük hak düşürücü süre talebin açıkça reddedilmesi durumunda uygulama alanı bulacaktır (Aynı yönde bkz. Sümer, s. 295; Akbay, s. 451; Dursun, s. 114). Bunun dışında, talebin açıkça reddedilmediği durumlar olan talebin yanıtsız bırakılması, ertelenmesi veya gerekli nitelikte karşılanmaması durumlarında ise, kanaatimizce makul süre uygulama alanı bulacaktır (Benzer görüşler için bkz. Akbay, s. 453-454; Dursun, s. 114; Bozkır, s. 161). Nitekim, pay sahibinin verdiği bilginin yeterli olup olmadığının tespiti de pay sahibi nezdinde zaman alabilecektir. Bu kapsamda, pay sahibine yanlış veya eksik bilgi verildiğini anlayabilmesinin zaman aldığı yönünde bkz. Akbay, s. 456; Alışkan, s. 17.

⁶³³ Ünal, s. 317.

⁶³⁴ Alışkan, s. 15; Sümer, s. 295; Akbay, s. 453.

⁶³⁵ Sümer, s. 297-298; Ünal, s. 317. Yazara göre, HMK madde 92/1 doğrultusunda, sürenin hesaplanmasında genel kurul toplantı günü veya talebin genel kurul dışında reddedildiği gün hesaba katılmayacaktır (Ünal, s. 318).

⁶³⁶ Kendigelen, **Tespitler**, s. 339. Aynı yönde bkz. Atalay, s. 67; Cengiz, s. 118; Alışkan, s. 16; Durgut/Kaplan, s. 145.

⁶³⁷ Karasu, **Bilgi Alma**, s. 97.

⁶³⁸ Atalay, s. 67. Aynı yönde bkz. Cengiz, s. 118; Durgut/Kaplan, s. 145.

⁶³⁹ Ünal, s. 318.

de ret gerekçesinin pay sahibine yazılı olarak iletildiği tarihten itibaren on gün içinde” ifadesi eklenmelidir⁶⁴⁰. Akbay, dürüstlük kuralı, gereklilik koşulu ve kanun koyucunun amacından yola çıkarak makul süre tespiti yapmaktadır⁶⁴¹. Moroğlu’na göre ise, on günlük sürenin her ihtimalde uygulanması gerekir⁶⁴². Kanaatimizce, bu süre her somut olay özelinde değişebilecek olup genel bir kıstas belirlemek güçtür. Öğreti görüşleri çerçevesinde, şirketin ilgili bilgiyi temin edebilmesi için gereken süre de değerlendirilerek pay sahibi yönünden hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek bir zamana kadar bu davanın açılabilmesi görüşündeyiz. Mahkeme kararları değerlendirildiğinde ise, üç aylık sürenin makul kabul edilebileceğine yönelik karar⁶⁴³ yanında, iki aylık sürenin makul sayılmayacağına yönelik bir karar⁶⁴⁴ da bulunmaktadır.

b. Dava Şartları Yönünden Değerlendirmeler

i. TTK’da Öngörülen Dava Şartları

aa. Genel Açıklamalar

Pay sahibine doğrudan bilgi alma davası açma davası açma hakkı tanınmamıştır⁶⁴⁵. Bilgi alma davası açılabilmesinin ilk şartı, bilgi alma hakkının ileri sürülmüş olmasıdır⁶⁴⁶. Bilgi alma davasının açılabilmesi için diğer şart ise, ileri

⁶⁴⁰ Sümer, s. 297. Sürüncemede bırakma, cevaplandırmama veya erteleme durumlarında reddin gerekçelendirilemeyecek olması sebebiyle bu önerinin eleştirisi için bkz. Bozkır, s. 163-164. Yazar, açık ret ve diğer durumlar yönünden bir aylık sürenin öngörülmesini önermektedir. Yazara göre burada tek fark, söz konusu sürenin başlangıcı noktasında olacaktır. Açık ret durumunda bu süre ret tarihinden başlayacakken, diğer durumlarda bu sürenin başlangıcı somut olaya göre belirlenecektir (Bozkır, s. 165-166). Konuya ilişkin bir başka öneri ise maddenin, “*bilgi alma istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında doğru ve yeterli bilgi alamayan pay sahibi ret tarihinden veya şirket tarafından istemin cevaplanabileceği sürenin sona ermesinden itibaren on gün içerisinde*” şeklinde revize edilmesidir (Kaya/Yalçın, s. 22).

⁶⁴¹ Akbay, s. 457 vd.

⁶⁴² Moroğlu, **Tespitler**, s. 254.

⁶⁴³ İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/292 K. 2021/151 T. 25.02.2021 (Lexpera).

⁶⁴⁴ Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/671 K. 2018/825 T. 18.12.2018 (Dejure).

⁶⁴⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 593; Cengiz, s. 118; Uçar Bulut, s. 43; Atalay, s. 68; Ünal, s. 310; Dolu, s. 218; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2308; Ceylan, s. 1896. ETTK dönemi için aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324.

⁶⁴⁶ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 593; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2308; Dolu, s. 218; Atakan, s. 81; Ünal, s. 310; Şenocak/Seyman, s. 2490; Ceylan, s. 1896. Öğretide bu şart, “*olumlu dava şartı*” olarak değerlendirilmektedir (Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 593; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2308; Ünal, s. 310; Ceylan, s. 1896). ETTK dönemi için aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324. Bazı yazarların hakkın ileri sürülmüş olmasına ilişkin görüşlerini açıklarken pay sahibinin ya genel kurulda soru sorarak bilgi talep etmiş olması ya da genel kurul dışında inceleme talebinde bulunmuş olmasını aradıklarına rastlanmıştır (Cengiz, s. 118-119; Atalay, s. 68). Ancak, ilerleyen bölümlerde detaylıca açıklayacağımız üzere biz,

sürülen bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesidir⁶⁴⁷. Hâkim, pay sahibinin bilgi alma talebini ileri sürüp sürmediğini ve bu talebe ne şekilde karşılık verildiğini re'sen inceleyecektir⁶⁴⁸.

Öğretide *Pulaşlı*, bilgi alma davası için tamamlayıcı bir şarttan daha bahsetmektedir. Yazara göre, bilgi alma hakkının genel kurulda reddedildiği hususu genel kurul toplantı tutanağına işlenmiş olmalıdır. Bu yönde bir talep yönetim kuruluna iletilmesine rağmen sonuç alınamamışsa, bu talebin yönetim kuruluna yazılı şekilde iletildiği mahkemeye sunulmalıdır⁶⁴⁹. Kanaatimizce, ret hususunun genel kurul tutanağına işlenmesi makul bir öneridir. Zaten Yönetmelik madde 26/2 uyarınca genel kurulda sorulan sorular ve sorulara verilen yanıtların genel kurul toplantı tutanağında yer alması gerekmektedir. Esasen bu durum, pay sahibi açısından bir ispat avantajı da sağlayacaktır⁶⁵⁰. Ancak bu bir dava şartı olarak nitelendirilemez. Zira, böyle bir şart TTK madde 437/5 kapsamında aranmamaktadır. Ret hususunun genel kurul tutanağına işlettirilmesini bir dava şartı olarak görmek, pay sahibinin hakkı kullanmasını güçleştirecek hatta bazı durumlarda ortadan kaldıracabilecektir.

Sonuç olarak, maddede belirtilen iki şartın gerçekleşmesiyle bilgi alma davası açılabilir⁶⁵¹. Bu minvalde, söz konusu şartlar gerçekleşmeden pay sahibi bilgi alma davası açamayacağından, bu şartlar öğretide TTK'da düzenlenen özel dava şartları olarak yorumlanmaktadır⁶⁵².

bb. Genel Kurul Dışında İletilen Bilgi Alma Talepleri Yönünden Değerlendirme

Genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri yönünden bilgi alma hakkının ileri sürülmüş olması şartının sağlanıp sağlanmadığı hususu da netleştirilmelidir.

genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunulduğu bazı durumlar yönünden de hakkın ileri sürülmesine ilişkin şartın gerçekleştiği ve bilgi alma davasının açılacağı görüşündeyiz.

⁶⁴⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 593; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2309; Cengiz, s. 119; Şenocak/Seyman, s. 2490; Atalay, s. 68; Sümer, s. 287; Ünal, s. 310; Ceylan, s. 1898. Öğretide bu şart, "*olumsuz dava şartı*" olarak değerlendirilmektedir (Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 593; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2309; Ünal, s. 310; Ceylan, s. 1898). ETTK dönemi için aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 327.

⁶⁴⁸ Sümer, s. 291.

⁶⁴⁹ Pulaşlı, **Şerh**, 2309. Benzer görüş için bkz. Uçar Bulut, s. 43. Aksi yönde bkz. Demirkapı, s. 29, dn. 107; Akbay, s. 413-414; Ünal, s. 311-312.

⁶⁵⁰ Demirkapı, s. 29.

⁶⁵¹ Ünal, s. 312.

⁶⁵² Sümer, s. 290-291.

Öğretide *Akbay*, hakkın kullanılmış olmasına yönelik şartın, hakkın genel kurulda kullanılmış olması şeklinde anlaşılması gerektiği görüşündedir. Yazara göre, genel kurul öncesinde şirket bilgi verebilir ancak bilgi verme borcu genel kurulda muaccel olacaktır. Dolayısıyla, genel kurul dışında ileri sürülen bir bilgi alma talebi, bilgi alma davası kapsamında bilgi alma talebinin ileri sürülmüş olması koşulunu karşılamayacaktır⁶⁵³.

Alışkan, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağını, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talepleri yönünden şirketin herhangi bir yanıt verme yükümlülüğü bulunmadığını, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesi kapsamında genel kurul dışında takdire bağlı olarak bilgi sağlanabileceğini ancak aynı bilginin de diğer pay sahiplerine talepleri halinde genel kurulda verileceğini, dolayısıyla genel kurul dışında bilgi istemi yanıtız bırakılan, ilgili istemi bilginin genel kurulda sağlanacağı gerekçesiyle ya da haksız şekilde reddedilen veya ertelenen pay sahibinin bilgi alma davası açamayacağını, davanın açılabilmesi için genel kurulda ileri sürülmüş bir talebin şart olduğunu belirtmektedir⁶⁵⁴.

Yurtman, sadece genel kurulda ileri sürülen bilgi alma talebinin karşılanması yükümlülüğünün bulunduğunu ve genel kurul dışında yöneltilen bilgi alma taleplerinin yanıtız bırakılması veya reddedilmesi durumunda bilgi alma davası açılmayacağını belirtmektedir⁶⁵⁵.

Dursun'a göre de, genel kurul dışında yöneltilen bilgi alma talebinin yanıtız bırakılması, gerekçesiz reddedilmesi, bilginin genel kurulda sağlanacağı belirtilerek reddedilmesi veya bilgi alma talebinin yanıtlanması ancak gerekli nitelikleri karşılamaması durumlarında bilgi alma davası açılmayacaktır. Genel kurul dışında iletilen bilgi alma talebinin TTK madde 437/3 kapsamında reddedilmesi durumunda da yazar yine TTK madde 437/5 kapsamında dava açılmayacağı kanaatindedir. Yazara göre, bu durumda pay sahibi genel kurulda talebini yeniden yöneltmelidir. Bu ihtimalde pay sahibi, eğer ret gerekçesinin haklı olmadığını gerekçelendirebilirse, talebinin yanıtlanmasını da sağlayabilecektir⁶⁵⁶. Ancak yazar, TTK madde 437/5'in

⁶⁵³ Akbay, s. 409-412.

⁶⁵⁴ Alışkan, s. 6-7.

⁶⁵⁵ Yurtman, s. 684.

⁶⁵⁶ Dursun, s. 181 vd. Yazara göre, ancak genel kurulda ileri sürülen talebin karşılık bulmaması durumunda dava yoluna başvuru mümkündür. Zira, pay sahibi genel kurul dışında ileri sürdüğü bilgi

lafzında yer alan “*bu fıkra anlamında bilgi almayan pay sahibi*” ifadesinden yola çıkarak, genel kurul dışında pay sahibinin bilgi alma talebinde bulunması ancak yönetim kurulunun, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gerektiği gerekçesiyle bilgi alma talebini karşılamaması ve fakat genel kurulun toplanmasını da sağlamaması durumunda bilgi alma davası açılabilir⁶⁵⁷.

Dural’a göre ise, pay sahibinin genel kurul dışında yönelttiği bilgi alma isteminin şirket sırrı veya menfaatleri ileri sürülerek reddedilmesi durumunda, aksi kanaatte olan pay sahibi bilgi alma davası açabilmelidir. Yazara göre, bu noktada artık tarihi dahi belirsiz olan genel kurulu bekleyip genel kurulda talebi yeniden ileri sürmenin bir manası bulunmamaktadır. Ancak, bilgi verme görevlilerinin genel kurul dışında yöneltilen bir talebi, bilginin genel kurulda sağlanacağı gerekçesiyle reddetmesi durumunda bilgi alma hakkının ihlalinden bahsedilemeyecektir. Yazar, genel kurul dışında pay sahibinin bilgi alma talebinin karşılanması ancak verilen bilginin gerekli nitelikleri içermemesi durumunda da bilgi alma davasının açılabilir⁶⁵⁸.

Özcanlı, bilgi alma hakkının kural olarak genel kurulda kullanılacağı ancak bilgi alma isteminin genel kurul dışında karşılıksız kalması durumunda da bilgi alma davası açılabilmesi için gereken koşulun sağlanmış kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir.

bilgi alma talebinin yerine getirilmesi için ilgili kişileri zorlayamayacaktır; bilgi verme görevlileri sadece genel kurulda ileri sürülen talepleri cevaplama yükümlülüğü altındadır. Buradan hareketle yazar, genel kurul dışında yapılan bilgilendirmeler yönünden bir hak kullanımından bahsedilemeyeceğini ve bu durumda bilgi alma hakkının da kullanılmış kabul edilemeyeceğini belirtmektedir. Yazara göre, pay sahibinin genel kurul dışında aldığı yanıt, yönetim kurulu veya denetçinin takdirine bağlı gerçekleştirilen bir bilgi aktarımı olup bir hakkın kullanılmasına dayanmamaktadır (Dursun, s. 168 vd.). Yazar, genel kurul dışında yöneltilen bu talebin ancak bilgi verme görevlilerine yönelik “*lütuf, rica, jest, umut, beklenti*” olabileceğini ifade etmektedir (Dursun, s. 170). Yazar son olarak, genel kurul dışında bir pay sahibine bilgi verilmesi sebebiyle bir zarar doğması durumunda, yönetim kurulu ve denetçinin sorumluluğunun gündeme geleceğini de savunmaktadır (Dursun, s. 185).

⁶⁵⁷ Dursun, s. 144-145. Öğretide *Sümer* de farklı bir gerekçeyle bu gibi durumlarda bilgi alma davası açılabilir⁶⁵⁸. Yazara göre, bilginin genel kurulda verileceği gerekçesiyle talebin reddedilmesi ancak genel kurulun toplanmaması durumunda, hakkın kullanıldığı ancak karşılanmadığı benimsenerek TTK madde 437/5 kapsamında dava açılabilir (Sümer, s. 230). *Yurtman* ise, genel kurulun düzenli olarak toplanmadığı ve küçük paya sahip pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin hiçbir şekilde karşılanmadığı şirketler yönünden pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurulda ileri sürebileceğinin şart koşulmasının TTK madde 437’nin amacına aykırı olacağını ve somut durumda her şekilde kanuna bağlı olmanın hakkın düzenlenme amacını ortadan kaldırma tehlikesi bulunduğunu belirtmekte ve bu tip durumlarda bilgi alma hakkının mahkeme kanalıyla kullanılabileceğini eklemektedir. Yazara göre, hâkim burada örtülü bir kanun boşluğu bulunduğunu benimsemeli ve bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürülmemiş olması gerekçesiyle davayı reddetmemelidir (Yurtman, s. 702).

⁶⁵⁸ Dural, **Bilgi Alma**, s. 283. Benzer bir görüş için bkz. Sümer, s. 289-290.

Yazara göre, TTK madde 437/5'te tanınan dava hakkı ile genel kurulun toplanamamasına bağlı bilgi alma talebinin karşılanamaması engellenmektedir⁶⁵⁹.

Ceylan'a göre, bilgi alma talebinin genel kurul dışında ileri sürülmüş olması durumunda da bilgi alma davasının olumlu şartı sağlanmış kabul edilmelidir. Yazar bu noktada, pay sahibinin bilgi alma talebini genel kurulda veya genel kurul dışında ileri sürmesinin ispat açısından önem teşkil edeceğine değinmektedir. Yazara göre, genel kurulda ileri sürülen bilgi alma talebi yönünden pay sahibinin talepte bulunduğu hususunu tutanağa işletmesi gerekirken; genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talepleri yönünden noter, e-posta veya iadeli taahhütlü mektup aracılığıyla bilgi alma talebinin iletilmesi ispatta kolaylık yaratacaktır⁶⁶⁰.

Demirkapı da, hakkın genel kurul dışında kullanılmasıyla bilgi alma davasının açılabilceğı görüşündedir. Yazara göre, yönetim kurulunun açık şekilde bilgi verme talebini reddetmesi durumunda bilgi alma davası açılabilmelidir. Yönetim kurulunun, ilgili bilginin genel kurulda yanıtlanacağı gerekçesiyle bilgi vermemesi durumunda ise, eğer genel kurulun toplanmasına az bir süre varsa, pay sahibi dava açamayacaktır. Ancak genel kurul toplantısının gerçekleşmesine uzun bir süre varsa, bu durum bilgi alma hakkının sürüncemede bırakılması olarak yorumlanmalıdır⁶⁶¹.

Konu ile ilgili görüşümüze gelirsek, kanun koyucunun muhtelif maddelerde aslında bilgi alma hakkının kural olarak genel kurulda ileri sürülmesini arzuladığı görülebilmektedir. Bu kapsamda kanun koyucu, TTK madde 437/2'de pay sahibinin genel kurulda bilgi isteyebileceğini; TTK madde 407/1'de de kanuni istisnaları ayrıksı tutarak pay sahibinin şirketin işleri ile bağlantılı haklarını genel kurulda kullanacağını düzenlemiştir. Yine, bilgi alma talebinin yanıtlanması hususunda kanun koyucunun genel kurula işaret ettiği maddeler de bulunmaktadır. Bu bakımdan kanun koyucu, 437/2'nin dördüncü cümlesinde, genel kurul dışında bir pay sahibine verilen bilginin diğer bir pay sahibine verilmesi ile ilgili olarak “*diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir*” düzenlemesini getirmiş olup ilgili düzenlemede gündeme yapılan referans sebebiyle bilginin genel kurulda sağlanacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca kanun koyucu,

⁶⁵⁹ Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 209.

⁶⁶⁰ Ceylan, s. 1897-1898.

⁶⁶¹ Demirkapı, s. 25-27.

TTK madde 437/5 lafzına, mahkeme kararının genel kurul dışında bilgi verilmesi talimatını da içerebileceği ifadesini ekleyerek, bilginin aslen genel kurulda verilmesi gerektiği izlenimi yaratmıştır. Ancak aynı kanun koyucu, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde, “*pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse*” ifadesine yer vererek, bilgi alma talebinin genel kurul dışında da ileri sürülmesine ve yanıtlanmasına kanaatimizce imkân sağlamıştır. Bunun yanında, TTK madde 437/5'te yer alan “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesi de kanun koyucunun genel kurul dışında bilgilendirme yapılması yaklaşımını desteklediğinin bir diğer göstergesidir. Dolayısıyla, kanun koyucunun genel kurul dışında yöneltilen bilgi alma taleplerine ilişkin iradesi tespit edilirken tüm bu maddelerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Kanaatimizce kanun koyucu, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini hiçbir sonucu bağlamamak ve görmezden gelmek niyetinde değildir. Nitekim bu çıkarım ile bağlantılı olarak, pay sahibine aktif bilgi alma hakkı dışında tanınan pasif bilgi alma hakkının da genel kurul dışında kullanıldığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu minvalde, bilgi alma hakkının genel kurulda ileri sürülmesinin arzulanmasının nedeni üzerine düşünmek, genel kurul dışında bilgi alma talebinin ileri sürülmesi ile ilgili değerlendirmelere yön verebilecektir. Öğretide, bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürülmesinin ve yanıtların da genel kurulda verilmesinin pay sahiplerinin kolektif şekilde bilgilenebilmesine katkı sağladığı savunulmaktadır⁶⁶². Ancak, kanun koyucunun kolektif şekilde bilgilendirmeyi korumayı tercih etmediği TTK madde 437'de açıkça görülebilmektedir. Şöyle ki, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde kanun koyucu, pay sahiplerinden birine genel kurul dışında verilen bilginin diğer pay sahiplerine ancak talep halinde verilebileceğini öngörmüştür. Kolektif bilgilendirmeye önem veren kanun koyucunun şüphesiz bu düzenleme yönünden de talep şartı getirmemiş olması gerekirdi. Yine aynı şekilde, TTK madde 437/5 kapsamında açılacak dava yönünden de kanun koyucu, diğer pay sahiplerinin bilgi almaya yönelik menfaatlerini dikkate almamış; sadece soruyu soran pay sahibine bu davayı açma hakkı tanımıştır. Bu yaklaşımdan, kolektif bilgilendirmenin kanun koyucu için vazgeçilemez bir husus olmadığı anlaşılmaktadır.

⁶⁶² Dursun, s. 67; Yurtbaşı, s. 700.

Dolayısıyla, genel kurul dışında bilgi verme görevlilerine bilgi alma talebi iletebilecek olup bilgi verme görevlileri ilgili talebi karşılayıp karşılamamakta ise serbesttir. Bu doğrultuda, genel kurul dışında bilgilendirme yapılması yönünden de yönetim kurulu veya denetçilerin herhangi bir sorumluluğunun söz konusu olmayacağı görüşündeyiz.

Kanun koyucunun bilgi alma talebinin genel kurul dışında ileri sürülmesini engellemediğine ilişkin açıklamalardan sonra, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerinin bilgi alma davasının açılabilmesi için yeterli olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Zira bilgi alma davasının düzenlendiği TTK madde 437/5'in lafzı incelendiğinde, bilgi alma talebini genel kurulda veya genel kurul dışında kullanan pay sahibinden değil, bilgi alma talebi cevapsız kalan, haksız şekilde reddedilen veya ertelenen pay sahibinden bahsedildiği görülür. Dolayısıyla, bilgi alma davasını açabilmek için genel kurul dışında ileri sürülen bir bilgi alma talebinin yeterli olup olmayacağı konusu net değildir.

Bilgi alma davasının sadece genel kurulda ileri sürülen talepler sonrasında açılacağını savunan görüşlerin temel noktası, genel kurul toplantısı dışında bilgi verme görevlilerinin bilgi verme yükümlülükleri bulunmaması ve bu kişilerin bilgi vermeye zorlanamayacak olmalarıdır⁶⁶³. Genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri yönünden bilgi verme görevlilerinin yanıt verme yükümlülükleri bulunmadığı ve bu kişilerin bilgi vermeye zorlanamayacakları görüşünü biz de benimsiyoruz. Ancak kanaatimizce, konunun çözümünde bilgi alma talepleri ve verilen karşılıklar birlikte değerlendirilmelidir. Genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin cevapsız bırakılması, ertelenerek sürüncemede bırakılması veya ilgili bilginin genel kurulda verileceği gerekçesiyle yanıtlanmaması durumlarında kanaatimizce bilgi alma davası açılmayacaktır. Çünkü bilgi esasen genel kurulda temin edilecek olup genel kurulda pay sahibinin bilgi alma talebine karşılık verilebilecektir. Ancak amaçsal yorumdan da hareketle, bilgi verme görevlilerinin bir irade göstererek genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebini açıkça reddetmesi veya bilgiyi paylaşması durumunda, bilgi alma talebinin reddedilmemesi gerektiği veya verilen bilginin gerekli nitelikleri haiz olmadığı kanaatinde olan pay sahibinin bilgi alma davası açabileceği kabul

⁶⁶³ Akbay, s. 409; Dursun, s. 170.

edilmelidir⁶⁶⁴. Zira bu noktada bilgi verme görevlileri, sanki bilgi verme yükümlülüğü altındaymış ve bilgi verilmemesi durumunda buna zorlanacakmış gibi bilgi alma talebinin yanıtlanması yönünde bir tercihte bulunmaktadır. Bu tercihe rağmen, ortada bir yükümlülük bulunmadığından bahisle bilgi verme görevlilerinin bu iradesini görmezden gelmek ve pay sahibine genel kurulu beklemesini tavsiye ederek yanıtın belki genel kurulda değişebileceği gibi çok gerçekçi olmayan bir faraziye ile hareket etmek, kanun koyucunun bilgi alma hakkına ilişkin düzenleme ile hedeflediği pay sahibinin bilgiye hızlıca ulaşması amacıyla bağdaşmayacaktır⁶⁶⁵. Esasen bu amacın izleri, bilgi alma davasını düzenleyen TTK madde 437/5 kapsamında oldukça açık şekilde görülebilmektedir. Kanun koyucu, bu davanın basit yargılama usulüne tabi olduğunu ve mahkeme tarafından verilecek kararın da kesin olduğunu belirtmiştir.

Bu tartışmalardan bağımsız olarak, bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemenin, genel kurul dışında iletilen bilgi alma taleplerinin de yönetim kurulu ve denetçiler tarafından yanıtlanmasını gerektiren şekilde yeniden düzenlenmesi uygulama açısından bir gerekliliktir. Şöyle ki standart gündemi olan olağan genel kurul toplantıları dışında şirket ile ilgili birçok önemli konuda olağanüstü genel kurul toplantısı yapılarak da karar alınabilmektedir. Pay sahibinin, hiç bilmediği bir olağanüstü genel kurul toplantısı gündemine istinaden, toplantı öncesinde bilgi alarak

⁶⁶⁴ Bilgi alma davası öncesinde talebin genel kurulda ileri sürülmesi gerektiğine ilişkin kararlar için bkz. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/31 K. 2020/519 T. 01.10.2020 (Lexpera); İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/515 K. 2020/291 T. 01.07.2020 (Lexpera); İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/279 K. 2021/641 T. 07.07.2021 (Lexpera). Ancak, yukarıda açıkladığımız gerekçelerle, bilgi alma davası açılabilmesi için her durumda bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürülmüş olması gerekliliği bulunmadığı görüşündeyiz. Bu kapsamda, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin reddedilmesi sonrasında bilgi alma davası açılabilmesini destekleyen bir karar için bkz. İstanbul Anadolu 6. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/374 K. 2020/509 T. 30.09.2020 (Lexpera). İlgili kararda davanın reddine karar verilmiş olmasına rağmen, davanın bir bölümünde şu şekilde değerlendirme yapılmıştır: “*Davalı vekilince her ne kadar davanın hak düşürücü süre içinde açılmadığı ileri sürülmüş ise de; davacı tarafça 14/03/2019 tarihli ihtarname gönderilmek suretiyle bilgi alma hakkının kullanıldığı, davalı şirketin 17/04/2019 tarihli cevabi ihtarnamesi ile talebin reddedildiği, red kararı üzerine TTK’nun 437/5. maddesinde öngörülen 10 günlük sürenin işlemeye başladığı ancak bu süreç içinde talebin dava yoluyla ileri sürülmesi hakkının davacı tarafça kullanılmadığı, akabinde aynı bilgi alma hakkının davalı şirketin 11/06/2018 tarihli genel kurul toplantısında oylanıp reddine karar verildiği, bu noktada davacı yönünden TTK’nun 437/5. maddesinde öngörülen sürenin yeniden işlemeye başladığı ve işbu davanın da hak düşürücü süre içinde 21/06/2019 tarihinde açıldığı belirlenmekle davalı taraf itirazları bu yönden yerinde görülmemiştir*”. Genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin yanıtız bırakılması sonrasında bilgi alma davası açılabilmesini destekleyen bir karar için ayrıca bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/402 K. 2020/617 T. 11.11.2020 (Lexpera).

⁶⁶⁵ Doğrudan bir örnek teşkil etmemekle beraber, eksik borç halinde alacaklı borçluyu borcunu ifa etmeye zorlayamasa da, rızaen ifa geçerli kabul edilmekte ve yapılan ödemeler geri istenememektedir. Bu durumda menfaat sınırlı şekilde korunsa da, korunan menfaatin bir hak sayılacağı vurgulanmaktadır (Oğuzman/Barlas, s. 153).

değerlendirme yapmak istemesi oldukça mantıklıdır. Böyle bir durumda, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alamaması ve bilgiyi – ilgili kararın verileceği – genel kurul toplantısında ancak temin edebilmesi, pay sahibinin sağlıklı bir şekilde oy kullanamamasına sebebiyet verebilecektir. Nitekim İsviçre’de yapılan son değişikliklerle birlikte, azınlık pay sahipleri genel kurul dışında yönetim kurulundan şirketin işlerine ilişkin yazılı şekilde bilgi talep edebilecek olup söz konusu talebin ulaşma tarihinden itibaren dört ay içerisinde karşılanması zorunludur. Bu şekilde verilen bilgiler ise, en geç bir sonraki genel kurul toplantısında pay sahiplerinin incelemesi için hazırda tutulacaktır⁶⁶⁶. Benzer bir düzenlemenin, mevcut düzenlemelerimiz ve uygulamada yaşanan sıkıntılar dikkate alınarak, Türk hukukuna da yansıtılmasının yerinde olacağı görüşündeyiz.

ii. Hukuki Yarar Şartına İlişkin Değerlendirmeler

Çalışmanın konusunu sınırlı tutabilmek adına, HMK kapsamındaki her bir dava şartına ilişkin açıklama yapılmayacaktır. Ancak, bilgi alma davası ile ilgili görüşler incelenirken özellikle gereklilik koşulu ve bilginin gerekli olması ile ilgili değerlendirmelerin HMK’da düzenlenen hukuki yarar kurumu ile ilişkilendirildiğine denk gelindiğinden, HMK’da düzenlenen dava şartlarından biri olan hukuki yarar ile ilgili olarak bu bölümde ayrıca açıklama yapma gereği duyuyoruz.

Bu kapsamda öğretide *Demirkapı*, maddi hukuk yönünden değilse de usul hukuku yönünden bilgi davası açarken gereklilik koşulu aranması gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, pay sahibinin dava yoluyla bilgi talep etmekte menfaati olmalıdır. Yazar bu gerekliliği, dava şartlarından olan hukuki yarar ile ilişkilendirmektedir⁶⁶⁷. Buradan hareketle pay sahibinin, bilginin kendisine temin

⁶⁶⁶ Kaya/Yalçın, s. 11-12; İlbasmış Hızlısoy, **Bilgi Alma**, s. 160; Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 214. Yazarlar, eşit işlem ilkesinden yola çıkarak yönetim kurulunun diğer pay sahiplerine de derhal bilgi vermesi gerektiğini belirtmektedir (Bilgili/Gürbüz Gökberk, s. 215). Yapılan değişikliğe ilişkin gerekçe metninde de söz konusu yükümlülüğün, eşit işlem ilkesi gözetilerek, genel kurul toplantısı beklenilmeksizin elektronik araçlar kullanılarak da yerine getirilebileceğinin belirtildiği yönünde bkz. Bozkır, s. 121. Bilgi alma hakkına ilişkin güncel düzenlemenin 01.01.2023 tarihinde yürürlüğe giren İsvBK revizyonları kapsamında değerlendirilmesi yönünden ayrıca bkz. İlbasmış Hızlısoy, **Bilgi Alma**, s. 149 vd. İsviçre ve Almanya’daki düzenlemeler ışığında olması gereken hukuk açısından bilgi alma hakkına ilişkin güncel düzenlemeye getirilen öneriler için ayrıca bkz. Kaya/Yalçın, s. 10 vd.

⁶⁶⁷ Demirkapı, s. 20. Öğretide Akbay’a göre de, “pay sahibinin, bilgiye hangi gerekçeyle ihtiyaç duyduğunun anlaşılamaması halinde, onun dava açmakta korunabilir bir menfaatinin olup olmadığı da sorgulanabilir bir hal alacaktır” (Akbay, s. 458).

edilmesinde hukuki bir yararı bulunduğunu ispat etmesi lazımdır. Bu bakımdan ortalama bir pay sahibinin bilgiye olan gereksinimi esas alınmalıdır⁶⁶⁸.

Pulaşlı da benzer şekilde, hâkimin pay sahibinin bilgiyi elde etmesinde “*hukuken korunması gereken güncel bir menfaatin*” mevcut olup olmadığını tüm diğer davalarda olduğu gibi değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre böylece, bilgi alma hakkı ile özel denetçi atanması talebi arasında da uyum sağlanmış olacak ve pay sahibinin genel kurulda lüzumsuz soru yöneltmesi engellenebilecektir⁶⁶⁹. Anladığımız kadarıyla yazar, gereklilik koşulunu hukuki yarar kavramı ile paralel değerlendirmektedir. Bu görüşe karşı *Sümer*, HMK’da dava şartı olan hukuki yararın mahkeme tarafından re’sen dikkate alınacağı; ancak TTK madde 437’de herhangi bir gereklilik koşuluna yer verilmediğini de gözeterek, mahkemenin yapacağı değerlendirmelerde “*gereklilik kriterini zorunlu kılacak düzeyde bir hukuki yararın ve menfaatin*” aramaması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir⁶⁷⁰.

Kanaatimizce, gereklilik koşulu ile bilgi alma davası yönünden aranan hukuki yarar birbirinden ayrılmalıdır. Bilgi alma hakkının kullanılması yönünden öngörülme-yen gereklilik koşulu, TTK madde 437/5 kapsamında bir dava şartı olarak da düzenlenmiş değildir⁶⁷¹. Dolayısıyla, dava açılırken gereklilik koşulu anlamına gelecek bir hukuki yarar aranmamalıdır. Aksini kabul ise, bilgi alma hakkı yönünden herhangi bir gereklilik koşulu öngörmeyen kanun koyucunun iradesine ve hakkın sınırlandırılmaz niteliğine aykırı olacaktır. Bunun yanında, pay sahibinin gereksiz bir bilgiyi talep etmesi de ayrıca hakkın kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilebilecek bir konudur. Hukuki yarar öğretide, “*davacının mevcut hukuki*

⁶⁶⁸ Demirkapı, s. 21-22. Yukarıdaki açıklamalarımız kapsamında belirttiğimiz üzere, pay sahibinin kendisine hiç gerekmeyecek bir bilgiyi talep etmesi hakkın kötüye kullanılması da teşkil edebilecektir. Bu noktada *Demirkapı*’ya göre, hakkın kötüye kullanılması ile HMK anlamında hukuki yarar kurumunun uygulanması arasındaki fark ispat açısından dır. Hakkın kötüye kullanılması durumunda ispat yükü davalı şirkette olacak; hukuki yararın mevcut olduğu ise pay sahibi tarafından ispatlanacaktır.

⁶⁶⁹ Pulaşlı, *Şerh*, s. 2321-2322, dn. 789.

⁶⁷⁰ Sümer, s. 306-307. Yazar eserinin başka bir bölümünde, pay sahibine dava açma hakkı tanıyan kanun koyucunun kural olarak pay sahibinin bu davayı açmakta menfaati bulunduğunu kabul ettiğini ve bu sebeple de dava şartı olarak ayrıca hukuki yarara bakılmaması gerektiğini belirtmiştir (*Sümer*, s. 292). Limited şirketler yönünden değerlendirme yapan *Can*’a göre, genel kurulun bilgi alma talebini reddetmesi sonrasında ortağın mahkemeye başvurmasında hukuki yararın bulunduğu kabul edilmelidir. Kanun maddesinde bilgi alma talebine ilişkin bir kriter olarak belirtilmediğinden, mahkeme bilgi almanın bir ihtiyaç olup olmadığına bakmamalıdır. Burada ortağın bilgi almaya ihtiyaç duyduğu kabulünden hareket edilmelidir (*Can*, **Bilgi Alma**, s. 155).

⁶⁷¹ ETTK döneminde *Kaya*, İsviçre ve Almanya’daki yasal düzenlemelerde gereklilik koşulu öngörölmüş olmasından hareketle, bu şartın dava açma menfaatinin denetlenmesinde önemli olacağına değinmekteydi (*Kaya*, **Bilgi Alma**, s. 333, dn. 94).

durumunu değiştirecek ve iyileştirecek bir hükme ihtiyaç duyması” şeklinde tanımlanmaktadır⁶⁷². Kanaatimizce, pay sahibinin talep ettiği bilgiye sadece mahkeme kanalıyla erişebilecek olması ve bunu amaçlaması⁶⁷³, davacının bilgi alma davası açmakta hukuki yararı bulunduğu şeklinde yorumlanmalıdır. Ancak, pay sahibinin bu bilgilere başka yollarla erişmesinin mümkün olması durumunda, pay sahibinin dava açmakta hukuki yararı bulunmadığının kabulü gerekir⁶⁷⁴.

Bunun yanında * zkan*, bilgi alma davasında hâkimin davacının hukuki yararı bulunup bulunmadığını değerlendireceğine, Türk hukuku kapsamında pay sahibine hakkı kullanmasının gerekli olduğunu ispat etme yükümlülüğü getirilmemiş olduğuna, ancak dava yoluna başvururken pay sahibinin hakkı kullanmasının kendisi için gerekli olduğunu ve kullanamaması halinde menfaatinin zedeleneceğini belirtmesinin gerek talebini somutlaştırabilmesi gerekse de hâkimin vereceği kararın kapsamı yönünden önem teşkil edeceğine de ayrıca değinmiştir. Yazara göre, pay sahibi yönünden hukuki menfaatin aranıyor olması usul ekonomisi açısından önemli olup bu sayede mahkemelerin sebepsizce dava yükü altına sokulmaları engellenecektir⁶⁷⁵.

2. Dava  ncesi Arabuluculuk

TTK madde 437/5 kapsamında açılacak bir dava öncesinde TTK madde 5/A doğrultusunda zorunlu arabuluculuk sürecinin işletilmesi gerekip gerekmediği de yanıtlanması gereken bir sorudur. TTK madde 5/A uyarınca, “*bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır*”. Bilgi alma davasının parasal nitelikte bir konusu bulunmadığından, bilgi alma davası açılması öncesinde de arabuluculuğa başvurulması gerekmemektedir⁶⁷⁶. Ancak bu durum, ihtiyari arabuluculuk sürecinin işletilmesine de engel değildir.

⁶⁷² HANAĞASI EMEL, **Davada Menfaat**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 155.

⁶⁷³ Davacının bilgi alma davasını y neltmekteki amacı bilgi almaktan farklı ise, davacının davayı açmakta hukuki yararının bulunmadığının savunulabileceği yönünde bkz. Akbay, s. 428.

⁶⁷⁴ İlgili bir karar için bkz. İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/292 K. 2021/151 T. 25.02.2021 (Lexpera).

⁶⁷⁵ ÖZKAN Ebrar, Anonim **Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Dava Yoluyla Kullanılması**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2024, s. 118.

⁶⁷⁶ Alışkan, s. 18; Ceylan, s. 1900; Bozkır, s. 158.

Bu noktada öğretide *Sümer*, ihtiyari arabuluculuk ile süreci başlatan pay sahibine bilginin verilmesi durumunda diğer pay sahipleri yönünden eşit işlem ilkesine aykırı davranılmış olacağı kanaatindedir. Yazara göre, her ne kadar diğer pay sahipleri TTK madde 437/2 kapsamında aynı bilginin kendilerine verilmesini talep etseler de, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun⁶⁷⁷ 4. maddesi uyarınca hem arabulucu hem de arabuluculuk sürecine katılan taraflar yönünden gizliliğe ilişkin bazı yükümlülükler öngörülmüştür. Bu yükümlülükler, diğer pay sahiplerinin arabuluculuk vasıtasıyla bilgi edinen pay sahibinin bu şekilde bilgi edindiğini bilmelerini engellemektedir. Yazar bu noktada, arabuluculuk faaliyeti ile temin edilen bilginin talep ve genel kurul beklenmeksizin tüm pay sahiplerine verilmesi ile eşitliğin temin edilmesi gerektiği kanaatindedir⁶⁷⁸.

3. Davanın Tarafları

Bilgi alma davasını kural olarak pay sahipleri açabilecektir⁶⁷⁹. Pay sahibinden anlaşılması gereken ise, daha önce bilgi alma talebini yönelten pay sahibidir⁶⁸⁰. TTK madde 437/5'in lafzında da bilgi alma istemi haksız olarak reddedilen pay sahibinden bahsetmektedir. Dolayısıyla, davanın açıldığı tarihte davacının pay sahibi olması gerekmektedir⁶⁸¹. Bunun yanında, pay sahipliği sıfatı dava süresince devam etmelidir⁶⁸². Dava devam ederken pay sahibinin payını dava dışı bir üçüncü tarafa devretmesi durumunda ise, pay sahipliği sıfatıyla birlikte bilgi alma hakkı da sonlanacağından, aktif husumet yokluğu sebebiyle davanın reddine karar verilmelidir⁶⁸³. Nitekim payı devralan kişi de TTK madde 437/5 kapsamında bilgi

⁶⁷⁷ RG. 22.06.2012-28331.

⁶⁷⁸ Sümer, s. 342.

⁶⁷⁹ Durgut/Kaplan, s. 144; Şenocak/Seyman, s. 2491; Ünal, s. 309; Akbay, s. 431; Atalay, s. 66; Sümer, s. 292; Ceylan, s. 1900.

⁶⁸⁰ Cengiz, s. 104; Demirkapı, s. 13; Alışkan, s. 10; Durgut/Kaplan, s. 144; Şenocak/Seyman, s. 2491; Atakan, s. 81; Ceylan, s. 1900. ETTK döneminde aynı yönde görüş için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 328. Talepte bulunmasa dahi, taleple ilgisini açık şekilde gösterebilen ve talebi özümseyen pay sahiplerinin de dava açabileceğine yönelik öneri için bkz. Akbay, s. 439.

⁶⁸¹ Bulut, s. 58; Ünal, s. 309.

⁶⁸² Ünal, s. 309.

⁶⁸³ Ünal, s. 309; Sümer, s. 293. Yazara göre, devredilen pay bilgi alma davasının konusunu oluşturmadığından, HMK madde 125/2 burada uygulama alanı bulmaz ve pay devralan davacı sıfatını kazanmaz (Sümer, s. 294). HMK madde 125/2: "*Davanın açılmasından sonra, dava konusu davacı tarafından devredilecek olursa, devralmış olan kişi, görülmekte olan davada davacı yerine geçer ve dava kaldığı yerden itibaren devam eder. Bu takdirde dava davacı aleyhine sonuçlanırsa, dava konusunu devreden ve devralan yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olur*". Genel kurul toplantısı sonrasında soruyu yönelten pay sahibinin payını devralan bir kişinin de dava açamayacağı yönünde ayrıca bkz. Akbay, s. 433. Payın devredilmesiyle birlikte hem bilgi alma davası açma hem de davaya devam etme hakkının pay devralana geçeceği yönünde karşı görüş için bkz. Alışkan, s. 11.

alma hakkını kullanan kişi değildir. Pay sahibinin ölmesi durumunda ise öğretide, HMK madde 55'ten⁶⁸⁴ ve bilgi alma hakkının paya bağlı bir hak olmasından hareketle, mirasçıların davaya devam edebilecekleri görüşü ileri sürülmüştür⁶⁸⁵. Bu bağlamda, TTK madde 494/2 kapsamında bağlamalı payın söz konusu olması durumunda hâkim, şirketin onayı üzerine davaya devam etmeli; şirketin onay vermemesi durumunda ise dava sonlandırılmalıdır⁶⁸⁶. Ancak kanaatimizce, TTK madde 437/5'in bilgi alma talebini yönelten pay sahibine dava açma hakkı veren açık lafzı gereği, miras yoluyla payın geçişi durumunda da pay devri ile aynı yoruma ulaşmak gerekir. Ayrıca HMK madde 55'in gerekçesinde, söz konusu maddenin malvarlığına ilişkin davalar yönünden uygulama alanı bulacağıının belirtildiği de görülmektedir.

Bilgi alma davası sadece davacı pay sahibi yönünden sonuç doğurmaktadır. Diğer bir ifadeyle, davacı pay sahibi dışındaki pay sahipleri mahkeme kararından istifade edemeyeceklerdir⁶⁸⁷.

Öğretide bilgi alma hakkından yararlanan intifa hakkı sahiplerinin de bilgi alma davası açabilecekleri kabul edilmektedir⁶⁸⁸. Ayrıca, pay sahibi ve intifa hakkı sahibinin ayrı ayrı da bu davayı açabilecekleri ifade edilmektedir⁶⁸⁹. Ancak, bu durumda davayı açan kişinin soruyu da sormuş olması gerekir. Bilgi alma hakkını kullanan temsilci⁶⁹⁰ veya pay üzerinde rehin hakkına sahip kişiler⁶⁹¹ ise bu davayı açmaya yetkili değildir.

Yazara göre, madde lafzı soruyu soran pay sahibi dışındaki pay sahiplerinin dava açmamasına yönelik olup pay devralanı kapsamaz.

⁶⁸⁴ HMK madde 55: “*Taraflardan birinin ölümü hâlinde, mirasçılar mirası kabul veya reddetmemişse, bu hususta kanunla belirlenen süreler geçinceye kadar dava ertelenir. Bununla beraber hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, talep üzerine davayı takip için kayyım atanmasına karar verebilir*”.

⁶⁸⁵ Bilgi alma davası sırasında davacının ölümü ile HMK madde 55'in uygulandığı bir karar için bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/484 K. 2022/328 T. 20.04.2022 (Lexpera).

⁶⁸⁶ Ünal, s. 309-310.

⁶⁸⁷ Alışkan, s. 6; Ünal, s. 307.

⁶⁸⁸ Alışkan, s. 13; Cengiz, s. 116; Sümer, s. 292; Dolu, s. 214-215; Ünal, s. 312-313; Atalay, s. 66; Akbay, s. 431; Ceylan, s. 1900.

⁶⁸⁹ Cengiz, s. 116; Alışkan, s. 13.

⁶⁹⁰ Demirkapı, s. 13; Akbay, s. 440; Sümer, s. 292. Ancak, temsilcinin sorduğu soru üzerine pay sahibi dava hakkını kullanabilecektir.

⁶⁹¹ Demirkapı, s. 13; Sümer, s. 292.

Bilgi alma davasının davalısı anonim şirket tüzel kişiliğidir⁶⁹². Bilgi alma davası, bilgi verme görevlileri olan yönetim kurulu ve denetçilere yöneltilmemelidir⁶⁹³. Ancak, HMK madde 52⁶⁹⁴ ve TTK madde 365⁶⁹⁵ gereği yönetim kurulu bilgi alma davasında anonim şirket tüzel kişiliğini temsil edecektir⁶⁹⁶.

4. Dava Konusu ve Talep

Bilgi alma talebi haksız şekilde reddedilmiş olan pay sahibi, bilgi alma davası açarak bilgi alma talebine konu bilginin kendisine verilmesini talep edecektir⁶⁹⁷. Dolayısıyla pay sahibi, dava öncesinde ileri sürdüğü bilgi alma talebine uygun bir dilekçeyle mahkemeye müracaat edecektir⁶⁹⁸. Diğer bir ifadeyle, pay sahibi tarafından daha önce bilgi alma talebine konu edilmeyen bir bilgi, bilgi alma davasına da konu edilemez⁶⁹⁹. Pay sahibinin dava öncesinde ileri sürdüğü bilgi alma talebinden daha az kapsamda bir bilgiyi davaya konu etmesi ise mümkündür⁷⁰⁰.

Davacı pay sahibinin bilgi talep ettiği konuyu açıkça dilekçede belirtmesi gerekmektedir⁷⁰¹. HMK madde 26’da düzenlenen taleple bağlılık ilkesinin de gereği olarak, “*hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez*”. Bu çerçevede, pay sahibinin talebinin sınırları çizilmiş, açık ve somut olması, ayrıca olgularla desteklenmesi gerekmektedir⁷⁰². Nitekim böyle bir

⁶⁹² Cengiz, s. 117; Demirkapı, s. 14; Alışkan, s. 14; Durgut/Kaplan, s. 144; Şenocak/Seyman, s. 2491; Akbay, s. 443; Sümer, s. 294; Ünal, s. 313; Atalay, s. 66; Atakan, s. 81; Ceylan, s. 1901.

⁶⁹³ Alışkan, s. 14; Şenocak/Seyman, s. 2491; Akbay, s. 443; Sümer, s. 294; Dolu, s. 215; Atalay, s. 67; Ceylan, s. 1901.

⁶⁹⁴ HMK madde 52: “*Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanlar davada kanuni temsilcileri, tüzel kişiler ise yetkili organları tarafından temsil edilir*”.

⁶⁹⁵ TTK madde 365: “*Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır*”.

⁶⁹⁶ Akbay, s. 443; Sümer, s. 294.

⁶⁹⁷ Cengiz, s. 100; Alışkan, s. 14; Ünal, s. 313; Dolu, s. 215; Atalay, s. 64; Akbay, s. 444. Bu noktada Akbay, taleplerin birebir olmasından değil de özdeşliğinden bahsedileceğini vurgulamaktadır. Yazara göre, genel kurul toplantı tutanağında yer alan talep ile özdeş olduğu müddetçe davaya konu talep detaylandırılabilir, hukuki yönden şekillendirilebilir (Akbay, s. 446). Her iki talebin özü yönünden aynı olması gerektiğine ilişkin benzer bir görüş için bkz. Alışkan, s. 14.

⁶⁹⁸ Cengiz, s. 123; Ünal, s. 313; Atalay, s. 70.

⁶⁹⁹ Akbay, s. 444; Ünal, s. 314.

⁷⁰⁰ Akbay, s. 445.

⁷⁰¹ Ünal, s. 313; Dolu, s. 217; Bilgili/Demirkapı, s. 507; Ceylan, s. 1903. Eğer mümkünse bilginin talep edildiği zaman aralığına ilişkin de belirleme yapılması gerektiği yönünde bkz. Akbay, s. 449. Belirli bir zaman diliminin belirtilmediği bilgi alma taleplerinin de genel olabileceği yönünde bkz. Alışkan, s. 14-15.

⁷⁰² Ünal, s. 313; Tekinalp, *Yeni Hukuk*, s. 384. Öğretide pay sahibinin talep ettiği bilgilerin kendisinde olmaması sebebiyle somutlaştırma yükümlülüğünün meydana getireceği sorunlar da değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Akbay’a göre, bilgi talep eden pay sahibi, talebinin konusunu açıkça

talep, mahkemenin hakkın sınırlarını daha verimli şekilde değerlendirmesine yarayacağı gibi mahkeme kararının da daha net şekilde verilmesini ve böylece hükmün icrasının da kolaylaştırılmasını sağlayacaktır⁷⁰³.

Tıpkı bilgi alma talebinde olduğu gibi, mahkemeden de genel şekilde talepte bulunulamaz⁷⁰⁴. Bu kapsamda örnek olarak, şirketin finansal durumunun açıklanmasına ilişkin bir talep⁷⁰⁵ veya şirketteki usule aykırı durumların tespit edilmesine ilişkin bir talep⁷⁰⁶ bilgi alma davasına konu edilemeyecektir.

5. İspat Yükü

Davaca ispat, “*tarafılarcı iddia edilen talebin dayandığı hukuk kuralının koşul vakıalarının somut olarak, iddia edildiği gibi gerçekteştiği konusunda hâkimde kanaat uyandırmak üzere yapılan inandırma faaliyetidir*”⁷⁰⁷. TMK madde 6 uyarınca, kanunda aksi bir hüküm bulunmadıkça her bir taraf, hakkına dayanak yaptığı olguların varlığını ispatlamalıdır. Yine HMK madde 190 uyarınca, kanunda aksi bir hüküm bulunmadıkça ispat yükü, “*iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran*” taraf üzerindedir.

Bilgi alma davasında pay sahibi temelde, bilgi alma talebini daha önceden ileri sürmüş olduğunu⁷⁰⁸ ancak söz konusu talebin haksız şekilde reddedildiğini

ve detaylı olarak belirtmeyecektir. Pay sahibinden bilgi alma talebini somutlaştırmasının beklenemeyeceği hâllerde somutlaştırma yükü yönünden ispat ölçüsü azaltılmalıdır. Yazara göre, somutlaştırma yükü, maddi hukuk kapsamında tanınan hakların kullanılmasına mâni olmak amacıyla düzenlenmemiştir. Bunun yanında pay sahibi, bilgi alma hakkına sahip olduğu ve bu hakkını usulüne uygun şekilde kullandığı hususlarını ise tam olarak somutlaştırılmalıdır (Akbay, s. 475-476).

⁷⁰³ Demirkapı, s. 28; Dolu, s. 217.

⁷⁰⁴ Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 327; Çelebi, s. 554; Pulaşlı, **şerh**, s. 2309; Sümer, s. 282; Ünal, s. 314; Atakan, s. 82; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384. ETTK dönemi için aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 329. İlgili mahkeme kararları için ayrıca bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709; K. 2025/361, T. 14.05.2025 (Dejure); İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/292; K. 2021/648, T. 22.09.2021 (Lexpera).

⁷⁰⁵ Alışkan, s. 14; Ünal, s. 314; Pulaşlı, **şerh**, s. 2309; Atalay, s. 70; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 329; Demirkapı, s. 27. Yazara göre, böyle bir talep ayrıca şirketin finansal tabloları üzerinden anlaşılabilir. Dolayısıyla, bilginin pasif bilgi alma hakkı uyarınca sağlandığı yönünde ret gerekçesi ileri sürülebilir. Ayrıca bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/568 K. 2023/811 T. 01.11.2023 (Dejure): “*Genel ve soyut talepler yeterli olmaz, şirketin hangi işleri konusunda bilgi istendiği somut şekilde bildirilmelidir. şirketin genel mali yapısı ve iş ilişkileri hakkında bilgi verilmesi talebi bu anlamda somut bir talep değildir*”.

⁷⁰⁶ Demirkapı, s. 27; Ünal, s. 314; Dolu, s. 217; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384.

⁷⁰⁷ Pekcanitez/Özekes/Atalay, s. 338.

⁷⁰⁸ Davacı bu kapsamda şüphesiz ki hakkı usulüne uygun şekilde (örnek olarak, hakkın konusuna uygun biçimde) kullandığını da ispatlayacaktır (Akbay, s. 471 vd.).

ispatlamalıdır⁷⁰⁹. Ancak bunun yanında pay sahibi, pay sahibi sıfatına sahip olduğunu, dava öncesinde ileri sürdüğü bilgi alma talebi ile davadaki talebinin özdeş olduğunu ve davayı süresinde açtığını da ispatlayacaktır⁷¹⁰.

Bunun karşısında, talep edilen bilginin verilmesi durumunda şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşeceğine ilişkin vakıaları şirket ispatlamalıdır⁷¹¹. Ayrıca, pay sahibinin bilgi alma hakkını TMK madde 2'ye aykırı şekilde kullandığı hususunda ispat yükü de şirket üzerindedir⁷¹².

Bir vakıanın ispatlandığından bahsedilebilmesi için, hâkim o vakıanın doğru olduğu yönünde bir kanaate varmalıdır. Başarılı bir ispattan bahsedebilmek için hâkimin ne derece bir kanaate varması gerektiği ispat ölçüsü ile ilgili bir konudur. İspat ölçüsü noktasında duruma göre tam ispat veya yaklaşık ispat yeterli olacaktır⁷¹³. Bir somut vakıa yönünden “*kesinlik sınırındaki ihtimal derecesinde ispatı aranıyorsa*” tam ispattan bahsedilir. Bunun yanında, hâkimin ilgili vakıayı ispatlanmış kabul edebilmesi için bu kadar yüksek derecede bir kanaate erişmesi beklenmiyor, sadece ilgili vakıanın “*gerçek olma ihtimalinin kuvvetli olduğu (vakıanın iddiasının gerçek olmasının ağır basan ihtimal olduğu)*” kanaati ile karar verilebiliyorsa yaklaşık ispattan bahsedilir⁷¹⁴. Bilgi alma davasındaki ispat ölçüsü hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır.

Öğretide *Kaya*'ya göre, reddin haksızlığını ispatlayacak pay sahibi çoğu durumda olaya hâkim olmayacaktır. Bu anlamda, pay sahibi şirkete karşı daha dezavantajlı bir konumda olacaktır. Dolayısıyla, pay sahibinden tam bir ispat beklenmemeli; ispatta kullanılabilecek bilgi ve belgelerin şirket bünyesinde bulunduğu dikkate alınarak, reddin haksız olmadığı ve bilgi alma talebinin kabulü

⁷⁰⁹ Cengiz, s. 121; Çelebi, s. 550; Alışkan, s. 22-23; Atalay, s. 69; Dolu, s. 220; Ünal, s. 314; Atakan, s. 82; Ceylan, s. 1903; Bozkır, s. 173. Öğretide Akbay, reddin haksız olması ile ilgili ispat yükünün davacıda olacağı çıkarımının her zaman doğru olmayabileceğine özellikle vurgu yapmaktadır. Ancak yazara göre ret, hakka sahip olunması, hakkın kullanımı veya hakkın konusu gibi dava hakkını doğurucu vakıalara ilişkin ise, ispat yükü davacıda olacaktır (Akbay, s. 479-480). Redde ilişkin ispat yükünün davalı şirkette olacağı durumlar için bkz. dn. 711-712.

⁷¹⁰ Akbay, s. 470 vd. Yazar, davanın makul sürenin uygulanacağı bir duruma dayalı açılacak olması ihtimalinde ise, makul sürenin aşıldığı iddiasının şirket tarafından ispatlanması gerektiği görüşündedir (Akbay, s. 486).

⁷¹¹ Cengiz, s. 121; Çelebi, s. 551; Ünal, s. 307; Sümer, s. 302; Atalay, s. 69; Ceylan, s. 1904; Akbay, s. 484-485; Bozkır, s. 173.

⁷¹² Ünal, s. 315; Çelebi, s. 551; Dolu, s. 128; Atalay, s. 72; Akbay, s. 486.

⁷¹³ Pekcanitez/Özekes/Atalay, s. 365.

⁷¹⁴ Atalay, s. 70.

halinde şirket menfaatlerinin zarar görebileceği şirket tarafından somut ve ikna edici delillerle ispatlanmalıdır⁷¹⁵.

Atalay, ispat ölçüsünün vakıa özelinde belirlenmesi gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, pay sahibinin bilgi alma talebini ileri sürdüğüne ilişkin vakıada tam ispat ölçüsü geçerli olmalıdır. Genel kurul toplantı tutanağı, pay sahibinin şirkete sunduğu dilekçe ve şirket tarafından verilecek cevaba ilişkin yazı dâhil her türlü delille⁷¹⁶ bu vakıa ispat edilebilecektir. Pay sahibinin bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedildiğine ilişkin vakıada ise, şirketin reddin haklı bir sebebe dayandığı iddiasında bulunmaması durumunda, reddin haklı olmadığını ispat yükü yine pay sahibinde olacaktır. Bu bir menfi vakıa iddiası teşkil etmektedir. Bu durumda ispata yarayan deliller davacının erişim alanında olmadığından, delil ikame yükü pay sahibine yüklenemeyecektir. Dolayısıyla, delil ikame yükünün şirkette olduğu kabul edilmelidir. Şirketin bu konuda başarısız olması durumunda ise, dava ispatlanmış sayılmalıdır. Yazara göre, reddin haksızlığının ispatlanmasında yaklaşık ispat ölçüsünün esas alınmasıyla da ispat zorluğu aşılabılır. Bu durumda hâkim, şirketin bilgi alma talebini reddederken haklı bir sebebe dayanmadığını kuvvetle muhtemel olarak değerlendirirse, davayı kabul edebilecektir. Yazara göre, bu vakıa da her türlü delille ispat edilebilecektir. Şirketin, şirket sırlarının ifşa edilmesi veya diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşeceğini iddia etmesi durumunda ise, ispat yükü şirkete ait olacaktır. Burada iddia bir tehlikenin mevcudiyetine ilişkin olduğundan, pay sahibinin bilgiyi talep ettiği andaki tehlike somut olarak belirtilmeli ve bu tehlikenin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğu ispatlanmalıdır. Bu kapsamda, yaklaşık ispat ölçüsü uygulanacaktır. Çünkü henüz gerçekleşmemiş vakıaya yönelik olarak deliller de oluşmuş değildir⁷¹⁷.

Çelebi'ye göre, tam ispat ölçüsü Türk hukukunda vakıaların ispatında kabul edilen ölçüdür. Yaklaşık ispat için ise, bu tür bir ispatın yeterli olduğu yönünde açık

⁷¹⁵ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 332.

⁷¹⁶ Öğretide *Altay*, genel kurul toplantı tutanağının toplantı başkanlığı tarafından düzenlendiğine ve genel kurul toplantı başkanlığının da çoğunluk pay sahipleri tarafından seçildiğine işaret etmekte; buradan hareketle, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullandığı hususunu her zaman tutanağa geçiremeyebileceğine değinmektedir. Yazar, bu tip durumlarda bilgi alma hakkının kullanıldığı hususunun tanık ile ispatlanabileceği görüşündedir (*Altay, Özel Denetim*, s. 63). Eğer soru ve cevaplara ilişkin açıklamalar tutanağa geçirilmiyorsa pay sahibinin gündem maddelerine bu durumu muhalefet şerhi olarak ekleyebileceğine ilişkin ayrıca bkz. Demirkapı, s. 29; Ceylan, s. 1897, dn. 50.

⁷¹⁷ *Atalay*, s. 70-73. Benzer bir görüş için bkz. Ünal, s. 315-316.

veya dolaylı bir düzenlemenin mevcudiyeti gerekir. Yazara göre, talep edilen bilgilerin şirket sırlarının ya da şirket menfaatlerinin tehlikeye düşmesi veya hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiğine ilişkin vakıalar yönünden tam ispat kuralı geçerli olmalıdır. Bunun yanında, bilgi alma hakkının ileri sürüldüğü hususunda ispat kolaylığı yaratılmalı, talebin haksız reddedildiği yönünden ise yaklaşık ispat ölçüsü kabul edilmeli veya ispat kolaylığı yaratılmalıdır⁷¹⁸.

Sümer'e göre, bilgi alma davasında pay sahibinden tam ispat beklenmesi davanın pay sahibi tarafından kazanılması ihtimalini güçleştirecektir. Ne var ki yaklaşık ispat da uygulama alanı bulmaz. Yaklaşık ispatın uygulandığı durumlarda, taraflar arasındaki uyuşmazlığın nihayete erdirildiği bir karar verilmemektedir. Bu açıdan yaklaşık ispat, geçici hukuki koruma tedbirleri veya adli yardım gibi belirli taleplerin değerlendirilmesinde uygulama alanı bulur. Yazara göre, uyuşmazlığı nihayete erdirecek davalarda yaklaşık ispat uygulanmasa da ispat zorluğunun aşılabilmesi adına delil ikame yükümlülüğünde değişiklik yapılması veya ispat ölçüsünün azaltılması gibi ispat kolaylıkları sağlanabilir. Ancak, bu durumda hakimdeki kanaat yaklaşık değil, tam olacaktır⁷¹⁹.

Akbay'a göre, bilgi alma hakkı yönünden üç vakıa mevcuttur. Bunlar, hakka sahip olunması ve hakkın kullanılması usulü, hakkın konusu ve dava dışındaki bilgi alma talebinin sonuçlarına ilişkin vakılardır⁷²⁰. Yazara göre, davacının bilgi alma hakkına sahip olduğu ve bu hakkını usulüne uygun şekilde kullandığı hususunda tam ispat ölçüsü geçerlidir. Hakkın konusuna ilişkin vakıa yönünden ise ispat ölçüsü düşürülmelidir⁷²¹. Dava dışındaki bilgi alma talebinin sonuçlarına ilişkin vakıalar kapsamında davacının, talebinin reddedildiğini, diğer bir ifadeyle, ilgili bilgiyi temin edemediğini ispatlaması gerekmektedir. Burada menfi bir vakıa ispat edilecektir. Yazara göre, tutanağın kontrolü pay sahibinde olmayacağından, bakanlık temsilcinin bulunmadığı toplantılarda genel kurul toplantı tutanağının ispat gücü zayıflayabilir. Bu noktada tanık deliline başvurulması düşünülebilir. Ayrıca, bu ispat zorluğunun,

⁷¹⁸ Çelebi, s. 552-554.

⁷¹⁹ Sümer, s. 304.

⁷²⁰ Akbay, s. 470. Yazara göre, karşı davalı şirket bu vakıaların gerçekleşmediği hususunda delil sunabilecek olup burada HMK madde 19/1 kapsamında karşı ispattan bahsedilir (Akbay, s. 480).

⁷²¹ Akbay, s 476.

örnek olarak, ispat ölçüsünün azaltılması veya şirketin katkısıyla çözümlenmesi de düşünülebilir⁷²².

Son olarak, pay sahibinin bir başka pay sahibine genel kurul dışında verilen bilginin kendisine verilmesinin haksız şekilde reddedildiği iddiası bulunuyorsa, bu bilginin genel kurul dışında diğer pay sahibine pay sahibi sıfatıyla verildiğini ispat yükü de pay sahibinde olacaktır⁷²³. Öğretide Ünal, buradaki ispat ölçüsünün de yaklaşık ispat olması gerektiği görüşündedir⁷²⁴. Ancak Atalay, tam ispat ölçüsü uygulanacağı kanaatindedir⁷²⁵.

6. Yargılama

TTK madde 437/5 kapsamında bilgi alma davasında basit yargılama usulünün uygulanması kararlaştırılmıştır. Söz konusu düzenleme, şirket ile pay sahipleri arasında pay sahipliği haklarından kaynaklanan davalarda basit yargılama usulünün uygulanacağını öngören TTK madde 1521 ile de uyum içerisindedir⁷²⁶. Bilgi alma davasında basit yargılama usulünün uygulanması ile yargılamanın hızlıca tamamlanması hedeflenmiştir. Zira, yargılamanın uzun sürmesi pay sahibinin bilgi almadaki menfaatini ortadan kaldıracaktır⁷²⁷. Bunun yanında, yargılamanın hızlıca tamamlanacak olması, davanın kabulü hâlinde pay sahibinin bilgiye hızlıca ve gecikmeksizin ulaşmasına; davanın reddi hâlinde ise şirketin bir uyuşmazlık yükünden daha kurtulmasına yarayacaktır⁷²⁸.

HMK madde 317/3 uyarınca, basit yargılama usulünün uygulanacağı bilgi alma davasında cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri verilemeyecektir. Ayrıca HMK madde 319 uyarınca, “*iddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı dava*

⁷²² Akbay, s. 477.

⁷²³ Cengiz, s. 121; Atalay, s. 72; Aışkan, s. 22; Çelebi, s. 550-551.

⁷²⁴ Ünal, s. 316. Nitekim, Adalet Komisyonu raporunda da yaklaşık ispatın uygulanabileceği dile getirilmiştir. Ayrıca bkz. Birinci Bölüm, VI, C. Emare yoluyla ispatın yeterli kabul edileceği yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 506, dn. 1306.

⁷²⁵ Atalay, s. 72. Aynı yönde bkz. Cengiz, s. 125. İspat ölçüsünün azaltılması gerektiği yönünde bkz. Sümer, s. 305.

⁷²⁶ Aışkan, s. 21; Akbay, s. 466. Bilgi alma davasına ilişkin yasal düzenlemenin bulunmadığı ETTK döneminde açılacak davalarda da basit yargılama usulünün uygulanması gerektiğine ilişkin bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324.

⁷²⁷ Aışkan, s. 21; Ünal, s. 319; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 97.

⁷²⁸ Dolu, s. 220.

açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar”.

Basit yargılama usulünün uygulanması sebebiyle, HMK madde 320/1 uyarınca mahkeme, eğer mümkünse, tarafları duruşmaya çağırmaksızın dosya üzerinden karar verebilecektir. Ancak bu noktada, bilgi alma davasının duruşma açılmaksızın gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği hususu öğretide görüş ayrılığına sebep olmuştur. *Tekinalp*, mahkemenin dosya üzerinden veya duruşma açarak karar verebileceğini savunmaktadır⁷²⁹. *Ünal* da, pay sahibinin hızlıca bilgiyi temin edebilmesi adına, taraf veya tanık beyanlarının alınması gerekmiyorsa duruşmasız şekilde karar verilebileceği görüşündedir⁷³⁰. Ancak *Atalay*’a göre ise, mahkemenin duruşmalı bir inceleme yapması gerekmektedir⁷³¹. *Sümer* de, bilgi alma davasında ileri sürülebilecek iddia ve savunmaları göz önünde bulundurarak mahkemenin duruşma açması gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre, bilgi alma hakkının kullanılması ile sonuca ulaşamadığı veya talebin geri çevrilmesinin şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında olduğu savunması her türlü delille ispat edilebilecektir. Bu delillerin değerlendirilmesi için ise duruşma açılmalıdır⁷³².

Bilgi alma davasında kural olarak bilirkişi incelemesi söz konusu olmaz⁷³³. Bu kapsamda, incelemenin bilirkişilere yaptırılması ve çıktılarına ilişkin rapor hazırlanması da davanın amacı ve niteliğine aykırıdır⁷³⁴. Ancak uygulamada bilgi alma davaları yönünden sıklıkla bilirkişi incelemesine başvurulduğu görülmektedir. Bilirkişilere en çok başvuru konu ise, bir bilginin şirket sırrı niteliğinde olup olmadığı ve bilginin açıklanması durumunda şirket menfaatlerinin tehlikeye düşüp düşmeyeceğidir⁷³⁵. Bunun dışında, mahkeme aracılığıyla bilgi alma davasına ilişkin şartların oluşup

⁷²⁹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384.

⁷³⁰ Ünal, s. 319.

⁷³¹ Atalay, s. 74. Aynı yönde bkz. Alışkan, s. 21.

⁷³² Sümer, s. 301.

⁷³³ Sümer, s. 282; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384; Durgut/Kaplan, s. 145; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 66; Cengiz, s. 103. Yazar, bilgi alma davasının konusu ve kararın içeriğinden yola çıkarak, bu davada bilirkişi atanmasını gerektirmediği görüşünü makul bulmaktadır. Ancak yazara göre, bilirkişi tayin edilememesine ilişkin görüş kesin kabul edilmemelidir. Bilirkişi atamasını engelleyen yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, istisnai olarak, somut olayın şartları gerektiriyorsa bilirkişi tayin edilebilmelidir. Yazarın bu minvalde gösterdiği örnek, davacının talep ettiği bilginin anonim şirkete ait hangi belge içerisinde bulunabileceğinin tespitidir.

⁷³⁴ Sümer, s. 282; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 384.

⁷³⁵ Örnek karar için bkz. İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/709 K. 2025/361 T. 14.05.2025 (Dejure).

oluşmadığı⁷³⁶ ve verilen yanıtların yeterliliği⁷³⁷ noktasında da bilirkişiye başvurulduğu bir karara da rastlanmıştır. Ne var ki HMK madde 266 uyarınca, hukuk dışında “*özel veya teknik bilgi*” gerektiren durumlarda bilirkişiye başvurabilecek olup genel nitelikteki bilgi ya da tecrübe veya hâkimlik mesleği uyarınca sahip olunması gereken hukukî bilgiyle çözümü mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamayacaktır. Bu açıklamadan yola çıkarak kanaatimizce, bir bilginin sır niteliğini haiz olup olmadığı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalıp kalmadığı ve nihayetinde bir bilginin açıklanmasının şirket menfaatlerini tehlikeye düşürüp düşürmeyeceği, bilgi alma davası için yasal şartların oluşup oluşmadığı veya bilgi alma davasında verilen yanıtların yeterliliği gibi konuların değerlendirilmesi hukuk dışında özel ya da teknik bir bilgi gerektirmiyorsa, bu tür konularda bilirkişiye başvurulamamalıdır.

7. Yargılama Aşamasında Gizlilik ve Hâkimin Değerlendirmesi

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi şirket, talep edilen bilginin verilmesi durumunda şirket sırlarının ifşa edileceği veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşeceğini iddia ediyorsa, bu iddiasını ispatlamakla yükümlüdür. Nitekim yargılama kapsamında da hâkim, verilecek bilginin bir sırrın açıklanmasına sebep olup olmayacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerini tehlikeye düşürüp düşürmeyeceğini değerlendirecektir. Dolayısıyla, şirketin ispat faaliyeti kapsamında bazı bilgi ve belgeleri dosyaya sunması ile davacı pay sahibinin ve hatta davayla ilgili üçüncü kişilerin yargılama sırasında şirket sırrı niteliği taşıyan veya öğrenilmesi durumunda korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşeceği bilgileri

⁷³⁶ İlgili karar için bkz. İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/432 K. 2024/632 T. 26.09.2024 (Lexpera). Kararın ilgili bölümü şu şekildedir: “*Dosya mahkememizce belirlenen bilirkişi heyetine tevdi edilerek, soruların yöneltildiği ihtarname, cevabi ihtarname ve genel kurul toplantı tutanağı incelenerek ; davacıların, davalı şirketin 19 Haziran 2023 tarihli olağan genel kurul toplantısında talep etmiş oldukları " bilgi alma ve inceleme hakkı" kapsamında davalı şirketin sorulan soruları cevapsız bırakıp bırakmadığı , red edip , red etmediği, soruların TTK 437/3 maddesi kapsamında şirket sırrı niteliğinde olup olmadığı, TTK 437 maddesi kapsamında mahkeme vasıtası ile bilgi alma ve inceleme talebinde bulunulmasının şartlarının oluşup oluşmadığının ve hangi sorulara davalı şirket tarafından cevap verilmediği ve hangi belgelerin incelenmek üzere davacılar verilmesinin gerektiğinin tespiti konusunda rapor tanzim etmeleri istenilmiştir*”.

⁷³⁷ İlgili karar için bkz. İstanbul 15. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/210 K. 2021/654 T. 09.09.2021 (Lexpera). Kararın ilgili bölümü şu şekildedir: “*TTK 437 nin yasal koşullarının oluşup oluşmadığı, cevaplanması istenen sorular ve cevaplarının TTK 437/3 anlamında şirket sırrı olup olmadığı, davacının olağan genel kurul tutanağına geçen ve dava dilekçesinde 14 madde halinde açıkladığı bilgi edinme isteminin davalı şirket tarafından cevaplanıp cevaplanmadığı, cevaplanmış ise eksiklik olup olmadığı, verilen cevapların yeterli olup olmadığı konusunda Prof Dr ... ve Doç Dr ... ın 24/08/2021 tarihli bilirkişi raporu alınmıştır. Alınan rapor hükme esas alınmıştır*”.

edinmeleri ihtimal dahilindedir. Ne var ki yargılama esnasında da şirketin bazı bilgilerin gizli tutulmasına yönelik menfaatini koruyucu bir süreç yürütülmesi gerektiği şüphesizdir⁷³⁸. Hatta, özellikle mutlak sır içeren belgeler yönünden, bu bilgilerin korunmasının üçüncü kişilerin de menfaatine olacağı gözden kaçırılmamalıdır⁷³⁹.

Bu çerçevede, HMK madde 161/2 uygulama alanı bulabilecektir⁷⁴⁰. İlgili madde uyarınca, *“gizli olarak saklanmasına karar verilen belge ve tutanakların incelenebilmesi hâkimin açık iznine bağlıdır”*. Bu madde doğrultusunda, şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri ile ilgili hâkimde kanaat oluşmasını sağlayacak bilgiyi içeren belgelerin gizli şekilde saklanmasına karar verilmeli; bu belgelerin ve ilgili duruşma tutanaklarının incelenmesi hâkimin açık iznine tabi tutulmalıdır⁷⁴¹.

Diğer yandan, gizliliğe ilişkin menfaatin korunabilmesi adına atıf yapılan bir diğer madde HMK madde 158/2 düzenlemesidir⁷⁴². HMK madde 154 uyarınca, dava kapsamında hazırlanacak tutanaklarda taraflarca sunulan belgelerin ne olduğu belirtilmeli ve bu belgeler veya dosyaya eklendiği belirtilen belgeler tutanağa ek yapılmalıdır. Ancak HMK madde 158/2 uyarınca, *“tutanağın eki niteliğinde bulunan ve gizlilik kararı kapsamında kalan belgelerin örneği ancak hâkimin izni ile verilebilir”*.

Öğretide, ispat faaliyetleri kapsamında delil ibrazının zorunlu tutulması durumunda hem TTK madde 437/3 düzenlemesinin hem de hâkimin ilgili bilginin verilip verilmemesine ilişkin kararının manasız kalacağı; davalı tarafın sırlarının korunmasının tam olarak benimsenmesi durumunda ise, davacı tarafın hukuki

⁷³⁸ Akbay, s. 488.

⁷³⁹ Akbay, s. 490-491.

⁷⁴⁰ Atalay, s. 73; Akbay, s. 488; Ceylan, s. 1905. Her ne kadar madde gerekçesinde, *“ancak dava evrakı arasına getirilen veya konan belgelerin kapsamı davanın konusu ile doğrudan ilgili olmayan başka konuları da içerebilir. Bu cümleden olarak da gizlilik kararının alınmasına sebep olmuş olabilir. İşte dava dosyası içinde yer alan fakat dava ile doğrudan ilgisi olmayan belgelerin hangilerinin hangi kapsamda taraflar ve katılan ile vekillerince hâkimin kararı ile incelenebileceğinin kabulü, gizlilik dereceli resmî belgelerin ve ticarî sırların korunması bakımından zorunlu görülmektedir”* denilmek suretiyle dava konusu ile ilgisiz belgelere ilişkin bir ayırma gidilse de, madde lafzında herhangi bir ayırım yapılmadığı yönünde bkz. UMAR Bilge, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 484.

⁷⁴¹ Atalay, s. 73. Yazar her ne kadar şirket sırları yönünden değerlendirme yapmış olsa da, kanaatimizce korunması gereken diğer şirket menfaatleri yönünden de aynı sonuca ulaşılmaktadır.

⁷⁴² Akbay, s. 489.

dinlenilme hakkının sınırlanıp sınırlanamayacağı sorununun ortaya çıkacağı dile getirilmektedir⁷⁴³. Bu gibi durumların çözümü için ise gizli yargılama yapılması önerilmektedir⁷⁴⁴.

Hâkimin yapacağı değerlendirme yönünden öğretide Akbay, bilgilendirmemenin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı noktasında hâkimin menfaatleri karşılaştırması gerektiği kanaatindedir⁷⁴⁵. Bunun dışında Yasaman’a göre, “*pay sahibinin bilgi alma hakkını ve şirketin bazı bilgileri gizli tutmaktaki menfaatini karşılıklı olarak hassas biçimde tartacak ve gerektiğinde pay sahibine genel kurul dışında bilgi verilmesine dahi karar verebilecektir*”⁷⁴⁶. Ancak yazar, menfaatlerin ne için ve nasıl tartılacağına ilişkin ilave bir açıklama yapmamıştır. Akdağ Güney’e göre, “*kanun koyucunun korunacak çıkarlar arasında öncelik sıralaması yapmaması menfaatler dengesine de uygun düşmektedir. Zira böylelikle bilgi alma hakkına ilişkin uyumsuzluğun dengenin bir taraf lehine bozulmasını gerektirdiği durumlarda şirket ve pay sahibinin çıkarları arasında somut olayın özellikleri dikkate alınarak bir üstünlük sağlanabilecektir*”⁷⁴⁷. Ancak yazarın, korunacak menfaatler arasında bir önceliklendirme yapılmaması ile neyi kastettiği çıkarılamamaktadır.

Kanaatimizce, mahkeme kararı ile bilgi alma hakkının içeriği ve kapsamı genişletilemeyecek olup kanun veya esas sözleşmeye aykırı karar verilemeyecektir⁷⁴⁸. Bu bağlamda, bilgi alma hakkının sınırları bölümünde Akbay’ın görüşlerine yönelik yaptığımız açıklamaya da atıfla hâkim, bilgi alma hakkının sınırları ile bağlı olacaktır. Dolayısıyla hâkim, şirket sırrı niteliğinde olan veya ifşası halinde korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye gireceği bir bilginin verilmesine karar

⁷⁴³ Akbay, s. 489-490.

⁷⁴⁴ Delillerin incelenmesi aşamasında karşı tarafın yargılamanın dışında tutulması gibi türleri bulunan gizli yargılamaya ilişkin önerinin detayları için bkz. ERDÖNMEZ Güray, **Medeni Usul Hukukunda Belgelerin İbrazi Mecburiyeti**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 368 vd. Yazar, tarafların menfaatlerinin karşılaştırılması suretiyle, sırların korunmasına ilişkin menfaatin hukuki dinlenilme hakkını ne zaman sınırlandıracağı somut olay özelinde değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir (Erdönmez, s. 388-397). Yazar her ne kadar menfaatlerin karşılaştırılmasından söz etmiş olsa da, TTK madde 437’nin şirket menfaatini önceliklendiren lafzı ve bilginin açığa çıkması durumunda bilgi alma davasının işlevsiz kalacağı hususları söz konusu karşılaştırma yapılırken göz önünde bulundurulmalıdır.

⁷⁴⁵ Akbay, s. 426. Yazarın menfaatlerin karşılaştırılmasına ilişkin görüşü için bkz. İkinci Bölüm, II, A, 1, b, ii, bb.

⁷⁴⁶ YASAMAN Hamdi, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Hâkimin Genişleyen Rolü**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 2009, s. 90. Benzer bir değerlendirme için bkz. Özkan, s. 117.

⁷⁴⁷ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 55.

⁷⁴⁸ Sümer, 310; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 322.

verememelidir⁷⁴⁹. Bunun yanında, yargılamada gizliliğin korunması adına mahkemenin, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin açıklanmasına sebebiyet verecek bir bilgiye kararın gerekçesinde de yer vermemesi gerekir. Şirketin bazı bilgilerin gizliliğine olan menfaati burada da korunmalıdır⁷⁵⁰.

8. Mahkeme Kararı

a. Genel Açıklamalar

Mahkeme, bilgi alma talebinin dava öncesinde ileri sürüldüğüne, bu talebin şirket tarafından reddedilmesinin haksız olduğuna, pay sahibinin bilgi alma hakkını kötüye kullanmadığına, talep edilen bilginin verilmesiyle şirket sırlarının açıklanması sonucu doğmayacağına (veya ilgili bilgi şirket sırrı sayılsa dahi genel kurul dışında bir başka pay sahibine verilmiş olduğuna), şirket menfaatlerinin tehlikeye atılmayacağına ikna olması hâlinde, davayı kabul edecektir. Aksi hâlde ise, davanın reddine karar verecektir⁷⁵¹.

Bu çerçevede, tıpkı pay sahibinin talebi gibi, mahkeme kararının da sınırları çizilmiş ve somut olması, ayrıca olgulara dayanması şarttır⁷⁵². HMK madde 297 uyarınca da mahkeme kararının sonuç kısmında “*tafaflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi*” aranmaktadır⁷⁵³. Ayrıca, davayı pay sahibinin kazanması durumunda, icrayı da kolaylaştırabilmek adına kararın ayrıntılı şekilde düzenlenmesi gerekmektedir⁷⁵⁴. Kararda belirtilmeyen hususların icrası da söz konusu olmayacaktır⁷⁵⁵.

⁷⁴⁹ Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 212; Sümer, s. 306; Ünal, s. 320. ETTK döneminde aynı yönde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 322-323. Bu noktada, bilgi alma davasının kabulü bir iş adamı kararına müdahale teşkil edeceğinden, bilgi verilmemesi ancak yorum gerektirmeyecek bir açıklıkta yasal düzenlemeye aykırı ise kabul kararı verilmesi gerektiği yönünde ayrıca bkz. Okutan Nilsson, **Şirketler Topluluğu**, s. 537.

⁷⁵⁰ Akbay, s. 491.

⁷⁵¹ Atalay, s. 74.

⁷⁵² Ünal, s. 320. Hüküm bölümünün oldukça detaylı şekilde yazıldığı mahkeme kararı örnekleri için ayrıca bkz. İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/856 K. 2024/386 T. 14.05.2024 (Lexpera); İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/229 K. 2020/537 T. 08.10.2020 (Lexpera); İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/501 K. 2025/517 T. 26.06.2025 (Dejure).

⁷⁵³ Bilgi alma davalarında, verilecek bilginin konusu ve kapsamı hususunda mahkemenin de tamamıyla açık bir karar veremeyeceği yönünde bkz. Akbay, s. 493. Yazara göre, burada kararın açık olmasına ilişkin beklenti yüksek olmamalıdır.

⁷⁵⁴ Sümer, s. 307.

⁷⁵⁵ Sümer, s. 308-309.

Davanın kabulü hâlinde karar, bilgi alma talebine konu bilginin şirket tarafından davacıya verilmesi olacaktır⁷⁵⁶. Diğer bir ifadeyle, bilginin doğrudan mahkeme tarafından verilmesine ilişkin hüküm kurulamayacaktır⁷⁵⁷.

Bu noktada, TTK madde 437/5'te yer alan, “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesiyle ne kastedildiğini de netleştirmek yerinde olacaktır.

Öğretide *Sümer*'e göre bu ifade, bilginin kural olarak genel kurulda sağlanacağı ancak bu şekilde bir gereklilik olmadığı şeklinde anlaşılmalıdır⁷⁵⁸.

Alışkan da benzer şekilde, mahkeme kararının bilginin genel kurulda verilmesi yönünde olmasının esas olduğunu belirtmektedir. Ancak yazara göre, örnek olarak, sorumluluk davası açılabilmesi için geçerli olan sürenin bir sonraki genel kurul toplantısından önce geçecek olması gibi durumlarda bilginin genel kurul dışında temin edilmesi talimatı da kararda yer alır⁷⁵⁹.

Ulusoy, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatının her mahkeme kararında bulunması gerektiğini belirtmektedir. Aksi durumda davayı açan pay sahibi, bilginin sağlanması için diğer genel kurulu beklemek durumunda kalacaktır. Yazar ayrıca, sorumluluk davası için zamanaşımı süresinin bir sonraki genel kurul öncesinde dolabilme ihtimaline de değinmektedir⁷⁶⁰.

Akbay, bilgi alma hakkı sisteminin sorunun genel kurulda sorulması ve genel kurulda yanıtlanmasına dayandığını, dava sonucunda da hâkimin buna uygun karar vermesinin bekleneceğini belirtmektedir⁷⁶¹. Yazara göre, bilgi alma davasında şirketin

⁷⁵⁶ Akbay, s. 492. Öğretide *Atalay* mahkemenin, pay sahibinin sorusuyla sınırlı olacak şekilde, şirket bünyesindeki belgelerin ilgili bölümlerinin suretlerinin veya elektronik veri taşıyıcısında yer alan bilgilerin kopyasının davacıya teslim edilmesine karar verebileceği kanaatindedir (Atalay, s. 74). Aynı yönde bkz. Cengiz, s. 124. *Dursun* ise, taleple bağlılık ilkesinden yola çıkarak, sadece bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin hüküm kurulabileceği gerekçesiyle bu görüşe katılmamaktadır. Yazara göre, bilgi alma hakkı kapsamında pay sahibinin sorusu şirket tarafından değerlendirilerek yanıtlanır; pay sahibi, şirkete ait defter ve yazışmaları doğrudan inceleyerek cevaba ulaşmaz (Dursun, s. 186). Mahkemenin kararında, verilecek bilgiye ve bu bilginin hangi araçlarla (belgeler, raporlar vb.) verileceğine de karar vermesi gerektiğine ilişkin ayrıca bkz. Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 214.

⁷⁵⁷ Akbay, s. 492.

⁷⁵⁸ Sümer, s. 309-310. Benzer bir görüş için bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 507-508.

⁷⁵⁹ Alışkan, s. 26.

⁷⁶⁰ Ulusoy/Ulusoy, s. 59. Aynı yönde bkz. Özkan, s. 120.

⁷⁶¹ Akbay, s. 405.

ilgili bilgiyi genel kurulda vermesine ilişkin bir hüküm kurulmalıdır. Ancak, somut olayın şartlarının gerektirmesi durumunda, mahkeme ilgili bilgilendirmenin genel kurul dışında yapılmasına da karar verebilecektir. Yazar, bilgilendirmede eşitlik prensibine dayanarak, böyle bir durumda mahkemenin genel kural olan genel kurulda bilgilendirmeden sapılmasının gerekçelerini açıklaması gerektiği kanaatindedir⁷⁶². Yazar ayrıca, bir pay sahibine genel kurul dışında mahkeme kararıyla bilgilendirme yapıldığı hususunun internet sitesi aracılığıyla diğer pay sahiplerine duyurulmasının bilgilendirmede eşitliğin sağlanabilmesi adına düşünülebileceğini de belirtmektedir⁷⁶³.

Kanaatimizce de bilgi alma talebi kural olarak genel kurulda ileri sürüleceği ve yanıtlanacağı için, pay sahibinin bilgiye daha hızlı ulaşmaktaki menfaatini de değerlendirerek kanun koyucu, mahkeme kararının genel kurul dışında bilgilendirme yapılması talimatını da içerebileceği hususunu ayrıca düzenleme gereği duymuştur. Bu yaklaşımdan hareketle uygulamada, genel kurul dışında bilgi almak isteyen pay sahibinin dava dilekçesinde bu hususu ayrıca belirtmesi ve gerekçelerini ortaya koymasının yararlı olacağı düşünülebilir. Pay sahibinin bilgiye daha hızlı ulaşabilmesi amacıyla bilgi alma davasının basit yargılama usulüyle yürütüleceğinin ve mahkeme kararının da kesin olacağının öngörülmüş olması, böyle bir talebi destekleyici nitelikte olacaktır. Ancak kanaatimizce, dava dilekçesinde böyle bir talep olmasa da, mahkemelerin bilginin genel kurul dışında verilmesine karar vermesi pay sahibi açısından daha lehe olacaktır. Çünkü aksi durumda, özellikle genel kurulun toplanamadığı durumlarda, bilgi alma davasında lehine karar verilmiş olan pay sahibi yine bilgiye erişememiş olacaktır. Buradan hareketle yasal düzenlemenin de her mahkeme kararının bilginin genel kurul dışında verilmesine yönelik talimatı içermesini zorunlu tutacak şekilde revize edilmesi mantıklı olacaktır.

Bu minvalde, bilgi alma davasının pay sahibi lehine sonuçlanması durumunda mahkemenin, yönetim kurulu ve denetçilere bilgi alma talebine konu bilgilerin pay sahibine yazılı şekilde sağlanması için belirli bir süre belirtmesi gerekir⁷⁶⁴. Mahkemenin bilgilendirmenin genel kurulda yapılmasına karar vermesi durumunda ise, bu süre genel kurul tarihi olarak belirlenecektir.

⁷⁶² Akbay, s. 494.

⁷⁶³ Akbay, s. 496.

⁷⁶⁴ Sümer, s. 309.

Maddenin lafzında, bilginin genel kurul dışında sağlanacak olması durumunda bilgilendirmenin şeklinin de kararda belirtilmesi aranmaktadır. Bu kapsamda öğretide, icra edilebilirlik yönünden denetiminin mümkün olmayacak olması sebebiyle ilgili bilginin sözlü olarak pay sahibine sağlanmasına ilişkin hüküm kurulamayacağı belirtilmektedir⁷⁶⁵. Öte yandan, bilginin genel kurulda verilmesine ilişkin kararlar yönünden bilgilendirmenin şekli ile ilgili böyle bir sorun ortaya çıkmayacaktır. Zira genel kurulda sözlü bilgilendirme esas olup sözlü verilen bilgiler de genel kurul tutanağına işlenmektedir⁷⁶⁶.

Mahkeme kararı üzerine genel kurul dışında pay sahibine bilgi sağlanması durumunda söz konusu bilgi, TTK madde 437/2 kapsamında diğer pay sahiplerince de talep edilebilecektir⁷⁶⁷.

Mahkeme tarafından verilen karara ilişkin bu bölümde değinmek istediğimiz iki önemli husus daha bulunuyor. Bunlardan ilki mahkeme tarafından verilen kararın kesin olup olmadığı sorunudur. Sonrasında ise, mahkeme kararının nasıl icra edileceği üzerinde duracağız.

b. Mahkeme Kararının Kesinliği

TTK madde 437/5 lafzen değerlendirildiğinde, bilgi alma davasında ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın kesin olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, ilgili karara karşı kanun yoluna başvurulamayacaktır. Düzenlemenin aslında pay sahibini kararın kesinleşmesini beklemekten kurtarmayı amaçladığı ve bu hâliyle pay sahibi lehine bir düzenleme olduğu ifade edilmektedir. Ancak düzenleme hem davanın kabulü hem de reddi yönünden uygulama alanı bulacağından, davanın reddedilmesi durumunda da pay sahibi aleyhine etki doğuracaktır⁷⁶⁸.

⁷⁶⁵ Cengiz, s. 124; Durgut/Kaplan, s. 146; Sümer, s. 309; Atalay, s. 74. Öğretide *Dursun*, yasal düzenlemede bilginin yazılı şekilde verilmesine ilişkin bir gereklilik bulunmadığından, kararın bu şekilde verilmesinin de zorunlu olmadığı kanaatindedir. Yazar, uygulamada mahkemelerin bilgi alma taleplerinin sözlü şekilde karşılanmasına yönelik de hüküm kurduğunu ayrıca belirtmektedir (Dursun, s. 187). Benzer bir görüş için bkz. Ceylan, s. 1906.

⁷⁶⁶ Akbay, s. 497.

⁷⁶⁷ Sümer, s. 310; Alışkan, s. 26. Yazar, diğer pay sahiplerinin mahkeme kararından haberleri olmayabileceklerini belirterek, Alman hukukunda geçerli olan mahkeme kararının ticaret siciline bildirimi gibi TTK madde 437/5'in üçüncü cümlesi ile TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesi arasındaki bağlantıyı kuracak bir düzenleme yapılması gerekliliğine değinmektedir.

⁷⁶⁸ Sümer, s. 311.

Düzenlemenin lafzı açık olmasına rağmen, öğretide bu düzenlemeye ilişkin de çeşitli tartışmalar mevcuttur. Bu tartışmaların da en temel sebebi, TTK madde 437/5'in gerekçesinde yer alan, “*beşinci fıkra mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi⁷⁶⁹ de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir*” bölümüdür. Görülebileceği üzere, ilgili bölümde kararın temyizine ilişkin bir ifadeye yer verilmiştir. Öğretide *Kendigelen*, gerekçede yer alan temyize yönelik ifadenin, ön tasarı kapsamında maddedeki temyize yönelik hükümlerin son tasarıda çıkarılmış olmasına rağmen gerekçede değişiklik yapılmasının unutulmasından kaynaklandığı görüşündedir⁷⁷⁰. Ancak öğretide, gerekçedeki bu ifadeden hareketle bazı yazarlar tarafından, özellikle davanın reddine ilişkin kararlar yönünden üst mahkemeye başvurulabileceği savunulmuştur.

Bu kapsamda *Tekinalp*, bilgi alma davasında verilecek davanın kabulüne ilişkin kararın kesin nitelik taşıyacağını; ancak davanın reddine ilişkin karara karşı temyize müracaat edilebileceğini belirtmektedir. Yazara göre bu sonuç, maddenin amacı ve gerekçede yer alan ifadeden çıkarılmaktadır⁷⁷¹.

Çelebi'ye göre, burada örtülü bir boşluk olduğunun kabulü ile bu boşluğun bilgi alma talebi reddedilen pay sahibinin istinaf kanun yoluna müracaat edebilmesine imkân tanıyacak şekilde giderilmesi gerekmektedir⁷⁷².

Can, TTK madde 437/5'te davanın kabulüne dikkat çekildikten sonra mahkeme kararının kesin olduğu belirtildiğinden, mahkeme kararının kesinliğinin davanın kabulü kararına ilişkin olduğu görüşündedir. Yazara göre, gerekçede açıkça temyiz kanun yolu ifadesine yer verildiğinden, ret kararına karşı kanun yoluna başvurulabileceği şeklinde yorum yapılmalıdır. Ayrıca, ret kararına karşı pay sahibinin kanun yoluna başvurmakta hukuki yararı bulunsa da, kabul kararına karşı şirketin kanun yollarına başvurmakta hukuki yararı yoktur. Çünkü bilgi zaten pay sahibine verilmiş olacaktır⁷⁷³. Yazara göre, davanın reddine ilişkin kararın kesin olması ayrıca

⁷⁶⁹ Temyiz ifadesinin bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamış olmaları sebebiyle istinaf şeklinde anlaşılması gerekecektir (Çelebi, s. 557).

⁷⁷⁰ Kendigelen, **Tespitler**, s. 339, dn. 206. Benzer değerlendirme için bkz. Atalay, s. 63.

⁷⁷¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 67.

⁷⁷² Çelebi, s. 561.

⁷⁷³ Bu noktada, ilgili eserin devam bölümünde yer alan tartışmalar kısmı uyarınca yazarın, bilgi alma davasında verilecek kararın kesinleşmeden infaz edilemeyecek olan aile ve kişiler hukuku kararlarına dâhil olmadığı görüşünde olduğunu anlıyoruz (Can, **Kesinlik**, s. 122).

adil yargılanma hakkına ve hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil edecektir. Yazar son olarak, ret kararlarına karşı kanun yoluna başvurulamamasının bu hususta içtihat oluşmasını da engelleyeceğine vurgu yapmıştır⁷⁷⁴.

Alışkan, kararın kesin olduğu ifadesinin mahkemenin kabul kararından sonra geldiğini ve mahkemenin ret kararının kesinliğine ilişkin bir irade olmadığını belirtmektedir. Yazar ayrıca, bilgi alma davasının çekişmeli yargı işlerinden olduğundan yola çıkarak, çekişmeli yargı işlerinde kanun yollarına başvurunun ana kural ve aksinin istisna olduğunu da eklemektedir⁷⁷⁵.

Bunun yanında *Cengiz* ise, davanın reddine ilişkin kararın kesin olmadığı yönünde görüş bildirirken, sadece ret kararının üst mahkemeye taşınabileceği yaklaşımını kabul etmemiştir. Yazara göre, lafzen değerlendirme yapıldığında, pay sahibinin temyize başvurma imkânının olmadığı çıkarımı yapılabilir. Ancak, bilgi alma ve inceleme davası da, aynen hakkın kendisi gibi, ortadan kaldırılamayan ve sınırlandırılmayan bir niteliğe sahiptir. Dolayısıyla, kanun koyucunun bu tür bir sonucu arzulamış olması mantığa uygun değildir. Bu durum da bir çelişki yaratmaktadır. TTK madde 437/5, pay sahibinin bilgi alma hakkının işlevselliğinin temin edilmesi yoluyla haktan yararlanılmasına ilişkin menfaatleri korumak amacıyla düzenlenmiştir. Ayrıca, gerekçedeki ifade kapsamında kanun koyucunun asıl hedefi temyiz yolunu kapatmak değil, yargılamanın uzatılması için yapılan temyiz başvurularının önlenmesidir. Yazara göre, ret kararlarının kesin niteliği bulunmamakta ve bu kararlar yönünden temyiz yoluna başvuru mümkün görülmektedir. Bu yaklaşım, pay sahibinin bilgi alma hakkından etkin şekilde faydalanabilmesi ve Anayasa gereğidir. Şirket yönünden mahkeme kararının kesin olması ile ilgili olarak ise yazar, mahkeme kararının kesin oluşunun, şirketin yargılamayı uzatmak amacıyla ve kötü niyetli şekilde kararı temyiz etmesi ile sınırlı olarak uygulanması gerektiği kanaatindedir. Böylelikle, hak arama özgürlüğüne aykırı bir sonuca da varılmamış

⁷⁷⁴ Can, **Kesinlik**, s. 110 vd.

⁷⁷⁵ Alışkan, s. 29-30. Mahkemenin davanın reddine ilişkin kararına karşı üst mahkemeye başvurulabileceği yönündeki diğer görüşler için ayrıca bkz. Durgut/Kaplan, s. 148; Bozkır, s. 182; EREN Erkan/AYOĞLU Tolga, “Özel Denetçi Atanması İsteminin Reddine İlişkin Karara Karşı Kanun Yollarına Başvurmak Mümkün Müdür? Red Kararının Temyiz Edilmesi HMK m. 329 Hükmü Kapsamında Disiplin (Para) Cezası Uygulanmasını Gerektiren Bir Davranış Olarak Değerlendirilebilir Mi?”, Prof. Dr. Celal Göle’ye Armağan, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s. 977.

olur. Yazar bu noktada, maddenin “*mahkemenin kararı sırf muhakemeyi uzatmak amacıyla temyiz edilemez*” şeklinde değiştirilmesi gerektiği görüşündedir⁷⁷⁶.

Öğretide daha baskın olan görüş ise, ilk derece mahkemesinin kabul ve ret kararlarının kesin hüküm niteliğinde olduğunu savunmaktadır⁷⁷⁷⁷⁸. Bu görüşlerin temelinde, madde lafzının açık olmasına ve madde lafzında davanın kabulü veya reddine ilişkin bir ayırım yapılmamış olmasına dayandıkları görülmektedir. Bununla beraber, mahkeme kararının kesin nitelikte olduğunu belirten bazı yazarların görüşlerini bildirirken düzenlemenin bu halini yine de eleştirdikleri tespit edilmiştir.

Bu kapsamda *Akdağ Güney*, TTK madde 437/5’in lafzında kararın kesinliği yönünden davanın reddi veya kabulü için ayırma gidilmediğini, dolayısıyla davanın reddedilmesi durumunda da kararın kesin olduğunu, ancak hakkın bağımsız nitelikte olması ve madde gerekçesindeki temyiz kanun yoluna yapılan referansa da dikkat çekerek, kararın kesin olmasının yerinde olmadığını ifade etmektedir⁷⁷⁹.

⁷⁷⁶ Cengiz, s. 131 vd.

⁷⁷⁷ Eriş, **Bilgi Alma**, s. 2259; Sümer, s. 315; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 40-41; Demirkapı, s.15; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 97; Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 218; Ceylan, s. 1906; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 591; Özkan, s. 152; ÖZDAMAR Mehmet, “**Anonim Şirketlerde Özel Denetim**”, Editör: Erol Ulusoy, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, s. 268; Dolu, s. 221-222; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2305; HELVACI Mehmet, “**Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Şirketlerinde Usul Hukuku Sorunları**”, Editörler: Necdet Uzel/Müge Evlek/Nurgül Yıldız/Abuzer Kendigelen/İsmail Cem Soykan, Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 262. Yazar, mahkeme kararının kesinliğine ilişkin sorunlar ile ilgili genel olarak yaptığı açıklamada üç farklı yorum esasına vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda, mahkeme kararının kesin olduğuna ilişkin düzenleme, verilen karar özelinde ayırım yapılmasına müsaade eder bir açıklığa sahip değildir. Ayrıca bu tür hükümlerin asıl amacı, uyuşmazlığın bir an önce giderilmesidir; bu temel gaye dikkate alındığında, mahkemenin kabul veya ret kararları bir ayırma tabi tutulmamalıdır. Son olarak, mahkeme kararının kesinliği hususunda şirket menfaati de göz önünde bulundurulmalıdır. Hukuki bir belirsizlik şirket yönünden de sıkıntı yaratacaktır. Bu minvalde, mahkemenin davanın reddine ilişkin kararının şirket menfaati ile olan bağlantısı ihmal edilmemelidir. Dolayısıyla, mahkemenin kabul veya ret kararları yönünden bir ayırma gidilmesi, şirket menfaatini koruyucu hükümler içeren TTK’nın ruhuyla bağdaşmayacaktır (Helvacı, s. 273-274). *Atalay* da, gerekçede “*temyiz*” ifadesine yer verilmesine rağmen, maddede bu ifadenin yer almadığını; bu kapsamda, TTK madde 437/5 uyarınca mahkeme tarafından verilen kararın kesin nitelik taşıdığının kabul edilebileceğini belirtmektedir. Bununla beraber yazar, maddede kararın kesin olduğunun belirtildiği cümlemin öncesinde yer alan “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesinin davanın kabulüne ilişkin olduğunun ve dolayısıyla da mahkemenin davanın kabulüne ilişkin kararlarının kesin; reddine ilişkin kararlarının ise kesin olmadığı çıkarımının da düşünülebileceğini savunmaktadır (*Atalay*, s. 75).

⁷⁷⁸ Öğretide kararın kesin nitelikte olduğunu savunan *Ünal*, karara karşı HMK madde 363 kapsamında kanun yararına temyiz yoluna müracaat edilebileceğini eklemektedir (*Ünal*, s. 322). Aynı yönde bkz. Eriş, **Bilgi Alma**, s. 2259.

⁷⁷⁹ Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 40.

Sümer'e göre, madde gerekçesinde yer alan temyiz ifadesinden hareketle, ilk derece mahkemesi kararının kesin olmadığı çıkarımı yapılamaz. Sadece davanın kabulü kararının kesin hüküm niteliği taşıdığı çıkarımı da silahların eşitliği ilkesine aykırıdır. Yazar düzenlemenin bu halinin yerinde olup olmadığını da değerlendirmiştir. Yazara göre, kanun koyucunun hedefi pay sahibinin bilgi alma hakkını hızlıca kullanması olarak tespit edilse de, davanın reddine ilişkin kararların da kesin nitelikte olması hakkın kullanılamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca yazara göre hak, somut olay özelinde yapılan değerlendirmeler üzerine verilecek kanun yolu kararları ile gelişecek olup bu kararlarla oluşacak içtihatlar, hakkın kapsamı, kullanılma şekilleri ve ispat şartları konusunda rehber görevi görecektir. Bunun yanında, genel kurul kararlarının iptaline veya butlanına yönelik kararlara karşı kanun yoluna başvurulup bilgi alma davasında başvurulamaması, yazara göre kanun koyucunun pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasına yönelik amacıyla bağdaşmayacaktır. Dolayısıyla yazar, mahkeme kararlarının kesin oluşunun, hakkın gelişimini ve sınırlarının somut olarak tespitini güçleştirdiği kanaatindedir⁷⁸⁰.

Son olarak *Özkan*'a göre ise, TTK'daki düzenleme ile pay sahibinin bilgi alma hakkı önemsendiği kadar bilgi alma hakkına belirli sınırlar getirilerek şirketin menfaatlerinin korunması da önemsenmiştir. Eğer sadece davanın reddi kararına karşı üst mahkemeye başvuruda bulunulabileceği görüşü benimsenirse ve pay sahibinin bilgi alma hakkı sınırlar gerekçe gösterilerek reddedilirse, pay sahibi kanun yoluna başvurabilecektir. Ancak, şirketin sınırlara dayanarak yaptığı savunma mahkeme tarafından kabul görmezse, şirketin başvurabileceği bir üst mahkeme bulunmayacaktır. Yazara göre, şirket sırrı ve menfaati kavramları hâkimlerin yorumlarıyla değişebilecektir. Dolayısıyla, sadece davanın reddi kararına karşı kanun yoluna başvurulabileceğinin kabulü taraflar arasında eşitsizliğe yol açacak ve silahların eşitliği ilkesine de uygun olmayacaktır. Yazar, yasal bir düzenleme getirilmesi ile ilk derece mahkemesinin vereceği kabul ve ret yönündeki kararların bir üst merci tarafından incelemesinin hem ilk derece mahkemesi kararının denetimi hem de içtihat birliği sağlayabilmek adına önemli olduğu görüşünde olup üst mahkemede yargılama süresinin pay sahibinin bilgi almaya olan menfaatini etkilemesi ile ilgili

⁷⁸⁰ Sümer, s. 315.

olarak, üst mercideki incelemenin hızlı çözümü için düzenleme getirilmesinin yararlı olacağını belirtmektedir⁷⁸¹.

Konuya ilişkin yargı kararları değerlendirildiğinde ise mahkemelerin, TTK madde 437/5 kapsamında açılan davalarda verilen kararların kesin nitelikte olduğu ve bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulamayacağı görüşünde oldukları görülmektedir⁷⁸². Ancak, verilen birçok kararda karşı oy yazısı bulunduğunu da belirtmek gerekir⁷⁸³.

Kanaatimizce, mahkemenin kabul kararı kesin olup bu yerinde bir düzenlemedir. Şöyle ki pay sahibinin davayı kazanması ve kararın kesinleşme beklenmeden yerine getirilmesi durumunda pay sahibi bilgiyi almış olacaktır. Sonrasında kanun yolunda kararın bozulması ihtimalinde pay sahibine verilmiş bilginin geri alınması ise mümkün olmayacaktır. Bunun yanında, pay sahibinin davayı kazanması ve kararın kesinleşmeden yerine getirilemeyecek olması durumunda ise, pay sahibinin ilgili bilgiyi almaktaki menfaati ortadan kalkabilecektir⁷⁸⁴. Mahkemenin davanın reddi yönünden verdiği karara ilişkin olarak ise, hem hükmün lafzında mahkeme kararının niteliğine ilişkin herhangi bir ayrıma yer verilmemiş olması hem de – her ne kadar karşı oy içerse de – Yargıtay kararlarını dikkate alarak, bilgi alma davasının reddine ilişkin kararın da kesin olduğu kanaatindeyiz. Gerekçede temyiz kanun yoluna ilişkin bir ifade yer alsa da, ilgili maddenin açık lafzı karşısında gerekçenin bir bağlayıcılığı olmayacaktır. Kanaatimizce kanun koyucunun buradaki amacı, gerekçede de belirtildiği üzere, “mahkeme kararının hızla verilmesini” sağlamak ve dolayısıyla gerek pay sahibi gerekse de şirket yönünden konuyu bir an önce çözüme kavuşturmadır. Nitekim, limited şirket ortağının bilgi alma hakkını düzenleyen TTK

⁷⁸¹ Özkan, s. 127-128.

⁷⁸² Söz konusu kararlar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2022/4694 K. 2022/5581 T. 07.09.2022 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2018/2748 K. 2019/4217 T. 10.06.2019 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2021/4402 K. 2022/8118 T. 21.11.2022 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2016/4221 K. 2017/7214 T. 13.12.2017 (Lexpera); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 43. Hukuk Dairesi E. 2025/488 K. 2025/568 T. 24.04.2025 (Lexpera); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi E. 2025/829 K. 2025/721 T. 26.06.2025 (Lexpera).

⁷⁸³ Bilgi alma talebinin reddine ilişkin kararın kesin olmadığına ilişkin karşı oy içeren örnek kararlar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2019/471 K. 2020/4348 T. 22.10.2020 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2021/8699 K. 2021/7381 T. 27.12.2021 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2015/13744 K. 2017/1501 T. 14.03.2017 (Lexpera); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2018/2318 K. 2019/6973 T. 07.11.2019 (Lexpera). Söz konusu karşı oylardaki temel gerekçeler, ret kararına karşı kanun yolunun kapatılmasının Anayasa'daki adil yargılanma hakkı, hukuk güvenliği ilkesi ve hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil edeceğidir.

⁷⁸⁴ Sümer, s. 312.

madde 614 kapsamında da, ilgili düzenlemede TTK madde 437/5'teki gibi kararın kesinliğinin mahkemenin kabul kararına ilişkin olduğu izlenimi verecek bir cümle yer almamasına rağmen, mahkemeye başvuru halinde verilecek kararın kesin olduğu ayrıca belirtilmiştir. Kanun koyucunun bu hususta farklı şirket tipleri özelinde farklı yaklaşımlar benimsemiş olması makul gözükmemektedir. Ancak, üst mahkeme denetimin öngörülmemiş olmamasının hem pay sahibi hem de şirket yönünden bazı riskler barındırdığı da yadsınamaz. Her ne kadar mevcut düzenleme izin vermese de, ileride yapılacak bir değişiklikle, bilgi alma davasının niteliği de göz önünde bulundurularak üst mahkemeye başvuru imkanını yaratılması ve üst mahkemede yapılacak incelemenin süresini kısaltacak bazı önlemler alınması bilgi alma kurumunun daha işlevsel şekilde çalışabilmesi adına yararlı bir adım olacaktır⁷⁸⁵.

c. Mahkeme Kararının İcra Edilebilirliği

Bilgi alma davasında verilen kabul kararı, davalı şirketin bir işi yapmasına ilişkin bir eda hükmü niteliğindedir⁷⁸⁶. Söz konusu kararın nasıl yerine getirileceği uygulama açısından oldukça önemli bir konudur. Zira, mahkeme kararı bulunmasına rağmen ilgili bilginin pay sahibine verilmemesi söz konusu olabilecektir. Bu da bilgi alma hakkının dava yoluyla etkili şekilde kullanılamamasına neden olacaktır. Dolayısıyla, bilgi alma davasında verilen kararın icrasının da işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde, pay sahibi dava yoluyla bilgi alma hakkını kullanmaktan çekinebilecek; hatta dava yoluyla dahi istediğini elde edemeyebileceğinden, dava dışında da bilgi alma hakkını kullanmak istemeyebilecektir. Şüphesiz bu durum, pay sahibinin diğer pay sahipliği haklarını kullanmasını da etkiler⁷⁸⁷.

Öğretide, bilgi alma davası sonucunda verilen davanın kabulü kararına uyulmaması durumunda pay sahibinin “*bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ilamlar*” başlıklı 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK)⁷⁸⁸ madde 30 kapsamında ilamın icrası prosedürüne başvurabileceği belirtilmektedir⁷⁸⁹.

⁷⁸⁵ Bu kapsamda bir öneri için ayrıca bkz. Kaya/Yalçın, s. 26-27.

⁷⁸⁶ Cengiz, s. 128; Alışkan, s. 4; Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 216; Ceylan, s. 1905; Atalay, s. 65; Ünal, s. 322. Davanın reddi kararının tespit hükmü olduğu yönünde ayrıca bkz. Akbay, s. 491-492.

⁷⁸⁷ Sümer, s. 316; Erişir, s. 97.

⁷⁸⁸ RG. 19.06.1932-2128.

⁷⁸⁹ Atalay, s. 75; Durgut/Kaplan, s. 146; AKKAN Mine, **Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m. 30, İİK m. 343)**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 115; Alışkan, s. 27; Cengiz, s. 129; Sümer, s. 319; Ünal, s. 322-323. Öğretide *Erişir*'e göre ise, bir

İlamlı icra yoluna başvurulması sonrasında bir icra emri düzenlenecek olup icra emrinin içeriği mahkeme kararıyla uyumlu olmalıdır⁷⁹⁰. Bu kapsamda, eğer mahkeme kararında icra emrinin tebliğ edilmesinden sonra bilginin verilmesi için bir süre belirlenmişse, bu süre icra emrinde de belirtilecektir. Eğer böyle bir süre belirlenmemişse, ilgili süre icra müdürü tarafından tespit edilecektir⁷⁹¹.

Bilgi alma davasında çıkan kararın İİK madde 30 kapsamında icrası talep edilebilecekse de, mahkeme kararında ve icra emrinde belirtilen yapma borcu şirket tarafından yerine getirilmeyebilir. Bu kapsamda öğretide, zorla yerine getirmenin uygulanamayacağı görüşü hakimdir⁷⁹². İlgili bilginin verilmesinin zorla yerine getirilmesi, ilgili bilginin yer aldığı belgelerin zorla alınarak pay sahibine teslimi yoluyla gerçekleştirilebilir. Ancak böyle bir uygulamanın sorunlu tarafı, şirket sırlarının açığa çıkacak olması veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girmesine sebep olabilecek olmasıdır. Zira, icra müdürü talep edilen bilginin hangi belgede bulunduğu hususunda dahi bilgili değildir. Dolayısıyla, bu tür bir cebri icra mümkün olmamalıdır⁷⁹³.

Bu noktada, ilgili şirketin mahkeme kararını yerine getirmesinin sağlanması açısından İİK madde 343 bir çıkış yolu olabilecektir. İlgili madde uyarınca, *“yalnız kendisi tarafından yapılacak olan bir işin yapılması veya bir işin yapılmaması yahut bir irtifak hakkının tesisi veya kaldırılması hakkındaki ilâm hükümlerine makbul mazerete müstenit olmayarak muhalefet eden borçluların, lehine hüküm verilmiş kimsenin şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine*

belgeye dayanmayan ve sadece bir bilginin verilmesine ilişkin mahkeme kararlarının icrası yönünden İİK madde 30 uygulama alanı bulacaktır. Ancak, istenilen bilginin yanıtlanabilmesi için şirket tarafından bir belgenin ibraz edilmesi gerekiyorsa ve bu belge şirket tarafından pay sahibine temin edilmiyorsa, pay sahibi inceleme hakkını kullanmak için açacağı dava sonrasında *“taşınır teslimi”* başlıklı İİK madde 24 uyarınca mahkeme kararının icrasını talep edebilecektir (Erişir, s. 108). Yazara göre belgenin sunulması, bilgi verilmesi yükümlülüğünün yan yükümlülüğünü teşkil etmez. Ancak yazar, bunun bir yan yükümlülük olduğunun kabulü durumunda, mahkeme tarafından yalnızca ilgili bilginin temin edilmesine karar verileceğini, belgenin sunulmasının da bilgi verme yükümlülüğünün *“kaderini takip edeceğini”* ve pay sahibinin sadece İİK madde 30 kapsamında ilamlı icra takibine başvurabileceğini belirtmektedir.

⁷⁹⁰ Cengiz, s. 129; Atalay, s. 75.

⁷⁹¹ Sümer, s. 317; Erişir, s. 101-102.

⁷⁹² Alışkan, s. 27; Erişir, s. 102; Durgut/Kaplan, s. 146; Sümer, s. 317. Aksi yönde bkz. Ünal, s. 323. Öğretide Atalay da, ilamın zor kullanarak yerine getirilemeyeceği görüşündedir. (Atalay, s. 75-76). Yazar başta bilgi verilmediği takdirde ilamın zor kullanılarak yerine getirilebileceğini belirtmesine rağmen, görüşünün devamında şirket sırları ve korunması gereken diğer şirket menfaatlerini gerekçe göstererek ilamın zorla uygulanmasının uygun olmayacağını belirtmektedir.

⁷⁹³ Sümer, s. 317; Atalay, s. 76.

başlandıktan sonra ilâmın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir". Bu minvalde, mahkeme kararının uygulanmasını engelleyen anonim şirket yönetim kurulu üyeleri aleyhine İİK madde 343 uyarınca tazyik hapsi talep edilebilecektir⁷⁹⁴. Öğretide *Sümer*, tazyik hapsinin tek başına yeterli etkiye sahip olmamasından hareketle, Almanya ve İsviçre'deki hukuki düzenlemeleri örnek göstererek, mahkeme kararının yerine getirilmemesi halinde gün bazında veya toplu bir tazyik para cezası kararlaştırılabilmesi hususunda hâkime takdir yetkisi tanınabileceği görüşündedir⁷⁹⁵.

Şirket yönünden konu değerlendirildiğinde ise, şirketin icranın geri bırakılması için müracaat edebileceği bir prosedür İİK'da öngörülmemiştir⁷⁹⁶. Öğretide *Sümer*, İİK madde 33'ün kıyas yoluyla uygulanabileceği görüşündedir. Yazara göre şirket, icra emri tebliğ edilmeden önce ilgili bilginin verildiği veya bilgi verilmesine ilişkin yükümlülüğün mahkemenin kararından sonra ortaya çıkan sebeplerle sona erdiği iddiasında bulunabilir⁷⁹⁷.

TTK madde 437/5 kapsamında açılan bir dava öncesinde (bilgi alma talebi iletildikten sonra) veya dava derdest iken TTK madde 82/5 uyarınca öngörülen saklama süresinin dolması durumunda, şirket tarafından ilgili belgelerin imha prosedürüne tabi tutulmaması gerekmektedir. Talep halinde mahkeme de bu hususta ihtiyati tedbir kararı verebilecektir⁷⁹⁸. Bu konu her ne kadar inceleme hakkı yönünden önem arz ediyormuş gibi gözükse de, bilgi alma talebine konu bilginin bir belge içerisinde mevcut olması durumunda da kanaatimizce gündeme gelebilecektir. Bunun yanında öğretide, talep edilen bilgileri içeren belgelerin zayi olması tehlikesinin mevcut olması durumunda, bu belgelerin muhafaza altına alınması için tedbir talep edilebileceği de kabul edilmektedir⁷⁹⁹.

⁷⁹⁴ Sümer, s. 317; Ünal, s. 323; Atalay, s. 76; Erişir, s. 103-104. Denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bir bilginin verilmemesi durumunda bilgi verme yükümlüsü yine anonim şirket olduğundan, tazyik hapsinin denetçiler yerine yönetim kurulu üyeleri hakkında uygulama alanı bulacağına ilişkin görüşler için bkz. Sümer, s. 318; Erişir, s. 104, dn 32. Denetçilerin de hapsine karar verilebileceği yönünde karşı görüş için bkz. Durgut/Kaplan, s. 146.

⁷⁹⁵ Sümer, s. 319. Aynı yönde bkz. Erişir, s. 105. Öğretide *Özkan* da, tazyik hapsi süresinin üç ay yerine altı aya çıkarılabileceği ve tazyik hapsi yanında şirket yönetim kurulu üyelerine yüksek tutarlarda tazyik para cezası verilebileceği kanaatindedir (Özkan, s. 138).

⁷⁹⁶ Sümer, s. 320.

⁷⁹⁷ Sümer, s. 320. Aynı yönde bkz. Erişir, s. 102, dn. 26.

⁷⁹⁸ Sümer, s. 320.

⁷⁹⁹ Sümer, s. 336.

Hükümün icrasıyla bağlantılı olarak, öğretide *Özcanlı*'nın hâkimin sürece nezaret etmesine ilişkin görüşüne de yer vermek istiyoruz. Yazara göre, hâkimin bilgi alma davasındaki rolünün bilginin pay sahibine temin edildiği ana kadar devam etmesi gerekmektedir. Pay sahibi zaten bilgiyi temin edemediği için bilgi alma davası açmakta ve bu sefer bilgiyi temin etmeyi arzulamaktadır⁸⁰⁰. Bu kapsamda yazar, bilgi alma davasının kabulü sonrasında hâkimin bilgi alınmasına ilişkin sürece nezaret etmesi gerektiğini ifade etmektedir⁸⁰¹.

II. Özel Denetim

Özel denetim isteme hakkı, bilgi alma hakkının detaylarına inilmesi ve uzman bir kişi aracılığıyla bilgi teminin sağlanması imkânı veren, bilgi alma hakkına bağlı olan tali bir hak olarak değerlendirilmektedir⁸⁰². Bu minvalde, özel denetim bir anlamda bilgi alma hakkının genişletilmiş halidir⁸⁰³.

Bu çerçevede, bilgi alma hakkının dava yoluyla yerine getirilmemesi ile bağlantılı olarak özel denetim kurumunun da bir yaptırım olarak değerlendirilebileceği öğreti görüşlerinde belirtilmektedir⁸⁰⁴. Hatta pay sahipleri, eğer şartlar mevcutsa, bilgi alma davası açmak yerine bilgi alma haklarını kullandıktan sonra doğrudan özel denetime de başvurabilir⁸⁰⁵. Ayrıca, bilgi alma davasının açılması aynı zamanda özel

⁸⁰⁰ Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 210-211. Bu kapsamda yeni tarihli bir mahkeme kararının hüküm kısmında yer alan ifadeye de dikkat çekmek isteriz: “*Mahkememiz kararı doğrultusunda incelemenin yapıp yapılmadığı hususunun tespiti için masrafları davacı tarafından karşılanmak kaydıyla bir noter veya yetkili katibinin incelemeye katılmasına izin verilmesine*” (İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/501 K. 2025/517 T. 26.06.2025 (Dejure)).

⁸⁰¹ Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 214-215. Yazara göre, bilgi alma hakkının mahkeme yoluyla kullanılması için şartlar oluşmuşsa hâkim, bilginin mahkeme huzurunda yürütülecek inceleme ile ve eğer gerekirse şirket yöneticileri dinlenerek pay sahibiyle paylaşılmasını sağlamalıdır (Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 217).

⁸⁰² Cengiz, s. 83.

⁸⁰³ Narbay, s. 33.

⁸⁰⁴ Akbay, s. 400, dn. 1423; Özcanlı, **Bilgi Alma**, s. 217.

⁸⁰⁵ BARAÇ EVCİ İclal Nihal, “**Anonim Şirkette Özel Denetim İsteme Hakkı: Özellikle Hakkın Şartları, Diğer Bilgi Alma Hakları ile İlişkisi ve Kapsamının Belirlenmesinde Hâkimin Rolü**”, Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin’in Anısına Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 114; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 71; Kaya, **Özel Denetim**, s. 74; Kandemir, s. 107, dn. 422. Bilgi alma talebinin reddi halinde bilgi alma davası açılmadan özel denetime başvurulamayacağına ilişkin görüşler için bkz. TOPSOY Fevzi, “**Anonim Şirket Pay Sahibinin Özel Denetim İsteme Hakkı**”, Editör: Erol Ulusoy, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, s. 312; Narbay, s. 64. Aksi yönde bkz. Akbay s. 408. Yazara göre, böyle bir yaklaşımın kabulü hâlinde pay sahibi ilk olarak bilgi alma davası açacak, bu dava ile bilgiyi elde edemediği durumlarda genel kurulu bekleyip ayrıca özel denetim talebinde bulunacaktır. Bu talebin reddi durumunda ise, pay sahibi özel denetim için yeni bir dava açacaktır. Yazara göre, tüm bu süreçte pay sahibinin bilgiyi almaktaki menfaati kaybolabilir. Özel denetim talebinin kabulü için öncesinde bilgi alma davası yolunun tüketilmesi gerektiği yönünde bkz. İzmir 2. Asliye Ticaret

denetçi atanması davasına da engel değildir. Bu davalar birbirlerine karşı derdestlik oluşturmaz⁸⁰⁶.

İşbu bölümde özel denetim kurumuna kısaca değinilerek, şirket sırları ve korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin özel denetim kapsamında nasıl değerlendirildiği hususu netleştirilmeye çalışılacaktır.

TTK madde 438/1 uyarınca, *“her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir”*.

Görülebileceği üzere, bilgi alma hakkına ilişkin maddeden farklı olarak, özel denetim yönünden TTK madde 438/1’de gereklilik koşulu öngörülmüştür⁸⁰⁷. Bu çerçevede, pay sahibi ancak diğer pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekli ise özel denetim talep edebilir. Ancak, özel denetime başvurulması için bilgi alma hakkının öncesinde kullanılmış olması aranmaktadır. Bu doğrultuda, bilgi alma talebi sınırlara dayanılarak reddedilen ve bu kapsamda bilgi alamayan pay sahibi de özel denetime başvurabilecektir. TTK madde 438/1 gerekçesinde de belirtildiği şekilde, bilgi alma talebinde bulunan kişi ile özel denetim talebinde bulunacak kişinin aynı kişi olması gerekmekte⁸⁰⁸ olup önemli olan her iki talebin de konusunun aynı olmasıdır⁸⁰⁹.

Özel denetim sadece belirli olaylara ilişkin gerçekleştirilecektir, diğer bir ifadeyle, genel nitelikte bir özel denetim talebinde bulunulamaz⁸¹⁰. Özel denetçi de

Mahkemesi E. 2023/702 K. 2024/35 T. 17.01.2024 (Lexpera). Bilgi alma davasında çıkan kabul kararı icra edilmeksizin özel denetime başvurulamayacağı yönünde bkz. İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/766 K. 2024/188 T. 07.03.2024 (Lexpera).

⁸⁰⁶ Sümer, s. 283; Engin Günay, s. 263; Baraç Evcı, s. 115. Yazar, bilgi alma davasının özel denetim davası yönünden bekletici mesele de yapılmaması gerektiği kanaatindedir. Her iki dava arasındaki farklılıklar için ayrıca bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 81-82.

⁸⁰⁷ Baraç Evcı, s. 100.

⁸⁰⁸ TTK madde 438/1 gerekçesi. Aynı yönde bkz. Baraç Evcı, s. 111; Ulusoy/Topsoy, s. 311; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2325; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 74; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 482.

⁸⁰⁹ TTK madde 438/1 gerekçesi. Aynı yönde bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 483; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2319; Atakan, s. 82; Kaya, **Özel Denetim**, s. 76.

⁸¹⁰ GÜVEN Şirin, “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketler Hukukunda Özel Denetim**”, Çankaya University Journal of Law, C. 8, S. 2, 2011, s. 149; Ulusoy/Topsoy, s. 314; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 486; Kaya, **Özel Denetim**, s. 77.

sadece talebe konu belirli olayları araştırarak gerçekleri ortaya çıkaracaktır⁸¹¹. Özel denetçi ilgili olaylara ilişkin bir hukuka uygunluk veya yerindelik incelemesi gerçekleştirmez⁸¹². Bu bağlamda, bir konuda hiçbir bilgi sahibi olmaksızın bir ihlal olmuş olabileceği varsayımıyla araştırma amacıyla özel denetime başvurulamayacaktır⁸¹³.

Genel kurulun özel denetim istemini kabul etmesi durumunda, şirket ya da pay sahiplerinden her biri otuz gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak özel denetçi atanmasını isteyebilecektir (TTK madde 438/2). Genel kurulun söz konusu istemi reddetmesi durumunda ise, sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahiplerinin veya paylarının itibarı değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahiplerinin üç ay içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak özel denetçi atanmasını talep etmeleri mümkündür. Ancak, özel denetçi atanabilmesi için başvuru yapacak kişilerin, şirket kurucularının veya şirket organlarının, *“kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları”* gerekmektedir (TTK madde 439).

Sonrasında mahkeme, şirket ve talepte bulunanları dinleyerek bir karara varacaktır. Eğer mahkeme talebi kabul ederse, inceleme konusunu tespit edip bir ya da birden fazla bağımsız uzmanı görevlendirecek olup bu karar kesin niteliktedir (TTK madde 440). Özel denetimin konusuna göre uzman kişi çok çeşitli mesleklerden seçilebilir⁸¹⁴.

TTK madde 441’de belirtildiği üzere yönetim kurulu, şirket defterlerinin, yazışmalarının ve varlıklarının özel denetçi tarafından incelenmesine izin verecektir. Ayrıca, kurucuların, organların, vekillerin, çalışanların, kayyımların ve tasfiye memurlarının da önemli olgulara ilişkin özel denetçiye bilgi verme yükümlülükleri bulunduğu öngörülmüştür⁸¹⁵. Özel denetimin gerçekleştirilmesi açısından önemsiz

⁸¹¹ Ulusoy/Topsoy, s. 315.

⁸¹² Narbay, s. 38-39.

⁸¹³ Pulaşlı, *Şerh*, s. 2328.

⁸¹⁴ Baraç Evcı, 139-140.

⁸¹⁵ Şirket denetçisinin de göreviyle bağlantılı bilgi vermekle yükümlü olduğuna ilişkin bkz. Pulaşlı, *Genel Esaslar*, s. 489; Pulaşlı, *Şerh*, s. 2342. Bilgi vermekle yükümlü kılınan kişilerin sınırlı sayı prensibi ile belirtilmediğine ilişkin bkz. TTK madde 441/3 gerekçesi.

olgulara ilişkin ise maddede sayılan kişilerin bilgi verme yükümlülükleri bulunmamaktadır⁸¹⁶. Bilgi vermekle yükümlü olan kişiler sır saklama yükümlülüklerini gerekçe göstererek özel denetçiye bilgi vermekten kaçınamayacaktır⁸¹⁷. Ancak, özel denetimin konusu da sınırsız değildir. Bir bilgi eğer özel denetimin gerçekleştirilebilmesi için önemli ise, özel denetçi ilgili bilgiyi temin edebilecektir. Burada bir uyuşmazlık çıkması durumunda mahkeme konuya ilişkin karar verecek olup mahkemenin kararı yine kesin olacaktır. Mahkeme bu noktada talep edilen bilginin özel denetçinin raporu hazırlaması yönünden önemli olmadığı gerekçesiyle bilgi verilmesini reddedebilir. Ancak, bilginin şirket sırrı olduğu gerekçesiyle özel denetçiye bilgi verilmesi reddedilemeyecektir⁸¹⁸. Madde gerekçesinde, mahkemeye sadece özel denetim görevinin konusuyla ilgili ihtilaflar yönünden değil, özel denetçinin görevini icra etmesine engel olunan hâllerde de başvurulabileceği açıkça belirtilmiştir⁸¹⁹.

Özel denetçiye sağlanan tüm bu bilgi ve belgelerin yanında, sistemdeki denge de dikkate alınarak, özel denetçiye sır saklama yükümlülüğü getirilmiştir⁸²⁰. Söz konusu yükümlülük, ilgili bilgiler sır niteliğini taşıdığı müddetçe, özel denetim görevi sona erdikten sonra da devam edecektir⁸²¹. Bu yükümlülük, şirket sırları yanında, bilinmeyen ve ifşa edilmemesinde şirket menfaati olan olguları da kapsamaktadır⁸²².

TTK madde 441/4 uyarınca özel denetçi, vardığı sonuçlar hakkında şirketin de görüşünü alacaktır. Sonrasında özel denetçi, gerçekleştirdiği incelemenin sonunda şirket sırlarını da koruyacak şekilde mahkemeye detaylı bir rapor sunacaktır (TTK madde 442). Maddede her ne kadar şirket sırları ifadesi yer alsın da, öğretide haklı olarak özel denetçinin şirket sırları yanında korunması gereken diğer şirket menfaatlerini de dikkate alarak raporunu hazırlaması gerektiği belirtilmiştir⁸²³. Nitekim gerekçede de özel denetçinin “*şirket sırlarını ve şirketin korunacak menfaatlerini*” gözetmesinden bahsedilmektedir⁸²⁴. Bu bakımdan özel denetçi, şirket

⁸¹⁶ Narbay, s. 199-200.

⁸¹⁷ Narbay, s. 203.

⁸¹⁸ Pulaşlı, **Şerh**, s. 2343; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 490.

⁸¹⁹ TTK madde 441/3 gerekçesi.

⁸²⁰ Narbay, s. 219.

⁸²¹ Narbay, s. 221.

⁸²² Güven, s. 160.

⁸²³ Narbay, s. 235.

⁸²⁴ TTK madde 442 gerekçesi.

sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bilgileri yalnızca “*özel denetimin amacı ve konusu yönünden zorunlu ise ve zorunlu olduğu ölçüde*” rapora ekleyebilecektir⁸²⁵. Ancak, birazdan açıklayacağımız üzere, mahkeme zaten şirketin talebi üzerine şirket sırları ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri yönünden ayrı bir değerlendirme yapacak ve gerekirse ilgili bilginin rapordan çıkarılmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla öğretide, özel denetçinin şirket sırlarının rapora eklenmesi noktasında esneklik gösterebileceğine vurgu yapılmıştır⁸²⁶.

Öğretide, bilgilerin korunabilmesi adına özel denetçi tarafından hazırlanan raporun doğrudan mahkeme başkanına kapalı zarf ile teslim edilmesi gerektiği belirtilmiştir⁸²⁷. Mahkeme, söz konusu raporu öncelikle şirkete tebliğ edecektir. Bu aşamada da yine bilgilerin korunabilmesi adına raporun şirkete de gizli şekilde tebliğ edilmesinin yerinde olacağı ifade edilmiştir⁸²⁸.

Şirket, raporun açıklanması hâlinde şirket sırlarını veya şirketin korunmaya değer diğer menfaatlerini zarara uğratacağı gerekçesiyle, raporun talep edenlere açıklanmamasını isteyebilir. Bu noktada mahkemenin, ilgili raporu dosyaya açık olarak ekletmeden önce şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerine yönelik bir itiraz gelip gelmeyeceğini makul bir süre beklemesi gerektiği ifade edilmektedir⁸²⁹. Ayrıca, mahkeme tarafından şirkete itirazlarını sunmak üzere makul bir süre belirtilmesi gerektiği de savunulmaktadır⁸³⁰.

Görüleceği üzere, bilgi alma hakkında olduğu gibi, şirket menfaati özel denetim sisteminde de korunmaktadır⁸³¹. Bu tür bilgilerin açıklanıp açıklanmayacağı

⁸²⁵ Narbay, s. 235. Aksi yönde bkz. Uçar Bulut, s. 160.

⁸²⁶ Yurtbaşı, s. 395.

⁸²⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 76. Raporun gizli şekilde mahkemeye teslim edilmesi ve özellikle bilgisayar ortamına eklenmemesi gerekliliğine ilişkin ayrıca bkz. Ulusoy/Özdamar, s. 280. Anladığımız kadarıyla yazarın raporun bilgisayar ortamına kaydedilmemesinden kastı, raporun doğrudan UYAP sistemine eklenmemesidir.

⁸²⁸ Ulusoy/Özdamar, s. 280.

⁸²⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 76.

⁸³⁰ Narbay, s. 238.

⁸³¹ Bununla beraber öğretide *Yüksel*, uygulamada özel denetçi atanma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında mahkemelerin bilirkişiye başvurdıklarını ve bilirkişilerin de normalde özel denetçi tarafından ele alınması gereken bazı konulara bilirkişi raporunda değindiklerini belirtmektedir. Yazara göre, böylelikle daha özel denetçi dahi atanmadan özel denetim bir nevi gerçekleşmiş olmakta ve bilirkişilere başvurulması çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan ilki, bilirkişilerin normalde özel denetçiler tarafından erişilebilecek olan bilgi ve belgelere erişmesidir. İkincisi ise, özel denetçi daha atanmamışken bilirkişilerin şirket sırlarını gözetmeden hazırladıkları

hususundaki nihai değerlendirme mahkeme tarafından gerçekleştirilecek⁸³² olup pay sahibinin bilgi almaya ilişkin menfaati ile şirketin şirket sırları ile korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin gizli kalmasına ilişkin menfaati hâkim tarafından değerlendirilecektir⁸³³. Bu çerçevede, özel denetim sisteminde hâkimin oldukça etkili bir pozisyonda olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Şöyle ki hâkim, özel denetçiye ataması, özel denetimin konusunu tespit etmesi, özel denetçiye verilecek bilgi ve belgeler ile ilgili ihtilafları gidermesi yanında bu kez de şirket tarafından yöneltilen şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerine ilişkin itirazları karara bağlayacaktır⁸³⁴.

Bu hususta öğretide *Narbay*, önemli olanın “*özel denetim konusunun aydınlatılması*” olduğu fikrindedir. Yazara göre, özel denetimin konunun aydınlatılması için zorunlu ise, şirket tarafından yöneltilen itiraza rağmen ilgili bilgi özel denetim raporunda yer almalıdır⁸³⁵. *Engin Günay*’a göre de, özel denetim raporu yönünden hâkim menfaatler dengesini gözetmelidir. Buna göre, şirketi zarara uğratabilme ihtimali bulunan bir bilginin pay sahibine verilmesi gerekiyorsa hâkim, ilgili bilginin raporda tutulmasına karar verecektir. Buradan hareketle yazara göre, şirket sırları her durumda pay sahibinin bilgi alma hakkına göre koşulsuz bir önceliğe sahip değildir⁸³⁶. *Yurtbaşı* da, özel denetim sistemi yönünden kanun koyucunun şirketin menfaati karşısında pay sahibinin menfaatine öncelik verdiği kanaatindedir⁸³⁷.

Şirket tarafından bu yönde bir itiraz iletilir ve mahkeme tarafından kabul edilirse, özel denetçi bir ayıklama işlemi gerçekleştirecektir⁸³⁸. Ayıklamanın kapsamı hâkim

raporun, şirket tarafından söz konusu rapora şirket sırları yönünden itiraz etme olanağı olmaksızın dosyaya sunulmasıdır (Yüksel, s. 1523-1524).

⁸³² Pulaşlı, *Şerh*, s. 2345.

⁸³³ *Narbay*, s. 239; *Baraç Evcı*, s. 143.

⁸³⁴ *Baraç Evcı*, s. 132. Her ne kadar yasal düzenlemede yer almasa da, öğretide hâkimin bu kararının da kesin olduğu ifade edilmektedir (*Baraç Evcı*, s. 144).

⁸³⁵ *Narbay*, s. 240. Yazara göre, “*raporda yer alan bir bilgi, özel denetim konusu hakkında bir hüküm verebilmek açısından ne kadar önem taşıyorsa, ortaklığın, sır niteliğindeki verilerinin gizli kalması yönündeki çıkarı o ölçüde dikkate alınmaz. Örneğin söz konusu bilgiler, özel denetim konusunun açıklığa kavuşturulmasıyla doğrudan doğruya ilgili iseler veya raporun anlaşılabilirliği için raporda bulunmaları zorunluluk arz ediyorsa, bu durumda ortaklığın korunmaya değer çıkarları veya sırlarının gizli kalması yönündeki çıkarına üstünlük tanınmaz*” (*Narbay*, s. 240-241).

⁸³⁶ *Engin Günay*, s. 296.

⁸³⁷ *Yurtbaşı*, s. 398, dn. 205.

⁸³⁸ *Tekinalp* (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 76.

tarafından belirlenecektir⁸³⁹. Ancak ayıklama işlemi gerçekleştirildikten sonra, rapor mahkeme kararı üzerine açık şekilde mahkeme dosyasına eklenebilecektir⁸⁴⁰.

Raporun açıklanması sonrasında mahkeme, şirket ve özel denetçi talebinde bulunan kişilere rapora ilişkin değerlendirmelerini sunmak ve ek soru iletmek imkânı da tanıyacaktır (TTK madde 442). Bu süreç sonrasında özel denetçinin eksik bilgilere ilişkin ilk rapora ek olarak hazırlayacağı ikinci rapor ile özel denetim raporu nihai halini almış olacaktır⁸⁴¹. Son aşamada ise, yönetim kurulu ilgili raporu ve rapora ilişkin değerlendirmelerini, gerçekleştirilen ilk genel kurula sunacaktır. Pay sahiplerinden her biri, genel kurul toplantısını takip eden bir yıllık süre içerisinde şirketten, rapordan ve yönetim kurulunun görüşünden bir suret alma talebinde bulunabilecektir (TTK madde 443).

Bir önceki bölümde değindiğimiz üzere, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramları bilgi alma hakkı yönünden karşımıza bir sınır olarak çıkmaktadır. Öyle ki hem yönetim kurulu hem de bilgi alma davasına bakan hâkim, mevcut yasal düzenleme değerlendirildiğinde bu sınırlar ile bağlıdır. Bu durum da şüphesiz, pay sahibinin şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamına girebilecek bir bilgiyi temin etmesi önünde bir engel oluşturmaktadır. Nitekim, öğretilerde de yönetim kurulunun çoğu zaman şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleri kavramlarına dayanarak bilgi alma talebini geri çevirdiği ve bu durumun da bilgi alma hakkını işlevsiz kılabildiği çekincesi dile getirilmiştir⁸⁴².

Özel denetim kurumu ile ilgili açıklamalara baktığımızda ise, özel denetimin bizzat mahkeme tarafından atanan bağımsız ve uzman özel denetçiler tarafından gerçekleştirildiği, özel denetçilerin özel denetime konu olayın aydınlatılması ile ilgili talep ettikleri bilgi ve belgeleri temin edebilmelerine imkân sağlandığı, özel denetim raporunun şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatlerine özen gösterilerek hazırlandığı, rapora ilişkin gizliliğin yargılama sürecinde de korunduğu, hâkimin özel denetim sisteminde oldukça etkili bir rol üstlendiği, şirket sırrı ve

⁸³⁹ Baraç Evcı, s. 143. Ayıklama işleminin maddenin menfaatler dengesini temin eden en önemli özelliği olduğu yönünde bkz. Yasaman, **Hâkimin Rolü**, s. 90.

⁸⁴⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 76.

⁸⁴¹ Baraç Evcı, s. 145.

⁸⁴² Güven, s. 172. Öğretilerde Akbay da, bilgi alma hakkının bilgilendirmeye bağlı menfaat ihtilaflarının çözülmesine her zaman katkıda bulunamayacağını belirtmektedir (Akbay, s. 50).

korunması gereken şirket menfaatlerine ilişkin değerlendirmelerin de hâkim tarafından yapıldığı, hâkimin karar vermesi durumunda şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri teşkil edebilecek hususların pay sahibine açıklanabildiği ve özel denetçinin öğrendiği sırları ve açıklanmamasında şirket menfaati bulunan olguları gizli tutmakla yükümlü olduğu anlaşılmaktadır.

Tüm bu çıkarımlardan hareketle, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanarak elde edemediği şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bilgiler, eğer özel denetim için gereken şartlar mevcutsa ve mahkeme tarafından ilgili bilginin özel denetim için gerekli olduğuna kanaat getirilirse, özel denetim kurumu kapsamında temin edilebilecektir. Bu doğrultuda, bazı bilgilerin gizli tutulması ile pay sahibinin bilgi temin etmekteki arzusu arasındaki çatışmanın özel denetim ile yumuşatılabileceği öğretide dile getirilmiştir⁸⁴³. Bu kapsamda *Güven*'e göre de, *“pay sahipleri bilgi alma ve inceleme haklarını kullandıkları zaman şirket, eğer şirket sırlarının tehlikeye düşeceği kanaatindeyse pay sahiplerine talep ettikleri bilgilerin tümünü sağlamayacaktır. Eksik veya yetersiz bilgilerle pay sahiplerinin haklarını bilinçli ve yararlı şekilde kullanmaları ise beklenemez. İşte, özel denetim, bu menfaatleri uzlaştırmaya yöneliktir. Özel denetçi, sır saklama yükümüne tabi olan ve her iki tarafın (şirketin veya pay sahibinin) güvenini haiz, dışardan gelen bir aracı konumundadır. Özel denetim, bir taraftan, pay sahiplerinin, talep ettikleri bilgi ve belgelere ulaşmaları suretiyle, bilgi alma haklarını genişletmelerine, diğer taraftan, onlara sadece haklarını kullanmaları açısından gerekli ve faydalı olacak bilgileri iletmek suretiyle şirket sırlarının gizliliği ilkesine itibar edilmesine imkân sağlar”*⁸⁴⁴.

Sonuç olarak, bilgi alma talebini ileri süren ancak kendisine ilgili bilginin sır veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kaldığı şeklinde yanıt verilen pay sahibi yönünden, eğer şartları mevcutsa, bilgi alma davası açmak yerine

⁸⁴³ Baraç Evcı, s. 98. Benzer bir görüş için bkz. Akbay, s. 50.

⁸⁴⁴ Güven, s. 139-140. Benzer bir görüş için bkz. Yurtbaşı, s. 56. Yazar, pay sahibinin bilgi almaya yönelik menfaati ile şirketin bazı bilgilerin gizli tutulmasına ilişkin menfaati yönünden özel denetim hakkının adeta *“köprü”* görevi göreceğini ileri sürmektedir. Yazar, özel denetim mahkeme tarafından belirlenen sır saklama yükümlülüğü bulunan uzmanlar aracılığıyla gerçekleştirildiğinden, bilgi alma hakkından farklı olarak, özel denetim talebinin şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri ile reddedilemeyeceğine ve özel denetimin çakışan menfaatleri bağdaştırmaya yönelik olduğuna vurgu yapmaktadır.

özel denetime başvurmak daha mantıklı bir seçenek olarak gözükmektedir⁸⁴⁵. Bu bağlamda mahkemenin, ilgili bilginin özel denetim raporunda yer almasına kanaat getirmesiyle pay sahibi, bilgi alma hakkını kullanarak erişemediği söz konusu bilgiye erişebilecektir. İşte tam da bu nedenle, kanun koyucu özel denetim kurumuna belirli bir ağırlık vererek, özel denetime başvuru için yukarıda değindiğimiz şartların teminini öngören, bilgi alma hakkının kullanılmasına nazaran daha zor bir sistem kurgulamıştır.

III. Genel Kurul Kararının İptali

Genel kurulda yanıtlanan bilgi alma talepleri yönünden bilgi verme görevlileri sadece bilgilendirme yapmakta ve genel kurul herhangi bir karar almamaktadır⁸⁴⁶. Dolayısıyla bu açıdan, haksız ret kararına dayalı bir genel kurul iptal davası da açılmayacaktır. İşbu bölümde genel kurul kararları yönünden değinilecek husus ise, bilgi alma talebi haksız şekilde reddedilen ve dolayısıyla talep ettiği bilgiyi alamayan pay sahibinin toplantıda alınan kararlara karşı herhangi bir dava açıp açamayacağı problemidir.

Öncelikle, genel kurulun doğrudan bilgi alma hakkını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararları TTK madde 447 uyarınca batıl olacaktır⁸⁴⁷. Bu tür kararlara örnek olarak, pay sahibinin bilgi alma davası açmasına ilişkin hakkını bertaraf eden esas sözleşme değişikliği kararları gösterilebilir⁸⁴⁸. Bunun dışında, bilgi alma hakkı ihlal edilerek alınan münferit kararlar yönünden ise butlan yaptırımının değil, iptal edilebilirlik yaptırımının söz konusu olacağı öğretide ifade edilmektedir⁸⁴⁹.

⁸⁴⁵ Bu kapsamda, ilk derece mahkemesinin “özel denetim amacı” taşıdığı gerekçesiyle inceleme talebini reddettiği bir karar için bkz. İstanbul 20. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2024/720 K. 2025/81 T. 13.02.2025 (Lexpera): “Davacının talep ettiği hususların şirket işlemlerinin dayanağının açıklanmasına ilişkin olması ve davacıların sözleşme, belge ve yazışma gibi inceleme talep ettiği belgelerin ticari sır içeren nitelikte belgeler olması ve bu belgelerin incelenmesi talebinin özel denetim amacını taşıması nedeniyle TTK 437 kapsamında incelenemeyeceği anlaşılmakla davacının TTK 437/5 maddesi kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına yönelik koşullar oluşmadığından davacı tarafından açılan davanın reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir”.

⁸⁴⁶ Akbay, s. 201; Ulusoy/Ulusoy, s. 57.

⁸⁴⁷ Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 75; Ünal, s. 324. Genel kurul kararlarının butlanının tespiti davasının menfaati bulunan herkes tarafından hakkın kötüye kullanılması teşkil etmedikçe her zaman açılabilirliği yönünde bkz. Karahan/Huysal, s. 556.

⁸⁴⁸ Ünal, s. 324-325.

⁸⁴⁹ Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 75; Ünal, s. 326; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 154; Yasaman, **Şirketler Hukuku**, s. 696. Aynı yönde bkz. İstanbul 9. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/209 K. 2022/145 T. 03.03.2022 (Lexpera). Aksi yönde bkz. Kırca, s. 58 vd.

Bu çerçevede, iptal sebepleri TTK madde 445'te⁸⁵⁰; iptal davası açabilecek kişiler ise TTK madde 446'da⁸⁵¹ düzenlenmiş bulunmaktadır. Her iki madde değerlendirildiğinde, TTK madde 445'in kararın içeriği dikkate alınarak uygulanacak iptal yaptırımını düzenlediği ve kararın alınma sürecine ilişkin aykırılıkların karara etkisi üzerinde durmadığı görülmektedir. TTK madde 446/1(b)'de ise, kararın alınma sürecine ilişkin bazı aykırılıklara (örnek olarak, usulüne uygun çağrı yapılmaması, gündemin olması gerektiği şekilde ilan edilmemesi) değinilmişse de, söz konusu aykırılıklar genel kurul davasını açabilecek kişiler bağlamında düzenlenmiştir⁸⁵². Bu noktada *Kırca*, 446/1(b)'de hem kararın alınma sürecine ilişkin iptal sebeplerinin hem de bu sebeplere dayanarak iptal davası açabilecek kişilerin düzenlendiğini ileri sürmüştür⁸⁵³. Yazar ayrıca, TTK madde 446/1(b)'deki hâllerin sınırlı olmadığı ve kararın alınması sürecindeki diğer aykırılıklar yönünden de illiyet bağının uygulanması gerektiği görüşündedir⁸⁵⁴. Bu doğrultuda yazara göre, bilgi alma hakkının ihlal edilmesi durumunda da, ilgili kararın içeriğinin hukuka aykırı olmasından ziyade, ilgili kararın alınma süreci ile bağlantılı bir ihlalden söz edilebilecektir⁸⁵⁵. Bunun dışında öğretide, genel kurul kararının iptal edilebilmesi için bilgi verilmemesi ile alınan karar arasında illiyet bağı bulunması şartına ayrıca değinildiği de görülmektedir⁸⁵⁶⁸⁵⁷.

⁸⁵⁰ TTK madde 445: “446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler”.

⁸⁵¹ TTK madde 446: “a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten, b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri, c) Yönetim kurulu, d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, iptal davası açabilir”.

⁸⁵² Akbay, s. 156-157. Maddede geçen “sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğu” ifadesi ile illiyet bağının anlaşılması gerektiği yönünde bkz. *Kırca*, s. 123. Benzer yönde bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 242. Farklı yönde bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 398 vd.

⁸⁵³ *Kırca*, s. 147. Yazara göre, TTK madde 446/1(b)'deki durumlar ayrı iptal sebepleri olduklarından, pay sahibinin ilgili kararın ayrıca kanun ya da esas sözleşme veya dürüstlük kuralına aykırı olduğunu ispat etmesine gerek olmayacaktır (*Kırca*, s. 122).

⁸⁵⁴ *Kırca*, s. 124. Aksi yönde bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 400.

⁸⁵⁵ *Kırca*, s. 90-91.

⁸⁵⁶ Aışkan, s. 41. Yazar, iptal davasının TTK madde 445'te yer alan kanuna aykırılık sebebine dayalı açılabileceği görüşündedir.

⁸⁵⁷ Böyle bir davada henüz reddin haklı veya haksız olduğu tespit edilmemiş olacağından, bu hususun ön mesele olarak değerlendirilebileceği veya daha önce açılmış bir bilgi alma davası mevcutsa, bu davanın bekletici mesele yapılabileceği görüşündeyiz.

Söz konusu illiyet bağının türü ve tespiti ile ilgili ise öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu kapsamda *Kırca*, pay sahibinin oy kullanmaya ilişkin iradesinin sağlıklı şekilde oluşturulmasına yönelik hükümlerin ihlali durumunda nitelik itibarıyla hukuka aykırılıktan bahsedileceğini, bilgi alma talebi haksız şekilde reddedilen pay sahibinin, gündemde yer alan bir hususa ilişkin ilgili bilgiye sahip olmadan oyunu kullanması durumunun nitelik itibarıyla hukuka aykırılığa örnek olabileceğini ve nitelik itibarıyla hukuka aykırılık durumlarında illiyet bağı tespit edilirken normatif illiyet görüşünün benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir. İlgili görüşe göre, “*genel kurul kararının meydana gelişıyla ilgili bir hükmün ihlalinin pay sahibinin katılım haklarını kullanmaya yönelik davranışını etkilediği sonucuna varılırsa, bu ihlal başkaca şart aranmaksızın iptal sebebi sayılır*”. Yazara göre, normatif illiyet görüşünde illiyet bağı hukuka aykırılık ile karar arasında aranmak yerine hukuka aykırılık ile hukuka aykırılığa uğrayan pay sahibinin davranışı arasında aranacaktır. Bu kapsamda, aykırılığa rağmen çoğunluk pay sahiplerinin aynı şekilde karar vereceğine ilişkin bir savunma da yapılamaz. Aksi halde, pay oranı düşük pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin haksız şekilde reddi hususunda çoğunluk cesaretlenecektir⁸⁵⁸.

Karasu, işlem güvenliği ve ölçülülük prensibinden hareketle, kararın iptal edilebilmesi için diğer pay sahipliği haklarının (özellikle oy hakkının) kullanılmasının etkilenmesi gerekliliğine değinmektedir. Yazara göre, bu şartın karşılanmaması hâlinde pay sahibinin yapması gereken, TTK madde 437/5 kapsamında bilgi alma davası açmaktır. Bu sayede pay sahibi talep ettiği bilgiye ulaşabileceğinden, genel kurul kararının iptalini talep etmekte hukuki yararı bulunmamaktadır⁸⁵⁹.

Ünal, pay sahibinin bilgi alma hakkının ihlal edilmesi ve ilgili ihlalin pay sahibinin iradesinin oluşumunda bir sakatlığa sebebiyet vermesi durumunda, genel kurul kararının iptal edilebileceğine değinmektedir⁸⁶⁰.

⁸⁵⁸ *Kırca*, s. 126 vd.

⁸⁵⁹ *Karasu*, **Emredici Hükümler**, s. 75-76. Öğretide *Bilgili/Demirkapı*, illiyet bağı ile ilgili bir açıklama yapmaksızın, TTK madde 437/5 kapsamında pay sahibine tanınan dava hakkı sebebiyle, pay sahibinin ret kararının iptalini istemekte hukuki yararı bulunmayacağına değinmektedir (*Bilgili/Demirkapı*, s. 507). Ancak kanaatimizce yazarın burada bahsettiği ret kararı, genel kurul tarafından inceleme talebinin reddedilmesine ilişkindir. Genel kurul her ne kadar bilgi alma talepleri yönünden bir karar almasa da, inceleme talebinin kabulü veya reddi yönünden bir karar almaktadır. Buradan hareketle kanaatimizce, illiyet bağının mevcudiyeti halinde pay sahibinin genel kurulda alınan ilgili kararların iptalini istemekte hukuki yararı bulunmaktadır.

⁸⁶⁰ *Ünal*, s. 327. Aynı yönde bkz. *Bozkurt*, s. 450.

Öğreti görüşlerinde konu, özellikle illiyet bağı kavramı üzerinden benzer nitelikte değerlendirilse de, somut uyumsuzluklar yönünden yol gösterici olacak mahkeme kararlarında konuya ilişkin detaylı değerlendirmeler yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bu kapsamda çoğu kararda, genel kurul kararının iptali için sadece bilgi verilmemesi ile kararın alınması arasında illiyet bağı bulunması gerekliliğine değinildiği ve bu bağı da bilgi alma hakkının ihlal edilmesi ile genel kurul toplantısında yanlış karar alınması şeklinde açıklandığı görülmektedir. Bu kararlardan biri olan İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesi'nin E. 2021/375 K. 2023/1414 sayılı ve 28.09.2023 tarihli kararının⁸⁶¹ ilgili bölümü şu şekildedir: *“anonim şirket pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının TTK'nın 437. maddesi gereğince dava konusu yapılabileceği, ancak bilgi alma hakkının ihlali nedeniyle genel kurul toplantısında yanlış bir karar alınmış olması bir başka deyişle bilgi vermeme ile alınan kararlar arasında illiyet bağının bulunması halinde kararların iptalinin söz konusu olabileceği, eldeki davada davacılardan ...'ın bilgi alma hakkının ihlali nedeniyle yanlış bir karar alındığına dair somut bir iddia ve delil bulunmadığı anlaşıldığından, ilk derece mahkemece verilen red kararı yerinde olup, davacılar vekilinin bu yöne ilişkin istinaf itirazlarının esastan reddi gerekmiştir”*⁸⁶².

Yeni tarihli bir Yargıtay kararına konu ilk derece mahkemesi kararında ise, illiyet bağı ile ilgili şu şekilde bir değerlendirme yapılmıştır: *“ancak bilgi alma hakkının kullandırılmaması sebebiyle alınan bir genel kurul kararının iptal edilebilmesi için, verilmeyen bilgi ile alınan karar arasında illiyet bağı olması gerekir. Pay sahiplerinin kendilerinden saklanan bilgiye ulaşırsalardı, başka yönde bir karar verebilecekleri durumda bu bağlantı mevcut sayılarak alınan kararların iptaline gidilebilecekti. Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki, bilgi alma ve inceleme*

⁸⁶¹ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesi E. 2021/375 K. 2023/1414 T. 28.09.2023 (Lexpera).

⁸⁶² Her ne kadar çoğunda bilgi alma hakkının haksız reddi dışında bilgi alma hakkının ihlal edilmesi ile bağlantılı iptal talepleri söz konusu olsa da, mahkemelerin konuya yaklaşımını anlayabilmek adına yol gösterici bulduğumuz diğer örnek kararlar şu şekildedir: Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/5401 K. 2017/4832 T. 28.09.2017 (Lexpera); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi E. 2020/1224 K. 2020/1163 T. 12.11.2020 (Lexpera); Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/50 K. 2022/99 T. 03.02.2022 (Lexpera). Son mahkeme kararı, şirkete ait önemli nitelikteki bazı varlıkların satışı için yönetim kuruluna yetki verilmesi ile bağlantılı genel kurul kararlarının iptalini konu almakta olup mahkeme söz konusu kararda, davacı pay sahibine verilmeyen bilgi ile alınan kararlar arasında illiyet bağı kurulduğu kanaatine varmış ve söz konusu kararların iptaline karar vermiştir.

haklarının cevapsız bırakılması, reddedilmesi ya da yeterli bilginin verilmemesi durumunda TTK 437/5 uyarınca mahkemeden bilgi alma ve inceleme hakkı talep etme imkanı bulunması sebebiyle, bu gibi hallerde iptal davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı da doktrinde kabul edilmektedir. Zira pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanabileceği farklı hukuki imkanlar mevcutsa genel kurul kararının iptal edilmesi bilgiye ulaşılmasını sağlamamaktadır. Somut olayda davacı pay sahiplerinden bilgi saklanması, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarının ihlal edilir nitelikte olduğu sonucuna varılması mümkündür. Fakat pay sahiplerinin bilgi alma haklarının ihlal edilmesi sebebiyle TTK'da ön görülen ve yukarıda açıklanan yollara başvurmadan doğrudan genel kurul kararı iptali davası açmasında hukuki menfaati bulunmadığı gibi pay sahipleri tarafından bu durumda dahi saklanan bilgiler öğrenilmiş olsaydı farklı karar verecek olduklarının diğer bir ifadeyle alınan karar ve bilgi alma hakkının kullandırılması arasında illiyet bağının bulunduğu ortaya konması gerektiği; davacıların şirketin ekonomik yapısı hakkında bilgi sahibi olmaları halinde bu karara muhalif olmayabilecekleri ancak bunun sonuca etkili olmadığı zira her nasılsa karara muhalif oldukları ve gerçekten şirket için sermaye artırımının gerekli olup olmadığı aşağıda inceleneceğinden sırf bilgi alma ve inceleme hakkının yeteri kadar sağlanamaması halinin tek başına iptal sebebi olamayacağı mahkememizce tespit olunmuştur... bilgi alma hakkının kullandırılmaması sebebiyle alınan genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için verilmeyen bilgi ile alınan karar arasında illiyet bağı olması gerektiği ve söz konusu alınan kararın yeteri bilgi verilmemekten kaynaklanması gerektiği; böyle bir durumun söz konusu olmadığı; bilgi alamadığını iddia eden davacılarımızın zaten karara olumlu oy vermedikleri nazara alınarak, davacıların sermaye artırımına ilişkin doyurucu bir gerekçe konulmadığına ilişkin iddiaların ise tek başına kararın geçersizliği sonucunu doğurmayacağı, temelinde (ve mahkemece yapılan finansal durumun incelenmesinde) sermaye artışına şirketin ihtiyaçlı olduğu nazara alınarak ve bilirkişi raporu ile birlikte mahkemece bu kanaate varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, karar davacılar vekilince istinaf edilmiştir⁸⁶³.

Mahkeme kararlarındaki açıklamalar değerlendirildiğinde, illiyet bağının tespitinde genel kurulda yanlış bir karar alınmış olmasının veya pay sahiplerinin

⁸⁶³ İstanbul Anadolu 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/1005 K. 2020/276 T. 09.07.2020 (Lexpera). İlgili kararın değerlendirildiği Yargıtay kararı için ayrıca bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2024/1156 K. 2024/8859 T. 10.12.2024 (Lexpera).

kendilerine verilmeyen bilgiyi temin etmiş olsalardı farklı şekilde karar verecek olmaları durumunun ne şekilde tespit edileceği ve bu tespitler yönünden pay sahibinin kullandığı oyun veya genel kurulda alınan kararın önemli olup olmadığı hususları açık değildir. Kanaatimizce, ilgili bilgiler temin edilmeden dürüst bir pay sahibinden ilgili karara bilinçli şekilde oy kullanması beklenemeyecekse/bu durum hayatın olağan akışına aykırı ise, illiyet bağı kurulmuş kabul edilmelidir.

IV. Yönetim Kurulu Kararının Butlanı

TTK madde 391 kapsamında yönetim kurulunun, “*pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren*” kararları batıldır. Kararın butlanla batıl olduğu hukuki yararı olan herkes tarafından öne sürülebilecek olup bir süreye bağlı değildir. Hakkında butlan kararı verilen karar, alındığı tarihten itibaren batıl kabul edilecektir⁸⁶⁴.

Öğretide bir görüşe göre, bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesine ilişkin olarak bir tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Zira bu davada verilecek karar, pay sahibinin talep ettiği bilgiye ulaşmasını sağlayamayacaktır⁸⁶⁵. Ne var ki bu görüş karşısında öğretide, bilgi alma talebinin haksız reddine ilişkin yönetim kurulu kararının butlanının talep edilebileceği de savunulmuştur. Bu konu özellikle, genel kurul dışında yönetim kurulu tarafından verilmiş bir bilgi alma talebinin reddi kararı mevcutsa önem kazanacaktır.

Bu kapsamda öğretide *Sayın*, pay sahibinin bilgi alma talebini haksız şekilde reddeden yönetim kurulu kararlarına karşı butlan davası açılabilmesi ancak butlan davası aracılığıyla bilgi alınması sağlanamayacağından, TTK madde 437/5 kapsamında bilgi alma davası açılmasının daha yerinde olacağı görüşündedir⁸⁶⁶.

Aksu’ya göre ise, bilgi alma davası yönünden belirtilen on günlük süre içerisinde eğer bilgi alma davası açılmamışsa, bilgi alma talebinin reddedilmesine ilişkin yönetim kurulu kararına istinaden dava açılabilir. Yazar, butlanın tespiti davasında verilecek kararın sonradan açılacak sorumluluk davalarında delil olarak ileri

⁸⁶⁴ Ünal, s. 325-326.

⁸⁶⁵ Atalay, s. 65.

⁸⁶⁶ Bahar Sayın, s. 122.

sürülebileceğinden hareketle hukuki yararın mevcut olduğu kanaatindedir⁸⁶⁷. Ancak kanaatimizce, davacının hukuki yararı olup olmadığı davanın açıldığı tarihe göre tespit edileceğinden⁸⁶⁸, davacının bu gerekçeyle bir tespit davası açmasında hukuki yararı bulunmamaktadır. On günlük süre içerisinde ise, yazara göre bu dava açılmayacaktır. Bu görüşün gerekçesi ise, eda davası açılması imkânı olmasına rağmen tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunmamasıdır.

V. Haklı Sebep Fesih

Haklı sebep fesih kurumunun düzenlendiği TTK madde 531 uyarınca, “*haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir*”.

Görüleceği üzere madde, haklı sebep kavramı üzerine kurgulanmıştır. Ancak haklı sebep kavramına ilişkin bir tanım getirilmemiştir. Öğretide haklı fesih durumunun tespitinde, “*pay sahibinden ortaklık ilişkisine devam etmesinin kendisinden beklenilemeyecek kadar çekilmez hâle gelip gelmediği*” noktasında değerlendirme yapılması gerekliliğine değinilmektedir⁸⁶⁹. Somut olayda haklı fesih sebebinin mevcut olup olmadığı ve eğer mevcutsa bu duruma yönelik sonuçların tespit edilmesi ise hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır⁸⁷⁰. Bununla beraber, hükmün gerekçesinde İsviçre öğretisinde haklı fesih sebebi sayılan bazı durumlara da yer verilmiş olup bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi de bu kapsamda sayılmıştır⁸⁷¹. Bu kapsamda, bilgi alma hakkının ihlal edilmesinin ne zaman TTK

⁸⁶⁷ AKSU Raziye, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 248-249.

⁸⁶⁸ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 217.

⁸⁶⁹ ERDOĞAN Alperen, “**Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshinde Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı İhlallerinin Haklı Sebep Niteliği**”, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi IV. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu, Editörler: Oktay Karaalp/Barkın Özyurt/Gökçen Elif Toksoy, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 478.

⁸⁷⁰ İLBASMIŞ HIZLISOY Özlem, **Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshi**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 20-21; Yasaman, **Hâkimin Rolü**, s. 92.

⁸⁷¹ TTK madde 531 gerekçesi.

madde 531 kapsamında haklı sebeple fesih davası açılmasını gerektireceği hususunda çeşitli öğreti görüşleri ileri sürülmektedir.

Şahin, bilgi alma talebi haksız şekilde reddedilen pay sahibinin fesih davası öncesinde başvurabileceği hukuki yollar bulunmakla birlikte, bilgi alma talebinin arka arkaya ve sürekli şekilde reddedilmesi, mahkeme kararına rağmen bilginin temin edilmemesi gibi durumlarda söz konusu hukuki yolların pay sahibini yeteri kadar korumayabileceğine değinmektedir. Yazara göre, bilgi alma talebinin sistematik ve haksız şekilde reddi bu anlamda haklı sebep teşkil eder⁸⁷².

İlbasmış Hızlısoy'a göre, pay sahibinin bilgi alma taleplerinin karşılanmasından haksız şekilde sistematik olarak kaçınıldığı durumlar, diğer pay sahipliği haklarındaki ihlallerle beraber haklı sebep olarak değerlendirilebilmelidir⁸⁷³.

Konuyu limited şirketler yönünden değerlendiren *Can*, bilgi alma hakkının sürekli şekilde ihlal edilmesi durumunda artık ortaktan her seferinde bilginin temini için mahkemeye müracaat edilmesi beklenemeyeceğinden, haklı sebeple fesih davası açılabileceği görüşündedir. Yazara göre, feshe karar verilebilmesi için diğer ortaklık haklarını etkileyen başkaca durumların mevcudiyetinin de sorgulanması şirketin devamlılığı açısından önem arz edecektir. Ancak açılan fesih davasında maddede gösterildiği şekilde son çare ilkesine dikkat edilmelidir⁸⁷⁴.

Erdoğan, bilgi alma hakkının ihlal edilmesinin bir haklı sebep sayılabilmesi için ihlalin süreklilik teşkil etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak bunun yanında yazar, ihlalin haklı sebep olarak değerlendirilebilmesi için pay sahipleri haricindeki diğer menfaatlere de üstünlük oluşturacak ağırlıkta olması gerekliliğine değinmektedir. Yazar son olarak, bilgi alma hakkı ihlalinin haklı sebep teşkil edip etmeyeceği noktasında şirket yapısının da değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir. Bu noktada yazara göre, şahsi özelliklerin ön plana çıkması ve şirketin devamında

⁸⁷² Şahin, s. 177-179.

⁸⁷³ İlbasmış Hızlısoy, **Haklı Fesih**, s. 144. Benzer görüş için bkz. Alışkan, s. 46. Ancak yazara göre, bilgi alma talebinin süreklilik arz edecek şekilde reddedilmesi hâlinde, TTK madde 437/5 kapsamında açılacak davanın kabul edilmesi sonrasında bilgi alma talebi karşılanırsa dahi, haklı fesih davası açılabilir. Aksi yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy, **Haklı Fesih**, s. 144.

⁸⁷⁴ Can, **Bilgi Alma**, s. 102-103.

menfaati olan kişilerin azalması durumunda, ilgili ihlalin çekilmezlik yaratma potansiyeli artmaktadır⁸⁷⁵.

Sümer, haklı sebeple feshe karar verilebilmesi için bilgi alma hakkının ihlalinin sürekli olması ve diğer pay sahipleri ve menfaat gruplarının haklarının da ciddi şekilde zedelenmesine sebep olması gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, bilgi alma hakkının ihlali ile diğer pay sahipliği haklarının kullanılması da önleniyorsa, ihlal haklı sebep teşkil edebilir. Özellikle bilgi alma hakkının ihlali ile şirket fazlaca uyuşmazlığa taraf olacaksa, yazara göre bu ihlal haklı sebep olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca yazar, mahkemenin alternatif çözüm yollarını değerlendirmesi gerektiğini de belirtmekte ve bilgi alma hakkının devamlı şekilde ihlali hâlinde dahi haklı sebebe dayalı feshin istisnai şekilde uygulanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır⁸⁷⁶.

Kanaatimizce, şirketin sürekli haksız bir şekilde şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerine veya hakkın kötüye kullanılması yasağına dayanarak bilgi vermekten kaçınması somut olayın şartlarına göre haklı sebep kabul edilebilecek niteliktedir⁸⁷⁷. Bu noktada pay sahibi tarafından açılan bilgi alma

⁸⁷⁵ Erdoğan, s. 498.

⁸⁷⁶ Sümer, s. 332-333.

⁸⁷⁷ Bilgi alma hakkının haklı sebep olarak değerlendirilmesinde sürekliğe vurgu yapan bir karar için bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi E. 2017/911 K. 2018/45 T. 18.01.2018 (Lexpera).

davaları⁸⁷⁸, bu davaların akıbetleri⁸⁷⁹ ve özellikle bilgi alma hakkının kullandırılmamasının diğer pay sahibi haklarına etkisi de şüphesiz haklı sebep değerlendirmesinde dikkate alınacaktır. Ayrıca maddede de belirtildiği şekilde, bilgi alma hakkının engellenmesi sebebiyle açılan bir haklı sebeple fesih davası yönünden hâkimin, fesih yerine, haklı sebep teşkil eden problemi gidermeye elverişli (diğer bir ifadeyle duruma uygun düşen) ve ilgililer için kabul edilebilir alternatif çözümleri değerlendirmesi gerektiğini de vurgulamak isteriz⁸⁸⁰. Nitekim öğretide bununla

⁸⁷⁸ Öğretide haklı fesih davası öncesinde bilgi alma davası açılması gerekip gerekmediği hususunda da çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu kapsamda *Alışkan*, TTK madde 437/5 kapsamındaki davanın açılması her ne kadar bir ön şart niteliğinde değilse de, bu dava açılmadan açılacak bir haklı sebeple fesih davasının dürüstlük kuralına aykırı olabileceği görüşündedir (*Alışkan*, s. 46). Benzer bir görüş için bkz. AYOĞLU Tolga, “**Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi**”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 235. *Ertan*, önceden açılan dava ve bu davanın kazanılmış olması haklı sebeple fesih davasının kabulü yönünden oldukça önem arz etse de, sadece böyle bir davanın açılmış ve kazanılmış veya açılmamış olmasının fesih davasının sonucu yönünden belirleyici olmadığı yönünde görüş bildirmiştir (NOMER ERTAN Fusun, “**Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler**”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 73, S. 1, 2016, s. 428). Benzer bir görüş için bkz. Erdoğan, s. 485-486. *Erdem*, bilgi alma davasının açılmış olmasının davacı açısından yararlı olacağına değinmekle birlikte, söz konusu davanın haklı sebeple fesih davasının bir ön şartı olmadığı görüşündedir. Yazara göre, bu tür bir yolun denenmiş olması haklı fesih durumunun mevcut olup olmadığı noktasındaki değerlendirmelerde göz önünde bulundurulacaktır (Şenocak/Erdem, s. 3598). Biz de bu görüşü benimsiyoruz. Bununla beraber, bilgi alma hakkının engellenmesi iddiasının bulunduğu haklı sebeple fesih davalarında başkaca bir değerlendirme yapılmaksızın mahkemenin bilgi alma davasına yönlendirme yaptığı kararlar için bkz. Ankara 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/238 K. 2021/837 T. 22.12.2021 (Lexpera); Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2016/959 K. 2022/501 T. 12.05.2022 (Lexpera); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi E. 2022/308 K. 2024/1087 T. 10.10.2024 (Lexpera). Bir kararda ise, bilgi alma davası dışında özel denetime başvurulmaması da şu şekilde değerlendirilmiştir: “*Davacının haklı nedenle fesih sebebi olarak ileri sürdüğü bilgi alma hakkının hiç ya da gereği gibi kullandırılmaması, özel bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi hususunun, şirket ortağının bilgi alma hakkının gereği gibi kullandırılmaması halinde başvurulması gereken usul ve esasların TTK 437/5-6 ve 438 maddelerinde düzenlenmiş bulunması karşısında, davacıların bu yolla kanunu haklarını kullanabilecekleri dolayısı ile bu hususun haklı nedenle fesih talebi sayılamayacağı, yine davacının 2012 yılı olağan genel kurulunun süresinde yapılmadığına yönelik iddiasının haklı sebep kabul edilmeyeceği*” (Antalya 1. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2014/519 K. 2021/867 T. 14.12.2021 (Lexpera)).

⁸⁷⁹ İsviçre Federal Mahkemesi kararı tarafından verilen bir kararda, 1965-1973 tarih aralığında pay sahibinin bilgi alma talebinin reddi üzerine yedi ayrı dava açtığı somut olayda, dava sayısının fazlalığı, davaların davacı lehine sonuçlanması ve karara uygun davranmayan şirket aleyhine para cezası verilmiş olması değerlendirilmiş ve söz konusu durumların ihlalin sürekli ve ağır nitelik taşıdığının göstergesi olduğu sonucuna varılmıştır (Şahin, s. 178, dn. 343'te atıf yapılan karar). Bir kararda da bilgi alma davasının akıbeti haklı fesih açısından şu şekilde değerlendirilmiştir: “*Aynı şekilde müdahil davacı S.. B.. vekili de davacı S.. Ü..'nün dayandığı nedenler dışında diğer şirket ortağı ve yöneticisi konumundaki kardeşleri tarafından kendisi ve çocuklarının tehdit edilip hakarete uğradığını, kendisi ve çocuklarının şirkete ait tesislere alınmadığını, şirkete ait olmakla birlikte uzun zamandan beri kullandığı villanın zorla boşaltılıp eşyalarına zarar verildiğini iddia etmiş ise de davacı S.. B..'ın anılan konularda Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı'na yaptığı suç duyurularının takipsizlikle sonuçlandığı, bilgi alma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla açtığı davaların redle sonuçlandığı nazara alındığında müdahil davacı S.. B.. yönünden de davalı şirketin 6102 sayılı TTK'nın 531. maddesi uyarınca feshini gerektiren haklı nedenlerin oluşmadığına karar vermek gerekirken mahkemece, müdahil davacı S.. B.. yönünden de davalı şirketin feshi için haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir*” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2015/4504 K. 2015/12980 T. 03.12.2015 (Lexpera)).

⁸⁸⁰ İlbasmış Hızlısoy, **Haklı Fesih**, s. 277-279. Öğretide Ayoğlu, azınlığa esas sözleşmede bilgi alma ve inceleme haklarının tanınmasını, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüm örneği olarak göstermektedir (Ayoğlu, **Haklı Fesih**, s. 248).

bağlantılı olarak kanun koyucunun feshi “*son çare*” olarak kabul ettiği yorumu da yapılmıştır⁸⁸¹.

VI. Yönetim Kurulunun Sorumluluğu

TTK madde 553/1 uyarınca, kanun ve esas sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini kusurları ile ihlal eden yönetim kurulu üyeleri, şirkete, pay sahiplerine ve şirketin alacaklılarına karşı sorumlu olacaktır. Yönetim kurulu üyelerinin ihlali sebebiyle şirketin zarara uğradığı durumlarda, sorumluluk davası şirket tarafından açılabilir gibi, pay sahipleri ve iflas durumunda alacaklılar tarafından da açılabilir. Davanın pay sahipleri veya alacaklılar tarafından açılması durumunda tazminat şirkete ödenecektir. Burada şirketin gördüğü doğrudan zarar sebebiyle pay sahipleri ve alacaklıların dolayısıyla zarar görmesi söz konusudur⁸⁸². Bunun dışında, pay sahipleri veya alacaklıların doğrudan zarara uğramış olmaları durumunda, bu kişiler kendi adlarına dava açabilecek ve hükmedilecek tazminatın da kendilerine ödenmesini isteyebilecektir⁸⁸³.

Bu çerçevede, pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin yasal düzenlemeye aykırı olarak haksız şekilde reddedilmesi ve dolayısıyla pay sahiplerinin talep ettikleri bilgiyi temin edememeleri halinde, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu gündeme gelebilecektir⁸⁸⁴.

Bilgi alma talebinin gereği gibi karşılanmaması sebebiyle şirketin zarara uğraması söz konusu olabileceği gibi, pay sahibinin doğrudan zarara uğraması da söz konusu olabilir⁸⁸⁵. Pay sahibinin doğrudan zarara uğraması ile ilgili olarak, yönetim kurulunun bir bilgi şirket sırrı teşkil etmese veya ifşa edilmesi durumunda şirketin korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin zarar görme tehlikesi bulunmasa da, ilgili bilgiyi pay sahibiyle paylaşmaktan imtina etmesi karşılaşılabilecek bir

⁸⁸¹ Nomer Ertan, **Haklı Fesih**, s. 429.

⁸⁸² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s. 454; Bozkurt, s. 546-549.

⁸⁸³ Bozkurt, s. 549-552.

⁸⁸⁴ Alışkan, s. 38-39; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 345-346.

⁸⁸⁵ Alışkan, s. 38; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 345. Yazarlar her ne kadar alacaklıların doğrudan zarara uğrayabileceklerini ifade etseler de, kanuni düzenlemede alacaklılara bilgi alma hakkı tanınmadığı dikkate alındığında (Sümer, s. 151; Kaya, **Özel Denetim**, s. 63), alacaklıların TTK madde 437 ile bağlantılı olarak doğrudan zarara uğrama ihtimali olmadığı görüşündeyiz.

senaryodur. Bu tür bir senaryoda, pay sahibi hatalı bir yatırım kararı verebilir⁸⁸⁶. Bunun yanında, bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesi, böylelikle genel kurulun gerçeğe dayalı olmayan bir karar alması ve bu karar kapsamında şirket tarafından yatırım veya işlem gerçekleştirilmesi durumunda, şirketin de zarara uğraması gündeme gelecektir⁸⁸⁷. Benzer şekilde, yönetim kurulunun haksız şekilde bilgi alma talebini reddetmesi sonrasında pay sahibi tarafından şirkete karşı bilgi alma davası ve/veya genel kurul kararının iptali açılabilir ve bu davayla ilgili yargılama gideri veya avukatlık ücretleri gibi masraflar yapılması söz konusu olabilir⁸⁸⁸. Bu durumda, yönetim kurulunun bilgi alma talebini gereği gibi karşılamaması sebebiyle yine şirket zarara uğramaktadır. Hatta öğretime, bilginin temin edilmemesi sebebiyle başvuru özel denetime ilişkin masrafların da bu kapsamda sayılabileceği belirtilmektedir⁸⁸⁹.

Bu noktada son olarak hangi yönetim kurulu üyelerine sorumluluk yüklenebileceği de tartışılabilir. Birinci bölümde değindiğimiz üzere, her ne kadar bilgi verilirken yönetim kurulunun organ olarak hareket etmesi söz konusu olsa da, kanun koyucu genel kurul toplantıları yönünden tek bir yönetim kurulu üyesinin toplantıya katılımını yeterli görmüştür. Dolayısıyla kanaatimizce, toplantıya tek yönetim kurulu üyesinin katılması ve bu üyenin bilgi alma talebini haksız şekilde reddetmesi durumunda, ilgili üyenin sorumluluğu gündeme gelecektir. Toplantıya diğer üyelerin de katılması ihtimalinde ise, bu üyelerin de bilgi alma talebini haksız şekilde reddetmiş olmaları veya talebin haksız şekilde reddedilmesine karşı çıkmamaları ihtimalinde bu üyeler de sorumlu tutulabilecektir⁸⁹⁰. Genel kurul dışında yanıtlanan bilgi alma talepleri yönünden ise, bu taleplerin kurul olarak değerlendirilmesi gerektiğine değinmiştik. Dolayısıyla bu ihtimalde, bilgi alma talebini haksız reddeden yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

⁸⁸⁶ Alışkan, s. 38-39; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 345-346.

⁸⁸⁷ Alışkan, s. 39; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 346.

⁸⁸⁸ Atakan, s. 87.

⁸⁸⁹ Atakan, s. 88.

⁸⁹⁰ Böyle bir durumun, yeterli bilgi sahibi olmadan toplantıya katılım sağlayan üye ve toplantıya katılmasına rağmen bilgi verme yükümlülüğünü gerektiği şekilde yerine getirmeyen diğer üyelerin haklı sebeple azillerine sebebiyet verebileceği yönünde bkz. Orbay Ortaç/Al Kılıç, s. 232.

SONUÇ

Bilgi alma hakkı her bir pay sahibine tanınmış olup kullanılması bir başka pay sahipliği hakkına bağılı da değildir. Ayrıca, TTK madde 437/6'da düzenlendiği üzere bilgi alma hakkı, *“esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz”*. Bu tespitlerden hareketle, bilgi alma hakkının bireysel, bağımsız ve vazgeçilmez niteliği bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, her ne kadar TTK madde 437/6'nın gerekçesinde hakkın müktesep hak niteliğinde olduğu belirtilmişse de, müktesep hakların pay sahibinin rızası ile sınırlandırılabilmesi ve ortadan kaldırılabilmesi mümkün olduğundan, bilgi alma hakkının müktesep hak niteliği bulunmadığı görüşündeyiz.

TTK madde 437/2 kapsamında pay sahibi, şirketin işleri için yönetim kurulundan; denetimin yapılma şekli ile sonuçları için ise denetçilerden bilgi alma talebinde bulunabilecektir. Bu doğrultuda, yönetim kurulu ve denetçiler maddede belirlenen bilgi verme görevlileridir. Bilgi verme yükümlüsü ise, anonim şirket tüzel kişiliğidir.

TTK madde 437/2 uyarınca hakkın konusu, şirketin işleri ile denetimin yapılma şekli ve sonuçları olarak belirlenmiş olup bu aynı zamanda hakkın içerik açısından sınırdır. Ancak, bu içerikte bir bilginin talep edilmesi şartıyla, talep edilecek hususlar yönünden herhangi bir sınır söz konusu değildir. Kanaatimizce, hakkın kötüye kullanılması oluşturmamakça, geçmiş dönem şirket işleriyle ilgili bilgi talep edilmesi mümkündür. Denetçilerden talep edilebilecek bilgiler yönünden ise, denetçi ile yapılan denetim sözleşmelerinin faaliyet dönemi ile sınırlı olması sebebiyle, bilgi alma talebinin iletildiği dönemde denetçi tarafından denetlenmemiş olan eski denetim dönemlerine ilişkin bilgi talep edilemeyeceği görüşündeyiz.

Çalışmanın konusu pay sahibinin bilgi alma hakkı ile ilgili olduğundan, hakkın süjesi başlığı altında pay sahibi ve temsilcisinin hakkı kullanmasına odaklanılmıştır. Bilgi alma hakkı kural olarak pay sahibi tarafından kullanılabilir. Ancak, bilgi alma hakkı temsilci aracılığıyla da kullanılabilir. Öğretideki bir görüşe göre, temsilci pay sahibi veya mesleği gereği sır saklamakla yükümlü kişilerden seçilebilecek olup bu noktada esas sözleşmeye hüküm eklenmesi önerilmektedir. TTK madde 340 ve TTK madde 425 uyarınca temsilcinin pay sahibi olmasını zorunlu tutan esas sözleşme hükümleri geçerli olmayacaktır. Temsile ilişkin getirilebilecek diğer esas sözleşme hükümleri yönünden ise, somut olay özelinde bir değerlendirme yapılmalı ve temsil hakkının kullanılmasını aşırı şekilde sınırlandıran esas sözleşme hükümleri geçerli kabul edilmemelidir. Bu noktada, temsilcinin mesleki olarak sır saklamakla yükümlü kimselerden olmasını öngören esas sözleşme hükümleri temsil hakkını aşırı şekilde sınırlandıracağından geçerli olmayacaktır. Zira böyle bir durumda, pay sahipleri bir temsilci bulmakta zorlanabilecek, hatta en sonunda güvenmedikleri bir kimseye temsil yetkisi vermek durumunda dahi kalabilecektir.

TTK madde 407/1 ve TTK madde 437/2 değerlendirildiğinde, kanun koyucunun bilgi alma talebinin kural olarak genel kurulda ileri sürülmesini arzuladığı anlaşılmaktadır. Yine, bilgi alma talebinin karşılanması noktasında da kanun koyucunun genel kurulu işaret ettiği maddeler bulunmaktadır. Bu kapsamda, 437/2'nin dördüncü cümlesi uyarınca, genel kurul dışında pay sahibine verilen bir bilginin diğer bir pay sahibine genel kurulda sağlanacağı anlaşılmaktadır. Bunun yanında, 437/5'te yer alan “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesi de bilginin esasen genel kurulda verileceği izlenimi uyandırmaktadır. Ancak kanun koyucu, TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde, “*pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse*” ifadesine de yer vermiş olup kanaatimizce bu düzenleme, bilgi alma talebinin genel kurul dışında da ileri sürülmesine ve karşılanmasına imkân vermektedir. Ayrıca, TTK madde 437/5'te yer alan “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesi de kanun koyucunun genel kurul dışında bilgilendirme yapılmasına karşı olmadığını göstermektedir. Kanun koyucunun amacı, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini göz ardı etmek ve hiçbir sonuç bağlamamak değildir. Bilgi alma talebinin genel kurulda ileri sürülmesi ve yanıtlanmasına yönelik görüşlerin pay sahiplerinin

kolektif şekilde bilgilenmesine dayandığı anlaşılmaktadır. Ancak, bizzat kanun koyucunun dahi kolektif bilgilendirmeyi korumadığı ve kolektif bilgilendirmenin kanun koyucu için vazgeçilemez olmadığı açıktır. Bu kapsamda kanun koyucu, 437/2'nin dördüncü cümlesinde genel kurul dışında bir pay sahibine verilen bilginin diğer pay sahibiyle ancak talebi halinde paylaşılacağını düzenlemiştir. Yine TTK madde 437/5 kapsamında bilginin temin edilememesi halinde açılacak bilgi alma davası yönünden kanun koyucu, sadece bilgi alma talebini yönelten pay sahibine dava açma hakkı tanımıştır. Dolayısıyla kanaatimizce, genel kurul dışında da bilgi verme görevlilerine bilgi alma talebi iletilebilecek olup bilgi verme görevlileri genel kurul dışında iletilen bilgi alma taleplerini karşılayıp karşılamamak noktasında serbesttir. Ancak, genel kurul dışında denetçilere doğrudan bilgi alma talebi yöneltilemeyeceği kanaatindeyiz. Ne var ki pay sahibinin genel kurul dışında denetçiden de bilgi alma ihtiyacı doğabilmesi ihtimal dahilindedir. Bu noktada, bilgi alma hakkının sınırlarının aşıp aşılmadığına ilişkin değerlendirme yönetim kurulu tarafından yapılacağından, denetçilere doğrudan olmasa da yönetim kurulu aracılığıyla soru sorulabileceği görüşündeyiz.

Özellikle pay sahibinin detaylı bilgi alma talebinde bulunması ile bağlantılı olarak pay sahibinin bilgi alma taleplerini genel kurul öncesinde bilgi verme görevlilerine iletmesi gerekip gerekmediği sorusu ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar bilgi alma taleplerinin önceden iletilmesi yanıtın erken veya daha tatmin edici şekilde yanıtlanabilecek olması sebebiyle pay sahibi lehine sonuç doğurabilecekse de, TTK kapsamında böyle bir yükümlülük öngörülmemesi sebebiyle, pay sahiplerinin böyle bir yükümlülüğü bulunmadığı görüşündeyiz.

Genel kurulda iletilen bilgi alma talepleri yönünden TTK madde 407/2 uyarınca genel kurula katılım sağlayan tek yönetim kurulu üyesi dahi bilgi vermeye yetkili olup ayrıca yönetim kurulu kararı alınmasına gerek bulunmamaktadır. Genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri yönünden ise, yönetim kurulunun bilgi verme yükümlülüğü bulunmadığından, yönetim kurulu organ olarak hareket etmelidir.

Hem Yönetmelik'in ekinde yer alan örnek genel kurul iç yönergesi hem de öğreti görüşleri doğrultusunda konuşma süresinin sınırlanabilmesinin mümkün olması, bilgi alma hakkının kullanımına da süre yönünden bir sınır getirilip getirilemeyeceği

hususunu tartışmaya açmıştır. Bu hususta, TTK madde 437/6 uyarınca hakkın sınırlandırılmayacak olması sebebiyle, bilgi alma hakkına doğrudan bir süre sınırı getirilemeyeceği grşndeeyiz. Bu noktada, süre sınırını gerektiren çekinceler yönünden konuşma süresinin sınırlanması ve toplantı kapsamında alınabilecek çıkarma vb. tedbirlere de başvurulabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca, bilgi alma hakkının genel kurulun işlemesini olumsuz şekilde etkileyecek tarzda kullanılması somut olayın şartlarına göre hakkın kötüye kullanılması da teşkil edebilecektir. Son olarak, konuşma süresine getirilecek sınırlamalar da bilgi alma hakkını etkilememelidir.

Bilgi alma talebinin yazılı veya sözlü şekilde iletilmesi mümkündür. Ancak, pay sahibi talebini somutlaştırmalı ve açık olacak şekilde iletmelidir. Pay sahibinin talebini ayrıca gerekelendirmesine ise gerek bulunmamaktadır.

TTK kapsamında bilgi alma hakkının kullanılması yönünden ne bilgi alma hakkının kullanılmasının diğer bir pay sahipliği hakkının kullanılması için gerekli olması ne de bilgi alma hakkının kullanılmasının gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilebilmesi için gerekli olması şeklinde bir gereklilik koşulu öngörülmemiştir. Dolayısıyla pay sahipleri, taleplerinin diğer bir pay sahipliği hakkının kullanılması veya gündemdeki konuların gerektiği şekilde değerlendirilmesi için gerekli olduğu yönünde bir ikna çabasına da girmeyecektir. Zaten gereklilik koşulu öngörülmesinin asıl çekincesi olan bilgi alma hakkının amacı dışında kullanılması durumları da bilgi alma hakkının sınırlarının uygulama alanı bulması ile giderilebilecektir.

TTK'da bilgi alma hakkının kullanılması gündemin gerektiği şekilde değerlendirilmesi için gerekli olma koşuluna bağlanmamış olup pay sahibi bilgi alma hakkını gündemle bağlantılı şekilde kullanmak zorunda değildir. Aksi bir yorum ise, hakkın sınırlandırılmaz ve bireysel niteliğine aykırı olabilecektir. şöyle ki şirketin işleri ile ilgili her şey hakkın konusu iken, gündemle sınırlı bir kullanımda, bilgi alma hakkı dolaylı yoldan çoğunluk pay sahipleri tarafından belirlenen gündemin içeriğiyle sınırlı şekilde kullanılmış olacaktır. TTK madde 437/2'nin dördüncü cümlesinde yer alan genel kurul dışında bir pay sahibine verilen bilginin diğer pay sahipleriyle talep halinde “*gündemle ilgili olmasa da*” paylaşılacağına ilişkin ifade, bilgi alma hakkının

gündemle sınırlı şekilde kullanılacağı yönünde yorumlanmamalıdır. Bu ifade kanaatimizce, ilgili bilginin diğer pay sahiplerine talepleri halinde genel kurulda sağlanacağını vurgulamak amacıyla eklenmiştir. Son olarak, bilgi alma talebinin genel kurulda yanıtlanması bir karar alınmasını gerektirmediğinden, bilgi alma hakkının gündemle ilgili olmaksızın kullanılabilmesi de gündeme bağlılık ilkesinin istisnası başlığı altında değerlendirilmemelidir.

Pay sahibine bilgi verilmesinin sınırlarını TTK’da düzenlenip düzenlenmemesine bağlı olarak iki kategoride ele alabiliriz. TTK kapsamında madde 437/3’te düzenlenen sınırlar, şirket sırrı ve korunması gereken diğer şirket menfaatleridir. Ne var ki her iki kavram da mevzuatta tanımlanmayıp soyut nitelikte olduğundan, bu kavramlar üzerinden sınırların netleştirilmesi de oldukça güçtür. Aslında, şirket sırrının açıklanması ile de şirket menfaati zarar görmektedir. Bu anlamda şirket sırrı da korunması gereken bir şirket menfaatidir. Zaten kanun koyucu bu hususu göz önünde bulundurarak hakkın ikinci sınırını korunması gereken “diğer” şirket menfaatleri olarak belirlemiştir. Dolayısıyla, her iki kavramın tespitinde de karşımıza şirket menfaati kavramı çıkmaktadır. Buradan hareketle kanaatimizce, TTK madde 437/3 kapsamında korunması gereken şirket menfaatlerinin söz konusu olması şeklinde tek bir sınır belirlenmesi daha yerinde olurdu.

Şirket sırrından bahsedilebilmesi için öncelikle sır niteliğini haiz bir bilginin bulunması gerekmektedir. Bir bilginin sır niteliğinden bahsedilebilmesi için (i) nisbi olarak bilinmeyen bir husus olmalı, (ii) sır sahibinin ilgili hususun gizli şekilde saklanmasına ilişkin iradesi bulunmalı ve (iii) sır sahibinin ilgili hususun saklı tutulmasında haklı bir menfaati olmalıdır. Öğretide şirket sırrı kavramı yerine ticari sır kavramının tercih edildiğine de rastlanmıştır. Bu kapsamda hem şirket sırrı hem de ticari sır için yasal düzenlemeler, öğreti görüşleri ve yargı kararlarında çeşitli tanımlamalar getirilmiştir. Kanaatimizce, sağladıkları koruma yönünden bu iki kavram arasında bir farklılık yoktur. Sadece ticari sır, şirketler de dâhil olmak üzere tüm ticari işletmeler için uygulama alanı bulan bir kavramdır. Dolayısıyla kullanılan kavramlardan ziyade, bilginin sır niteliğinde olup olmadığının tespitinde belirleyici faktör olan şirket menfaati kavramı üzerinde durulmalıdır.

ETTK madde 363/2 kapsamında öngörülen “*her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır*” hükmü TTK’ya alınmamış olup öğretilerde bu durum tartışmaya yol açmıştır. Bizim görüşümüze göre, tek borç ilkesi gereği pay sahibi bağımsız bir sır saklama yükümlülüğü altında değildir. Ancak pay sahibi, dürüstlük kuralı gereği, bilgi alma hakkını kullanarak veya herhangi bir şekilde edindiği şirket sırrı niteliğindeki bilgileri şirketin zararına neden olacak şekilde kullanamayacaktır. Bu nedenle de ETTK’daki gibi bir hükmün TTK’da öngörülmesine ayrıca gerek bulunmadığı görüşündeyiz.

Kanun koyucu sır niteliğinde olmayan bazı bilgiler yönünden de koruma sağlamayı uygun görmüştür. Bu minvalde TTK madde 437/3’te öngörülen ikinci sınır, korunması gereken diğer şirket menfaatleridir. Korunması gereken diğer şirket menfaatleri ile kastedilen ise alelade menfaatler olmayıp, şirket sırrı ile kıyaslanabilir menfaatlerdir.

TTK madde 437/3 uyarınca kanun koyucu pay sahibinin menfaatine nazaran şirket menfaatinin üstünlüğünü tercih etmiştir. Bu kapsamda, kural olarak, bilgi verilmesi durumunda şirket menfaatlerinin zarar görmesi tehlikesi oluşacaksa, bilgi verilmeyecektir.

Bir bilginin verilmesinin şirket sırlarının açıklanması veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşmesine sebep olup olmayacağı konusunda takdir yetkisi yönetim kurulunda olacaktır. Zaten yönetim kurulu, TTK madde 369’da öngörülen özen ve bağlılık yükümlülüğü gereği yasal sınırları aşan bilgi alma taleplerini de reddetmekle yükümlüdür. Bu noktada, öğretilerde yer alan nisbi sırların açıklanıp açıklanmaması hususunda genel kurulun karar verebileceğine ilişkin görüşe katılamamaktayız. Her şeyden önce, genel kurul pay sahiplerinden oluşmakta olup bu kişiler şirket yönetimine uzak olduklarından, bir bilginin şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalıp kalmayacağını değerlendirebilecek bilgiye sahip değildir. Ayrıca, pay sahipleri aynı zamanda bilgiyi isteyen taraf

olduklarından, böyle bir yaklaşım bilgiyi isteyen ile bilgiyi veren tarafın aynı konuma çekilmesine de sebep olacaktır. Buradan hareketle, genel kurulun herhangi bir bilginin açıklanmasına onay vermesi durumunda dahi yönetim kurulunun TTK madde 437/3 kapsamında bir değerlendirme yapması ve gerekirse bilgiyi pay sahibiyle paylaşmaması gerekir. Aksi hâlde ise, yönetim kurulunun sorumluluğu gündeme gelecektir.

Bir bilginin TTK madde 437/3 kapsamında kalıp kalmadığına ilişkin değerlendirme, genel kurul dışında iletilen bilgi alma talepleri yönünden yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Genel kurulda iletilen bilgi alma talepleri yönünden ise bu değerlendirme, toplantıda hazır bulunan üye veya üyeler tarafından gerçekleştirilebilecektir.

TTK madde 437/2 kapsamında, bir pay sahibine genel kurul dışında bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin talepte bulunması hâlinde aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da, aynı kapsam ve ayrıntıda diğer pay sahibine de verilecek olup yönetim kurulu burada ilgili bilginin şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaati olduğuna ilişkin savunma yapamayacaktır. Bu nedenle, bu durum bilgi alma hakkının sınırının sınırı olarak değerlendirilmiştir.

TTK'da düzenlenmeyen ancak öğretide bilgi alma hakkının sınırları olarak değerlendirilen diğer bazı sınırlar da mevcuttur. Bu sınırları, hakkın kötüye kullanılması yasağı, sadakat yükümlülüğü, hakların sakınılarak kullanılması ilkesi, imkânsızlık ve aşırı ifa güçlüğü olarak belirtebiliriz. Öğretide sadakat yükümlülüğünü bilgi alma hakkının sınırlarından biri olarak değerlendiren görüşlerin, sadakat yükümlülüğü ile hakkın amacına uygun ve diğer pay sahiplerine zarar verilmeksizin kullanılmasını sağlamayı umdukları anlaşılmaktadır. Ancak söz konusu çekinceler, dürüstlük kuralı, hakkın kötüye kullanılması yasağı ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesi doğrultusunda da giderilebilecektir. Kaldı ki anonim şirket pay sahipleri yönünden TTK'da öngörülmüş herhangi bir sadakat yükümlülüğü bulunmamaktadır. Tek borç ilkesi gereği de pay sahibine kanun koyucunun iradesini aşacak şekilde sadakat yükümlülüğü yüklenemeyecektir. Aksi yöndeki görüşlerin dayanağı olan *affectio societatis* ilkesi ise, anonim şirketlerde ön planda olmadığı gibi, bu unsur yönünden pay sahiplerinin ortak amacın gerçekleşmesini engelleyici

davranışlardan kaçınmaları yeterli kabul edilmektedir. Ayrıca, anonim şirket ile pay sahipleri arasında doğrudan bir hukuki bulunup bulunmadığı dahi tartışmalı olup anonimlik ilkesi gereği pay sahiplerinin birbirlerini tanımamaları da ihtimal dahilindedir. Sonuç olarak kanaatimizce, anonim şirket pay sahibinin ne şirkete ne de diğer pay sahiplerine karşı dürüstlük kuralını aşan şekilde bir sadakat yükümlülüğü bulunmamaktadır. Dolayısıyla, sadakat yükümlülüğünün bilgi alma hakkına sınır oluşturduğuna ilişkin görüşe katılmamaktayız.

Yine öğretideki bir görüşe göre, aşırı ifa güçlüğü de hakkın sınırlarından birini oluşturmaktadır. Ancak görüşümüze göre, aşırı ifa güçlüğü ile bilgi alma hakkının kullanımına sınır getirilmesinin çekincesi olarak gösterilen, önemli olmayan bir bilginin temini için yoğun çaba ve masraf gerekmesi sorununun çözümü için aşırı ifa güçlüğüne başvurmak isabetli değildir. Hakkın kötüye kullanılması yasağı, bu tür durumlarda da uygulama alanı bulabilecek oldukça geniş bir kavramdır. Dolayısıyla, aşırı ifa güçlüğüne ilişkin bilgi alma hakkına sınır teşkil ettiği görüşüne de katılamıyoruz.

TTK madde 437/5 kapsamında bilgi alma davası düzenlenmiş olup ilgili madde uyarınca bilgi alma talebi haksız şekilde reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi almayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içerisinde diğer durumlarda da makul süre sonra şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde dava açabilecektir. Söz konusu dava bir eda davası niteliğindedir. Ayrıca, HMK madde 382/2(e) kapsamında çekişmesiz işlerden sayılmaması ve HMK madde 382/1'deki ölçütlere de girmemesi sebebiyle, bilgi alma davası kanaatimizce çekişmeli yargıya tabidir.

Haksız ret durumunda uygulama alanı bulacak olan on günlük süre hak düşürücü nitelikte olup kanaatimizce bu süre bilgi alma talebinin açıkça reddedilmesi durumunda uygulama alanı bulacaktır. Bunun dışında, bilgi alma talebinin açıkça reddedilmediği ancak cevapsız bırakıldığı, ertelendiği veya gerekli niteliklerde karşılanmadığı durumlarda ise makul süre uygulanacaktır.

Bilgi alma davası için TTK'da düzenlenen dava şartları bilgi alma hakkının ileri sürülmüş olması ve ileri sürülen bilgi alma talebinin haksız şekilde reddedilmesidir. Bunun dışında, öğretide tamamlayıcı bir şart olarak reddin genel kurul tutanağına

işlenmiş olması gerektiğinden söz edilmektedir. Reddin genel kurul tutanağına işlenmesi makul bir öneri olup Yönetmelik madde 26/2 hükmü ile desteklense de, bu husus TTK madde 437/5'te ayrıca düzenlenmediğinden, bir dava şartı değildir.

Bilgi verme görevlilerinin genel kurul dışında iletilen bilgi alma taleplerini karşılama yükümlülükleri bulunmadığından bahisle söz konusu talepler yönünden bilgi alma davası açılmayacağı görüşüne karşı olarak, bilgi verme görevlilerinin genel kurul dışında bilgi alma talebini haksız şekilde reddetmeleri veya gerekli niteliklere sahip olmayacak şekilde bilgi paylaşımları durumunda bilgi alma davası açılabileceği görüşündeyiz. Aksi bir yorum benimsenerek, bilgi verme görevlilerinin bu iradesinin görmezden gelinmesi ve pay sahibi genel kurulu beklemeye yönlendirilerek yanıtın belki genel kurulda değişebileceği gibi çok gerçekçi olmayan bir varsayım üzerinden ilerlenmesi, kanun koyucunun bilgiye hızla ulaşılmasına yönelik amacıyla bağdaşmayacaktır.

Öğretide, bilgi alma davasında dava şartlarından biri olan hukuki yarar şartı ile gereklilik koşulunun birlikte değerlendirildiğine de rastlanmıştır. Kanaatimizce, bu iki kavram arasındaki farklılık ortaya konulmalıdır. Bilgi alma hakkının kullanılması herhangi bir gereklilik koşuluna bağlanmamıştır. Ayrıca, gereklilik koşulu bilgi alma davası yönünden de bir dava şartı olarak düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, hukuki yarar şartı adı altında dava açarken gereklilik koşulu anlamına gelecek bir şart aranmamalıdır. Aksi bir yorum ise, kanun koyucunun iradesini aşacak olması yanında hakkın sınırlandırılmaz niteliğiyle de bağdaşmaz. Bunun yanında, davaya konu edilen bir bilginin pay sahibi için gerekli olup olmaması ise, hakkın kötüye kullanılması altında değerlendirilebilir. Pay sahibinin talep ettiği bilgiye mahkeme yoluyla ulaşabilecek olması ve bunu amaçlaması durumunda, pay sahibinin bilgi alma davası açmakta hukuki yararı bulunduğu kabul edilmelidir.

Bilgi alma davasında konu parasal nitelikte olmadığından, dava öncesinde zorunlu arabuluculuğa başvurulmasına gerek yoktur. Ancak ihtiyari arabuluculuğa başvurulabilir.

Bilgi alma davasının davacısı, daha önce bilgi alma hakkını kullanan pay sahibidir. Davacı pay sahibinin bu sıfatı dava süresince devam etmelidir. Dolayısıyla,

dava devam ederken pay devri yapılması veya davacının ölmesi durumlarında davanın reddine karar verilmelidir. TTK madde 437/5'in açık lafzı, dava hakkını sadece soruyu soran pay sahibine vermektedir. Bu doğrultuda, HMK madde 55 uyarınca mirasçılardan davaya devam edebilecekleri görüşünü benimsemiyoruz.

Bilgi alma talebinde olduğu gibi, bilgi alma davasında da talep somut ve açık bir şekilde belirtilmelidir. Mahkemeden genel şekilde bilgi alma talebinde bulunulamaz. Bu şekilde ilerlemek mahkeme kararının da daha açık şekilde verilmesini sağlayacak ve icrayı kolaylaştıracaktır.

Bilgi alma davasında talebin önceden ileri sürüldüğünü ve haksız şekilde reddedildiğini davacı pay sahibi ispatlamalıdır. Pay sahibi ayrıca, pay sahibi sıfatını haiz olduğunu, davayı açmadan önce ileri sürdüğü talep ile davadaki talebinin özdeş olduğunu ve davayı süresinde yönelttiğini de ispatlayacaktır. Bunun yanında davalı şirket ise, bilginin verilmesi durumunda şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye düşeceği veya davacının hakkını kötüye kullandığı yönündeki iddialarını ispatlayacaktır.

Bilgi alma davasında kural olarak bilirkişiye başvurulamaz. Ancak uygulamada bilgi alma davalarında sıkça bilirkişi incelemesine başvurulduğu görülmüştür. Bilirkişilere en çok, bir bilginin şirket sırrı olup olmadığı ve bilginin açıklanması durumunda şirket menfaatlerinin tehlikeye düşüp düşmeyeceği noktasında müracaat edildiği tespit edilmiştir. Ancak bunun dışında, bilgi alma davasının şartlarının oluşup oluşmadığı ve bilgi alma taleplerine verilen yanıtların yeterli olup olmadığı noktasında da bilirkişi incelemesi talep edildiğine rastlanmıştır. Kanaatimizce bu tür konuların değerlendirilmesi, hukuk dışında özel ya da teknik bilgi gerektirmiyor ise, bilirkişiye başvurulamamalıdır.

Yargılama kapsamında bir bilginin şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalıp kalmadığı da değerlendirilecektir. Bu doğrultuda, ispat faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla dosyaya sunulacak bilgi ve belgelerden şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bir bilginin öğrenilmesi olasıdır. Dolayısıyla, yargılama sürecinde de şirketin bazı bilgilerin gizliliğinin korunmasına olan menfaatine dikkat edilmelidir. Öğretide

HMK madde 161/2 ve HMK madde 158/2, bu menfaatin korunabilmesi yönünden işaret edilen maddelerdir. Ancak burada bir ikilem ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki delil ibrazı zorunlu tutulursa pay sahibi dava dosyasından şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bir bilgiyi öğrenebilecek ve hâkimin vereceği kararın bir anlamı kalmayacaktır. Diğer taraftan, şirketin tamamen korunması durumunda ise, davacı pay sahibinin hukuki dinlenilme hakkının sınırlanıp sınırlanamayacağı sorunu gündeme gelecektir. Bu noktada ise öğretide gizli yargılama yapılması önerilmektedir.

Hâkimin, bilgilendirmemenin haklı bir sebebi bulunup bulunmadığı noktasında pay sahibi ile şirketin menfaatlerini karşılaştırarak bir karar vereceğine ilişkin görüşün aksine, kanaatimizce hâkim bilgi alma davasında da hakkın sınırlarıyla bağlı olacaktır. Dolayısıyla hâkim, şirket sırrı niteliğinde bir bilginin veya açıklanması halinde korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği bir bilginin verilmesine karar veremeyecektir.

TTK madde 437/5 uyarınca “*mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” ifadesinden hareketle, dava dilekçesinde davacı vekili tarafından özel olarak talep edilmese de mahkemeler tarafından bilginin genel kurul dışında verilmesine karar verilmesi, özellikle genel kurulun toplanamadığı durumlar da göz önünde bulundurulduğunda, pay sahibi için daha avantajlıdır. Kanaatimizce, yasal düzenlemeyi de mahkeme kararının bilginin genel kurul dışında verilmesine yönelik talimatı içermesini zorunlu tutacak yönde revize etmek mantıklı olacaktır.

Öğretideki aksi görüşlere karşı, bilgi alma davasında verilen kabul veya redde ilişkin kararın kesin olduğu ve bu karara karşı üst mahkemeye başvurulamayacağı görüşündeyiz. Ne var ki mevcut düzenleme imkân vermese de ileride yapılacak bir değişiklik, bilgi alma davasının niteliği de göz önünde bulundurularak, üst mahkemeye başvuru imkânı getirilmesi ve üst mahkemede geçecek inceleme süresinin mümkün olduğunca kısa tutulmasına ilişkin tedbirler alınması, bilgi alma kurumunun etkili şekilde işleyebilmesi adına faydalı olacaktır.

Bilgi alma davasında verilen karara uygun davranılmaması durumunda kararın icrası İİK madde 30 kapsamında gerçekleştirilir. Ancak buna rağmen şirketin kararı yerine getirmemesi durumunda, İİK madde 343 kapsamında anonim şirket yönetim kurulu üyeleri aleyhine tazyik hapsi uygulanması gündeme gelecektir.

Aksi yönde kararlar bulunmasına rağmen, pay sahiplerinin şartları varsa bilgi alma haklarını kullandıktan sonra bilgi alma davası açmaksızın doğrudan özel denetim talebinde bulunabilecekleri kanaatindeyiz. Aynı zamanda, bu davaların aynı anda açılması da derdestlik oluşturmayacaktır. Şirket sırrı ve şirketin korunmaya değer diğer menfaatleri kavramları özel denetim raporuyla ilgili TTK madde 442’de de yer aldığından, bu kavramların özel denetim sistemi içerisinde ele alınış biçimlerine de çalışmada kısaca değinilmiştir. Bu kapsamda, bilgi alma hakkındaki sistemin aksine, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanarak temin edemediği şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri kapsamında kalan bir bilgiye, eğer özel denetime başvuru şartları varsa ve mahkeme tarafından ilgili bilginin özel denetim için gerekli olduğu kanaatine ulaşırsa, özel denetim aracılığıyla erişilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bilgi alma talepleri yönünden genel kurulda herhangi bir karar alınmamaktadır. Dolayısıyla, bilgi alma talebinin haksız reddi kararına dayalı bir genel kurul kararının iptali davası açılmayacaktır. Bilgi alma talebi reddedilen pay sahibinin toplantıda alınan diğer kararlara karşı dava açabilmesi için ise, illiyet bağının bulunması gerekir. Yargı kararlarında illiyet bağının ne şekilde tespit edildiği ve bu tespitler yönünden pay sahibinin kullandığı oyun veya genel kurulda alınan kararın önemli olup olmadığı hususlarının açık olmadığı gözlemlenmiştir. Görüşümüze göre, ilgili bilgiler olmaksızın dürüst bir pay sahibinden ilgili karara bilinçli şekilde oy kullanması beklenemeyecekse/bu durum hayatın olağan akışına aykırı ise, illiyet bağı kurulmuş kabul edilmelidir.

Genel kurul dışında yönetim kurulu tarafından alınmış bir bilgi alma talebinin reddi kararı mevcutsa, söz konusu karar karşı TTK madde 391 uyarınca bir tespit davası açılıp açılmayacağı da çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Öğretideki bir görüşe göre, bilgi alma davasının açılabilmesi on günlük sürede dava açılmamış ve bu süre geçirilmişse, redde ilişkin yönetim kurulu kararının butlanının tespitine ilişkin

dava açılabilir. Böyle bir karar, ileride açılacak sorumluluk davalarında delil olarak kullanılabileceği için hukuki yarar mevcuttur. Ancak kanaatimizce, davacının davayı açmakta hukuki yararı bulunup bulunmadığı dava tarihine göre tespit edileceğinden, bu gerekçeyle bir tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

Şirket devamlılık arz edecek şekilde haksız olarak şirket sırrı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerine veya hakkın kötüye kullanılması yasağına dayanarak bilgi vermekten kaçınıyorsa, bu durum somut olayın şartlarına göre haklı sebeple fesih davası için bir haklı sebep teşkil edebilecektir. Bilgi alma hakkının engellenmesinin diğer pay sahipliği haklarına etkisi de haklı fesih sebebinin mevcudiyetine ilişkin değerlendirmelerde özellikle dikkate alınacaktır. Bunun yanında, daha önce bilgi alma davasının açılmış ve kazanılmış olması haklı sebeple fesih davası için bir ön şart olmamasına rağmen, haklı sebebin mevcut olup olmadığı tespit edilirken daha önce açılan bilgi alma davaları ve bu davaların sonuçları da şüphesiz oldukça önem arz edecektir. Ancak bununla beraber, bilgi alma davasının engellenmesine dayalı savunma yapılan davalara ilişkin bazı kararlarda, başkaca bir değerlendirme yapılmaksızın, bilgi alma davasına yönlendirme yapıldığına da rastlanmıştır.

Bilgi alma taleplerinin haksız şekilde reddedilmesi ve pay sahiplerinin bu kapsamda bilgi alamaması sebebiyle yönetim kurulunun sorumluluğu da gündeme gelebilir. Bu noktada, bilginin temin edilememesi sebebiyle pay sahibi hatalı şekilde bir yatırım kararı alabileceği gibi, şirket de genel kurulda verilen karara istinaden yaptığı bir işlem ile zarara uğrayabilir. Dolayısıyla, bilginin verilmemesi sebebiyle şirket zarara uğrayabileceği gibi pay sahibi de doğrudan zarara uğrayabilir. Ancak alacaklılara bilgi alma hakkı tanınmadığından, alacaklıların bilgi verilmemesi sebebiyle doğrudan bir zarara uğrama ihtimalleri olmadığı görüşündeyiz. Sorumluluğun hangi yönetim kurulu üyesi/üyeleri yönünden geçerli olacağına ilişkin olarak ise, genel kurulda ileri sürülen bilgi alma talepleri yönünden, genel kurul toplantısına katılım sağlayan ve bilgi alma talebini reddeden tek yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna gidilebileceği görüşündeyiz. Toplantıya başka üyeler de katıldıysa, bu üyelerin de bilgi alma talebini haksız reddetmeleri veya bu şekilde bir redde karşı çıkmamaları durumunda sorumlulukları söz konusu olabilecektir. Genel

kurul dışında ileri sürölen bilgi alma talepleri yönünden ise, talebi haksız reddeden yönetim kurulu üyeleri sorumlu olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AKDAĞ GÜNEY Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, Ankara, 2016 (*Yönetim Kurulu*).

AKIN Murat Yusuf, Şirketler Hukukunda ve özellikle A.Ş.lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, 2002.

AKKAN Mine, Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m. 30, İİK m. 343), 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

AKSU Raziye, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

ALTAY Sıtkı Anlam, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009 (*Ortak Girişim*).

ANSAY Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, 6. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1982.

ANTALYA Gökhan O./TOPUZ Murat, Medeni Hukuk, C.I, Editör: Gökhan Antalya, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

AYAN Özge, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

AYDOĞAN Fatih, Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

AYHAN Rıza/ÇAĞLAR Hayrettin/ÖZDAMAR Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.

AYOĞLU Tolga, Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

AYTAÇ Zühtü, Anonim Ortaklıklarda İbra, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1982 (*İbra*).

BAĞRIAÇIK Safiye Nur, Üretim ve İş Sırlarının Korunması (Özellikle Haksız Rekabet Hukuku Açısından), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

BAHAR SAYIN Hediye, Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

BAHTİYAR Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 17. Baskı, Beta, İstanbul, 2024.

BİLGİLİ Fatih/DEMİRKAPI Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2013.

BİLGE Mehmet Emin, Ticari Sırların Korunması, 2. Baskı, Asil Yayın, Ankara, 2005 (*Ticari Sır*).

BOZKIR Betül, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025.

BOZKURT Tamer, Şirketler Hukuku, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.

BULUT Abdulkadir, Anonim Şirket Elektronik Genel kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

CAN Ozan, Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015 (*Bilgi Alma*).

CENGİZ Dilek, Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkemenin Kararının Kesinliği Sorunu (Türk Ticaret Kanunu Düzenlemesi Yargıtay Kararları Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri), 1. Baskı, Beta, İstanbul, 2022.

ÇAMOĞLU Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk ile), 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010 (*Sorumluluk*).

ÇEKER Mustafa, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000.

ÇEVİK Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 2002.

DAĞ Üner, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1996.

DEMİRKAPI Ertan, Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Dava Yoluyla Kullanılmasında İspat Ölçüsü, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2023.

DOLU Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

DOMANIÇ Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması: TTK Şerhi-II, İstanbul, 1998.

DURAL Mustafa, Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976 (*İmkânsızlık*).

ENGİN GÜNAY Gözde, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Özel Denetim, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

ERDÖNMEZ Güray, Medeni Usul Hukukunda Belgelerin İbrazı Mecburiyeti, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara, 2024.

ERİŞ Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, 1. Baskı, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1995.

ERİŞ Gönen, TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017 (*Bilgi Alma*).

GÜRBÜZ USLUEL Aşlı E., Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.

GÖÇET Burcu, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı, Editör: Burcu Göçet, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

HANAĞASI EMEL, Davada Menfaat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.

İLBASMIŞ HIZLISOY Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016 (*Haklı Fesih*).

İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989.

KALENDER Emre, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392), Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

KANDEMİR Hatice Kübra, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

KARAHAN Sami (Editör), Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2015.

KARAMANLIOĞLU Argun, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Toplantısında Temsili, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.

KARASU Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015 (*Emredici Hükümler*).

KAYA Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, 1. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2001 (*Bilgi Alma*).

KAYA İsmail Mustafa/TATLI Burçak, Ticaret Hukuku-I, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.

KAYIHAN Şaban, Şirketler Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.

KENDİGELEN Abuzer, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016 (*Tespitler*).

KENDİGELEN Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1994 (*İntifa Hakkı*).

KIRCA İsmail, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

KIRCA İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal/MANAVGAT Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/1, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2024 (*Anonim Şirketler II*).

KIRCA İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal/MANAVGAT Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, C.1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013 (*Anonim Şirketler I*).

KORTUNAY Ayhan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.

KÖPRÜCÜ Üstün, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu Davası, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2025.

KURU Baki/AYDIN Burak, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.

MOROĞLU Erdoğan, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1978 (*Oy Sözleşmeleri*).

MOROĞLU Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016 (*Tespitler*).

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020 (*Hükümsüzlük*).

NARBAY Şafak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

NOMER Füsun, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, 1. Bası, Beta, İstanbul, 1999 (*Sadakat Yükümlülüğü*).

OĞUZMAN Kemal M. /BARLAS Nami, Medeni Hukuk, 30. Bası, On İki levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.

OĞUZMAN Kemal M. /ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 22. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2024.

OKUTAN NILSSON Gül, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009 (*Şirketler Topluluğu*).

OKUTAN NILSSON Gül, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004 (*Sözleşme*).

ORBAY ORTAÇ Nurdan, Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

ÖZCANLI Fatma Beril, Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

ÖZDİN Funda, TTK m. 360 Uyarınca Seçilen Temsilci Yönetim Kurulu Üyesinin Temsil Ettiği Pay Sahiplerine Bilgi Aktarma Yetkisi (Var Mıdır?), Aristo Yayınevi, 1. Bası, 2021 (*Temsil*).

PASLI Ali, Anonim Ortaklığın Devralınması, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019 (*Devir*).

PASLI Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, 2. Bası, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005 (*Kurumsal Yönetim*).

PEKCANITEZ Hakan/ÖZEKES Muhammet/ATALAY Oğuz, Medeni Usul Hukuku, 12. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2025 (*Ortaklıklar I*).

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023 (*Ortaklıklar II*).

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010 (*ETTK Ortaklıklar*).

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024 (*Şerh*).

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024 (*Genel Esaslar*).

SULU Muhammed, Ticari Sırların Korunması, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020 (*Ticari Sır*).

SULU Muhammed, Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019 (*Menfaat*).

SULU Muhammed, Anonim Ortaklık Organlarının Kilitlenmesine İlişkin Sözleşmesel Düzen-Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri Bağlamında Bir İnceleme-, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024 (*Kilitlenme*).

SÜMER Burak, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ŞAHİN Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

ŞENER Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

ŞENOC AK Kemal (Editör), Şirketler Hukuku Şerhi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2022.

TEKİL Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998.

TEKİNALP Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020 (*Yeni Hukuk*).

TEKİNALP Ünal, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları, Formül Matbaası, İstanbul, 1979.

TEKİNALP Ünal, Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1979 (*Bilanço*).

TEOMAN Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1983 (*Oy Hakkından Yoksunluk*).

TERCIER Pierre/PICHONNAZ Pascal/DEVELİOĞLU Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

TOPCAN Utku, Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Vazgeçilmez Nitelikteki Hakları ve Bu Hakların İhlalinin Hukuki Neticeleri, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.

TURANBOY Asuman, İnsider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilgilerin Haksız Kullanımı), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1990 (*İnsider*).

YANLI Veliye, Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklarına Karşı Sorumlu Kılınması, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000.

YASAMAN Hamdi, Şirketler Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025 (*Şirketler Hukuku*).

UÇAR BULUT Gülnur Ceren, Anonim Şirketlerde Özel Denetim, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

UMAR Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

ÜÇİŞİK Güzin/ÇELİK Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku, C.II, 1. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ÜNAL Bahadır, Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

YAĞMUR Setenay, Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

YAYLA Ümit, Anonim Ortaklık Genel Kurulları/Elektronik Genel Kurullar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

YILDIZ Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, 1. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

YURTBAŞI Fatih, Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

Makaleler

AKDAĞ GÜNEY Necla, “Anonim Şirketlerde Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi ve Uygulaması”, Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, ss. 45-68 (*Hakların Sakınılarak Kullanılması*).

AKDAĞ GÜNEY Necla, “Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3, 2014, ss. 115-136 (*Eşitlik*).

AKDAĞ GÜNEY Necla, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler”, Regesta, C. 4, S. 1, 2019, ss. 37-56 (*Bilgi Alma*).

AKER Halit, “Hakim İşletme ile Bağımlı Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ve Hakim İşletmenin Sadakat Borcu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 22, S. 2, 2003, ss. 153-204.

ALIŞKAN Murat, “Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Çiğnenmesine Bağlanan Sonuçlar”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2023, ss. 1-52.

ALTAY Sıtkı Anlam, “Anonim Ortaklıklarda Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, ss. 55-76 (*Özel Denetim*).

ATAKAN Murat Can, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkının İhlalinden Dolayı Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu”, Terazî Hukuk Dergisi, C. 14, Özel Sayı, 2019, ss. 76-92.

ATALAY Oğuz, “Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, ss. 53-76.

AYTAÇ Zühtü, “Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.10, S.1, 1979, ss. 177-218 (*Sır Saklama*).

BARAÇ EVCİ İclal Nihal, “Anonim Şirkette Özel Denetim İsteme Hakkı: Özellikle Hakkın Şartları, Diğer Bilgi Alma Hakları ile İlişkisi ve Kapsamının Belirlenmesinde Hâkimin Rolü”, Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin’in Anısına Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, ss. 95-150.

BAŞTUĞ İrfan/Göksoy Can Y., “Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, Beta, İstanbul, 1998, ss. 33-75.

BİLGE Mehmet Emin, “Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1-2, 2005, ss. 429-449 (*Bilgi Alma*).

BİLGİLİ Fatih/GÜRBÜZ GÖKBERK İdil Nur, “Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı”, Prof. Dr. Hasan Pulaşlı’ya Armağan, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, ss. 197-219.

BİNGÖL İtır F., “Limited Şirkette Ortağın Bilgi Alma Hakkını Kullanma Şeklinin Ortaklıktan Çıkarılma İçin Haklı Sebep Oluşturması”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 40, S. 4, 2024, ss. 929-971.

CAN Ozan, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Talebinin Reddine İlişkin Yerel Mahkemece Verilen Kararın Kesin Olduğu Yönündeki Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Kararlarına Yönelik Eleştiriler”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021, ss. 105-128 (*Kesinlik*).

CEYLAN Çiğdem, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Davası (TTK m. 437/5)”, Prof. Dr. Rıza Ayhan’a Armağan, C. II, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, ss. 1887-1912.

ÇAMOĞLU Ersin, “Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, ss. 143-162 (*Bilgi Alma*).

ÇAMOĞLU Ersin, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Yıllık Raporu Hakkında Düşünceler”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 17, S. 12, 1971, ss. 540-544.

ÇELEBİ Ali Ergin, “Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2018, ss. 517-576.

DURAL Ali, “Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları”, Editörler: Murat Akışkan/Sinan Sarıkaya/Bilge Utkan Mersin, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler-Tartışmalar), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, ss. 271-285 (*Bilgi Alma*).

DURGUT Ramazan/KAPLAN Ahmet Emre, “Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 171-172, 2018, ss. 123-154.

EMİNOĞLU Cafer, “Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 1, 2015, ss. 79-88.

ERDEM Ercüment, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı”, Editör: Ercüment Erdem, Hukuk Postası, 2015, ss. 21-25 (*Bilgi Alma*).

ERDEM Nuri, “6102 Sayılı ‘Yeni’ TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin ‘Müktesep’ (Kazanılmış) Hakları”, Regesta, C.2, S.1, 2012, ss. 29-44 (*Müktesep*).

ERDOĞAN Alperen, “Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshinde Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı İhlallerinin Haklı Sebep Niteliği”, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi IV. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu, Editörler: Oktay Karaalp/Barkın Özyurt/Gökçen Elif Toksoy, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, ss. 469-504.

EREN Erkan, “Anonim Ortaklıklarda Güç Boşluğu ve Yabancılaşma”, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 18, S. 2, 2021, ss. 36-47.

EREN Erkan/AYOĞLU Tolga, “Özel Denetçi Atanması İsteminin Reddine İlişkin Karara Karşı Kanun Yollarına Başvurmak Mümkün Müdür? Red Kararının Temyiz Edilmesi HMK m. 329 Hükmü Kapsamında Disiplin (Para) Cezası Uygulanmasını Gerektiren Bir Davranış Olarak Değerlendirilebilir Mi?”, Prof. Dr. Celal Göle’ye Armağan, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, ss. 967-987.

ERİŞİR EVRİM, “Sermaye Şirketlerinde Pay Sahibine Bilgi Verilmesine ve Onun İnceleme Hakkının Kullanılmasına İlişkin İlamların (TTK m. 437/5; 614/3) İcrası”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, ss. 95-117.

EVEN Sevin, “Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 2, S. 2, 1963, ss. 254-263.

GÖKSOY Yaşar Can, “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Özel Sayı, 2007, ss. 633-681.

GÖRMEZ Onur/TURGUT Cemile, “Principle of Restrained Exercise of Rights: Origins, Legal Basis and Applications in Civil Law and Company Law”, Annales de la Faculte de Droit d’İstanbul, S. 76, 2025, ss. 47-80.

GÜVEN Şirin, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketler Hukukunda Özel Denetim”, Çankaya University Journal of Law, C. 8, S. 2, 2011, ss. 133-175.

HAMAMCIOĞLU Esra, “Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2018, ss. 125-145 (*Tek Borç Gelişme*).

HELVACI Mehmet/ ÇAMURCU Emin/TÜRKYILMAZ İsmail, “Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, ss. 309-329.

HELVACI Mehmet, “Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Şirketlerinde Usul Hukuku Sorunları”, Editörler: Necdet Uzel/Müge Evlek/Nurgül Yıldız/Abuzer Kendigelen/İsmail Cem Soykan, Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, ss. 251-276.

HELVACI Mehmet/CANKAT Rifat, “Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı” Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, ss. 521-552.

İLBASMIŞ HIZLISOY Özlem, “Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile Bu Haklara İlişkin Mahkemeye Başvuru Hakkını İsviçre Borçlar Kanunu Revizyonunun Konuya İlişkin Getirdiği Yenilikler Çerçevesinde Yeniden Düşünmek”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 2024, ss. 149-184 (*Bilgi Alma*).

KABAALİOĞLU Haluk, “Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Finansal Bilgi Alma Hakkı”, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980.

KALPSÜZ Turgut, “Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları”, Profesör Dr. H. C. Oğuzoğlu’na Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1972, ss. 347-385.

KARASU Rauf, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S. 2, 2005, ss. 73-114 (*Bilgi Alma*).

KARASU Rauf, “Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-I”, Yaklaşım Dergisi, S. 148, 2005, ss. 244-248.

KAYA Arslan, “Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, Beta, İstanbul, 1997, ss. 155-161 (*40. Yıl*).

KAYA Arslan, “Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, 2015, ss. 61-83 (*Özel Denetim*).

KAYA Arslan, Gerekçeli Karşılaştırmalı – Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 2. Baskı, Beta, İstanbul, 2021 (*TTK*).

KAYA Mustafa İsmail, “Pay Sahiplerinin Anonim Şirket Genel Kurulunda Temsil Edilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 4, 2014, ss. 45-95.

KAYA Mustafa İsmail/YALÇIN Cihan, “Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 39, S. 1, 2023, ss. 5-32.

KENDİGELEN Abuzer, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklere Toplu Bir Bakış”, Regesta, C.2, S.3, 2012, ss. 3-12 (*Değişiklikler*).

MİNELİLER Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 7, S. 69, 2012, ss. 14-19.

MOROĞLU Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 17, S. 3, 1994, ss. 47-55.

MOROĞLU Erdoğan, “Başbakanlık’a Sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na İlişkin Genel Değerlendirme”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 18, S. 61, 2005, ss. 34-46.

NOMER ERTAN Füsün, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 73, S. 1, 2016, ss. 421-440 (*Haklı Fesih*).

OCAK Nazmi, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı”, Prof. Dr. Nuri Çelik’e Armağan, C.1, Beta, İstanbul, 2001, ss. 710-743.

ORBAY ORTAÇ Nurdan/AL KILIÇ ŞENGÜL, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Murahhasların Genel Kurula Katılması”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 4, S. 2, 2018, ss. 211-238.

ÖZCANLI Fatma Beril, “Bilgi Alma Davasında Hâkimin Rolü”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 197-198, 2021, ss. 205-224 (*Bilgi Alma*).

ÖZDAMAR Mehmet, “Anonim Şirketlerde Özel Denetim”, Editör: Erol Ulusoy, *Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları*, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 259-290.

ÖZDEMİR Türkay/YİĞİT İlhan, “Anonim Şirket Genel Kurullarında Pay Sahibinin Temsili ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C.I, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, ss. 433-466.

ÖZDİN Funda, “Şirketler Topluluğu Hukukunda Bilgilendirme Amacına Yönelik Özel Düzenlemelerin Menfaatler Dengesinin Sağlanması Açısından Değerlendirilmesi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 197-198, 2021, ss. 319-364.

ÖZTEK Selçuk, “Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı”, Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’in Hatırasına Armağan, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, Ankara, 1986, ss. 293-333.

PARLAK Tülay F., “Limited Şirketlerde Bilgi Alınması, İncelenmesi ve Kısıtlanması”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 94, S. 1, 2020, ss. 158-177.

PASLI Ali, “Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 66, S. 2, 2008, ss. 345-357 (*Kontrol*).

PEHLİVANOĞLU Murat Can, “Pay Sahiplerinin Manevi Tazminat Hakkı ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 38, S. 2, 2022, ss. 199-226.

PULAŞLI Hasan, “Türk Ticaret Kanununa ve Tasarıya Göre Anonim Şirket Genel Kurullarında Oy Hakkının Kullanılması”, Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan, Ankara, 2006, ss. 785-811.

SAVAŞ Fatma Burcu, “Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C. I, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, ss. 489-507.

TANDOĞAN Haluk, “Anonim Şirketlerde Hissedarların Umumi Heyete İştirak ve Rey Haklarının Esas Mukavele ile Tahdidi”, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1960, ss. 98-117.

TEKİNALP Ünal, “Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S.4, 2009, ss. 5-16.

TEKİNALP Ünal, “İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı”, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980, ss. 13-23 (*Finansal Bilgi*).

TEKİNALP Ünal, “Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (I)”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 26, S. 2, 1979, ss. 78-80.

TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim- C.I 1971-1982, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000, ss. 462-472 (*Konuşma Süresi*).

TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu”, Tüm Makalelerim, C. I-II 1971-2001, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, ss. 365-375 (*İntifa Hakkı*).

TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim- C. I 1971-1982, 1. Bası, Beta, İstanbul, 2000, ss. 60-72 (*Çıkarılma*).

TEOMAN Ömer, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Üstüne”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 18, S. 1, 1971, ss. 20-23 (*Bilgi Alma*).

TEOMAN Ömer, “Yürürlükteki Hukukumuz ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 2009, ss. 19-33.

TEOMAN Ömer, “Karar İncelemesi Yargıtay Ticaret Dairesi, 25.1.1972 Gün, E. 1971/4843 K. 1972/356”, Tüm Makalelerim (1971-2001), C. I-II, On İki Levha Yayıncılık, 2012, ss. 177-211.

AYOĞLU Tolga, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, ss. 219-252 (*Haklı Fesih*).

TOPSOY Fevzi, “Anonim Şirket Pay Sahibinin Özel Denetim İsteme Hakkı”, Editör: Erol Ulusoy, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 291-337.

TURANBOY Asuman, “Ticari Sır”, Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, ss. 349-369 (*Ticari Sır*).

TURANBOY Asuman, “Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekâlet”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 45, S. 1, 1996, ss. 427-438 (*Temsil*).

TURANLI Hüsnü, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta İbra”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S. 2, 2014, ss. 101-135.

ULUSOY Erol, “Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar”, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Editör: Erol Ulusoy, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 35-64.

VEZİROĞLU Cem/KAYIKLIK Abdurrahman, “Sürdürülebilirlik ve Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma Yükümlülükleri”, Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı, Editörler: Cem Veziroğlu/Abdurrahman Kayıklık/Emek Toraman Çolgar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, ss. 135-170.

YANLI Veliye, “Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Yatırımcı İlişkileri Bölümünün İşlevi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, ss. 11-27 (*Bilgi Alma*).

YASAMAN Hamdi, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Hâkimin Genişleyen Rolü”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 2009, ss. 73-94 (*Hâkimin Rolü*).

YURTMAN Hazalcan, “Genel Kurulun Toplanamaması Nedeniyle Bilgi Alma Hakkını Kullanamayan Pay Sahibinin Başvurabileceği Hukuki Mekanizmalar”, Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin’in Anısına Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, ss. 679-710.

YÜKSEL Sinan, “Özel Denetim Davasına Dair Güncel Uygulama Hakkında Bazı Eleştiriler ve Çözüm Önerileri”, Prof. Dr. H. Ercüment Erdem’e Armağan, C.I, Editörler: Tolga Ayoğlu/S. Anlam Altay/Fülürya Yusufoğlu Bilgin, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, ss. 1505-1528.

Tezler

AKBAY Direnç, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması, Doktora Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

CENKCİ Esra, Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

ÇAKIR Rasim Can, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025.

DURSUN Damla, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.

HAMAMCIOĞLU Esra, Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

ÖZKAN Ebrar, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Dava Yoluyla Kullanılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2024.

Elektronik Kaynaklar

Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi

Erdem & Erdem Avukatlık Bürosu – Hukuk Postası 2015

De Jure AI Arama Motoru

İşbu çalışma kapsamındaki tüm elektronik kaynaklara son erişim tarihi 27.08.2025'tir.

ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : Pınar AKKAYA
Tez Başlığı : Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma
Hakkının Sınırları
Savunma Tarihi : 10/09/2025
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Halil Ali DURAL

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-SOYADI

İmza

Prof. Dr. Sıtkı Anlam ALTAY
Dr. Öğr. Üyesi Halil Ali DURAL
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Beril ÖZCANLI

Enstitü Müdürü Vekili
Doç. Dr. Demirhan Burak Çelik